



This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

GRAD
EREN
100
BUHR

B 1,223,551



ՄԱՏԵՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ

Ն Է Խ Ն Ե Ը 8

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

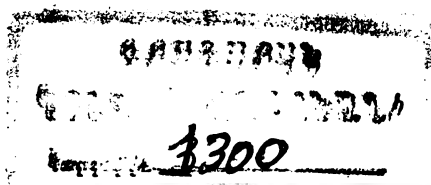
ԸՂԵՐՄԱՆԳՐՈՒ

Pseudo-Callisthenes
Historia Alexandri Magni 267

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

Ե. Ղ. Ե. Ք. Ս. Ե. Ն. Դ. Բ. Ի.

ՄԱՆԵԴՈՆԵՑԻՈՅ 204.թ.



Ի. Ղ. Ե. Ն. Ե. Տ. Ի.

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՄՐԱԹՅՆ ՂԱԶԱՐՈՒ

ՅԱՄԻ 1842 ՌՄՂԱ

Grad
ERFN
100
B04R



Grad

ERFN

100

GENP
ENTRY
100
011055

ՅԵՌԵՂԵՄԻԱ

Եւ մեծամեծ արարս աշխարհակալացն վեհից
հրաշացեալք մատենագիրքն ժամանակակիցք, փոյթ
կալան այլատարազ ոճով և հրաշալիօք մանաւանդ
հիացուցանել զընթերցանելիսն ապագայ ժամանա
կաց, քան ճշգրիտ պատմութեանցն լինել վիպագիր
Վրանգի յանաստուածութեան ժամանակս կացեալ
նոցա և անմասն 'ի շնորհացս և յողջամիտ մտածու
թեանցն թերակատարք 'ի սնոտիս անկան և զառա
ծան յառատարելս զկարեւորօքն վեր 'ի վերոյ անցեալ,
աղձատանօք կրօնից և բնականաց հակառակօքն
թանձրացուցին զվէպմն։ Եւ յլլգի մի և տաղտուկ լսե
լեաց գործիցեն ծաղրականօքն, զամենայն ճիգն հան
ձարոյ թափեցին ախորժելի գնոսին առնելոյ և մտաց
դիւր։ Եւ այս և առաւելութեան համբաւոյ քաջ
արութեանց դիւցազինն յորդորեալ զմատենագիրան
ընդ հակառակս միմեանց յառնելնմին վիպասանս, եւ
և ել զմիմեամբք առնելին 'ի պանծացուցանել զգիւց
ազնն։ Եւնց ընդ բնաւ շարս աշխարհակալացն հնոց,
և ոչ ուրուք 'ի նոցանէ գտցես այնքան և այնպիսի
վիպասանս, որպէս Եղեքսանդրի մեծագործութեան։
Օ՛հ 'ի Սակեդոնիայ ծագեալնորա, ոչ զմեծահան
ձարսն և եթ և զոսկեգրիչ որեարն 'ի Յունաց և 'ի
Լատինաց, այլ և 'ի խուժագգացն արաբացւոց, պարս
կաց և հնդկաց եղ պանծացուցիչս արարոց իւրոց։

որոց մի քան զմի մրցեալ չքնաղագոյն յօրինել զվէպս նորա, հրաշալեօք 'ի զգալեացս վերառեալ և դասադարգեալ զնա յանմահից շարս, այլատարազ ոճովն նոր վիպագիր Ղեքսանդրի Ճանաչէին : Եւմին իրի որ միանգամ զայսօրինակ եռանդիւ վառեալ զաշխարհակալին մեծի զվարսն գրեցին, միահաղոյն հաշուին հարիւր և քառասուն. ոմանց անկորուստ պահեալ բնագիրքն 'ի գրատունս իմաստունն Եւրոպայ, և այլոց յիշատակքն ևեթ առ ստուգաբան վիպագիրս : Եւ որ 'ի նոցանէ Թերակատար համարեցաւ, զի համառօտախօս էր . և ոչ տաղտուկ և հետեակ, որ տաւրածն էր . և ոչ առասպելախօսն այպանելի որ, Թէ զի քան զհաւատս ընծայել՝ առաւել ծաղր արձակիցէ յընթերցողսն . այլ ամենեքեան այլ և այլ տեսու Թեամբ գովեցան . և ազգ իւրաքանչիւր որ ինչ առ ձեռն եկն 'ի Ժամուն, յեղեաց յիւր բարբառ : Եւ յայսպիսեաց է ահա և հայեցի ԹարգմանուԹեանս օրինակ . զորմէ տեսցուք ո՛ր նորին մատենագիր իցէ, ուստի և յորոց հաւաստի յիշատակութիւնք, և Թէ կայցէ՞ նորա այլալեզու Թարգմանութիւն . և ապա Թէ զինչ նկարագիր մատենին իցէ . ԹարգմանուԹիւն նորա երբ, և Թէ անարատ մնացեալ իցէ 'ի սկզբնագիր օրինակէն :

Ա. Ֆուէյսսեմիոս հնագէտ և բազմահմուտ այր զՂեքսանդրի վարուցն զմատենագիրսն զամենայն 'ի մի ածեալ, տայ իւրաքանչիւր նոցա զկարևոր նկարագիրսն . ընդ որս շարեալ և զԵսովբոս ոմն յոյն մատենագիր 'ի Խմաքոսէ առեալ, և զայլ ոմն Ելալու Թենէս, ասէ գրեալ նոցա զվարս Ղեքսանդրի առասպելախառն պատմութիւն : Եւ 'ի լատինացւոց

զ) աղերիոս ասէ 'ի նոյն ոճ՝ մատենագրեալ չէր քսանդէ : () սմանէ թէպէտ ոմանք յ(Եոսովքոսէ և այլք 'ի Վալիսթենեայ փոխագրեալ ասեն 'ի լատին բարբառ, բայց հաստատուն է կարծիք առաջնոցն . ընդ որս և մեր ժամանակակից մեծահամբաւ հնաբէտն Սայ ծիրանաւոր Հռովմայ յ(Եոսովքոսէ միայն ասէ, զնա վեր 'ի վայր յեղեղեալ) աղերեայ սկզբնաւ գիր . որպէս վկայէ և մակագիր գրչագրին ամբոստեան գրատան 'ի Սեդիւլան քաղաքի գրեալ յիննեբորդ դարուն : Արդ Վ աղերեայ պատմութիւնն թէպէտ և առ հնութեան օրինակին փոքր մի թերի է 'ի սկզբանէ, այլ անացեալ մասամբն բաղդատեալ ընդ հայումն՝ միաբան գտանի ընդ նմա, սակաւ ուրեք յետեւաւորութեամբ հատածացն խոտորեալ, և անմիաբան բանիւքն կարի քաջներել : Իսկ զմիւս անանուն վիպագիրն զոր յիշէ Սայ իբր առ 'ի լրումն թերի հատուածոյն Վ աղերեայ յաջողեցաւ մեղգտաւ նել աստ 'ի գրատան սրբոյն Սարկոսի զիտալական թարգմանութիւնն զտպագրեալն 'ի 1477 ամին . որ թէպէտ և պատմութեանն կարգաւ երևի միաբան ընթանալ ընդ մերոյն և ընդ Վ աղերեայ, այլ ըստ այլ ևս ճշգրութեանց Վ աղերիոս առաւելքան զնա միաձայն գտանի ընդ մերոյն : { } որմէ թուի թէ ան ծանօթ իտալացի թարգմանիչդ 'ի փոխագրելն 'ի յունականէն կամ 'ի լատին թարգմանութիւնէ 'ի ռամիկ բարբառ, ուրեք զեղեալ և այլուր յաւելուած 'ի ներքս մոծեալ իցէ յայլուստ . կամ թէ նորին բնագիրն զնոյն կարգ կալեալ՝ այնու և ինքն վարեցաւ . և կամ լաւ ևս, որպէս և հմտից ոմանց թուեցաւ ասել, ամենեքեան դոքա 'ի միոյ աղբերէ յառաջ եկեալ, փո մեր-

ձաւորք ժամանակաւ աշխարհակալին էին և կամ ժա-
 մանակակիցք և նորին գործոցն ծանօթք, ոմն զայս
 ինչ և այլ ոք զայլ փոյթ կալաւ ճշգրիտ աւանդել այ-
 լոց զոր ինքն կարեւոր դատեցաւ . և միւս այլ անթե-
 րի զբուն աղբիւրն փոխագրել յայլ լեզու կամ զօրի-
 նակն յաճախել առաւել պատշաճ վարկաւ . և ան-
 տի ահա այլ և այլ օրինակագիրք 'ի վեր երեւցան :
 Սակայն մեզ առ այժմ շատ լիցի գիտել, թէ զի հայ
 Թարգմանութեանս օրինակ Ս աղերեայ առաւել
 նման գտանի քան այլոց որ ծանօթք են, և Ս աղերիոս
 յԵսովբայ Թարգմանեալ է, երկոցուն ևս ժամա-
 նակքն անյայտ, որպէս ասէ Ս ոսսիոս, ապա ինքնին
 աներկբայ . զհետ դայ՝ Լ ղեքսանդրի հայ պատմու-
 թեանս օրինակագիր մատենագիր Եսովբոս լինել :
 Իսկ որ 'ի կէս անդր մատենին ասի վասն ծննդեան
 և գործոց Լ ղեքսանդրի գրեալ յԼ յիստոտէլէ, որ 'ի
 հայ Թարգմանութեան օրինակն միայն գտանի, որ
 պէս տեսցի 'ի կատարած ՃԼԴ համարոյ հատու-
 ծոցն, պատճառս տայ և այլ ինչ կարծել, թէ գուցե
 ցայն վայր յԼ յիստոտէլէ խմբագիր արարեալ իցէ Ե-
 սովբոս, և անտի յառաջ ցկատարած մատենին ինքն
 լրումն տուեալ մատեննն ամբողջ յիւր անուն կոչե-
 ցաւ : Եւ չէ ինչ անդէպ զմի 'ի վիպասանիցն աշխար-
 հակալին կարծել զԼ յիստոտէլ, որպէս դաստիարակ
 ծանօթ ամենայն անցիցն մանաւանդ յանտիական
 հասակի նորա . թէպէտ և 'ի շարս վիպասանիցն Լ ղ-
 ղեքսանդրի չիշատակէ Ֆռէյնսեմիոս զԼ յիստոտէլ :
 Բ . (Յաղագս նկարագրի մատենին ճշգրիտ խօսե-
 ցեալ, որ ոք մանր զննութեամբ ծայր 'ի ծայր քննա-
 բանիցէ զմատեննն, յամենայն մասունս նորա տե-

սանէ զձեռն ճարտար գրչի : Ինչ նկարագիր տարազու մարտիցն և յօրինուած ճակատու կռուոցն սիրելի է մատենագրիս կարճ 'ի կարճոյ անցանել . սակայն ուր արքայաշուք մեծափառութեան իրք կան և վեհ քաջութեան, և արքայակերպ հրամանաց և սպառնալեաց բանք, անդ ճոխանայ որչափ և մարտէ . որով ճարտար վիպագրութեամբն և քաջ ճարտասանիցն հաւասարէ : Իսկ ձիրք էին յոյն մատենագրացն զամենայն ճիգն թափելոյ անստերիւր և եթզեղեալն ճշդաբանելով, այլ և թէ զիմրդ շունչ և ողի ասացելոցն տայցեն, որպիսի եռանդն 'ի դարձուածս բանիցն մոլծանիցեն, և որով ճշգրիտ բայիւք՝ բուռն և սաստիկ կրից յայտարարօք՝ զնաւ նկարագիրսն ձեռացուցանիցեն . որով զմիտս ընթերցողացն 'ի վեմականսն ամբարձեալ և անսպասելի թողեալ 'ի բնականսն՝ իբր աստիճանաւ փոփոխելու էջ դարձուդարձիւ անձանձրոյթ և ախորժելի լեւեացն գործիցեն : Զրիւքս այսօրիւք և մատենագիրս պերճանայ . չիք ինչ կրաշարժ 'ի բնէ և սրտառուչ որ առ սմա մեղկ և թոյլ գտանիցի, աննուազ փայլեալ յեռանդուն նկարագրութիւնսն սկզբանց առաքինութեան ըստ բնական օրինաց : Իջեքսանդր և Վալրեհ՝ ոխերիմ թշնամիք իրերաց յառնեն 'ի ճակատ . Իջեքսանդր յաղթող 'ի մարտի գիմէ յարբունիս Վալրեհի . գտանէ զնա անդ խարդաւանեալ 'ի ծառայիցն և կիսամահ յարիւն թաթաւեալ : Եւ այն աղետալի տեսարան ամենայն ինչ կերպարանափոխ լինի . թշնամութիւնն երկուստեք փոխի 'ի գորով և 'ի խանդաղատանս բանից . թագաւոր զթագաւոր գտեալ անօգնական 'ի մարդկանէ և 'ի շունչ յետին՝ իբրեւ զմա

նուկտանդիաց առնու 'ի գիրկս, փարի զնովաւ, սքողէ
 ծիրանեաւն, յարտատու հարեալ արգահատէ տա-
 ռապելոյն, ցանկայնմա զամենայն բարօրութի, միայն
 զի ողջ կացցէ. և որ այլ ևս երկուստեք սրտառուչ
 բանք կան անդէն, չմարթի որ անկարեկիր սրտիւ
 ընթեռնուլ և կալ անայլայլելի. զի ոչ անշունչ մա-
 տեանն, այլ աղետալի տեսիլն երեւութանայ նմա :
 Ղարտարարուեստ են դարձեալ նկարագիրք հա-
 մախմըութեանց յորոշումն ձախողակ ելից, և դէմ
 առ դէմ բանակուութիւնքն 'ի նոսին : Ձեք հրու-
 վարտակացասիական պերճութեամբ յօրինեալքառն
 դիւցազին արժանաւորք : Երճանագիրք և հրամանք
 պատասխանեոյ բուղ և սուր ոճովն ահաւորք և պատ-
 կառելիք : Եւրազն Իսմէնիայ քերթօղի 'ի գութ ա-
 ծել զաշխարհակալն վասն զԵթենս անկործան պա-
 հելոյ՝ լիապատար է հնոց վիպասանիցն հմտութիւնք,
 և եռանդն և քերթողական արուեստ 'ի նմա բա-
 զում յոյժ : Եւսոքիւք և այլ ևս բազմապատիկ գե-
 ղեցկութեամբ ճոխացեալն մատենագիր երկբայեսցի
 որ ընդ մեծահանձար վիպագիրսն չարել : Եւսպաքէն
 և երեւելիքն 'ի նոցանէ՝ Եւսոքոր, Եւսոքոր և Եւսոքի-
 տիդէս նմանօրինակ գեղեցկութեամբքդ վասն յա-
 մենայն դէպս գործոց և կրից սպառնականացն վսե-
 միցն և բնականացն պարտուպատշաճ բնականութեն
 պատկառ կալոյ հռչակեցան մեծապէս մինչև իսպառ :
 Եւսերութիւն մի մեծ մատենագրիս՝ են առաջաւան
 անչափութիւնք, է որ հակառակ մտաց և բնութեան,
 և է որ ըստ հեթանոսական կրօնից. ընդդէմքն բնու-
 թեան են չորրորտանեաց ամանց և թուհնոց մարդկո-
 թէն բարբառս յօդել և պատգամս տալ, և այլոց այ-

լաձեռ լինել մարմնով՝ հնգուտանիս վեցաչիս, և մար-
դիկս անգլուխո՝ աչս և բերանս 'ի կուրծմն՝ և պլ-
զի՞ դիտեմ, անձոռնի ծաղրական և անլուր բանք,
այլ ամենայնն ոճով իմն պատմեալ։ Եւ չեն ինչ զար-
մանք եթէ տարագէպ մտածութիւնք խուռն՝ տիրեն
'ի միջի, ուր չկան օրէնք շնորհաց. և ժամանակին ու-
րերոյն սովորութիւն կալեալ է այնպիսեօք զօսանուլ,
և զառաջիկայ դիպացն չափաւորութիւն անբնական
նօքն երկնիւք չափ թանձրացուցանելառ ահեղս գոր-
ծելոյ յուսկն լսողաց, և առ 'ի զգիւցազնն ամենայ-
նի այդոցիկ յաղթական՝ անմահացուցանելոյ. որպէս
խոստանային և նմին իսկ Լ'շեքսանդրի ոմանք 'ի քեր-
թողաց ճարտարքան զՀոմերին վիպասանել զնմանե,
յորժամ նա առ շիրմօք որերոյն անցեալ հրաշանայր
ընդ քերթածնն մեծի քերթողին, որ զնոսա առա-
ւելքան զարժանն գովեաց. որպէս ազգ առնէ ուրեք
մատենագիրս։ Իսկ հեթանոսական առասպելքն,
որպէս հմայք, դիւթք և հրամանք պատասխանուց,
ճարտարութեան մատենագիրին բնաւ ընդէր արատս
ընծայիցեն. զի ո՞ զ՝ լինիոս, զ՝ յորդոտ և զայլն ան-
աստուած ժամանակաց պատմիչն անարատս ասիցէ
'ի թերութեանցդ, և ոչ տամնպատիկ քան զմերս Ե-
սովքոս զառածեալ 'ի պաշտելութիւն սնոտեաց։

Գ. Եւ ասն ժամանակի հայ թարգմանութեան մա-
տենիս թէպէտ և չիք պատմական յիշատակ, բայց
այլ հաւաստիք ոչ թեթեւ, որպէս ինձ թուի։ Սի-
այլ և այլ հատուածք բանի և ոճք բառից և ի-
մաստից յԼ'շեքսանդրի պատմութեանէս ցրիւ տե-
սեալ 'ի պատմութեան Եւրոքսանցոյն՝ աներկբայ ե-
րեւի առ երանելի Թարգմանչօք եղեալ թարգմանու-

Թիւն մատենիս . զոր Թէ ոչ առ ստէպ ընթերցանու
Թեան մատենիս վարեալ իցէ զայնոսիկ՝ ի գրութիւնս
իւր քերթողահայրն , ապա նա ինքն իցէ և Թարգ-
մանիչն , Թէ չսխալեմ . որպէս և սովորեալ է այր գրա-
ւոր զնոյն ոճ բանի վարել յայլ և այլ մատեանս ուր
գէպքն տայցեն : Եւ դարձեալնմին Խորենացւոյ ա-
խորժակացն և սաստիկ մատենայած հմտութեանն
կարի պատկանաւոր՝ պատմականացն հայեցի Թարգ-
մանութիւն . ալն արկ միանգամ՝ ի պատմութիւնորա ,
և բիւրս իմն տեսցես ՚ի պատմականացն յիշատակս :

Դ. Տեսցուք սուղ ինչ և յաղագս անարատութեան
հայ գրչագրին : Ի կատարած մատենին այլ և այլ
բարաւնութիւնս կցեալ ՚ի մահն Բլեքսանդրի կե-
չառութեցին Խաչատուր , ասէ . “ Ը պս պատմութիւն . .
գրեցի իմով ձեռամբ . . զի Թէպէտ էր յընտիր և ՚ի
հին օրինակէ , այլ անյարմար և չաղփաղփ . . վասն ո-
րոյ զտեալ՝ և քերեալ քերողօրէն՝ արարի անխոտոր-
նակ ճանապարհ , , : Թէպէտ և չառնի ինչ փոյթ ում
առաւելանկ իցեն ծանրալուր մակդիրքդ , այլ այնու
յայտ է՝ այժմեան օրինակացն ոչ անձեռնամերձ մնա-
ցեալ ՚ի հնոյ Թարգմանութեանն , այլ փոխեալ ՚ի
Խաչատուրոյ : Եւ կայն խնդիր այն է Թէ զինչ զտեալքն
իցեն և քերեալ փոփոխութիւնքն . բառից կազմութի
խանգարեալ արդեօք , եթէ ՚ի հատածացն զեղջեալ և
՚ի նորոյ այլ յաւելեալ : Եւ աղագս շարագրածոյ բա-
ռիցն չմարթի որ հաւաստեալ ասել ծայր ՚ի ծայր
խանգարեալ զմատեանն , որ լին է հնոց բացատրութիւն
և որ ևսն է , պատառիկ մի զոր ՚ի սմանէ յառաջ բե-
րէ՝ ի պատմութեան իւրում Թոմարծրունի , նման
է ըստ շարագրածոյ բառիցն այժմու Բլեքսանդրի

քերեալ օրինակացն . և արծրունին երեց է ժամա-
նակաւ իբր երկերիւր ամօք քան զկեչառուեցին . այլ
զի սա զտեալ ասէ զմատեանն և քերեալ, հարկ' է ա-
սել ապա թէ գուցէ 'ի տեղիս տեղիս արարեալ նորա
փոփոխութիւն մանուկս , և այս պատառիկ ըստ բախ-
տի անարատ իցէ մնացեալ : Իսկ յաղաքս երևելի փո-
փոխութեանց հատուածոց , թէ որ համեմատիցէ
զմերն ընդ յունական բնագրին զոր գրչագիր ունիմք,
անդէն հարկի ասել թէ յանդուգն որ ձեռն մխեալ
'ի հնագիր օրինակն հայ, հինաբար կողոպտեալ իցէ
'ի կարեւոր մասանցն և ըստ կամի նորս յանձնէ յերիւ-
րեալ . զի ուր հայ թարգմանն թուղթ մի և երկու
աւելի ունի, առ յոյնն չիք և տող մի . զնոյն իմա և
առ հայոյն, ուր յոյնն առաւելու հինգ և տասն թղթովք
և աւելի էս : Իսկ ստգիւտ մեծ և անջնջելի էր ար-
դարեւ հայ օրինակին, եթէ չէր այսօր Վաղերեայ
լատին թարգմանութեանն զհակառակն ցուցեալ .
զիսրդ իցէ զի քանակաւ հաւասարաչափ գտանիցի
լատինն ընդ հայումն , և յոյնն բնագիր երկոցուն՝
մեծաւ խտրոցաւ հեռացեալ . ապա հարկ է ասել,
ոչ թէ հայոյն զիւրն ընդ լատինականին 'ի չափ և 'ի
քանակ ածեալ զեղմամբ և յաւելուածով, զոր չկար-
ծեմ թէ և ընդ միտ որ ածիցէ, այլ թէ կրկին թարգ-
մանութիւնք՝ հայն և լատինն՝ անարատ իցեն մնա-
ցեալ 'ի սկզբանէ և այսր ըստ քանակի հատուածոցն,
և յոյնն խանգարեալ : () ի ոչ եթէ զօրինակ հազա-
րամեայ մատենից մերազնեայ օրինակողքն ամենայն
խանգարելոյ ախորժակօք հետզհետէ հատածս ան-
հարազատ 'ի ներքս մուծեալ և այլանդակեալ իցեն,
և յոյն օրինակողքն ամենայն մի քան զմի նախանձա-

յոյգք ամենայն մանր նշանախեցից նախնեացն իւրեանց՝ զաղափարեալ զնոսին իբր զճգրտահան ճուլեալ պատկեր, և հասուցին առ մեզ իբր զնոյն ինքն նախնոյ մատենադրին մատանցն դիր ։ () Ի թէ առ մերսն երևի երբեք թերուծիւնդ այդ ձեռն մխելոյ՝ ի շարագրած նախնեացն բանից, զոր և պարսաւեմքս իսկ, այլ ահա չպակասէ և առ նոսա որ բունքն իսկ են ։ () Եւ այդ հարկ եղև մեզ ասել, զի մի զամենայն թարգմանեալ մատենից նախնեացն մերոց ուրեք ըստ հատածացն կամ իմաստից անմիաբան գտեալ ընդ յունական տպագրութեանց՝ զամենեցուն միօրինակ համարձակ դատաստան առնիցէ ոք՝ թէ զի չմիաբանի ճշգիւ ընդ յոյն սկզբնագրին, ապա չէ հարազատ ։ () Ի գուցէ որ թարգմանեացն զնոսա, զայլ բնագիր օրինակս ունէր առաջի քան զոր այժմն երևին ։ և այս եթէ ի սրբազան տառն տեսանեմք եղեալ և դատեմք այնպէս, քանի՞ առաւել յայլ ի մատենից որոց ի միաբանութենէ այլ և այլ թարգմանութեց ինքնին ի յայտ գայ որ հարազատն իցէ ։

ՆԿԱՐԱԳԻՐ ՕՐԻՆԱԿԱՅՆ

Ի նստգիւտ և ընտիր տպագրութիւն բազմաթիւ օրինակաց կարօտեալ, գտան և առ մեզ օրինակք տամն ։ սակայն ոչ միօրինակ վաւերականութիւն էր ի նոսա ։ Եւ են առ հասարակ երկատեսակ, ընդարձակ և համառօտ ։ Եւ ընդարձակացն որ եօթն են թուով, հնդիցն յայտնի կան թուականքն ԶԶԵ ։ ԻԿ ։ ԻԺԺԲ ։ ԻՄԼԷ ։ ԻՄԿԳ ։ ԻՂԵԻԹանց անտի հնագոյնն բռնորագիր և անթուական՝ որ ի հանգամանացն երեք ։

տասաներորդի դարու գրութեան տայր ցոյցս, ըն-
տիր էր յոյժ, գործ ճարտար գրէի, և զգուշաւոր
հարազատութեամբն ընտրելագոյն քան զայլսն և
պատկառելի, և ոչ վասն դոյզն ուրուք 'ի մարդ-
կանէ կամ առ հեշտի ախորժանաց յանձն առեալ
գրչին զվաստակ գրութեանն՝ որպէս թուէր իմն 'ի
բազմութիւն կարէն պատկերացն որ զպէսպէս մեծա-
մեծ արարս աշխարհակալին և զամենայն անցան որ
անցին ընդ նա յանդիման առնէր. որ թէպէտ և դոյզն
ուրեք հերձոտ և խանգարեալ էր յանգագոյշ ձեռաց,
այլ ոչ դժուարին յայլոց միաբանութենէ լրանալ. սմա
զոր բնագիր տպագրիս կոչեմք, անխիղճ հետեւեցաք,
բաց յանխորշելի մարդկային վրիպակաց որպիսի ինչ
մեզ թուեցան: Դարձեալ երկուցն յայլոց օրինակաց
կիսով չափ մատենին և աւելի ևս այլայլեալ էր շա-
րագրածն ռամկացի բանիւք և գեղջուկ ասացուա-
ծովք. ուրեք յապաւեալ 'ի կարեւոր հատածացն և
այլուր օտարս 'ի ներքս ածեալ. նմին իրի և Երկբայ-
ական օրինակս կոչեցաք զնոսա 'ի ծանօթութիւնսն.
նա զի և 'ի միումն 'ի նոցանէ ինքնին խոստովա-
նի գրիչն փոփոխելով գաղափարեալ 'ի բնագրէն:
Եւ յոհ համարձակութիւն փոքր մի երեւի և յայլ օ-
րինակ մի գրեալ 'ի Սիս. յորում թէպէտ ան-
խախտ կայ շարագրածոյն կարգ, այլ աւելորդ հա-
տուածք ուրեք ուրեք երեւին 'ի նմա. յորոց ոմանք
զի ճարտար մտաց դարձուածք երեւեցան, այլ տարա-
ձայն յամենայն օրինակաց, գուցէ և մտաց ծնունդք
իցեն գաղափարողին, ամփոփեցան զգուշեալ 'ի ներ-
քոյ, որպէս և կարեւորն յանհարազատութեց Երեւ-
բայականին: Իսկ համառօտ երեք օրինակքն, յորոց

նորագունին կայ Թուականն ՌՃԺԴ, յընդարձակացն
Համառօտեալ են, և նոցին շարագրածովքն վարեալ
'ի կցուածս բանից, Թէպէտ և սակաւ ուրեք խոտո-
րեւ երեւցին. և չիք ասել Թէ յորում գարու լեալ
իցէ Համառօտութիւնդ :

Ըդդ զայլեայլութիւնն Թերցուածոց օրինակացն
լաւ Համարեցաք ոչ խառն 'ի խուռն ամիոփել 'ի ներ-
քոյ, այլ զհարեորմն յանուանէ օրինակացն յայտ առ-
նել առ հեշտի յընտիր առնելոյ հնասիրաց եթէ նա-
րալուրս ինչ տեսցեն 'ի նոսա : Եւ նշանագիրք զոր 'ի
ծանօթութիւնսն վարեցաք յայտարարք օրինակացն,
այսոքիկ են .

Բ. Բնագրին տպագրիս :

Ս. Ստոյ օրինակն :

Ե. Երկրայել օրինակքն :

Հ. Համառօտ մի օրինակն :

ՀՀ. Համառօտքն երկրքին կամ երեքին :

Այլք. ընդարձակքն և Համառօտքն միանգամայն բաց 'ի Բնագրէն :

Երկու օր. Երեք օր. և այլն. իմա յընդարձակացն առանձին յորս ան-
թերի կան և Համառօտքն, կամ անխտիր խառն ընդ Համառօտսն :

ՕՕ. ընդարձակ օրինակքն ամենայն

Այլ ՕՕ. ընդարձակքն բաց 'ի Բնագրէն } յորս պակասին Համառօտքն :

Մի Օ. Երկու Օ. ևն. յընդարձակացն

ՊԵՏՄՈՒԹԻՒՆ

ՄԵԾԻ ԱՇԽԱՏԱԿԱԼԻ

ԼՂԵՔՍԵՆԴՐԻ

ՄԱԿԵԴՈՆԵՑԻՈՅ



ԿԵՆՏԻ ՎԵՐՈՒՑ ԲԱԶՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԳՈՐԾԻ ԱՐԻԱԿԱՆԻ
ՆԱ ԵՒ ՎԵՐՈՒՑԱՆ ՆՇԱՆՈՒՄ

Ա. ԻՄԱՍՏՈՒՆԻ ԵԳԻՍՏԱՅԼՈՅ ԵՐԿՐԻ և ծովու
չափոյ հասեալ և զերկնի աստեղս թուեալ՝ աւան-
դեցին ամենայն աշխարհի զօրութիւն, զկարգ և ըզ-
գիւտ բանից և զարհեստ գործոց : Վրանգի ասեն
զՆԵԿՏԱՆԵՐՈՍ ՎԵՐՋԻՆ ԹԱԳԱԼՈՐ ԱԳԻՍՏՈՍԻ . ըզ-
կնի որոյ՝ ԹԱԳԱԼՈՐՈՒԹԵԱՆՆ յատուոյ անկաւ մո-
զական կախարդութեամբ ամենեցուն յաղթել, մինչ
զի աշխարհական տարերց հնազանդելնմա : Օ ի Ե-
թէ երբէք ՚ի վերայ նորա գունդ ել ասպատակ, ոչ
աշխատեաց ՚ի մեքենայս պատերազմականս, ոչ պատ-
րաստէր զինուց բազմութիւնս, ոչ կազմէր երկաթս
այրասպանս, ոչ մատուցանէր գործիս հնարականս .
այլ երթալով՝ յարքունիան միայն, առնելով՝ ղեկան,

1 ՀՀ. Վրի որոյ կամ որ վրի եւ
գիւգոսի Բագաւորութեան քիւրեաց
Բագաւորութեան Դագաւորութեան
Բեմի, և յաղթեաց զամ Բեմիս : 2 ի :

2 ՀՀ. Մեալիւն կամ Մեալիւն ի
նիւնիլիս քիւր Լուսնան Զուր :
3 Բ. Խանգարեալ էր . այլ 00 .
առնելով լիւսնէ . յոյն երեւել լիւսն :

զինքն միայն արգելոյր և առնէր զդեկանադիւթու-
թիւնս : Վասնզի արկանէր ջուր աղբերային 'ի լա-
կանն , և ձեռօքն ստեղծանէր 'ի մոմոյ նաւս և մար-
դիկքս մոմեղէնս . և այսպէս դնէր զմարդիկքն 'ի վե-
րայ նաւացն և դնէր 'ի լականին , և շնչաւոր լինէին
մարդիկքն : Եւ ինքն 'Եկտանեբոս եբեննեայ գա-
ւազան ունեւիւ 'ի ձեռինն կախարդելով կոչէր զեր-
կրային չաստուպծան և զօդային դեան . և այսպէս
մկրտէր զնաւսն որ 'ի լականին . և 'ի սոցա մկրտելոց՝
որք 'ի ծովու նաւք 'ի վերայ նոցա գային 'ի Թշա-
մեացն , կորնչէին : Եւ վասն բազմահնար մոգական
զօրութեան՝ առնն 'ի խաղաղութեան լինէր Թա-
գաւորութիւն նորա :

Բ. Եւ բազում ժամանակի գնացելոց՝ որք առ-
հռովմայեցիսն կոչին էքսփորատորէս՝ և առ Հայոս
լրտեսք՝ եկեալ առ 'Եկտանեբոս պատմէին՝ Թէ
գունդ զօրաց հասեալ է : Օ ի եկեալ առ նա զօրա-
գլուխն ասէր . Սեծ Թագաւոր , 'ի բաց արա զնա-
ղաղութեան ինձոյս պարուց և 'ի պատերազմ դար-
ձո զքեզ , քանզի մեծ գունդ հասեալ կայ . զի ոչ 'ի
վերայ մեր մի ազգ դայ , այլ բազումք . քանզի են
հնդիկք , կաւանացիք , կումէացիք , ռքսիւդարկացիք ,
եբերացիք՝ , կոմնացիք , լեղապացիք , բոմիւրա-
ցիք , արգիացիք , ազանացիք , լուքաղացիք , որք
միանգամ յարեակոյս՝ կան ազգ անթիւ զօրօք բազ-
մօք՝ Եւ դիպտոս հասեալ էին . անկցի 'ի սիրտ քո հռ-
մեքականն երկու տունքն . Սէ է պարտ և արժան
զգիշերն ամենայն 'ի քուն կալ առն խորհրդաբերի ,
որում ժողովուրդք յանձին են և այսքան հոգք :

Գ. Եւ զայս ասացեալ զօրավարին՝ 'ի բազում

1 Երկու 00. Եւ Բազմանաք :

2 00. ուր խանգարեալ էր Բ. առ
սեն ցորսելեմի վնէր առնն , 'ի խաղա-
ղութեան վնէր կամն 'ի խաղ . . :

3 Մի 0. 'ի գնացելոց :

4 Բ. խանգարեալ էր . այլ 00.

էստիւրալապոլէս :

5 Այդպէս մի 0. և յոյնն . այլ

00. սեբերայի :

6 Երկու 00. խնայի :

7 Այլ 00. յարեւոյս կամ յա-

րեւոյն :

ժամն ծիծաղեցաւ ի եկտաներոս և ասէ . Պոլ ա-
սացեր՝ բարիոք է, որպէս վայելէր . պահպանութիւն
հաւատացեալ պահես . բայց երկիւղածաբար և ոչ
զինուորորէն՝ բարբառեցար . զի ոչ է ՚ի բազմութե-
զօրութիւն , այլ ՚ի յօժարութեան յորդորմանէ .
քանզի մի առիւծ զբազում եղջերուս կալաւ , և մի
գայլ զբազում ջուրիս հօտից հալածեաց . իսկ ապա
դու զնացեալ հանդերձ համբունդ՝ զինուորօքդ՝ որ
ընդ քե են , ՚ի քո յանձնեալ պահս պահ կալ . զի բա-
նիւ միով զխուժադուժ անթիւ աղգացն զբազմու-
թիւն ծովային ալեօքն ընկղմեցից :

Դ . Օ լայս ասացեալ ՚ի բաց արձակեաց զգօրա-
զլուին . և ինքն յոտն կացեալ մտանէր յարքունիսն ,
և հրաման տուեալ ՚ի ներքուստ ամենեցուն արտաքս
զնալ . և միայնացեալ զլեկանն ՚ի մէջ բերեալ եդ՝ և
դարձեալ նոյնպէս վարեցաւ . կառուցեալ զակնն ՚ի
լակնին՝ տեսանէր զչաստուածսն եգիպտացւոցն զի
վարէին զնաւսն ՚ի վերայ եկելոց թշնամեացն խու-
ժադուժ աղգացն . այր սովորեալ մոգութեամբ կա-
խարդական արուեստիւն ընդ աստուածս լինել և
խօսել : Եւ ուսեալ թէ ՚ի վերջ՝ հասեալ է եգիպ-
տացւոց թագաւորութիւնն , ընդգոգեալ՝ ոսկի և
արծաթ բազում , և գերծեալ զհերս և զմորուսս , և
այլակերպեալ զինքն աներեւոյթ՝ յամենեցուն փա-
խեալ ընդ Պելլուսիոն անդր . և ընդ բազում՝ տե-
ղիս յածեալ եկեալ հասանէր ՚ի Պելլէս մակեդոնա-
ցւոց . և կտաւիս զգեցեալ նստէր անդ աստղագի-
տութիւնս առնելով իբր մարգարէ եգիպտացի , քան
զի էր իսկ այսպիսի հմուտ :

Ե . Եւ նա իբրև ՚ի քաղաքին գտեալ ոչ լինէր , ե-
գիպտացիքն աղաչէին զաստուածսն և խնդրէին զնա

1 Հինգ 00 . զինուորականի :

2 Այլ 00 . համագումար :

3 ՀՀ . Ին վերջ հասեալ է :

4 Հինգ օր . Գոգեալ :

5 Մ . աներեւոյթաբար ագնեցած :

6 Չորս օր . ՚ի բազմ :

Թէ զի՝ արդեւք եղև Թագաւորին : Իսկ որ 'ի սան-
գարամետն Սինուպեայ աստուածսն էր , հրաման
պատասխանւոյ առնէր ասելով այսպիսի օրինակաւ .
'Լա որ փախեալ Թագաւորն ձեր , դարձեալ եկեսցէ
յ) յգիպտոս ոչ ծերացեալ , այլ մանկացեալ . նա զԹըշ-
նամիս ձեր պարսիկս հնազանդեցուցէ : Եւ այսպէս
տուեալ հրաման պատասխանւոյ յաստուածոցն իւ-
րեանց՝ քննեալ խնդրէին Թէ զինչ արդեւք կամի լի-
նել ճառեցեալս : Եւ գրեն զայս 'ի վերայ խարսխին՝
որ էր ընդ ոտիւք պատկերին՝ Եկտանեբայ :

Զ . Եւ 'ի Սակեդոնիա ամենեցուն յայտնի եղև
զքնականսն հարցափորձելով՝ Եկտանեբոս . մինչ զի
և դշոյրն Ոլումպիադայ գալ առ նա և բան ինչ հար-
ցանել 'ի նմանէ : Վանզի դիպեցաւ 'ի ժամանակի
յորում՝ ի բաց խաղացեալ գնացեալ էր 'ի պատերազ-
մունս Փիլիպպոս , և հրամայեաց ածել 'ի ներքս առ
ինքն զայրն 'ի հարցումն քննութեան իւրոց իրաց :
Եւ նա մտեալ և տեսեալ զՈլումպիադա՝ իւրոյ յօ-
ժարութեամբ ցանկութեան առաջարկութեան , 'ի
Թագուհին մածուցեալ կառուցաւ առանց Թափե-
լոյ . քանզի էր վաւաշ մօլի՝ 'ի կանայս : Եւ յառաջ
կարկառեալ զձեռն ասաց . Ինչառ ուրախութեամբ
բերկրեալ , դշոյրդ մակեդոնացւոց : Եւ արար արժա-
նի ասել տիկին , որ յառաջ տէրն էր : Եւ Ոլումպիա
ասաց . Ինչառ և դու և ուրախ լեր , քաջ , և անց նիստ :

Է . Եւ նա իբրև էանց նստաւ , ասէ ցնա . Ի՞նչ ես
ուսումնական աստեղագէտ՝ Եկտանեբոսն հռչա-
կաւորեալ յամենայն քաղաքի . Թերևս որք փոր-
ձեալ քննեցին զքեզ , ուսան 'ի քէն զամենայն ճշմար-
տութիւն . որով օրինակաւ քննութեամբ վարելով
զճշմարիտ իրս պատմես : Եւ նա ասէ . Բազմօրինակ

1 ՀՀ . Ոլումպիադա 'ի գէլեցիոս
Թիան , և խառնեալ հայեր 'ի նա .
զի էր :

2 Այլք վաւախիկ կամ վաւախիկ
կամ վաւախիկ կամ վաւախիկ :

են, ո՛վ դշխոյ, խուզից քննութեան կամք . քանզի են երազագէտք, նշանալոյծք, երազադատք, ամմոնիւնագէտք՝ և լականագէտք, ծննդաբանք, բախտագիւտք, ճակատագիրք և որ կոչին մոգք . ընդ որովք ամենայն գիւտական՝ հարցմունք անկեալ զնին : Եւ զայս ասելով հայեցաւ թթուաբար յ()լումպիադա տոփանօք ցանկութեամբ հարեալ : Եւսաց դշխոյն ()լումպիաս . Եւ մածար կառուցար տեսանելով զիս : Եւս պատասխանի տուեալ ասաց . Եւս յիշոյ տիկին, յիշեցի զպատասխանիս հարցմանց յիմաց աստուածոցն երբեմն եղեալ . զի կայ ինձ ընդ դշխոյի խորհել և քննել իրս . և այս ճշմարիտ է որպէս գիտացի ՚ի պատասխանեացն : Իսկ ապա ասա զոր կամիսդ :

Ը . Եւ հանեալ ՚ի ներքուստ արտաքս զձեռն մաւտոյց՝ տախտակ զոր բան և փորձ մեկնել ոչ կարէ, զի ոսկւով և փղոսկերք եր կազմեալ, և զեօթն աստեղսն, և զժամագէտն՝ Եւսամաղդ . օդային և արեգակըն սառնային բիւրղեայ՝ և լուսին ամարինտինէ՝ և Եւս եմատիտէս՝ և Եւս զմիտեայ և Եւս քորդիտէս շափիւղեայ և Եւս ոփիտէս՝ և ժամալ գէտն լիկզինոս :

Թ . Եւ արմացեալ ()լումպիայ ընդ բազմապատիկ օրինակն և ընդ աստեղացն սքանչելի տեսութիւնն և առ նմա մօտ անցեալ նստաւ, և հրաման ետ ամենեցուն ՚ի ներքուստ արտաքս գնալ : Եւս ցնա . Եւս և հարց զիմ և զ()լիպպոսի ծնունդն . քանզի համբաւ է՝ թէ յորժամ գայ ՚ի պատերազմէն, կամի զիս ՚ի բաց ընկենուլ և այլ կին առնել : Եւ նա

1 ՀՀ . տնտեսութեան կայ և ի յոյս
նշն ծամարեք :

2 ՀՀ . Եւս և Եւս Եւս Եւս :

3 Երկու 00 . Եւս և Եւս Եւս Եւս
Եւս Եւս Եւս : ՀՀ . Եւս և Եւս Եւս Եւս
Եւս Եւս Եւս :

4 Երկու 00 . Եւս Եւս Եւս Եւս : Եւս
Եւս Եւս Եւս : ՀՀ . Եւս Եւս Եւս Եւս :

Եւս և Եւս Եւս :

5 Վեց օր . Եւս Եւս : Եւս . Եւս Եւս
Եւս :

6 ՀՀ . Եւս Եւս Եւս . Եւս Եւս Եւս
Եւս Եւս Եւս Եւս Եւս Եւս Եւս :

7 Երկու 00 . Եւս Եւս Եւս :

8 00 . Եւս Եւս Եւս Եւս Եւս Եւս
Եւս Եւս Եւս Եւս Եւս Եւս Եւս :

ասէ . Պիւր զքո ծննդեան գիրն և զՓիլիպպոսին :
 Եւ նա ասէ . Օ ի՞նչ առնես զայս : Եկտանեբոս
 դնէ և զիւր ծննդեանն գիր առ Ոլոմպիադայն և
 հարցաքննեալ ասաց . Ոչ է սուտ համբաւն զոր լուար-
 այդ այո ճշմարտապէս ճակատագրեալ է քեզ . բայց
 կարեմես քեզ իբրև մարգարէ եգիպտացի օգնել ,
 զի մի՛ ի բաց ընկեցեալ լիցիս ՚ի նմանէ . և եթէ լի
 ցիս , գտցես որ խնդրեսցէ զքո վրէժ : Եւ Ոլոմպիա-
 դա ասէ . Օ իմոր է այդ : Եւ նա ասէ . Շակատաւ
 գրեալ է քեզ , ըստ որում եղիր ինձ , ընդ երկրային
 աստուածոյ խառնակել և յայնմանէ , յղանալ , և յղա-
 ցեալ ծնանիլ և մնուցանել , և զնա վրէժխնդիր ունել
 քեզ մեղանչանացն որ ՚ի Փիլիպպոսէ անցցէ ընդ
 քեզ : Իսկ Ոլոմպիաս . Ինչ որ ումաստուածոյ : Եւ
 նա ասէ . Ինչ լիբէացւոցն Իմոնի : Ոլոմպիաս ասէ .
 Որպիսի՞ ոք է հասակաւ , մանուկ թէ ՚ի միջին տիս .
 և ձեով կերպարանաւ որպիսի՞ ոք է : Եւ նա ասէ .
 Ի՛նչ որ հերով և եղջիւրս խոյի ՚ի վերայ ծամեւեացն
 ունելով . իսկ արդ պատրաստեա դու քեզոյն զանձն
 իբրև դշխոյ և կին , զի յաղագս այսր տեսցես երազս
 և զաստուածան ընդ քեզ խառնեալ : Եւ Ոլոմպիաս
 ասէ . Եթէ տեսից զերազն , ոչ իբրև մարդոյ , այլ
 որպէս աստուածոյ երկիր պագից քեզ :

Ժ . Ելանէ Եկտանեբոս յարքունեացն , և առնու
 բանջար կուտակեայ զոր գիտէր առ երազափորձու-
 թիւն ՚ի ճահ՝ յառապարէն քաղեալ . և զայս քաջեփ
 արարեալ , ստեղծանէ էգ մարմին մոմեայ և գրէ ՚ի
 վերայ պատկերին զանունն Ոլոմպիայ . և արարեալ
 մարկճակս՝ մոմեայ գնէր ՚ի վերայ ստեղծմանն Ո-
 լոմպիադայ . և լուցեալ ճրագ և արկեալ անդ զբան-
 ջարոյն եփուկս , ասէր ՚ի վերայ դորա երգմունս՝

1 Երեք օր . յաճախ . մի օր . յա-
 ճախ . միւս ևս ՚ի լուս . յաճախ :

2 ՀՀ . և տեղի ՚ի վերայ երգմունս

առ այս , միւս երեւել երգչին Ուր
 պիայ , որպէս ասաց ինքն . և յաբոյնեայ

առ այս 'ի գէպ արարեալս, մինչ երևութանալ ա գւոցն Ոլոմպիադայ. քանզի ետես շաղկապեալ՝ զնովաւ 'ի նշանաց անտի զլ'մոնա : Եւ յարուցեալ առէ. Լիւն գու, յղացար յինէն արու մանուկ՝ որ զըէժիւրն. դիր լինի քեզ :

ԺԱ. Եւ յարուցեալ 'ի քնոյն Ոլոմպիաս և զարմացեալ ընդ ուսումնական հարցունս ասաց. Տեսի զերազն և զոր ասացեր ինձ զաստուածն . և արդ կա միմ' իսառնիլ՝ ընդ նմա . այժմ քեզ հոգ լիցի . յորժամ ընդ իս մերձաւորութիւն արասցէ, ազգ առնես ինձ, զի և ես պատրաստագոյն գտայց փեսային : Եւ նա առէ. 'Եւ իս առաջին, տիկին, զոր տեսերն՝ երազ էր . իսկ նոյն ինքն որ յերազին տեսիլ՝ աստուածն էր, զայ մտանէ առ քեզ . տեղի տուր ինձ ննջել առ քեզ 'ի սենեկին, զի մի երկիցես ինչ յորժամ 'ի վերայ քո եկեսցէ աստուածն :

ԺԲ. Եւ ասաց. Բարիաք ասացեր, հիւ մարգարէ, տաց քեզ մօտ ⁵ 'ի սենեկին իմում. և եթէ գիպեցայց մերձաւորութեան և յղացայց, մեծապէս պատուեցից զքեզ իբրև զանսխալ տեսանող և ընկալայց իբրև թէ հայր մանկանն իցես : Եւ 'Եւ իսառնեալ կարապետ առ քեզ գալոյ աստուածոյն այս է, եթէ յորժամ՝ անցեալ նստցիս 'ի ներքս 'ի սենեկին քում, տեսցես վիշապս օողս գալ առ քեզ . հրամայես որ անդր կան՝ արտաքս ելանեն . և դու մի շիջուցաներ զլոյս ճրագացն, այլ կանգնեցիր և նիստ 'ի գահոյսն քո և ծածկեալ գերեսդ . դարձեալ տեսանես զաստուածն զոր տեսեր յանուրջս մտեալ առ քեզ : Օայս ասելով զնաց արտաքս :

ԺԳ. Եւ 'ի վաղիւ անդր տայր նմա մօտ առ սենեակն իւր այլ սենեակ . և նա պատրաստէր զգաթ

1 ԱՄ ՕՕ. շաղկապեալ :

Եկին :

2 Եթէ որ. իսառնիլ :

4 ՀՀ. յորժամ փեսան զփառն ն.

3 ԱՄ ՕՕ. մօտ 'ի ներքս 'ի տե.

բա, իբրև վիշապս օողայ առ քեզ :

խոյի կակղազոյն հանդերձ եղջիւրովքն խալամովին ,
 և ցուպ և հանդերձ սպիտակ . և առեալ վիշապ՝ առ-
 նէր զնա տկար և լոյծ , և 'ի ձեռաց անտի նորա սո-
 ղել և յանկարծօրէն 'ի բաց արձակել զվիշապն . և
 նա եմուտ 'ի սենեակն Ոլումպիադայ : Եւ նորա տե-
 սեալ ոչ զարհուրեցաւ 'ի նմանէ , քանզի և այնմ ակն
 ունէր . և ասէր որ անդր կային 'ի բաց զնալ յիւ-
 րաքանչիւր տեղիս : Եւ ընկողմէն զինքն 'ի մա-
 հիճսն . և ծածկեալ զերեսն՝ լոկ միայն ծայրիւ ականն
 տեսանէր զնա 'ի մտանէն 'ի ձեռն որպէս և ետես յե-
 րազին : Եւ նորա 'ի բաց եղեալ զգաւազանն ար-
 մաւեայ՝ ելանէր 'ի մահիճսն և դարձուցանէր զՈ-
 լումպիադա յինքն կոյս 'ի վեր և մերձեայր 'ի նա :
 Եւ եղեալ 'ի վերայ կշտի նորա զձեռն աջոյ և ա-
 սէր . Եւ աւակ անյաղթու և անհնազանդելի . արդ-
 կաց մնա կին դու միշտ , զի յղի ես արու մանկամբ ,
 որ վրէժխնդիր քո լինելով և ամենայն շինաւանի՝
 աշխարհակալ դշխոյ : Եւ զայս ասելով առեալ զգա-
 ւազանն իւր 'ի դուրս ելանէր 'ի սենեկէն , և 'ի բաց
 Թագուցանէր զոր ունէրն :

ԺԴ. Իսկ իբրեւ այդ եղև , յարեալ Ոլումպիադա և
 եկն 'ի սենեակն՝ Եկտանեբայ : Եւ զարթուցեալ
 ասաց . Տիկին զի՞նչ , պատմեա ինձ . եղև՞ զոր տե-
 սերն : Ոլումպիաս ասէ . Եղև զոր ասացերն : Եւ նա
 ասէ . Խնդացի ընդ քո , տիկին : Եւ Ոլումպիա ասէ .
 Եւ ոչ ևս այլ գայ առ իս . քանզի անսամ իբրեւ
 զկին գալստեան և մերձաւորութեան նորա՝ առ իս ,
 զի հեշտալի ցանկութեամբ ընկալայ զնա , ով մար-
 գարէ՝ բայց եթէ քեզ զանխուլ եղև այս և ոչ գի-
 տացեր՝ զարմանամ : Եւ նա խնդայր զի սիրեցաւ 'ի
 բամբշանէն⁵ . և ասաց . Եւ , Ոլումպիաս . ես մար-

1 Այլ 00 . արմաւելայ :

ալիարհալալ :

2 երկու 00 . շինաւանի : Ս . շի .
 նոբիսի . մի 0 . շինալանի տնտանի

3 Այլ 'ի Բաբելոնէ կամ 'ի Բաբ-
 ելոն կամ 'ի Բաբելոնէ :

գարէ եմաստուածոյս այսորիկ . եթէ կամիս տուր ինձ զտեղիս զայս ի քուն լինել աստ , զի մի ոք խուճապիցէ նեղելով . զի սովորական մաքրութիւն արարից նմա , և եկեսցէ առ քեզ : Եւ Ոլոմպիաս ասէ . Կամք քո եղիցին յայսմ հետէ : Եւ ասէ ցղոնականսն իւր . Տուք ցղա զփական սենեկիդ : Եւ նորա առեալ ՚ի թագատեան առնէր . և իսկ և իսկ մտանէր , քանիցս անգամ և կամէր Ոլոմպիաս թէ մտցէ առ նա . յառաջագոյն զեկուցանէր մարգարէիւն . և նա ըստ սովորութեանն մերձենայր յՈլոմպիագա , կարծիս առնելով Մոն գոյ :

ԺԵ . Համբառնայր որովայն նորա , և ասէր . Ո՛վ մարգարէ , զի՛նչ արարից եթէ եկեալ գտցէ զիս Փիլիպպոս յղի : Եւ նա ասէ . Ս՛ի երկնչիր , տիկին . քանզի այսմ իրի օգնէ քեզ աստուածն Մոն , և եկեալ առ նա յերազի զեկուցանէ որ ինչ լինելոցն էր , անխոշտանգ և անպատուհաս լինել քեզ ՚ի նմանէ : Եւ այսպէս Ոլոմպիաս մոլորականս կրեաց , ՚ի կախարդական զօրութէ զՃմարտուիւն իւր ցուցանելով :

ԺԶ . Եւ առեալ ծովային բազէ՝ զսա մոգեաց լեկտանեռոս . և որքան միանգամ կամէր , յերազս տեսանէր զՓիլիպպոս : Եւ բազէն գիւթութեամբ վարեցեալ խօսէր , և թռուցանէր զբազէն . և նորա ընդ երկիր և ընդ ծով թռուցեալ չոգաւ երկուս տիւս և երկուս գիշերս ուր էրն Փիլիպպոս և խօսեցաւ՝ ընդ նմա որպէս ոստա ՚ի լեկտանեռոս՝ ընդ երազ . Փիլիպպոս Կեսեալ զբազէն զարիւսա խոսիւալ : Եւ կոչեցեալ առ ինքն զերազոց մեկնիւն զՆաբիլոնիոս և ասէ ցնա . Տեսի յերազի զոմն աստուած գեղեցկակերպ ալևոր հերով և ՚ի մօրուարձական եղջերս խոյի ունելով առ ծամեւեօքն . և ՚ի գիշերի մտեալ առ

1 Կանանկեալ բառքդ զի խանգարեալ էր ՚ի Բ . Թարգմանաբար լրացուցաք ՚ի յունէն : Իսկ այլ 00 .

այսչափ ինչ ունին ուր էր Փիլիպպոս , հրանէր խոսիւալ :

կինն իմ Ոլումպիաս և ընկողմեակ լինի ընդ նմա և յարուցեալ ասէ ցնա . յղացար յինէն արու մանուկ , որ զքեզ պտղաւորեսցէ և մահու հօրն վրէժս խընդրեսցէ : Եւ Թուէի ես եթէ կարկատիցեմ զընու-
թիւն կնոջ իմոյ բիբղոսաւ կնքել իմով կնքոցաւ . և էր մատանին ոսկի և դրոշմն արեգական և գլուխն առիւծոյ և նիզակ : Եւ զայս իմ արարեալ կարծիս առնուի , բազէ հասեալ առ իս՝ Թեօք իւրովք զար-
թուցանէր զիս 'ի քնոյ , և ազդել ինչ ոչ :

ԺԵ . Իսէ ցնա երազագէտն . Ղ'մարիտ է զոր տե-
սերդ երազ . քանզի կնքելն քեզ ընութիւն կնոջն քո հաւատով լի է պատասխանիք հարցմանն . քանզի կը-
նիքն հաւատ է , ազդելով զի և յղացաւ կինն : Վ'ան-
զի ոչ որ զունայն աման կնքէ , այլ զլի և զպատա-
րուն . և զայս բիբղոսաւ . քանզի ոչ ուրեք գտանի
բիբղոս , բայց միայն յԱգիպտոս : Ի՞նչ եգիպտացի
է . և սերմն ոչ 'ի վայր , այլ նշանաւոր և փառաւոր
նա և լուսաւոր : Ի՞յլ և վասն ոսկւոյն , զի զի՞նչ քան
զոսկին փառաւոր իցէ , 'ի ձեռն որոյ աստուածք եր-
կրրպագութիւն ' կրեն : Եւ զի կնիքն էր արեգակն
և ունելով գլուխ առիւծոյ և նիզակք , սա ծնեալ
մինչև յարեւելս հասցէ . զամենայն ինչ կամակար և
ըստ իւր կամաց գործելով իբրեւ զառիւծ . և նիզա-
կակուր զաշխարհքս և զքաղաքս արասցէ վասն նի-
զակին որ էր յերազին : Բայց տեսանել քեզ զաս-
տուածն խոյեղջերբ ալեւոր՝ լիբէացւոց աստուածն է
Ի՞մոն :

ԺԶ . Իսպէս մեկնեալ երազագիտին , ոչ հեշ-
տեաւ լուաւ Թագաւորն զյղանալ կնոջն իւրոյ , Թէ-
պէտ և յաստուածոցն գիտէր : Եւ յաղթեալ պատե-
րազմին՝ փութով ճեպէր 'ի Սակեդոնիա մտանել :
Իսկ երկնէն Ոլումպիաս , և միսիթարէր զնա Վեկ-
տանեբոս :

ԺԹ. Եւ ինչէ՞րի գալն Փիլիպպոսի և 'ի մտանէն առ բամբիչն, եկեալ առ նա Ոլոմպիաս, բայց ոչ համարձակութեամբ 'ի վերայ եղելոց իրացն: Եւ իբրեւ ետես Փիլիպպէ զնա խռովեալ ասաց. Ո՛վ կին դու, այդմ իրաց ոչ ես դու պատճառ, զի այլոց եղեն յանցանք. և ինձ 'ի տեսլեան ազդեցաւ եղեալն, զի դու անպատճառ և անխոշտանգելի իցես. քանզի զամենայն ինչ կարեմք թագաւորքս, բայց առ աստուածսն ոչ ինչ կարեմք. զի ոչ 'ի խառնաճաղանջ գուհիկ յուսմեքէ մարդոյ հարար և ոչ գեղեցկավայելուչ ձեւիդ քում տուփանայր որ արժանապէս, այլ աստուածքն որ զամենայն կարեն: Եւ յապէս ասելով ինդամիտ արձակեաց զՈլոմպիա: Եւ նա գոհանայր զյառաջազդող մարգարէէն: Եւ էր այնուհետեւ ընդ Ոլոմպիադայ Փիլիպպոս:

Ի. Իսկ Վեկտանեբոս անդ էր յարքունիսն և ոչ ուսմեք երեւէր, քանզի ոչ կամէր. բայց լսէր 'ի Փիլիպպոսէ զի ասէր, եթէ ոչ յաստուածոց յղացար, այլ յայլմէ յուսմեքէ հարար ճշմարտութեամբ. որ թէ անկցի 'ի ձեռս իմ, անողորմ տանջանօք բարձից զնա 'ի կենաց աստի: Եւ էր զայն Վեկտանեբոս զոր ասէինն:

ԻԱ. Եւ մինչդեռ 'ի խրախճանութեան էին սակս գալոյ թագաւորին, միայն արքայն տրտում էր վասն յղանալոյ կնոջն. իսկ մինչդեռ յուրախութեան էին բազմութիւնն, Վեկտանեբոս շրջէ զինքն փոխեալ 'ի կերպ վիշապի կարի մեծ քան զառաջինն. եկն անց ընդ մէջ տաճարին և շնչեաց ահագին, մինչ զի՝ այն թէ հիմունքն շարժեցան: Իսկ որք տեսինն, 'ի վեր վազեցին յահէն զարհուրեալ ընդոստմամբ: Եւ Ոլոմպիաս գիտացեալ զիւր փեսայն՝, կարկառեալ զձեռն աջոյ 'ի բաց յարոյց 'ի գոգէն շանթեալ: Եւ

1 Ե. և Խոնդոյ Բէ:

Ոլոմպիոյ. և նա:

2 Ե. յաւելու և նա եթէ 'ի գոգն

նա ընդ ամենայն տեղիս տաճարին շրջեալ եկն 'ի ծունկսն Ոլոմպիադայ, և 'արկ զերկշուրթն ' լեզուն և համբուրեաց զնա, հաստատուն⁵ նշանակաւ զխաղապատելիս ' սիրոյն ազգելով վիշապն տեսողացն : Իսկ Փիլիպպոսի երկուցեալ և միանգամ զարմացաւ և անգիտութիւն մատուցանէր գալոյն : Իսկ ' Լեկտանեբոս ոչ կամեցեալ յաճախատես լինել տեսարանին, այլափոխէ զինքն 'ի վիշապէն յարծուի, և անգուստ 'ի բաց թռչի . իսկ թէ ուր չոգաւ, աւելորդ է ինձ ասել :

ԻԲ. Իայց Փիլիպպոս զահի հարեալ⁵ յերկեղէն և յինքն եկեալ ասաց . Լին դու, հաստատուն նշանակաւ քեզ վտանգի տեսիլ զաստուածն քեզ յօգնութիւն մատուցեալ վասն վտանգիդ . բայց թէ ով էր աստուածն, ոչ գիտացի . քանզի եցոյց մեզ զԼ' քամազդայ և զԼ' մոնի կերպարանս⁶ : Իսկ Ոլոմպիաս . Որպէս զինքն ինձ յայտնեաց յորժամ մերձեցաւն 'ի յիս, Լ' մոն է' աստուածն ամենայն լիբեացուց : Ի շուեալ զայս թագաւորին, երանի տայր անձին իւրում . զի աստուածոյ զաւակի հանդերձեալ եմ, ասէր, հայր լինել :

ԻԳ. Եւ յետ սակաւ աւուրց մինչդեռ անցեալ նստէր Փիլիպպոս 'ի տնկախիտ ուրեմն տեղւոյ յարքունեաց, ուր էին հաւք բազումք ճարակաւորք, մինչդեռ պաւրպէր նա առ 'ի պիտանացու ինչ իրս, յանկարծակի վազեալ հաւ մի 'ի գոգ նորա ձու արկանէր, և ինքն 'ի բաց թռչէր . և կիթն հօլովեալ 'ի գոգոյ նորա յերկիր 'ի բաց փլանիւր⁸ . յորմէ ելանէր փոքր վիշապիկ

1 Ե. և օյալէրդ Բերանոն համբ. . .

2 ՀՀ. զերկշուրթն 'ի Բերանն և :

3 ՀՀ. խաղապատելի 'ի սիրոյն լիզող քեռողացն : Ե. և երեւոյց ի Բերան խաղալ ընդ նմա : Եւ Փիլիպ. . .

4 Չորս օր. զխաղապատելիս . մի օր. զխաղապատելի :

5 Ե. հալիս յերկիւղէն 'ի հագի եկն և տեղ . . . հաղապարան գիտացի զի աս :

պոսածն գիտաց ինչ յակն խա յինէն, և էին օգնել և եղ. Բայց :

6 Ե. յաւելուր քանզի զԱրամազդայ պապիւրն արծիւ նմանեցողանէին և զԱմոնայն լիզող :

7 ՀՀ. յերկիր, և խնայ 'ի Բայ խնայ :

8 Հինգ օրին . 'ի Բայ ծախութեալ, յորմէ . . . լիզող փ :

մի, և շուրջ եկեալ բազում անգամ և 'ի ձուն կամեցեալ մտանել վերստին ուստի ելն, և յարկանել անդրէն 'ի ներքս զգլուխն՝ իսկոյն իսկ վախճանեցաւ :

Ի Դ. Եւ խռովեալ Վիլիպպոսի ոչ սակաւ՝ յղեալ կոչեաց զԿնտրիփոնտա որ յայնմ ժամանակի հռչակաւոր նշանալոյծ էր. և եկաց պատմեաց նմա զեղեալ նշանն, զհաւն, զձուն, զվիշապն, զշուրջ գալն, զմահն : Իսկ Կնտրիփոնտա, որ առանձին տեղեկութիւնք աստուծոյ կամօքն փչեցեալ եղև յանձն իւր, ասէ ցնա . Ո՛վ թագաւոր, եղիցի քեզ որդի որ շուրջ եկեալ ընդ բոլոր աշխարհ զամենայն ոք իւրով զօրութեամբ հնազանդեցուսցէ, և ինքն ոչ ումեք հնազանդեսցի . և դառնալով յիւր աշխարհ սակաւակեց՝ ժամանակաւ վախճանեսցի . քանզի վիշապն արքունական պաշար է՝, և ձուն նման բոլոր աշխարհի ուստի վիշապն 'ի դուրս ել, և շուրջ եկեալ ընդ աշխարհ և կամեցեալ ուստի ելն անդրէն մտանել՝ և ոչ ժամանեաց, այլ վախճանեցաւ : Ի՞նչոք այսպէս լուծեալ մեկ նէր նմա զնշանն . և պարգևս ընկալեալ 'ի Վիլիպպոսէ, ելեալ գնաց :

Ի Ե. Եւ իբրև կատարեցաւ կարգեալ ժամանակ ծննդեանն իննուց ամսից ըստ կատարման յղութեն, Ոլոմպիադա անցեալ նստէր 'ի վերայ յղեկիր գահաւորակին երկնել . և մօտ անցեալ կայր՝ Եկտանեբոս և չափէր զերկնային ընթացս աստեղացն . և վրդովեալ զաշխարհական տարերս՝ ինքեան զօրութիւն վարեցեալ, ուսաւ որ 'ի միջի կայր ժամանակն և ասէր . Եւ զքեզ, կին դու, և յաղթեա բնութեանդ միջաւայ ժամանակիւ, և նման լեր բնութեանն որ ծնաւ զքեզ . զի եթէ այժմ ծնցիս, ընդ ծառայութեամբ կամ գերի այլոց ծնցիս :

1 Մի Օ. սախախէաց : Ե. սախախախախէաց :

2 Ս. պարսառ է : Ե. ելան է :

3 Ե. Կարերս . և ձեռքեր արեգափնի ձեռքեր . և ասէ . . Բնութեանդ 'ի ժամանակն իննուց ամսից :

Ի՞նչ, ի՞նչ արձեալ քան շատ քիչ երկամբքն և ոչ կո-
րացեալ տանել քաղաժ ցուպն : Եկեա՛նք ասե-
լիս՝ ասե՛կա՛նք ապաւելի մի, ո՛վ գլխոյ - բանքի եթէ
այժմ ծնցիս, գալու եղբք՝ կամ բացակաւ ծը-
նունդն : Եւ եր ինչ որ սիրէ՛ք՝ Եկեա՛նք մի-
թ արական բանիւք զկենն, և մտաւ ցանէք զձեռնն՝ ի
բնական իւր ելն զնացից ուսեալ՝ ի հարկէն Բայց
Եկեա՛նք իւրով զորութեամբն արգելաբ Ը-
նունդն. և դարձեալ հայեցաւ յերկնային տաճարն
ինծ ացս աշխարհական տարերց . ծանեաւ առ հա-
սարակ զամենայն աշխարհ և զԵւրոպայ ի մէջ երկնի
եկեալ և փայլակն իմն յերկնէ ետես զորէն արեգա-
կանն ի մէջօրեի, և ասէ ց(Եւրոպայի ազա . Երձեկեա
զձննդական ձայն : Եւ ինքն արձակեաց զնորա ծը-
նունդն և ասաց . Եւրոպայ, եթէ այժմ ծնցիս, աշխար-
հակալ է ծնունդդ : Եւ Եւրոպայի ազա քան զցուլ մեծ
զ ոյեւաց և ծնաւ արու մանուկ :

Ի՞նչ, ի՞նչ մանուկն իբրեւ յերկիր անկաւ, շարժուեալ
եղև և որոտուեալ և կայծմունք՝ ստեպ ստեպ և կայ-
ծականց լուսոյ ճայծմունք յերկրէ երևէին, մինչ
զրեթ և աշխարհ ամենայն առ հասարակ տատանէր :
Եւ ասաց Սիլիսիս . Եւրոպայի ազա ոչ սնուցանել, ո՛վ
կին, քանզի ոչ է իմ ծնունդ . բայց զի տեսանեմ
զսիրմի զի յաստուածոց է և զծնունդդ նշանակաւ
յաշխարհական տարերց եղելոց, սնցի առ ի յիշատակ
մանկանն իմոյ վախճանեցելոյ՝ որ եղև ինձ յառաջին
կնոջն. և կոչեսցի Եւրոպայի ազա Եւրոպայի ազա
Սիլիսիս, և մանկանն զարժանաւոր ինամս ըն-
կալեալ լինէր . և պսակազգեցուծիւնք՝ ընդ բոլոր
Եւրոպայի ընդ Եւրոպայի և ընդ Եւրոպայի և ընդ ա-
զնն լինէին :

1 Եւրոպայի ազա :

2 Եւրոպայի որ . Եւրոպայի :

3 Եւ . Եւրոպայի ազա ի յիշատակ :

Եւրոպայի Եւրոպայի և Եւրոպայի :

Եւ ալ Եւրոպայի ազա :

4 Եւ . Եւրոպայի ազա ի յիշատակ :

ԻԸ. Եւ զի մի կարիշատ յամեցից՝ ի բանս որ յաղագս
մանգեանն Ղըքսանդրի է, յառաջմէն սկսայց ասել
դարմանոց որոց եհաս : Բանգի ի ստենէ հատու-
ցեալ և զարգացեալ հասակաւ և ձեռով ոչ ինչ նմա-
նէր Փիլիպպոսի և Ոլոմպիադայ, այլ և ոչ իսկ սեր-
մանողին : այլ՝ յատուկ տպօք օրինակի զարգացեալ
կերպարանօք : Օ ի զվարան առիւծոյ ռենէր . և աչքն՝
մինն խաժակն, աջն վայրաքեր և սեաւ, և ահեակն
խաժակն . և սուր էին ատամնունքն իբրեւ ժանիք . և
զգիմադրուծեան յարձակումն երեւցուցանէր յին-
քեան իբրեւ առիւծու . և քաջայայտ էր բնութիւնն
թէ որպիսի լինելոց էր մանուկն . և ի ժամանակս
աճեցեալ ապա յուսմունս թեւակոխէր և ի թագա-
ւորել :

ԻԹ. Եւ էր նորա դայեակ կին՝ ակրինէ կեղտացին՝
քոյր Սեւանոսի, և մանկավարժ՝ դաստիարակ և
դայեակ այր՝ Էւոնիդէս լակոնացի, և վարդապետ
երգոց Պաւղինիկոս, և երաժշտականութեանն՝ Էւ-
կրպպոս՝ լեմնացի, երկրաչափութեանն Սենեքմոս՝
պեղողոյնեսացի, և հռետորական բանից Նաքսի-
մենոս Ղրիստոկլէս լամիսակենացի՝ . իսկ իմաստա-
սիրութեանն Ղրիստոտէլէս՝ յիկոմիտաքայ ստագի-
րացի ի Սելիտեայ քաղաքէ : Բայց յիշեաց և Պա-
փովրանոս յաղագս այսոցիկ ի չորրորդում գիրս՝ իւ-
րում յամենազան հնարագէտ պատմութեանց :

Լ. Եւ Ղըքսանդրոս ամենայն խրատու վարժեալ
կրթէր զինքն, որպէս յառաջն ասացի, թագաւորել .
մինչ զի յայտնի լինել՝ յայտ է թէ յաստուածոյ ու-
մեմնէ ռւսեալ : Բանգի ի բաց արձակեալ յուսում

1 Ե. այլ այլոյն իբրդարան :
2 Բ. այդպէս : ՀՀ. ալի ալն
սեաւ և յախ խաժ . սուր էին : Հինգ-
օր . ալն մին խաժով ահեալ, և ալն
վայրաքեր . սուր էին :
3 ՀՀ այդպէս : ՕՕ. ինչպացոյ
կամ ինչպոցոյ :

4 Ե. մանկավարժ :
5 Ամենայն օրինակք Ղե-իւ-
լեանցի . եղաք ըստ յունիկն :
6 ՀՀ. Մեքեմ . յոյն Մեքեմ
նա :
7 Ամենայն օր . ամիսականցի .
եղաք ըստ յունիկն :

նական խրատուց դատեր զսշակերտս՝ իւր տակաւ տակաւ, և առնէր կռիւ յորժամ տեսանէր զկողմ մի պարտեալ, և դարձեալ անդ յաղթէր. մինչ զի յայտնի լինել թէ՛ ի նմանէ է յաղթութիւնս :

ԼԱ. Եւ յայնմ՝ ժամանակի եկեալ ածին Փիլիպպոսի մատակալանքն՝ ի կուտիցն ձի կարի մեծ յոյժ⁵, և ածին կացուցին առաջի այսպէս ասելով. Տէր արքայ, զայս ի կոյտմն քո դտաք ծնեալ գեղեցկու-թեամբ և արագութեամբ առաւել քան զՊեգասիոս և քան զՄիդիայն. զի և ի խամոմենտեայ բերեալ մատուցանեմք քեզ : Եւ որա տեսեալ զայնքան գեղեցկութիւն զմեծուի՝ զարմացաւ յոյժ և ասէ. Վեղեցիկ է, երդուեալ յիմ փրկութիւնս : Բայց, ասեն, տէր, մարդակեր է : Եւ նա ասէ. Նշմարիտ⁶ է այս որ յեւթնացիքն իրք եղեն. զի ի մօտ ի բարիս և ի չարիս բնաւորեցաւ. արդ զի որովհետեւ անզգամի եղև, առէք զդա ի բաց և արգելեալ փակեցէք ընդ վանդակաւ, սանձս եղեալ և սրոյ բանտս. զի որ անկցի ընդ օրինօք պատուհասի՝ ըմբռնեալ վասն աւազակութեան կամ սպանութեան, դորա առաջի ընկեւցուք : Իբրև ասաց զայս թագաւորն, քան զբանն վաղազոյն եղև գործն :

ԼԲ. Իսկ Բեքսանդրոս աճէր և զարգանայր հասակաւ, և երկոտասանամեայ եղեալ՝ ընդ հօրն ի գործ լինէր. զինեալ զանձն դիմէր ընդ զօրսն և՛ կաւ մակար ի ձի աշտանակէր : Եւ տեսեալ զՓիլիպպոս

1 ՀՀ. Ղառաւիտիքն և տունէր իտիւ. և երբ գեստէր զիս ի զմե պարտեալ Դառնայր ի մօտ յօգնալու նստիլան :

2 Ե. յայնժամ Բերէի երաճալ. պանն յերամալէն քի մի Փիլիպպոսի, որ եր խրի մեծ :

3 ՀՀ. յաւելուն և ի վերայ գաւառին գլուխ յլա :

4 ՀՀ. Եւ հրամայեաց ածել ի գոռն. և ըմբռնեալ զԴառնայր զի զմա-

կապարսն ընկեցին առաջի նորա. և յերդեսակէն (կամ յերդիս գոռն) գոռին զներսութիւն. և խալեցին զգոռն : Իսկ :

5 Ե. Սքաւգիւն. և նոյն ասէն՝ այս. և ասէ Փիլիպպոս. այսպիսի երբ և յեւթնացիս եղև. զի իմ բարաց նշան է և իմ լաւի. Բայց զի եղև, առէք :

6 Ե. և յիւսիս արշաւէր նիդալաւ որպէս օրէն է մանկանց Բագարաց :

զի ոչ բարիորդ էր ընդ Ոլոմպիադայ . կոչեաց զՎեկ տանեբոս Ոլոմպիա առ ինքն և ասէ . Տարց և քննեա թէ զինչ խորհի վասն իմ Փիլիպպոս : Իբրև հարցեալ քննեաց , և անցեալ նստաւ ընդ նմա : Եւ ասէ Միլեթսանդրոս . Տայր , սոքա այժմ զոր ասես առ տեղս երկնի՝ երևին : Եւ կարի քաջ ասես , որդեակ : Իսաց . Կարեմ և ես զնոսա տեսանել : Եւ ասէ . Կարես , որդեակ :

ԼԳ . Եւ երեկոյ եղեալ առեալ զմանուկն և հանէ արտաքոյ քաղաքին . և հայեցաւ 'ի վեր յերկինս , ցուցանէր Միլեթսանդրի զաստեղսն : Իսկ Միլեթսանդրոս բուռն հարեալ էած զնա և ընկէց 'ի խորխորատ մի 'ի վայր : Եւ յանկանելն առնու հարուածս սաստիկս 'ի պարանոցին 'ի շիշն , և ասաց . Որդեակ Միլեթսանդրոս , զինչ կամեղև քեզ՝ զայդ առնես գործ : Եւ նա ասէ . Ինչինդ մեղադրեա , ով աստեղագէտ : Եւ նա ասէ . Ինդէր : Իսկ . Օ ի զերկիր ոչ գիտելով , զերկնայինս ինդրել յօժարիս : Եւ նա ասէ . Ի՞նչու նիմ , ով Միլեթսանդրէ , զի սաստիկ վէր առ յանկանելս . այլ ոչ ինչ և ոչ ումեք մահկանացուացս յաղթել ճակատադրի : Եւ մանուկն ասէ . Ինդէր : Եւ նա ասէ . Որպէս բաժանեցին գիտացի զանձն իմ . զի գրեալ էր ինձ յիմոյ որդւոյ սատակումն կրել , և ոչ կարացի զերծանել 'ի բաժէն , այլ 'ի քէն սատակեցայ : Եւ Միլեթսանդրոս ասէ . Ի՞յժմ ես քո որդի եմ : Եւ նա ասէ . Կարի քաջ : Եւ Միլեթսանդր ասէ . Օ իմորդ : Ի՞յդ ճմարիտ է , Վեկտանեբոս ասաց . որպէս և պատմեաց նմա զԵգիպտոսէ զփախուստն , և զգալն առ Ոլոմպիաս , և զհարցումն քննութեան յաստեղս և զցանկութիւնն , և զիարդ մտի առ նա իբրև զաստուածս և խառնակեցայ ընդ նմա : Օ այս ասելով՝ Վեկտանեբոս 'ի բաց եթուք զհոգին :

1 Եւ Բայց և Գար Տարեանոր Տար . Ժամ եղէ աստեղագէտ , գիտացի զԵգիպտոսի ի ճախարհէ . զի յոր . գրեալ էր :

խոյի կակղապոյն հանդերձ եղջիւրովքն խալամովին ,
 և ցուպ և հանդերձ սպիտակ . և առեալ վիշապ՝ առ-
 նէր զնա տկար և լոյծ , և 'ի ձեռաց անտի նորա սո-
 ղել և յանկարծօրէն 'ի բաց արձակել զվիշապն . և
 նա եմուտ 'ի սենեակն Ոլումպիադայ : Եւ նորա տե-
 սեալ ոչ զարհուրեցաւ 'ի նմանէ , քանզի և այնմ'ակն
 ունէր . և ասէր որ անդր կային 'ի բաց գնալ յիւ-
 րաքանչիւր տեղիս : Եւ ընկողմէն զինքն 'ի մա-
 հիճնն . և ծածկեալ զերեսն՝ լոկ միայն ծայրիւ ականն
 տեսանէր զնա 'ի մտանէն 'ի ձեն որպէս և ետես յե-
 րազին : Եւ նորա 'ի բաց եղեալ զգաւազանն ար-
 մաւեայ՝ ելանէր 'ի մահիճնն և դարձուցանէր զՈ-
 լումպիադա յինքն կոյս 'ի վեր և մերձեայր 'ի նա :
 Եւ ապա եղեալ 'ի վերայ կշտի նորա զձեռն աջոյ և ա-
 սէր . Սաւակ անյաղթու և անհնազանդելի . արդ-
 կաց մնա կին դու միշտ , զի յղի ես արու մանկամբ ,
 որ վրէժխնդիր քո լինելով և ամենայն շինաւանի՝
 աշխարհակալ դշխոյ : Եւ զայս ասելով առեալ զգա-
 ւազանն իւր 'ի դուրս ելանէր 'ի սենեկէն , և 'ի բաց
 Թագուցանէր զոր ունէրն :

ԺԴ. Իսկ իբրև այդ եղև , յարեալ Ոլումպիադա և
 եկն 'ի սենեակն՝ Եկտանեբայ : Եւ զարթուցեալ
 ասաց . Տիկին զինչ , պատմեա ինձ . եղև զոր տե-
 սերն : Ոլումպիաս ասէ . Եղև զոր ասացերն : Եւ նա
 ասէ . Խնդացի ընդ քո , տիկին : Եւ Ոլումպիա ասէ .
 Եւ ոչ ևս այլ գայ առ իս . քանզի անսամ իբրև
 զկին դալստեան և մերձաւորութեան նորա առ իս ,
 զի հեշտալի ցանկութեամբ ընկալայ զնա , ով մար-
 գարէ . բայց եթէ քեզ զանխօսւ եղև այս և ոչ դի-
 տացեր՝ զարմանամ : Եւ նա խնդայր զի սիրեցաւ 'ի
 բամբշանէն¹ . և ասաց . Եւր , Ոլումպիաս . ես մար

1 Այլ 00 . արմաւենեայ :

աշխարհակալ :

2 Երկու 00 . շինտաւ : Ս . շի .
 նախաւ . մի 0 . շինականի անտաւի :

3 Այլ Դ Բաժնային կամ 'ի Բաժ-
 Բնէն կամ 'ի Բաժնէն :

գարէ եմաստուածոյս այսորիկ . եթէ կամիս տուր ինձ զտեղիս զայս ի քուն լինել աստ , զի մի որ խուճապիցէ նեղելով . զի սովորական մաքրութիւն արարից նմա , և եկեսցէ առ քեզ : Եւ Ոլոմպիաս ասէ . Լամբ քո եղիցին յայսմ հետէ : Եւ ասէ ցդռնապանսն իւր . Տուք ցդա զփական սենեկիդ : Եւ նորա առեալ ՚ի Թադստեան առնէր . և իսկ և իսկ մտանէր , քանիցս անգամ և կամէր Ոլոմպիաս թէ մտցէ առ նա . յառաջագոյն զեկուցանէր մարգարէիւն . և նա ըստ սովորութեանն մերձենայր յՈլոմպիագա , կարծիս առնելով Լամբ քո :

ԺԵ . Համբառնայր որովայն նորա , և ասէր . Ո՛վ մարգարէ , զի՛նչ արարից եթէ եկեալ գտցէ զիս Փիլիպպոս յղի : Եւ նա ասէ . Սի երկնչիր , տիկին . քանզի այսմ իրի օգնէ քեզ աստուածն Լամբ քո , և եկեալ առ նա յերազի զեկուցանէ որ ինչ լինելոցն էր , անխոշտանգ և անպատուհաս լինել քեզ ՚ի նմանէ : Եւ դա յայսպէս Ոլոմպիաս մոլորականս կրեաց , ՚ի կախարդական զօրութիւն զճշմարտութիւն իւր ցուցանելով :

ԺԶ . Եւ առեալ ծովային բազէ՝ զսա մոգեաց ի եկտաներոս . և որքան միանգամ կամէր , յերազ տեսանէր զՓիլիպպոս : Եւ բազէն դիւթութեամբ վարեցեալ խօսէր , և թուուցանէր զբազէն . և նորա ընդ երկիր և ընդ ծով թուուցեալ չոգաւ երկուս տիւս և երկուս գիշերս ուր երն Փիլիպպոս և խօսեցաւ՝ ընդ նմա որպէս ուսաւ ՚ի իւրեանեքա՝ ընդ երազ . Փիլիպպոս Գեսեալ զբազէն զարիւսաւ խառնալ : Եւ կոչեցեալ առ ինքն զերազոց մեկնիցն զՆաբիլոնիոս և ասէ ցնա . Տեսի յերազի զոմն աստուած գեղեցկակերպ ալևոր հերով և ՚ի մօրուարձական եղջերս խոյի ունելով առ ծամելեօքն . և ՚ի գիշերի մտեալ առ

1 Կանանկեալ բառք զի խանգարեալ էր ՚ի Բ . Թարգմանաբար լրացուցաք ՚ի յունէն : Իսկ այլ 00 .

այսչափ ինչ ունին ուր էր Փիլիպպոս , մասնէր խառնալ :

կինն իմ Ոլումպիաս և ընկողմենեալ լինի ընդ նմա և յարուցեալ ասէ ցնա . յղացար յինէն արու մանուկ, որ զքեզ պտղաւորեսցէ և մահաւ հօրն վրէժս խընդրեսցէ : Եւ թուէի ես եթէ կարկատիցեմ զընուծիւն կնոջ իմոյ բիբղոսաւ կնքել իմով կնքոցաւ . և էր մատանին ոսկի և դրոշմն արեգական և գլուխն առիւծոյ և նիզակ : Եւ զայս իմ արարեալ կարծիս առնուի, բազէ հասեալ առ իս՝ թեօք իւրովք զարթուցանէր զիս 'ի քնոյ, և ազգել ինչ ոչ :

ԺԵ. Իսէ ցնա երազագէտն . Նշմարիտ է զոր տեսերդ երազ . քանզի կնքելն քեզ ընուծիւն կնոջն քո հաւատով լի է պատասխանիք հարցմանն . քանզի կը նիքն հաւատ է, ազգելով զի և յղացաւ կինն : Վնա զի ոչ ոք զոռնայն աման կնքէ, այլ զլի և զպատարուն . և զայս բիբղոսաւ . քանզի ոչ ուրեք գտանի բիբղոս, բայց միայն յԱգիպտոս : Եւրդ եգիպտացի է . և սերմն ոչ 'ի վայր, այլ նշանաւոր և փառաւոր նա և լուսաւոր : Եւլ և վանն ոսկւոյն, զի զինչ քան զոսկին փառաւոր իցէ, 'ի ձեռն որոյ աստուածք երկրպագութիւն ' կրեն : Եւ զի կնիքն էր արեգակն և ունելով գլուխ առիւծոյ և նիզակք, սա ծնեալ մինչև յարեւելս հասցէ . զամենայն ինչ կամակար և ըստ իւր կամաց գործելով իբրեւ զառիւծ . և նիզակակուր զաշխարհքս և զքաղաքս արասցէ վանն նիզակին որ էր յերազին : Եւայց տեսանել քեզ զաստուածն խոյեղջերբ ալեոր՝ լիբէացւոց աստուածն է Իմոն :

ԺԶ. Եւսպէս մեկնեալ երազագիտին, ոչ հեշտեալ լուաւ թագաւորն զյղանալ կնոջն իւրոյ, թէպէտ և յաստուածոցն գիտէր : Եւ յաղթեալ պատերազմին՝ փութով ճեպէր 'ի Սակեդոնիա մտանել : Իսկ երկնէն Ոլումպիաս, և մխիթարէր զնա 'կեկտաներոս :

ԺԹ. ԼՂԻՐՆԷՐ²՝Ի գալն Փիլիպպոսի և ՚ի մտանեն շա բամբիշն, եկեալ առ նա Ոլումպիաս, բայց ոչ համարձակութեամբ ՚ի վերայ եղելոց իրացն : ԼՂԻՐԸ և տես Փիլիպպէ գնա խռովեալ՝ ասաց . Ո՛վ կին դու, այդմ իրաց ոչ ես դու պատճառ, զի այլոց եղեն յանցանք . և ինձ ՚ի տեսլեան ազդեցաւ եղեալն, զի դու անպատճառ և անխոշտանգելի իցես . քանզի զամենայն ինչ կարեմք թագաւորքս, բայց առ աստուածսն ոչ ինչ կարեմք . զի ոչ ՚ի խառնաճաղանջ գուեհիկ յուժեքէ մարդոյ հարար և ոչ գեղեցկավայելուչ ձեւիդ քում տուփանայր որ արժանապէս, այլ աստուածքն որ զամենայն կարեն : ԼՂԵԱՎԷՍ ասելով խնդամիտ արձակեաց զՈլումպիա : ԼՂՆԱ գոհանայր զյառաջադող մարգարէէն : ԼՂԷՐ այնուհետեւ ընդ Ոլումպիադայ Փիլիպպոս :

Ի. Իսկ ԼԵԿՏԱՆԵՐՈՍ անդ էր յարքունիսն և ոչ ուժեք երևէր, քանզի ոչ կամէր . բայց լսէր ՚ի Փիլիպպոսէ զի ասէր, եթէ ոչ յաստուածոց յղացար, այլ յայլմէ յուժեքն հարար չճմարտութեամբ . որ թէ անկցի ՚ի ձեռս իմ, անողորմ տանջանօք բարձից գնա ՚ի կենաց աստի : ԼՂԷՐ զայն ԼԵԿՏԱՆԵՐՈՍ զոր ասէինն :

ԻԱ. ԼՂԷ ՄԻՆԶԵՆ՝Ի խրախճանութեան էին սակս գալոյ թագաւորին, միայն արքայն տրտում էր վասն յղանալոյ կնոջն . իսկ մինչդեռ յուրախութեան էին բազմութիւնն, ԼԵԿՏԱՆԵՐՈՍ շրջէ զինքն փոխեալ ՚ի կերպ վիշապի կարի մեծ քան զառաջինն . և եկն անց ընդ մէջ տաճարին և շնչեաց ահագին, մինչ զի՝ այն թէ հիմունքն շարժեցան : Իսկ որք տեսինն, ՚ի վեր վազեցին յահէն զարհուրեալ ընդոստմամբ : ԼՂԷ Ոլումպիաս գիտացեալ զիւր փեսայն՝, կարկառեալ զձեռն աջոյ ՚ի բաց յարոյց ՚ի գոգէն շանթեալ : ԼՂԷ

1 Ե. և Թուեցոյ Թէ :

Ոլումպիոյ . և նա :

2 Ե. յաւելու և նա եթ ՚ի գոգէ

կինն իմ Ոլոմպիաս և ընկողմենալ լինի ընդ նմա և յարուցեալ ասէ ցնա . յղացար յինէն արու մանուկ , որ զքեզ պողաւորեսցէ և մահու հօրն վրէժս խընդրեսցէ : Եւ թուէի ես եթէ կարկատիցեմ զընու թիւն կնոջ իմոյ բիբլոսաւ կնքել իմով կնքոցաւ . և էր մատանին ոսկի և դրոշմն արեգական և գլուխն առիւծոյ և նիզակ : Եւ զայս իմ արարեալ կարծիս առնուի , բազէ հասեալ առ իս՝ թեօք իւրովք զարթուցանէր զիս 'ի քնոյ , և ազդել ինչ ոչ :

ԺԵ . Իսկ ցնա երազագէտն . Ղշմարիտ է զոր տեսերդ երազ . քանզի կնքելն քեզ բնութիւն կնոջն քո հաւատով լի է պատասխանիք հարցմանն . քանզի կը նիքն հաւատ է , ազդելով զի և յղացաւ կինն : Բան զի ոչ ոք զունայն աման կնքէ , այլ զլի և զպատառուն . և զայս բիբլոսաւ . քանզի ոչ ուրեք գտանի բիբլոս , բայց միայն յԱգիպտոս : Բորդ եգիպտացի է . և սերմն ոչ 'ի վայր , այլ նշանաւոր և փառաւոր նա և լուսաւոր : Բայլ և վասն ոսկւոյն , զի զինչ քան զոսկին փառաւոր իցէ , 'ի ձեռն որոյ աստուածք երկրրպաքութիւն՝ կրեն : Եւ զի կնիքն էր արեգակն և ոռնելով գլուխ առիւծոյ և նիզակք , սա ծնեալ մինչև յարեւելս հասցէ . զամենայն ինչ կամակար և ըստ իւր կամաց գործելով իբրեւ զառիւծ . և նիզակակուր զաշխարհքս և զքաղաքս արասցէ վասն նիզակին որ էր յերազին : Բայց տեսանել քեզ զաստուածն խոյեղջերբ ալեւոր՝ լիբէացւոց աստուածն է Բան :

ԺԶ . Բայսպէս մեկնեալ երազագիտին , ոչ հեշտեալ լուաւ թագաւորն զյղանալ կնոջն իւրոյ , թէպէտ և յաստուածոցն գիտէր : Եւ յաղթեալ պատերազմին՝ փութով ճեպէր 'ի Սկեդրոնիա մտանել : Իսկ երկնէն Ոլոմպիաս , և մսիթարէր զնա 'կեկտաներոս :

ԺԹ. Եւ ինչէ՞ր'ի գալն Փիլիպպոսի և 'ի մօտանելն առ բամբիշն, եկեալ առ նա Ոլոմպիաս, բայց ոչ համարձակութեամբ 'ի վերայ եղելոց իրացն : Եւ իբրեւ ետես Փիլիպպէ զնա խռովեալ ասաց . Ս'վ կինդու, այդմ' իրաց ոչ ես դու պատճառ, զի այլոց եղեն յանցանք . և ինձ 'ի տեսլեան ազդեցաւ եղեալն, զի դու անպատճառ և անխոշտանգելի իցես . քանզի զամենայն ինչ կարեմք թագաւորքս, բայց առ աստուածան ոչ ինչ կարեմք . զի ոչ 'ի խառնաճաղանջ գուեհիկ յուժեքէ մարդոյ հարար և ոչ գեղեցկավայելուչ ձեւիդ քում տուփանայր ոք արժանապէս, այլ աստուածքն որ զամենայն կարեն : Եւ յսպէս ասելով ինդամիտ արձակեաց զՈլոմպիաս : Եւ նա գոհանայր զյառաջազոյ մարգարէէն : Եւ էր այնուհետեւ ընդ Ոլոմպիադայ Փիլիպպոս :

Ի. Իսկ Եկեղանեբոս անդ էր յարքունիսն և ոչ ուժեք երեւէր, քանզի ոչ կամէր . բայց լսէր 'ի Փիլիպպոսէ զի ասէր, եթէ ոչ յաստուածոց յղացար, այլ յայլմէ յուժեքէ հարար ճմարտութեամբ . որ թէ անկցի 'ի ձեռս իմ, անողորմ տանջանօք բարձից զնա 'ի կենաց աստի : Եւ էր զայն Եկեղանեբոս զոր ասէինն :

ԻԱ. Եւ մինչդեռ 'ի խրախճանութեան էին սակս գալոյ թագաւորին, միայն աքբայն տրտում էր վասն յղանալոյ կնոջն . իսկ մինչդեռ յուրախութեան էին բազմութիւնն, Եկեղանեբոս շրջէ զինքն փոխեալ 'ի կերպ վիշապի կարի մեծ քան զառաջինն . եկն անց ընդ մէջ տաճարին և շնչեաց ահագին, մինչ զի 'այն թէ հիմունքն շարժեցան : Իսկ որք տեսինն, 'ի վեր վազեցին յահէն զարհուրեալ ընդոստմամբ : Եւ Ոլոմպիաս գիտացեալ զիւր փեսայն, կարկառեալ զձեռն աջոյ 'ի բաց յարոյց 'ի գոգէն շանթեալ : Եւ

1 Եւ Եւեբոյց Բէ :

Ոլոմպիայ . և նա :

2 Եւ յաւելու և նա եթ 'ի գոգ :

նա ընդ ամենայն տեղիս տաճարին շրջեալ եկն 'ի ծունկսն Ոլոմպիադայ, և 'արկ զերկշուրթն ' լեզուն և համբուրեաց զնա, հաստատուն⁵ նշանակաւ զխաղապատելիս ' սիրոյն ազգելով վիշապն տեսողացն : Իսկ Փիլիպպոսի երկուցեալ և միանգամ զարմացաւ և անգիտութիւն մատուցանէր գալոյն : Իսկ Վեկտանեբոս ոչ կամեցեալ յաճախատես լինել տեսարանին, այլափոխէ զինքն 'ի վիշապէն յարծուի, և անգուստ 'ի բաց թռչի . իսկ թէ ուր չոգաւ, աւելորդ է ինձ ասել :

ԻԲ. Իայց Փիլիպպոս զահի հարեալ⁵ յերկեղէն և յինքն եկեալ ասաց . Լին դու, հաստատուն նշանակաւ քեզ վտանգի տեսիլ զաստուածն քեզ յօգնութիւն մատուցեալ վասն վտանգիդ . բայց թէ ով էր աստուածն, ոչ գիտացի . քանզի եցոյց մեզ զՂաւամազդայ և զՂմոնի կերպարանս⁶ : Իսկ Ոլոմպիաս . Որպէս զինքն ինձ յայտնեաց յորժամ մերձեցան 'ի յիս, Ղմոն է' աստուածն ամենայն լիբէացուց : Ի շուեալ զայս թագաւորին, երանի տայր անձին իւրում . զի աստուածոյ զաւակի հանդերձեալ եմ, ասէր, հայր լինել :

ԻԳ. Եւ յետ սակաւ աւուրց մինչդեռ անցեալ նստէր Փիլիպպոս 'ի տնկախիտ ուրեմն տեղւոջ յարբուենեաց, ուր էին հաւք բազումք ճարակաւորք, մինչդեռ պաւրպէր նա առ 'ի պիտանացու ինչ իրս, յանկարծակի վազեալ հաւ մի 'ի գոգ նորա ձու արկանէր, և ինքն 'ի բաց թռչէր . և կիթն հոլովեալ 'ի գոգոյ նորա յերկիր 'ի բաց փլանիւր⁸ . յորմէ ելանէր փոքր վիշապիկ

1 Եւ Եփեսոսի բերանով համբ . . .

2 ՀՀ . Եփեսոսի 'ի բերանն և :

3 ՀՀ . Խաղաղապիլ 'ի սիրոյն վիշապ տեսողացն : Եւ և երեւոյց իբե խաղալ ընդ նմա : Եւ Փիլիպ . . .

4 Չորս օր . Կաղապարել . մի օր . Կաղապարել :

5 Եւ . հազի . յերկիւղէն 'ի հագի էին և ասէ . . . հաղորդուն գիտացի զի աս .

պոռածն գիտացի ինչ յահի խոսիլն, և էին օգնել Եւ . Բայց :

6 Եւ յաւելու ասողի զԱւամազդայ պապիւնն արծիւ . նմանեցոյցանէին և զԱմանայն վիշապ :

7 ՀՀ . յերկիր, և Բայց 'ի Բայ Բայ . նոյն :

8 Հինգ օրին . 'ի Բայ Ժապիւտալ, յորմէ . . . վիշապ մի :

մի, և շուրջ եկեալ բազում անգամ և 'ի ձուն կամեցեալ մտանել վերստին ուստի ելն, և յարկանել անդրէն 'ի ներքս զգլուխն՝ իսկոյն իսկ վախճանեցաւ :

Ի Դ. Եւ խռովեալ Փիլիպպոսի օչ սակաւ՝ յղեալ կուչեաց զԼ'նտիփոնտա որ յայնմ ժամանակի հռչակաւոր նշանալոյծ էր. և եկաց պատմեաց նմա զեղեալ նշանն, զհաւն, զձուն, զվիշապն, զշուրջ գալն, զմահն : Իսկ Լ'նտիփոնտա, որ առանձին տեղեկութիւնք աստուծոյ կամօքն փչեցեալ եղև յանձն իւր, ասէ ցնա . ()Վ թագաւոր, եղիցի քեզ որդի որ շուրջ եկեալ ընդ բոլոր աշխարհ զամենայն ոք իւրով զօրութեամբ հնազանդեցուցէ, և ինքն ոչ ումեք հնազանդեսցի . և դառնալով յիւր աշխարհ սակաւակեց՝ ժամանակաւ վախճանեսցի . քանզի վիշապն արքունական պաշար է՝, և ձուն նման բոլոր աշխարհի ուստի վիշապն 'ի դուրս ել, և շուրջ եկեալ ընդ աշխարհ և կամեցեալ ուստի ելն անդրէն մտանել՝ և ոչ ժամանեաց, այլ վախճանեցաւ : Լ'որդ այսպէս լուծեալ մեկ նէր նմա զնշանն . և պարզես ընկալեալ 'ի Փիլիպպոսէ, ելեալ գնաց :

Ի Ե. Եւ իբրև կատարեցաւ կարգեալ ժամանակ ծննդեանն իննուց ամսից ըստ կատարման յղութեն, ()լոմպիադա անցեալ նստէր 'ի վերայ յղեկիր գահաւորակին երկնել. և մօտ անցեալ կայր՝ Եկտանբոս և չափէր զերկնային ընթացս աստեղացն . և վրդովեալ զաշխարհական տարերս՝ ինքեան զօրութեան վարեցեալ, ուսաւ որ 'ի միջի կայր ժամանակն և ասէր . Եւ զքեզ, կին դու, և յաղթեա բնութեանդ միջակայ ժամանակիւ, և նման լեր բնութեանն որ ծնաւ զքեզ . զի եթէ այժմ ծնցիս, ընդ ծառայութեամբ կամ գերի այլոց ծնցիս :

1 Մի Օ. ստիաւալեաց : Ե. ստիաւ-
թամաւալեայ :

2 Ս. պարճաւ է : Ե. նշան է :

3 Ե. պարբեր . և ձերբեր արեգակն
'ի ձերբեայն . և ասէ . . Բնութեանդ 'ի
ժաման նմանելով գո ծնողին :

ԻՁ.՝ Վարձեալ կնոջն շտապեալ երկամբքն և ոչ կա-
րացեալ տանիլ բազում ցաւոցն, Վեկտանեբոս ասէ .
Վուժկալեա սակաւիկ մի, ով դշխոյ . քանզի եթէ
այժմ ծնցիս, գալլոս եղիցի՝ կամ բացակտուր ծը-
նունդն : Եւ էր ինչ որ սփոփէր՝ Վեկտանեբոս մխի-
թարական բանիւք զկինն, և մատուցանէր զձեռնն՝ ի
բնական իւր ելնն գնացից ուսեալ ի հարկէն : Բայց
Վեկտանիբէ իւրով զօրութեամբն արգելոյր ըզ-
ծնունդն . և դարձեալ հայեցաւ յերկնային աստեղացն
ընթացս աշխարհական տարերց . ծանեաւ առ հա-
սարակ զամենայն աշխարհ և զՎուռնոս ի մէջ երկնի
եկեալ և փայլակն իմն յերկնէ ետես զօրէն արեգա-
կան ի մէջօրէի, և ասէ ց(լ)լումպիադա . Ի՞նչապէս
զծննդական ձայն : Եւ ինքն արձակեաց զնորա ծը-
նունդն և ասաց . Վշխոյ, եթէ այժմ ծնցիս, աշխար-
հակալ է ծնունդդ : Եւ Ոլումպիադա քան զցուլ մեծ
գոչեաց՝ և ծնաւ արու մանուկ :

ԻԵ. Սակ մանուկն իբրեւ յերկիր անկաւ, շարժումն
եղև և որոտումն և կայթմունք՝ ստէպ ստէպ և կայ-
ծականց լուսոյ ճայթմունք յերկրէ երևէին, մինչ
գրեթէ աշխարհ ամենայն առ հասարակ տատանէր :
Եւ ասաց Փիլիպպոս . Լամիմ զդա ոչ սնուցանել, ով
կին, քանզի ոչ է իմ ծնունդ . բայց զի տեսանեմ
զսերմդ զի յաստուածոց է և զծնունդդ նշանակաւ
յաշխարհական տարերց եղելոց, սնցի առ ի յիշատակ
մանկանն իմոյ վախճանեցելոյ՝ որ եղև ինձ յառաջին
կնոջէն . և կոչեսցի Ի՞նչեքսանդրոս : Իսպէս ասելով
Փիլիպպոսի, և մանկանն զարժանաւոր խնամս ըն-
կալեալ լինէր . և պսակազգեցութիւնք՝ ընդ բոլոր
Սակեդոնիա ընդ Պելլէ և ընդ Սիրակէ՝ և ընդ ա-
զինս լինէին :

1 Այլք ճայթմունք :

2 Եթէ որ. փեսաներ :

3 Ե. պսակազարդելն ի ծննդէն

Երբ Բուր Մաիլեռնիս և Պելլէ . .

և այլ ամենայն աշխարհ :

4 ՀՀ. յաւելուն ի սեպտեմբեր :

ԻԼ. Եւ զի մի կարի շատ յամեցից՝ ի բանս որ յաղագս
անդեանն ընթացանդրի է, յառաջմէն սկսայց ասել
դարմանոց որոց եհաս : Վանգի ի ստենէ հատու-
ցեալ և զարգացեալ հասակաւ և ձեռք ոչ ինչ նմա-
նէր Փիլիպպոսի և Ոլոմպիադայ, այլ և ոչ իսկ սեր-
մանողին . այլ՝ յատուկ տպօք օրինակի զարգացեալ
կերպարանօք : Սի զվարսն առիւծոյ ունէր . և աչքն՝
մինն խաժակն, աչն վայրաբեր և սեաւ, և ահեակն
խաժակն . և սուր էին ատամնէքն իբրեւ ժանիք . և
զդիմադրուածն յարձակումն երևեցուցանէր յին-
քեան իբրեւ առիւծու . և քաջայայտ էր բնութիւնն
Թէ որպիսի լինելոց էր մանուկն . և ի ժամանակս
աճեցեալ ապա յուսմունս Թեակոխէր և ի Թագա-
ւորել :

ԻԲ. Եւ էր նորա դայեակ կին Սկիրինէ կեղտացին՝
քոյր Սեւանոսի, և մանկավարժ՝ դաստիարակ և
դայեակ այր Սեւոնիդէս լակոնացի, և վարդապետ
երգոց Պաւղինիկոս, և երաժշտականութեանն՝ Եւ-
կիպպոս՝ լեմնացի, երկրաչափութեանն Սեւեքմոս՝
պեղոպոնեասացի, և հաետորական բանից Մաքսի-
մեոս Մրիստոկէս լամփսակենացի՝ . իսկ իմաստա-
սիրութեանն Մրիստոտէլէս՝ լիկոմիտաքայ ստագի-
րացի ի Սեւիտեայ քաղաքէ : Բայց յիշեաց և Պա-
փովրանոս յաղագս այսոցիկ ի չորրորդում գիրս՝ իւ-
րում յամենազան հնարագէտ պատմութեանց :

Լ. Եւ ընթացանդրոս ամենայն խրատու վարժեալ
կրթէր զինքն, որպէս յառաջն ասացի, Թագաւորել .
մինչ զի յայտնի լինել՝ յայտ է Թէ յաստուածոյ ու-
մեմնէ ուսեալ : Վանգի ի բաց արձակեալ յուսում-

1 Ե. այլ այլոյն իբրեւ բան :

2 Բ. այդպէս : ՀՀ. ալիս ալիս
սեաւ և յախ խառ . սուր էին : Հինգ
օր. ալիս մին խառափն ահեալն, և ալիս
վայրաբեր . սուր էին :

3 ՀՀ այդպէս : ՕՕ. ինչպէս .
կամ ինչպէս :

4 Ե. յանկալ :

5 Ամենայն օրինակէր Ղեւթոս
լեւոյցի . եղաք ըստ յոշնի :

6 ՀՀ. Մեւեմոս . յոյն Մեւեմ-
եոս :

7 Ամենայն օր . ափսոսանքի .
եղաք ըստ յոշնի :

նական խրատուց դատեր զսշակերտս՝ իւր տակաւ տակաւ, և առնէր կռիւ յորժամ տեսանէր զկողմ մի պարտեալ, և դարձեալ անդ յաղթէր. մինչ զի յայտնի լինել թէ ՚ի նմանէ է յաղթուած իւնն :

ԼԱ. Եւ յայնմ՝ ժամանակի եկեալ ածին Փիլիպպոսի մատակպանքն՝ ի կուտիցն ձի կարի մեծ յոյժ⁵, և ածին կացուցին առաջի այսպէս ասելով. Տէր արքայ, զայս ՚ի կոյտն քո գտաք ծնեալ գեղեցկու թեամբ և արագութեամբ առաւելքան զՊեգասիոս և քան զՂրիոյնայն. զի և ՚ի լամոմենտեայ բերեալ մատուցանեմք քեզ : Եւ որա տեսեալ զայնքան գեղեցկութիւն զմեծուի զարմացաւ յոյժ և ասէ. Վեղեցիկ է, երդուեալ յիմ փրկութիւն : Բայց, ասեն, տէր, մարդակեր է : Եւ նա ասէ. Նշմարիտ⁶ է այս որ յեւլենացիքն իրք եղեն. զի ՚ի մօտ ՚ի բարիս և ՚ի չարիս բնաւորեցաւ. արդ զի որովհետեւ անզգամի եղև, առէք զդա ՚ի բաց և արգելեալ փակեցէք ընդ վանդակաւ, սանձս եղեալ և սրոյ բանտս. զի որ անկցի ընդ օրինօք պատուհասի՝ ըմբռնեալ վասն աւազակութեան կամ սպանութեան, դորա առաջի ընկեացուք : Իբրև ասաց զայս թագաւորն, քան զբանն վաղազոյն եղև գործն :

ԼԲ. Իսկ Լլքեքսանդրոս առէր և զարդանայր հասակաւ, և երկոտասանամեայ եղեալ՝ ընդ հօրն ՚ի գործ լինէր. զինեալ զանձն դիմէր ընդ զօրսն և՝ կաւ մակար ՚ի ձի աշտանակեր : Եւ տեսեալ զՓիլիպպոս

1 ՀՀ. զառաւմանիցս և առնէր իւր. և երբ փեսաներ զիս իողմ պարտեալ, դառնայր ՚ի մօտ յօգնուիւնսն :

2 Ե. յայնժամ Բերէին երամալս պանն յերամալէն յի մի փիլիպպոսի, որ եր իւրի մեծ :

3 ՀՀ. յաւերտն և ՚ի վերայ գաւառի գլուխ յընդ :

4 ՀՀ. Եւ հրամայեաց ածել ՚ի փռն. և ըմբռնեալ զքրոսն զի զմ

հապարքսն ընկնայնն առաջի նորս. և յերդեսնէն (կամ յերդիս փռն) փայնն զվերախօսն. և ժամային զառաւմ : Իսկ :

5 Ե. Ստոպոն. և նոյն տունն՝ այս. և առե փիլիպպոսայնդիս իւր և յեւլենացիսն եղև. զի իմ բարաց նշան է և իմ լարի. Բայց զի եղև, առե :

6 Ե. և յիւրս արարեւ ինչպիսիս որպէս օրէն է մանկանց թագաւորաց :

զի ոչ բարիորդ էր ընդ Ոլոմպիադայ . կոչեաց զՆեկ տանեբոս Ոլոմպիա առ ինքն և ասէ . Հարց և քննեա թէ զինչ խորհի վասն իմ Փիլիպպոս : Իբրև հարցեալ քննեաց , և անցեալ նստաւ ընդ նմա : Եւ ասէ Մղեքսանդրոս . Հայր , սոքա այժմ զոր ասես առ տեղս երկնի՝ երևին : Եւ կարի քաջ ասես , որդեակ : Իսաց . Կարեմ և ես զնոսա տեսանել : Եւ ասէ . Կարես , որդեակ :

ԼԳ . Եւ երեկոյ եղեալ առեալ զմանուկն և հանէ արտաքոյ քաղաքին . և հայեցաւ 'ի վեր յերկինս , ցուցանէր Մղեքսանդրի զաստեղսն : Իսկ Մղեքսանդրոս բուռն հարեալ էած զնա և ընկէց 'ի խորխորատ մի 'ի վայր : Եւ յանկանելն առնու հարուածս սաստիկս 'ի պարանոցին 'ի շիշսն , և ասաց . Որդեակ Մղեքսանդրոս , զինչ կամ եղև քեզ՝ զայդ առնես գործ : Եւ նա ասէ . Ընծինդ մեղադրեա , ով աստեղագէտ : Եւ նա ասէ . Ընդէր : Իսէ . Օ՛ի զերկիր ոչ գիտելով , զերկնայինս խնդրել յօժարիս : Եւ նա ասէ . Երեւա նիմ , ով Մղեքսանդրէ , զի սաստիկ վեր առի յանկանելս . այլ ոչ ինչ և ոչ ումեք մահկանացուացս յաղթել ճակատադրի : Եւ մանուկն ասէ . Ընդէր : Եւ նա ասէ . Որպէս բաժանեցին գիտացի զանձն իմ . զի գրեալ էր ինձ յիմոյ որդւոյ սատակումն կրել , և ոչ կարացի զերծանել 'ի բաժէն , այլ 'ի քէն սատակեցայ : Եւ Մղեքսանդրոս ասէ . Եւ յժմ ես բո որդի եմ : Եւ նա ասէ . Կարի քաջ : Եւ Մղեքսանդր ասէ . Օ՛իա՛րդ : Եւ յդ ճշմարիտ է , Եկտանեբոս ասաց . որպէս և պատմեաց նմա զԵգիպտոսէ զփախուստն , և զգալն առ Ոլոմպիաս , և զհարցումն քննութեան յաստեղս և զցանկութիւնն , և զիարդ մտի առ նա իբրև զաստուածս և խառնակեցայ ընդ նմա : Օ՛այս ասելով՝ Եկտանեբոս 'ի բաց եթուք զհոգին :

1 Եւ Բայը չէ հար հարձակուի մար . թո՛մ էլէ աստեղագէտ , գիտացի չէ Եւ զերծանել 'ի ճակատադրի . չէ յոր գրեալ էր :

ԼԴ. Եւ ուսեալ Միքայիլի եթէ հայր նորա է որ վախճանեցաւ, երկեաւ Թողուլ զնա՝ ի խորխորա տին զի մի գաղանակուր լիցի, վասն զի գիշեր էր և ամայի վայր. գութ խանդաղատանաց առեալ առ սերմանողն իւր՝ բարձեալ բերէր զնա՝ ի վերայ ուսոց իւրոց արիաբար մինչ՝ ի ներքոյ դրացն. և մտեալ առաջի մօրն պատմեաց նմա զամենայն զոր ինչ միանգամ լուաւ ի մոգ աստեղագիտէն : Եւ Ումպիաս հիացեալ զարմանայր և սոգտանէր զանձն իւր զի մոլոր խաբկանօք և հնարիւք մոգութեամբ շնութիւն կրեաց : Եւ թաղեաց զնա վայելաբար զնոյն՝ Եւ տանեբոս իբրև զհայր որդւոյ իւրոյ, և գերեզմանս արարեալ անդ եբարձ եղ զնա :

ԼԵ. Օարմանք են զնախիմացութեան փորձ առնուլ զԵկեղեցւոյն. զի այր եգիպտացի ի Սակեդոնիա եկեալ ելլադական օրինօք պատանաց և Թաղմամբ Թաղեցաւ. և Միքայիլի որ մակեդոնացին էր, յԵգիպտոս եկեալ մորական՝ Թաղմամբ առ առաջօրէն լինէր :

ԼԶ. Իսկ եկեալ յաշխարհս Փիլիպպէ և մտեալ յարքունիսն՝ առաքեաց ի Սեղիիս հարցմունս պատասխանոյ առնուլ Թէ ո՞րդեօք զկնի նորա Թագաւորեսցէ : Եւ սմա Սեղիիայ հարցուկ դիւթն ճաշակեալ ի կաստեղեան վտակէն սանդարամետանոյն՝ այսպէս ասաց. Փիլիպպէ, նա բոլոր աշխարհի Թագաւորեսցէ և նիզակաւ զամենայն ոք հնազանդեցուցէ, այն որ ի ցլագլուխ ձին հեծեալ ընդ մէջ Ելլադայ անցցէ : Եւ կոչեցեալ երիվարն այն ցլագլուխ, վասն զի ունէր ի բարձին իւրում պալար այլադոյն, զարջառի գլխոյ կերպարանս ունեւով : Եւ Թագաւորին լուեալ զհրաման պատասխանոյն՝ հանապազ ալին ունէր զնոր հերակլէս տեսանել :

1 Այդպէս այլ օօ : Բ. խանդարեալ էր : Ե. առաջօրէն Թաղմաբ Թաղեցաւ :

ԼԷ. Իսկ Ղեքսանդրոս Ղրիստոտէլեաւ ստագիրացու վրա՞նք զանձն իւր : Եւ զի բազում մանկունք էին առ Ղրիստոտէլի յուսումն խրատու և բազում արքայորդիք , ասաց ցմի ոմն իմաստասերն . Եթէ ժառանգեսցես զարքունիսն հօրն քո, զի՞նչ տալես վարդապետիս քո : Եւ նա ասաց . Եղիցիս ընդ իս միաբան բնակել . հովիշխան և փառաւոր թագաւորութեան իմոյ արարեալ երևեցուցից զքեզ : Եւ ցմիւս ոմն եհարց . Եւ դու , որդեակ , զի՞նչ արասցես : Եւ նա ասէր . Ետակարար զքեզ արարից և խրատու յինէն դատելոց զքեզ կացուցից : Հարցեալ զՂեքսանդրէ՝ ասէ . Եթէ դու տիրես հայրենի մակեդոնացւոց, զի՞նչ արասցես : Եւ նա լռեաց հարուստ ժամ մի , և ապա հայեցեալ ՚ի վարդապետն ասէ . Եաղաքս հանդերձելոց ինչ իրաց զիմորդ հարցեալ ուսանիս , զվաղուեան գրաւականն ոչ՝ ունելով . յայնժամ տայց , որ ինչ փորձեալ ընտրեցից զինչ վերին նախախնամութիւն զժամանակն և զժամն և զխոստումն տալ հրամայեսցէ : Եւ զայս լռեալ Ղրիստոտէլի , ասէ ցՂեքսանդրոս . Եւնդա և ուրախ լեր , աշխարհակալ , զի դու մեծ կայսր լինելոց ես :

ԼԸ. Եւ արդ Ղեքսանդրոս յամենեցունց սիրեցեալ լինէր իբր կորովամիտ խորհրդական և հանձարեղ պատերազմող : Իսկ Փիլիպպոս երկբայութիւն ունէր . քանզի խնդայր տեսանելով զայսպիսի պատերազմող ոգի որդւոյ իւրոյ , և տրտմէր ոչ նման տեսեալ զնա իւրոյ ձեռն պատկերի : Եւ բազում ինչ Ղեքսանդրի պարգևս բաշխեալ այլոց՝ որ ինչ ՚ի հօրէն նմա առաքիւր :

ԼԹ. Գրեաց և Օլեքսիս Թուղթ այսպիսի օրինակաւ : “Փիլիպպոսի և Ոլիմպիադայ իմոց տերանց խնդալ : Եւ գիտութիւն ՚ի Օլեքսեայ ծառայե

1 Բ. ոստի . այլ ՕՕ. ոսիս :

2 ՕՕ. չունին . Լ. յաւելաք ՚ի յունէն :

ձերմէ թէ զինչ առնէ Ղլեքսանդրոս . զի զոր ինչ տայք բերել սմա , ոչ բաւական և շատ լինել վասն բազում պարգևս չնորհելոյն . արդ դուք ընտրեալ դու տեցարուք զոր բարիոք վարկանիք առաքել ինձ . ողջ լինել ձեզ ըզձամ , :

Խ . Փոխանակ գրեցին և նոքա Ղրիստոտէլիս վարդապետի նորա թուղթ զայս օրինակ : “ Փիլիպպոս և Ոլոմպիաս Ղրիստոտէլի վարդապետի խնդալ : Օ եւքսիս որ ՚ի վերայ կացուցաք խնամածութիւն պատանւոյդ , զմեր զոր ինչ տամք բերել առ ձեզ , ազգեաց ոչ բաւական լինել Ղլեքսանդրի վասն բազում պարգևս կամեցեալ տալ : Ղրդ հասեալ յայդ վերայ՝ բարիոք կարգեա և նշանակեա մեզ , :

ԽԱ . Փոխանակ գրեաց իմաստասէրն թուղթ որ ունէր այսպէս : “ Ղարդապետ Ղրիստոտէլէս Փիլիպպոսի և Ոլոմպիայ խնդալ : Ոչ կարծեմ յիմոց ձեռաց խրատ առնել որդւոյ ձերոյ Ղլեքսանդրի , և տար ինքեան և իմոյս և ձերոյ բարուցդ արտաքոյ իմն գործեալ . քանզի լսեմ և զուսմունս սորա տեսանելով դատող քննութեամբ առնել , և ոչ իբրև զմանուկ , այլ իբրև զհին այր ընտրել և դատել կարէ : Ղրդ զոր ինչ և ձեզ հաճոյ թուեսցի , զայն գործեցէք . ողջ լերուք , :

ԽԲ . Եւ զայս ընթերցեալ առաքեցին և նոքա թուղթ Օ եւքսեայ , որ զայս ինչ ունէր : “ Փիլիպպոս և Ոլոմպիաս Օ եւքսիսի մերոյ խնդալ : Բաքեցաք Ղրիստոտէլի վարդապետի զգրեալ թուղթսն ՚ի քէն առ մեզ . որպէս զի զայս ընկալեալ ըզգրեալսն ՚ի նմանէ ջանացիր յուղղութիւն ածել . ողջ լեր , :

ԽԳ . Իսկ Ղրիստոտէլիս զայրացեալ գրեաց սպառնմամբ Ղլեքսանդրի թուղթ զայս օրինակ : “ Ղրիս-

տոտէլէս Լ'ընքսանդրի որդւոյ խնդալ : Գրեցին առ իս ծնողքն քո զի զառաքեալ Թոշակն 'ի նոցանէ քեզ ոչ լինել բաւական . զոր ոչ կարծեմ արտաքոյ ոչ քոյոց և ոչ իմոց և ոչ ծնողացն քոց կամաց այլ ազգ ինչ առնել . ողջ լեր ինձ որդի քաղցուենի , :

ԽԴ . Գրեաց նմա փոխանակ Լ'ընքսանդրոս այսպէս : “Լ'ընքսանդրոս մեծահասակար վարդապետիդ իմոյ Լ'ըրիստոտէլի խնդալ : Գիտեա , հայր , անարժան գու զառաքեալ Թոշակն իմ 'ի ծնողացն իմոց . և ' սակայն զայս լուեալ պարտ և արժան էր բարկանալ իբր յաղաքս իւրեանց որդւոյ . բայց արդ զնորդէմն գործեցին . ողջ լինել քեզ աղաչեմ , :

ԽԵ . Կման այսր և ծնողքն գրեցին Լ'ընքսանդրի Թուղթ , որ ազգէր զառ 'ի նոցանէ կամն՝ այսպիսի օրինակաւ : “Փիլիպպոս և Ոլոմպիա Լ'ընքսանդրի որդւոյ խնդալ : Օ կարգեալն քեզ Թոշակ զորս 'ի մէնջ առաքեմք , արժանիս Փիլիպպոսի և Ոլոմպիադայ վարկեալ , մի արհամարժեալ 'ի բաց առաքեր և մի զԼ'ըրիստոտէլեայ Թուղթս . այլ որպէս քեզ վայելէ , պահեա . և զայսն ևս ինչ լաւս ընդ միտ ածեալ խորհեաց . ողջ լեր մեզ , քաղցր և իմաստուն որդեակ , :

ԽԶ . Փոխանակ գրեաց և Լ'ընքսանդրոս նոցա Թուղթ , որ ազգէր օրինակ զայս : “Լ'ընքսանդրոս Փիլիպպոսի և Ոլոմպիադայ խնդալ : Օ կարգեալ Թոշակս զոր տայք ինձ 'ի ձեռն Օ եւքսեայ , ոչ արժանիս Լ'ընքսանդրի և որպէս՝ վայելէ զայս մատակարարել Փիլիպպոսի և Ոլոմպիադայ . այլ զԼ'ըրիստոտէլի զվարդապետին իմոյ զպատուիրանս ընդ միտ ածեմ և խորհիմ արժանիս ուսման ընձեռողին , և

1 Եւ . զի լսան առաքեալ Թոշակն այլոյ խոսից միւ եղին . և սակայն պարս էր յորժամ լսան զայն լսան իւրեանց որդւոյ լսան իւրեանց :

2 Եւ . մի վարդապետ և անպարտ ծախեր , և մի արհամարհէր զԱրիստոփելի Թուղթն :

3 Երկու 00 . ու :

զձեզ պախարակեմ՝ որ դիւրաւ զլսելիսդ ՚ի վայր տայք այլոց երբեմն վատաբարոյից և շոգմոգաց, և զայլս՝ յաղաքս որդւոց որ ըստ բնութեանն է պարտիք՝ լուռ լինել յաղաքս նախախնամութիւն և հոգ մատուցանել որ ինձ օգուտ բերէ. ողջ լինել ձեզ ըզձիւք խնդրեմ» :

ԽԵ. Եւ իբրեւ եղև Միքսանդրոսն այն ամաց չորեքտասանից՝, դէպ եղև նմա անցանել ընդ տեղիսն ուր էր ցլադլուխ ձին յարգելան արկեալ. լուաւ նա զահագին խրինջիւն. դարձեալ ՚ի Փիլիպպոսի մանկտոյն կոյս և ասէ. () Ինչ է ձայնս այս, խրինջիւն ձիոյ է եթէ գոչիւն առիւծու : () Հետ երթայր նորա Պտղոմէոս որ յետոյ փրկիչն կոչեցաւ, և ասէ. Տէր, այս է ցլադլուխ ձին զոր հայրն քո արգելեալ փակեաց, վասն զի մարդակեր է : Եւ եալ ձիոյն ըզխօսն Միքսանդրի, երկրորդ անգամ խրինջեաց, ոչ որպէս յարն ահագին և խոխոզ՝, այլ քաղցր, կամակ՝ և գողտրիկ : Ինձ թուի թէ յաստուծոյ հրամայեալ ցլադլուխն՝ Միքսանդրի այնպէս առնել. յառաջ կոյս՝ պարզեալ զերեսն զամենեսին դրդուեցոյց, և քանի՞ն լինել մատակելի աղաչանաց ձև տեառն նմա մատուցանէր :

ԽԸ. Եւ Միքսանդրի տեսեալ զնորա զնորոգ դէման և զնշխարս բազում բռնամահ մարդկան տեսեալ ողորմէր իբրեւ մարդ. և յայս կոյս և յայն արմկցի՝ հարեալ զպահպանսն եբաց զխաղիամեայ դուռն վանդակին, յիւր սերմանումն յուսացեալ՝,

1 Ս. պահարակէմ :

2 ՄԻ Օ. զայս : Եւ այս ու վասն զ փոքի, այլ վասն որդւոյ յերոյ զոր ՚ի բնութենէ պարգեիս զայն իբն հագաւ, որ ինչ :

3 Բ. լսելիստանից :

4 Չորս ՕՕ. խոխոզն :

5 ՀՀ. խակար :

6 Եւ յառաջ բերեալ ինչիս զգլխին և զմարդիկ յեքո մէջաւ, և երեսցոյց ինչիբն հնազանդութեան և իբն ա զլուսաց դէմի ցոյցանել :

7 ՀՀ. արմիցի :

8 Չորս ՕՕ. աստուծոյ ետեւիս :

բուռն հարեալ զպախցքոյ՝ ձիոյն գայր ածէր հնա-
զանդեալ զօրուժեամբքան դիպուածով բախտի, և
հեծաւ 'ի վերայ նորա առանց սանձուց : Եւ ընթա-
ցեալ ոմն վաղվաղակի՝ պատմեաց զայս Փիլիպպոսի :
Եւ նորա յիշեցեալ և 'ի միտ առեալ զվասն նորա ե-
ղեալ իրան, պատահեաց ընդ առաջ ելեալ որդւոյ
իւրում, որջոյն տուեալ նմա և ասէ . Եւ շարհակալ
Լճեքսանդրէ, խնդա և ուրախ լեր : Խնդամիտ՝ և
զուարթամիտ Փիլիպպոս յորդւոյն՝ յոյս զանխու-
լ և գաղտուկ՝ կայր մնայր :

ԽԹ. Եւ Լճեքսանդրոս լեալ հնգետասան ամաց,
օր մի յորում եգիտ պարապորդ զհայրն, համբուրեաց
զնա և ասէ . Հայր, աղաչեմ զքեզ հրամայեա ինձ նա-
ւեւ 'ի Պիսաս՝ : Եւ քէ Փիլիպպոս . Կամիս տեսանել

1 ԱՂ 00. զպտիւրդոյ . զպ-
խուրդ . զպտիւրդոյ . զպտիւրդոյ . զպտիւրդոյ .
2 Զորս 00. զպտիւրդոյ .
3 Ս. Խանդավադ :

4 Երեք 00 . որդւոյն . մի 0 .
որդւոյն իոյն :

5 Բ . զգաղտուկ :

6 Ե . յաւերտու . Եւ եր Գիտան գա-
ղաւորում իայր մեծ իւեաբոն, որ այծմ
յոսնարէն Պապառնան իոյն, որ է ծա-
ղաւորէն . զի սոլորոնիսն եր 'ի ծա-
մանիկն զի յամենայն մայրաքաղաքս
այնպէս լինէին . և խորհեալ եր յամե-
նայն ամ օր մի քան խորհել : Եւ եր
քաղաք որ 'ի լորս քառնովն ապա լինէր
օր մի, և օրն այն ուլտաղիտք իոյն : Եւ
եր սոլորոնիսն, զի ելեալ նախք իա-
գասորն ի խանութն և ամենայն բաղնա-
նեանիս լաք խորհի . և քաղի յամենայն
աղաւորէն և 'ի քաղաքաց բաղնաւ ա-
ռուրքս յառաջագոյն և պարտապէին
զանիկն . ելին որ 'ի քան մայն գային
յաղաւորաց, և էին որ գային յաղնել
և առնուլ պարգևս և անասնի լինել
առ ամենեւեան : Իսկ իտան և յաղ-
նելն ուլ եր մոլորքնակաւ, այլ բաղնաւ
քանիս եր որ խառտ խառնէին յորում

լորս յի լեւալ լինէին, և եր որ երկու
յիւլ, և եր որ մայի . և եր որ բառի
խառնէին, և եր որ մեր զօրէնիտ . և
այլ բաղնաւ օրնակ խառն : Եւ յոր-
ծաւ յաղնէր որ 'ի խան օրէն օրէնն
եր . յայնծաւ իաղաւորն պարգևս քայր
նմա . և զոր ին խնդեր 'ի իաղաւոր-
քն, քայրնմա . և պաղիք գլուխ նորս
զոսկաւ, որ 'ի պայծառ ծաղկանց և
'ի գեղեցիկ քերեաց ծառաց եր խաղաւ .
որ ուլ եր հաւաք այլ ուլեգ զնել 'ի գլուխն,
բայց մայն յաղնաղացն : Եւ երեւալն
'ի վերայ պայծառ երկնաւի և զլեցու-
ցանէին ընդ քաղաքս . և քաղաւ առաջի
նորս երեւալ աղաւորն ին այս անուն
մարդ յայս անուն քաղաք զայն և զայն
ին զործ քաղաւորէն խորհեաց : Եւ
այնպէս լինէր նմա պարս և քառս ընդ
ամենայն քաղաւ : Այլ և Բերքն 'ի հաւ-
քն, յայն զամենայն ին զարմանալի
գործս, ին նորալեւր գաղան, ին ա-
նասն, ին նորաքան . ին առնու-
թաւ խաղ իմ այլ ին որ զարմանալի
քաղաւորն ին . և առաջանալի այ-
նա զքաղաւորաւորս : Արդ Աղեւոր-
քոս զայն խնդերաց 'ի հօրէ իւրմէ, զի
այն հանդէս երկնից :

զհանդէս ոլոմալիացն : Դ՛սէ մանուկն . Ո՛չ, հայր . այլ ես ընդ հանդէս կամիմ անցանել : Դ՛սէ . Եւ զոր հանդէս վարժեալ կրթեցար, զի զայդ ջանաս առնել . քանզի գիտեմ զքեզ իբրեւ որդի Թագաւորի՝ ոչ այլ ինչ աւելի գիտեմ քան զի պատերազմական ձիւ վարժից հանդիսանալ . զի ոչ կուր՝ ե ոչ բռնամարտիկ հանդէս՝ ե ոչ այլ ինչ կրթութիւն վարժից գիտես : Դ՛նք սանդրոս ասէ . Եւ առավարել կամիմ, հայր : Եւ նա ասէ . Տեսից, պատրաստիցին քեզ ձիք յիմոց ասպաւ տանաց, ե սոքա վաղվաղակի ածեալք լիցին քեզ . բայց դու զքեզ՝ ի հոգ կրթութեան պահեա փառաւորապէս : Եւ նա ասէ . Գու միայն հրամայեա ինձ երթալ . քանզի ունիմ ես ձիւ զոր ի մանկութենէ վարժեալս զայս ինձ բուծի : Եւ նորա համբուրեալ զնա եւ զարմացեալ ընդ յօժարութիւնն, ասէ . Որդեակ, եթէ կամիս, երթ :

Ծ . Եւ նորա իբրեւ զերթալոյն լսել հոգ յանձն առեալ, հրամայեաց նորագոյն նաւս կազմել, ե զձիւ եւ զկառս մուծանել ի նաւն : Եւ ինքն ելեալ հանդերձ հեփեստիոնաւ բարեկամաւն իւրով նաւել, դիւրաւ եհաս ի Պիսաս՝ : Եւ ի դուրս ելեալ եւ ընկալեալ վանս՝ հրամայեաց սպասաւորացն զձիւ ստէպ ստէպ մարզել ե ճնշել . ե ինքն՝ հանդերձ հեփեստիոնաւ ի ճեմն զբօսանաց ի դուրս ելանէր :

ԾԱ . Եւ սմա պատահեալ ոմն որում անուն էր Վիկողայոս, այր կատարեալ հատակաւ, Թագաւոր ակառնանեաց, մեծութեամբ՝ ընչից եւ դիպաւածով բաստից երկուց աստուածոց յողորդդաց փոքնկա-

1 Եւ Թագաւորի զխաւարժութեան գործ ժայն գիտել :

2 ՀՀ . յիմարգիլն ե ու բռնաւ . Ծ . ինքն ե ու ի խնայ : Եւ նա ասէ :

3 Ե . յաւելու ե ու զի Գօրե ի խնայ :

4 ՀՀ . այդպէս : Բ . խանգա-

րեալ էր . այլք ի Մեմն :

5 ՀՀ . ինքն գնաց ի շուրջ : Եւ պատահեալ :

6 Ե . ընկել կարասս ե մարնոյ զբռնութեամբն ուժեղ, ե եր այնու հոգաւ պայտալ :

ցեալ, և 'ի մարմնոյ զօրութիւն յուսացեալ. մատեալ առ լ'ընթանդրոս, ողջոյն ետ միանգամայն և ասաց. ինդա, բարի եկիր, պատանի դու : Եւ նա ասէ. ինդա և դու ո ոք և ես և ուստի իցես : Եւ նա ասէ. Օ՛ դ՛ ոք արդեօք զիս կոչեսցես. քանզի ես եմ՝ լիկողայոս անուն թագաւոր ակառնանեաց : Իսկ լ'ընթանդրոս ասէ. Ս'ի այդպէս խրոխտար, 'լիկոլայէ, թագաւորութեանդ՝ պատուով իբր բաւական ունելով զվաղուեանսն. դիպուած բախտի որ ոչ կայ հաստատուն անցեալ՝ի վերայ միոյ միտման. զի յեղյեղումն փոփոխէ միշտ, և զայլանդակս ընդունենէ : Եւ նա ասաց նմա. Լ'սես ահա բարիք զայդ. բայց յի՞նչ պէտս եկիր այսր. քանզի գիտացի թէ Փիլիպպոսի մակեդոնացւոյն ես : Եւ նա ասէ. Ես եկի այսր հանդիսել ոչ զձիւ վարականն զի տղայ եմ հասակաւ, և ոչ զերկձի կառնն և ոչ յայլ ինչ հանդէսս յայսպիսեաց : Իսկ լ'իկոն ասէ. Լ'պա զի՞նչ կամիս : Եւ նա ասէ. Լ'առավարել՝ կամիմ : Եւ ջեռեալ 'ի մաղձոյն՝ լիկողայոս քամահեաց զհասակաւն, ոչ գիտացեալ զհոգւոյն աշխոյժութիւն. թքեալ 'ի նա աաց. Ս'ի բարի լիցի քեզ, պատանեակ աղաջուր : Եւ նա խրատեալ և ուսեալ 'ի բնութենէն երկայնամտութեամբ ժուժկալէր և 'ի բաց ջնջէր յինքնէն զառ 'ի թշնամանացն՝ տողունս՝ 'ի նա ընկեցեալ. և ժամեալ մահաբեր ձեռով ասաց. 'լիկոլայէ, երդնում քեզ յանգէտ հայրն իմ և յորովայն մօրն 'ի սքանչելին որ կրեացն զիս, զի և աստ կառօք յաղթեցից քեզ և 'ի գաւառին ակառնացւոց նիզակաւ առից յաւարի : Եւ նոքա 'ի բաց անցեալ գնացին 'ի միմեանց զկծեալ կռուով :

1 Ե. լան խոգաւորութեանդ. զի ոչ է հասարակ, այլ խոփախան է. զի գիւրաւ խոփախէ մարդ և լաղվազալի խոփի 'ի հպարտութենէ յաղապարութիւն և յառողջութենէ 'ի հիւանդութիւն և 'ի վնաս 'ի մահ, զի գիւրախո

փոխ է և անհասարակ :

2 Երեք օր. խառնալարել :

3 Ե. այդպէս. այլ 00. 'ի ինչս. մեջն :

4 Երկու 00. քողանան :

ԾԲ. Եւ յետ սակաւ առուրց եհաս ժամանակ կարգեալ հանդիսին . և մտին 'ի ներքս կառավարք ինն , յորոց չորքն որդիք էին Թագաւորաց . նոյն ինքն 'Լիկողայոս և Վսանթիաս բիովտացի և Լիմոն կորնթացի և ինքն 'Ղեքսանդրոս . իսկ այլքն զօրագլխաց և նախարարաց որդիքն էին : Եւ ապա սափորն , վիճակեցան առննթեր անխառն , և եհաս նախ 'Լիկողայոս , երկրորդ Վսանթիաս , երրորդն Լիմոն կորնթացի , չորրորդ Լիւտոմաքոս բաղկեցի , հինգերորդ 'Միստիպպոս ողինթացի , վեցերորդ Պիերովս փովկայեցի , եօթներորդ Լիմոն լակոնացի , ութերորդ 'Ղեքսանդր մակեդոնացի , իններորդ 'Լիկոմաքոս զոկրացի : Առքա անցեալ կային 'ի ձիարձակարանին 'ի վերայ կառաց ամենեքին :

ԾԳ. Ձայն արար փողն՝ հանդիսարար նուագն . բացաւ փողարանն՝ , վազեցին արտաքս ամենեքին , սաստիկ յարձակմամբ դիմեալք առաջին շրջանն և երկրորդն և երրորդն և չորրորդն : Եւ իբրեւ կազմեցան ձիանն և կացին պատրաստեալք , և չորրորդն էր 'Ղեքսանդրոս որ վարէր զկառն , և զինի նորա 'Լիկողայոս ոչ այնպէս ունէր 'ի մտի գյաղթելն միայն , որպէս զսատակելն զ'Ղեքսանդրոս . քանզի էր լեալ հայրն 'Լիկողայոսի 'ի պատերազմի սպանեալ 'ի Փիլիպպոսէ :

ԾԴ. Եւ զայս գիտացեալ կորովամիտն 'Ղեքսանդրոս , անկեալ 'ի վայր յերկիր որք վարէինն , նախ Թոյլ տայր 'Ղեքսանդրոս անցանել յառաջ 'Լիկողայոսի . և նորա ոչ գիտացեալ զնենգաւոր դարանալ գործութիւնն անց կամաւ յառաջ , կարծիս ունելով զհանդերձեալն պսակել , և վարէր առաջոյ իբրեւ երկուս ասպարէզս , գթէ աջոյ կողմանն ձին 'Լիկողայոսի , և անկեալ արդախին՝ բոլոր կառքն հանդերձ կառավարաւն . և 'Ղեքսանդրի սաստիկ 'ի վերայ

անկանել՝ յարձակմամբ ձիոցն իւրոց, և վախճանի
 Վիկողայոս. անցանէ Ղըքսանդրոս : Եւ լինի ՚ի վե-
 րայ վախճանելոյն առաւկա այս որ ասէ . Սարդ որ այ-
 լում չար կազմէ, իւրում իսկ լերդին կազմէ . և չար
 խորհուրդ խորհեցելումն յոյժ չար է :

ԾԵ . Եւ յաղթեալ Ղըքսանդրի ապա երթայ ե-
 լանէ պսակեալ վայրենի ձիթենւոյ³ ոստոյ պսակաւ
 առ Ոլումպիայն Ղրամազդն : Եւ ասէ ցնա Ղրամազ-
 դայ տաճարայարդարն . Ղըքսանդրէ, յառաջագոյն
 զեկուցանէ քեզ Ոլումպիայն Ղրամազդ զայս ինչ . զի
 որպէս Վիկողայոսի յաղթեցեր, այդպէս դու բազմաց
 յաղթեսցես պատերազմելով :

ԾԶ . Եւ այսպէս սատակելով Ղըքսանդրի զՎի-
 կողայոս և ինքն ընկալեալ պսակ և զաստուածային
 համբաւս չքնաղս և հռչակաւորս՝ յաղթող անցանէ
 գնայ ՚ի Սակեդոնիա, և գտանէ զմայրն ՚ի բաց հա-
 նեալ ընկեցեալ ՚ի Փիլիպպոսէ . զի նա արարեալ էր
 իւր կին զբոյրն՝ զՎղէովպատրէ զդուստրն Ղտա-
 նայ հարսանեաց :

ԾԷ . Եւ մինչդեռ ՚ի նմին աւուր լինէին հարսա-
 նիքն, զողոմպեան զպսակն ՚ի գլուխն ունելով մտա-
 նէր ՚ի ներս ՚ի ճաշարանն, և ասաց . Հայր, առն-
 կալ զիմ առաջին յաղթութեան պսակն . բայց յոր-
 ժամ և ես տամ զիմ մայրն թագաւորի ումեմն հար-
 սըն, կոչեցից զքեզ ՚ի հարսանիսն Ոլումպիադայ :
 Օայս ասացեալ անց բազմեցաւ առաջի թագաւո-
 րին : Իսկ Փիլիպպոս ՚ի վերայ ճառեցելոց բանիցն

1 Բ. անխի :

2 Բ. Խորհրդոսն. այլ ՕՕ. Խոր-
 հելոյն :

3 Ե. այդպէս : Բ. պակասի վա-
 րէնի . . պակաս . այլ ՕՕ . յիմենեա-
 յոյս քան կամ յիմենեօ յոսքոսն :

4 Բ. յաւելու և Խ. բայց ան-
 շուշտ վերպակ աղբարանութեանն

Վղէովպատրայ է յամենայն օրի-
 նակս մեր . զի ըստ նախնի և արգի
 երևելի վիպագրացստելի էր, եթէ
 աբուբու էր Խ. ինչ զՎղէովպատր
 զտապր Գեո Արքադէոյ : Իսկ լա-
 տինն աստ ՚ի Վղէովպատրայ ալ
 զականացն ճիշէ զոք բնաւ . և յոյնն
 խանգարեալ է :

կասկածահար լինէր ¹ . և իւսիսս ոմն անուն Փիլիպպոսի երկապաշտեայ՝ հացկատակ ծաղրածու՝ նա բազմեալ ասէր ցՓիլիպպոս . Մենայն քաղաքաց հօր, այժմ մինչդեռ քեզ հարսանիքդ լինին և կնոջդ լիղէով պատրայ, յորմէ մանկունս հարազատս արասցես անշնացեալս, նման քոյոյ ձեռյ կերպարանացդ :

Եւ . իւլուեալ զայս Մեքսանդրի բարկացաւ . և որպէս ունէր զբաժակն, ձգեաց և եհար զգազաթ հացկատակին և սատակեաց զնա : Այս տեսեալ Փիլիպպոսի յոտն եկաց սուսերաւոր և ՚ի վերայ յարձակեցաւ Մեքսանդրի, և բախեալ ոտն ՚ի գահոյմն զլորեցաւ . և Մեքսանդրի զայս տեսեալ ասաց, Թէ որ զՄիսիա փութայր առնուլ և զԵրոպէ ՚ի հիմանց խլեաց, և ոչ կարաց վազել գեր ՚ի վերոյ մահճացն : Միսպէս ասացեալ ՚ի բաց կորզեաց և եհան ՚ի հօրէն զսուսերն, և զամենեսեան անդ բազմեալն կիսախողովող արար :

Եթ . իւլ էր դէմ յանդիման տեսանել զՄապիթեայցն ² և զյուշկապարկացն կռիւս, և ՚ի վերայ Պերիթեայ հարսանեացն եղեալն . քանզի ոմանք ՚ի նոցանէ ընդ գահոյանովն ³ մտանէին, և ոմանք սեղանօքն իբրև զինուք պարէին, և այլք ՚ի խաւարին տեղին դիմեալ անկանէին : իւլ անդ էր տեսանելն որ ոմն Ուրիսեւս և զՊենեւովայ ⁴ սեղեխսն զի սատակելով ելանէր արտաքս . և ածէ մոլծանէ զմայրն՝ վրէժխնդիր նորա հարսանեացն եղեալ : իւլ բարձեալ զՓիլիպպոս զօրականացն ընկողմեցուցին ՚ի վերայ գահոյիցն զվերջինսն վարելով :

Կ . իւլ յետ աւուրց եմուտ առ նա Մեքսանդրոս, և նստեալ առ նմա ասէր . Փիլիպպէ, յանուանէդ

1 Մի Օ . Խաթածահարի վիւեր :

2 Չորս ՕՕ . Երէն պաշտայ :

3 ՕՕ . Ղապէիւեացի կամ Ղաւ :

Դէն-յոյն :

4 ՀՀ . Ընդ Գահոյն :

5 Բ . Խանդարեալ էր . այլ ՕՕ .

զՊենովայ :

կոչեցից զքեզ, զի մի գուցէ դժուար թուեսցի քեզ յինէն հայր կոչիլն . քանզի մտի առ քեզ ոչ իբրև զորդի քո, այլ իբրև բարեկամ միջնորդելով իրացդ որ 'ի քէն գործեցան . արդ ասա ինձ զայս, թէ բարի՞ք արար Ղեքսանդրէ որ եսպան զ] իւսիաս 'ի վերայ իւրոց անվայելուչ ճառեցելոցն . և դու բարի՞ք արարեր զի յարձակեցար 'ի վերայ քոյոյ որդւոյն Ղեքսանդրի՝ սպանանել զնա կամեցեալ, և կին առնել կամեցեալ այլ՝ յառաջմէ կնոջէն ոչ ինչ զրկեալ յ[Ումպիադայ : Ղրդ արի կաց և զանձամբ քովլեր . քանզի գիտեմ թէ առ ինչ այդպէս խօթուածիւն բաղբաղես . ոչ 'ի մարմնոյ, այլ յողուց իրս զամօթ կրես 'ի վերայ մեղանացն : Ղրդ ես աղաչեմ զ[Ումպիադա հաշտել ընդ քեզ . քանզի գիտեմ թէ հաւաքնելոց է Ղեքսանդրի որդւոյ իւրոյ, թէպէտ և դու ոչ կամիս հայր նորա կոչիլ : Օյայս ասացեալ գնաց :

ԿԱ . Եւ եկեալ առ մայրն իւր Ումպիադա ասաց . Ս'այր, մի անգգամեր 'ի վերայ եղելոց իրացդ ընդ քեզ յառնէն քուամէ . քանզի նմա անյայտ են յանցանքն քո . և ես եգիպտացւոյ հօր որդի եմ . բայց արդ մուտ առ նա և աղաչեա հաշտել ընդ քեզ . քանզի վայելուչ է՝ եթէ կին առն հնազանդեսցի : Օյայս ասացեալ յոտն յարոյց զմայրն և զձեռանէ ունելով տարաւ և եմոյծ 'ի ներքս առ Փիլիպպոս և ասաց . Ղարձիր աստ, այժմ հայր կոչեցից զքեզ, զի և դու որդւոյ քում Ղեքսանդրի հաւանեցար . արդ եկեալ եմ այսր . բազում յինէն մաղթանս ընկալար մտանել այսր առ քեզ և անյիշատակ լինել յանցանացն . այժմ գիրկս արկեալ պատեցարուք զմիմեանց պարանոցաւ, վասն զի ամօթալի ոչ ինչ է առաջի իմ, զի 'ի ձէնջ եմ ես բուսեալ : Ղյսպէս ասացեալ հաշտեցուցանէր զԾնողսն մինչև ամենայն մակեդոնացւոց զարմաւնային՝ 'ի վերայ նորա :

ԿԲ. Բայց զանունն | իւսիայ խնդրեն որ հարսա-
նիս կամին առնել. և ոչ յիշեն, զի մի գուցէ անդ-
անուանելով քակտումն կրեսցեն, որոց հարսանիքն
լինին վասն սատակմանն | իւսիայ :

ՎԱՍՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԵՑՈՒՑԱՆԵԼՈՑ ԶՄՈԹՈՎՆԷ ՀՕՐ ԻՒՐՈՑ

ԿԳ. Վաղաք մի էր որում անունն էր | Պթոլմէ, որ
ապստամբեալ ի բաց եկաց ՚ի թագաւորէն Փիլիպ-
պոսէ : Բռաքեաց զՂեքսանդրոս հայրն իւր զօրօք
իւրովք տալ մարտ պատերազմի : Եւ նորա անդր ՚ի
տեղին հասեալ իմաստութեամբ և բանիւ հաւանե-
ցուցանէր զնոսա նուաճել և լսել, քան թէ զինուց
զօրութեամբ գերի լինել :

ԿԴ. Եւ մտեալ ՚ի | Պթոլմէ քաղաքէ առ հայրն
իւր և տեսեալ ՚ի վերայ նորա արք խուժադուժ պառ-
մուճանօք, եհարց և ասէ. | յքեն սոքա : Եւ նոքա ա-
սեն. Վախարարքն են Վարեհի : Եւ Ղեքսանդր .
Օյ՛ եկեալ են այսր : Եւ նոքա ասեն. Օ սովորական
հարկն պահանջեն ՚ի հօրէն քումմէ : Եւ Ղեքսանդր
ասէ. Յումմէ առաքեցան այսր : Եւ ասեն. Յարքայէն
Պարսից ՚ի Վարեհի : Եւ Ղեքսանդրոս. Յաղազս
ոյր զհարկս պահանջեն : Եւ տուն պատասխանի և
ասեն. Օ երկրիս Վարեհի : Եւ Ղեքսանդրոս ա-
սէ. Եթէ զայս աստուածք ցուցին մարդկան պար-
զես ՚ի պաճարանս՝ կերակրոյ, և նա զաստուածոց
պարզես ընդ հարկաւ արկանէ, ոչ է իրաւացի եթէ
Փիլիպպոս խուժադուժ ազգաց հարկս տայ :

ԿԵ. Եւ ինքն զհելլենացիսն ընդ ծառայութեամբ
հնազանդեցուցանել կամեցեալ կոչեաց զխուժա-
դուժն և ասէ ցնոսա . Եթայք պատմեցէք Վարե-
հի եթէ Ղեքսանդրոս որդի Փիլիպպոսի զայս ա-
սէ, թէ հայրն իմ յորժամ էր անորդի, հարկս տայր

ձեզ . բայց յորժամ եղև նորա որդի Ղլեքսանդր ,
հարկս այլ ոչ տայ ձեզ . բայց զոր առէք հարկս 'ի նմա
նէ ' ոչ թողից ձեզ , այլ գամ այսրէն դարձուցանեմ
և պահանջեմ 'ի ձէնջ : Եւ զայս ասացեալ արձա-
կեաց զհրեշտակսն ' . որ և գրոյ արժանի ոչ արար
զնոսա , որ առաքեաց զնոսա : Իսկ հայրն նորա խըն-
դայր , տեսանելով այսպիսի համարձակութեամբ
զՂլեքսանդրոս :

ԿԶ . Եւ դարձեալ միւս ևս քաղաք խռովեալ ապրա-
տամբեաց 'ի Թրակացւոցն . առաքեաց Փիլիպպէ զՂ-
լեքսանդրոս զորօք բազմաւ տալ պատերազմ ընդ
նմա :

ԿԷ . Եւ էր ոմն Պաւսիանոս անուն այր պատուա-
կան , և զօրութիւն ունէր զիւրեաւ բազում և մե-
ծութիւն կարի յոյժ , Թեսաղոնիկեցի : Եւ տրիա-
ցաւ յՈլոմպիադա և առաքեաց դադտաբար զնոսա
որք կարէին հաւանեցուցանել զնա , որպէս զի և նա
փոխեսցէ զՈլոմպիադա , զի Թողու զՓիլիպպոս և
նորա լիցի կին : Բայց զայս ոչ կալաւ յանձին Ոլոմ-
պիաս : Եւ խորհեաց զնա Պաւսիանոս , զիտացեալ
Թէ 'ի պատերազմ երթայ Ղլեքսանդրոս և հանդէս
լինի խաղաղկաց ամենայն երգոց արուեստականաց . և
Փիլիպպոս էր հանդիսակից : Եւ տանէ 'ի ներս Պաւ-
սիանոս ունելով սուսեր մերկ 'ի ձեռինն 'ի Թէատրոնն
հանդերձ այլովք քաջ արամք սպանանել կամեցեալ
զՓիլիպպոս զի յափշտակեսցէ զՈլոմպիադա . և հա-
րեալ սուսերամբն 'ի կողս Փիլիպպոսի՝ մեծապէս
հարկանել , այլ ոչ մեռաւ : Եւ լինի ամբոյս մեծ 'ի
Թէատրոնին , և Պաւսիանոս փութայր յարքունինն ,
կամեցեալ յափշտակել զՈլոմպիադա :

1 Չորս 00 և ՀՀ . աստ և այլ
լուր էւսէ ասեն փոխանակ հրէշտակ
բառիդ . իսկ Բ . յորմէ Թուղթ պա-
կափ աստանոր , ըստ այլ տեղեաց

նորա յորս միշտ հրէշտակ ասէ կամ
դէպակ , ուր այլք զօտարածայն
բառք վարեն էւսէ . ըստ նորին ուղ-
ղագրեցաք և աստ :

ԿԸ. Իսկ ՚ի նմին աւուր յաղթեալ պատերազմին ՚ի ղեքսանդրոս գայ մտանէ ՚ի քաղաքն և տեսանէ մեծ խռովութիւն . և հարցեալ թէ ինչ է պատճառն , և պատմեցին նմա զեղեալ իրսն՝ եթէ Պաւսիանոս ՚ի ներքս է յարքունիսն հանդերձ Ոլոմպիաւն : Նայն ժամ զգուրս՝ ետ՝ ունել զօրականացն , և տեսանէ ՚ի մէջ առեալ զՈլոմպիա . զՊաւսիանոս կալաւ և կամեցաւ զերկարունեայ՝ գեղարդն ձգել ՚ի նա . բայց երկեաւ , զի մի և զմայրն հարցէ : Եւ ասաց Ոլոմպիա . Ձգեա , որդեակ , զաշտեղ զի ինձ ՚ի մոնօգնէ : Եւ ՚ի ղեքսանդրոս ձգեաց և պատահեցուցեալ՝ սպան զՊաւսիանոս . և ուսեալ՝ եթէ տակաւին ևս հօրն ոգի կայ , ասաց . Օրինչ կամիս : Եւ նա ասէ . Ի՞ճէք զնա առ իս : Եւ առեալ զսուսերն զնէ ՚ի ձեռին հօրն . և ունեւորվ զսուրն սպանաւ Պաւսիանէս :

ԿԹ. Եւ ասաց Փիլիպպէ . Որդեակ , ոչ տրտմիմ թէ վախճանեցայ , զի խնդրեցաւ վրէժ իմ , և ես իսկ ինձէն սպանի զԹշնամիս իմ . արդ բարիոք ասաց ՚ի մոն առ մայրն քո , թէ ունիս յորովայնի արու մանուկ որ զքեզ պտղաւորեսցէ և մահու հօրն վրէժս խընդրեսցէ : Եւ զայս ասացեալ Փիլիպպոսի արագ արձակեաց զոգին : Բայց զայլ Թշնամիսն սոյնպէս սա տակեաց : Եւ թողեալ եղև Փիլիպպոս Թագաւն , և զսա հանեալ Թաղէ Ոլոմպիաս . և ամենայն ի՛ականդոնիա վշտակից եղեալ աշխարհին զնա :

Հ. Իսկ յետ սպանմանն Պաւսիանեայ իբրև խաղաղութիւն կալաւ քաղաքն , ելանէ ՚ի ղեքսանդրոս ՚ի պատկեր հօրն իւրոյ Փիլիպպոսի , և գոչեալ մեծա .

1 Բ. Դիւր. որոյ նախնութաց բառքն խանգարեալ են : Երկու ՕՕ. Դիւրն :

2 Այլպէս ըստ միոյ նոր Օ. զի յայլ ՕՕ. չեք եր. այլ գրի առնել զբախտսն :

3 Երկու ՕՕ. Կերպարաց :

4 Վէց ՕՕ. Կարեալ :

5 Երեք ՕՕ. Գնացեալ Գնեալ Բէ Գախախի ևս Դեռ հայրն ինքանի է և իայ հագի ՚ի մարմին՝ ասաց : Ե. Իմացեալ Բէ Դեռ ևս յագի իայ հայրն : 6 Չորս ՕՕ. Եւ Բաղէ զնա Ալեքսանդրոս և Ոլոմպիաս . և ամենայն : Ե. Եւ Բաղէայ զհայր Դիւր Բագաւորութի :

պէս ասաց. «Վ՛ մանկունք պելլացւոց և մակեդոնացւոց, թետաղացւոց և թրակացւոց, հելլենացւոց և ամփիկտիոնացւոց, լակեդեմոնացւոց և կորընթացւոց և այլոց ելլադական ազգաց. եկայք ընդ իս, հաւատացէք զանձինս ձեր Ղըքսանդրի. զօրախաղաց լիցուք ՚ի վերայ խուժադուժ ազգաց, և զանձինս աղատեսցուք ՚ի Պարսից ծառայութենէն, զի մի հելլենացիքս Պարսից ծառայեմք: Եւ յսպէս խորհեցեալ հրաման գրով ՚ի քաղաքս առաքէր:

ՀԱ. Եւ ժողովեալ ամենայն այր որ յարբունս մանկութեան էր, և եկեալք հասանէին ամենեքին ՚ի Ղակեդոնիա ինքնակամ կամօք իբրեւ յաստուածառաք ձայնէ հրաւիրեալք: Իսկ Ղըքսանդրէ զհօրն զինուց տունս բացեալ ետ մանկտուոյն զսպառազինութիւն, և էած զհամհարզսն Փիլիպպոսի ՚ի պատերազմ. թէպէտ որ ծերունիք էին ասեննօքս ց՛ Ղըքսանդրոս, թէ մեք զառամացեալ եմք՝ հասակաւ, զինուորուն վարեալ ընդ հօրն քում՝ ոչ ևս տակաւին ոյժ կայ ՚ի մարմնի մերում՝ առ հակառակորդ թըշնամիսն. վասն որոյ հրաժարիմք առ քեզ՝ ՚ի զօրութիւն:

ՀԲ. Եւ այս ետ պատասխանի Ղըքսանդր և ասէ. Տինա և կարի քաջ առաւել ևս զձեզ զինուորեցուցից, թէպէտ և ծերունիք էք. քանզի կարի յոյժ ծերութիւն հզօրագոյն քան զմանկութիւն բնաւորեցաւ գոյ: Եւ անզի բազում անգամ նորահասակ յուսացեալ և պանծացեալ ՚ի մարմնոյ զօրութիւն՝ խոտորի՝, յայն ինչ յոր կամի յարձակեալ, չարաչար ՚ի վտանգ մատնի: Իսկ ծերունին նախ յառաջագոյն խորհուրդ ՚ի մէջ առեալ յոր յարձակի, յաղթկու եղև խրատուն՝ ճողոպրեալ ՚ի վտանգէն: Եւ դուք զինուորեցէք զձեզ ընդ մեզ ոչ իբրեւ ընդդէմ կալով

1 Չորս 00. զառամաց էմք:

կամ ՚ի զինուորէ: Եւ յառաջ առ

2 Յերկուս 00. քեք առ քեզ:

առ ինքանալ մեր զօրութիւն:

3 Չորս 00. ՚ի զինուորականէն:

1 Բ. խորհուրդ:

Թշնամեացն, այլ քաջալերելով զմանկունս քաջապէս մարտնչել . քանզի երկոցունց է քաջալերութիւն . Բայց արդ առէք զօրացուցէք և ոյժ տուք խորհրդովք ձերովք զօրուդ . քանզի՝ քաջայայտ է առ կռիւ՝ գիտելով զի ձեր է և փրկութիւնն որ յաղաքս քաջաբին յաղթել ետուք . քանզի՝ ի պարտումն մատնելոց՝ Թշնամիքն ի վերայ անպիտան հասակացն յարձակեալ հասցեն . իսկ յաղթողացն յաղթութիւն ի խրատտուացն՝ ի բարս տացէ զակնարկութիւնս : Եւս պէս ասացեալ Միքսանդրու հաւանեցոյց և զյոյժ զառամացեալն զհետ երթալ :

ՀԳ. Եւ ժողովեալ Միքսանդրի զառաջին զօրսն Փիլիպպոսի, Թուեաց և եգիտ ՚ի մակեդոնացւոցն հետեակաց բիւրս երկու և հինգ հազար, և հեծեալս մակեդոնացիս երկուս հազարս և եօթն հարիւր, և այլ ևս զօրաւիգն օգնական ութ հարիւր . և Թուեալ ՚ի միասին հանդերձ այնուք զոր ընդ իւրն առեալ էր, եգիտ միանգամայն բիւրս եօթն և չորս հազար և վեց հարիւր . և զսոսա երկուս բիւրս և հինգ հազար, և զօրաւիգն օգնական ութ հազարս և եօթն հարիւր . և Թրակացիս և պիլինթացիս և սկիւթացիս, որովք յառաջապահաց պէտս վարեցաւ, եօթն հազար և վեց հարիւր : Սոսա զինեալս միանգամայն զամենեսեան որ անդ էին, ընդ որս առեալ ՚ի միասին ընկալաւ բիւրս եօթն և հազար և վեց հարիւր, զսոսա զինեալս ընդ այնոսիկ ընդ որս և ինքն ունէր ՚ի հօրէն զինուորս, առնու՝ հասեալ ՚ի Սահեդոնիա՝ դահեկան ոսկւոյ քանքարս բիւրս չորս, հազարս և ութ հարիւր և վաթսուոն, և նաւս կազմեալս պատերազմիկս և լիբեռնեայս :

1 Եւ և զայս արարեալ ինչպէս և դատ ՚ի խախտելու խառնիքի, Բայց իրապոյժ և հնարիւս և իմաստուն Բաշտի մանկապան յաղթել քայս թշնամեաց, և յեր իւր յաղթութիւնն : Չայս

ասացեալ :

2 Չորս 00. վիճեռայս : ՀՀ. վերապահաւ իմացեալ զյոյն բառի՝ ասեն Բեռնապարտ :

ՀԴ. Եւ անցեալ ընդ Ս՝ակեդոնիա և ընդ Ս՝ա-
գոն՝ գետ և ընդ այն որ ՚ի վերոյ կողմանն կայր
Թորակէ, որ էր նմա բուն հնազանդ վասն Փիլիպպո-
սի հօրն իւրոյ զօրութեամբն, անտի էառ զընտիրան
և արծաթոյ քանքարս հինգ հարիւր. և անց գնաց ՚ի
Եփկաւոնիա. և անդ զոհս մատուցեալ հանդերձ այ-
սոքիւք որ անդ զօրավարքն էին, և անց ՚ի Սիկիւիա.
և զոմանս որք անհաւանքն էին նմա, հնազանդե-
ցոյց. և անց գնաց յիտալիական դաւառն:

ՀԵ. Եւ հռովմայեցւոց զօրավարքն առաքեն ՚ի
ձեռն Ս՝արկոսի Եմմելեայ զօրավարի, որ ունէր
զԼ՝ըրամագդայ Եպպետողեայ զպսակն ոսկւով և մար-
գարտով կազմեալ, և ասէին. Եւ այդու ևս պսա-
կեմք զքեզ ըստ՝ սովորութեան Եղէքսանդրի ոսկի
պսակաւ իբրեւ լտերց հարիւր: Եւ սորա ընկալեալ
զնոցա չնորհակալութիւնն, խոստացաւ մեծս առնել
զնոսա զօրութեամբ. և առնու ՚ի նոցանէ զինուորս
հազարս և քանքարս չորեք հարիւր. բայց ասէին աւե-
լի ևս տալ նմա զինուորս, եթէ ոչ պատերազմ առ-
նել առաջի կայր ընդ կարքեդոնացիան:

ՀԶ. Եւ անտի անցեալ ընդ ծովն որ ՚ի միջին կայր,
եկեալ հասանէր Եմմելիէ: Եւ ակափրիկեցւոց զօրա-
վարքն ելին ընդ առաջ նորա և աղաչեցին զնա ՚ի բաց
առնել զիշխանութիւն հռովմայեցւոցն ՚ի քաղաքէն:
Եւ նորա ստգտեալ զանմտութիւն նոցա ասաց.
Եւ մովեհք եղերուք, կամ վեհից հարկատուք:

ՀԷ. Եւ ապա անդուստ անցեալ գնացեալ հան-
դերձ սակաւ զինուորօք՝ զամենայն զԼ՝իբիա ՚ի վեր
կոյս Թողեալ, Եմմելի մեհեանն երթեալ հասանէր.
և զօրականին հրաման տայր նաւել, և կալ մնալ

1 Երեք օր. Մոփոն: Բ. Մոփոն: Բաճազ: Բերին նա զմի Բափոն և
ՀՀ. Մոփոփեան ՚ի Թափէ: Ե. Եր. Կարիւր Լիփր ուիէ:
Բոփո Գեդ: 3 00. Կալիէրոնայիւ կամ Դալիէ-
2 Ե. ու իբրեւ զԲափառօր Բոյն Դոնայիւ. Եղաք ըստ լատ:
Ըրոսեւել, այլ իբրեւ զնոյն Բոյն զԱ.

յայնմ տեղւոջ՝ որ ասի Փարիտիս կղզի : Եւ նորա երկրպագեալ Միմնայ եւ զոհս մատուցեալ յիշեաց զմօրն բանսն , որ ասէր զնա Միմնայ լինել որդի . եւ յաղօթս կացեալ ասաց . հայր , եթէ ճշմարիտ խօսի մայրն իմ , զիս 'ի քէն լինել որդի , տուր ինձ հրաման պատասխանուոյ : Եւ ետես յերազի Միմնայ սանդրոս զՄիմն ընդ Ոլորդիադայ գրկապատ ընդ խառն շաղպատեալ : Եւ ուսեալ արդեամբք զգութիւն չաստուածոյն՝ կազմեալ զարդարէ զմեհեանն յիւրմէ վերագրութենէ՝ հօր աստուածոյ Միմնի որդի Միմնայ սանդրէ : Եւ աղաչէր հրաման պատասխանուոյ առնուլ 'ի նմանէ ուր զանուան իւրոյ մշտայուշ քաղաք շինեսցէ : Եւ դարձեալ ետես յերազի զՄիմն որ ասէր ցնա . Ով թագաւոր , քեզ ամբիժ անարատ եղջիւրս խոյոյ ասեմ . եթէ կամիս յաւիտենական անծերանալի անսպառ ժամանակաւ նոր կալ եւ մնալ , շինեա քաղաք նշանաւոր դեր 'ի վերոյ Ոլորդիադայ՝ կղզւոյ , որոյ առաջոյ անցեալ նստի յաւիտեան Ոլորտոնիոս ինքն թագաւորելով հինգակատար գագաթամբք զանսպառ աշխարհաւ պատեալ :

ՀԸ . Ս) Եւ յս ընկալեալ հրաման պատասխանուոյ Միմնայ սանդրի եւ խնդրեալ հարցանէր թէ զոր կղզի արդեւք ազգիցէ զՈլորդիադասն , եւ ո՞ր առաջի անցեալ նստի աստուածն : Եւ իբրեւ խնդրեալ հարցանէր , զոհս մատուցեալ հայրենի աստուածոյն Միմնայ , զուղեւորութիւն առնէր 'ի գիւղ մի լիբեացուոց՝ յորում զգօրսն հանգոյց : Եւ մինչդեռ գնայր շրջէր Միմնայ սանդրոս , եղջերու մի մեծ յորջ մի զօղեաց . եւ Միմնայ սանդրոս ձայնեաց առ ինքն աղեղնաւոր մի եւ հրամայեաց ձգել նետս յեղջերուն . եւ լարեալ զա-

1 Ամօր . Պրօփէայ . Պրօփէայ . Պրօփէայ . Պրօփէայ . Եւ զին 00 . ապիւրիս զՊրօփէայն . Եւ զիս հա-

մաձայն ըստ այլ տեղւոյ : Յոյնն նմաւորէր Պրօփէայն . ասէ . իսկ լատինն Պրօփէայն :

ղեղն և ձգեալ նետս՝ ոչ զիպեցաւ յեղջերուն : Եւ Ղըքսանդրոս ասաց . Եւր դու, տարապատկան եղև քեզ : Ետուտ տեղին այն կոչեցաւ Պարատունոն վասն գոչմանն Ղըքսանդրի :

ՀԹ. Եւ անտի գնացեալ եկն ՚ի Տապոսիրիս՝ . և հարցեալ ուսանի ՚ի վայրացն մարդկանէ զգերեզմանն Սիրեայ լինել մեհեան . և զոհեալ չաստուա ծոյն խաղայր գնայր ՚ի Ճանապարհ : Եկեալ հասանէր յայտակ և տեսանէր վայր մեծ անբաւ լեալ, տարածեալ յերկոտասան գեղից կալուածս ըմբռնեալ էր . և էին գիւղք Ստերամիրիս, Փրոնէտէտք և Եդմիտոս, Էհոնիս, Եպիւրգոս, Տետրակովտիս, Եդիոս, Էպաւնիս, Սկամբետք³, Էփեւէտք, Սեմնէս, Տիւտք, Պելլասոս . քանզի Հռակովտիս նշանաւոր էր քան զայլն, զի մայրաքաղաք էր : Երկոտասան քաղաքս ունէին և երկոտասան գետս, որ բխեալ ՚ի ծով հոսէին, և մինչև ցայժմ ելք ընթացիցն խըցեալ կան . և խցան գետքն և նրբափողոցք քաղաքին և վարազափողոցք անցիցն . բայց միայն երկուս կան մնան որ հոսին ՚ի ծով . և Հռակովտացին գետ որ այժմ ընթանայ, մեծին Սարապեայ աստուածոյ է . ապա ջրադարձն որ վաճառի ՚ի վարազափողոցացն, և մեծ գետն որ անուանի Վուղերաս որ այժմ Էրպեդիա է . ապա ջրադարձն նորա որ է բախտի տուն, և մեծ գետն որ Եւպոնիայն է . և է ջրադարձն մեծ և գետն Էփիրուտայի որ այժմ արտաքս գիրքն են, որոյ և իսեան տաճարն Էփիրովտայ նախ շինեալ քան զՂըքսանդրիա . և մեծ քան զամենայն գետս որ կոչի Էրգէոս, որոյ է Էրգեայն . ապա ջրադարձն Էրեայ⁴ . սիւնքն և ջրադարձքն զԼանոպական գետոյն որ հանէ ՚ի Օլեփիւրոս կոյս . և մեծ գետն Հերակ-

¹ Երեք 00. Դիոս :

² 00. ՚ի Պոնիրիս . եղաք համաձայն յունին և լատինականին :

³ Երկու 00. Անգլեթ :

⁴ Չորս 00. Արայ . . . Էպոս . Իս գետն :

լեայ բերան . քանզի յայնմանէ տեղաջէ որ կոչի
Պանդիտա մինչև յայն տեղի որ կոչի Հերակլէովառ
կանի բերան , երկայնութիւն քաղաքին :

2 . Երդ Լճեքսանդրոս զվայրն նկարեաց և զւայ-
նութիւնն 'ի Սենդիդեայ մինչ 'ի փոքրն Հերմեայ
քաղաք . բայց ոչ կոչէին Հերմուպուլիս , այլ Հեր-
մապուլիս . քանզի ամենայն որ ելանէր յԱգիոպո-
սէ կամ իջանէր , անդր դիմէր . մինչև ցայն վայր
տեղագրեաց զքաղաքն Լճեքսանդրոս , ուստի և Լճ-
դեքսանդրացւոց վայր կոչի : Բայց ետ նմա խրատ
Լլղէովմենէս նաւկրատացի և Վիմոկրատէս հռ-
դացի , Սի այդքանմեծ քաղաք շիներ , քանզի ոչ ու-
րեք գտցես զայն ընդ մարդկօք . և եթէ լցցես , ոչ
կարասցեն ցամաքք զառ 'ի պէտս հարկաւոր կերակ-
րոցն մատուցանել . քանզի պատերազմ տացեն ընդ
ինքեանս որք 'ի քաղաքին բնակեալք լինին , իբր այն-
քան մեծ և անբաւք լիցին : Վնանդի փոքր քաղաքի
մարդիկ դիւրաւ առ 'ի խրատ և յօգուտ լինին . իսկ
մեծամեծք ժողով մարդկան իբրև յայտնառմ մեծի
քաղաքին բնակեալք անգէտք և անծանօթք ընդ մի-
մեանս լինելով , խեռեալ ստամբակեսցեն ընդ մի-
մեանս , թշնամեցեալք վասն անբաւ բազմութեանցն :

2Ա . Եւ հաւանեալ Լճեքսանդրոս հրաման ետ
ճարտարապետացն որովք կամին չափով զքաղաքն շի-
նել : Եւ նորա տեղագրեցին զերկայնութիւն քաղա-
քին 'ի Վրականտիայ ըստ տապոսիրական ' գերեզ-
մանին մինչ յԱքաթեմոնն որ առ Վանորաւն է , և
'ի Սենդիդեայ մինչև յԱդիւրեքեայ , և 'ի Սելան-
թեայ լայնութիւն : Եւ հրաման տայ փորել բնակ-
չացն . և 'ի գեօղ երթեալ 'ի բացեայ իբրև երեսուն

100․ փոխիւն . եղաք ըստ
նախնեաց ուղղագրութեն Տապո-
սիի համաձայն յունիկն և լատ :

2Այլ 100․ յեւեռիւտայ . յե-
զուրիտայ . յեւեռիւտայ :

մղոնաւ 'ի քաղաքին արտաքոյ վայր նոցա շնորհեաց,
կոչեցեալ զնոսա աղէքսանդրացիս :

2Բ. Եւ էին նոցա սկզբունք փողոցք գնացից գիւ-
ղիցն Եւփղոքոս ' և Սելանթիոս, ուստի և անուանա-
կոչութիւնն եկաց մնաց : Եւ խորհի այլ ևս ճարտա-
րապետս քաղաքին գտանել. յորս Լիզնովմենէս նաւ-
կրատացի և Լրատերոն ողինթացի և Լարովա անուն
լիբէացի ազգաւ ծերունի : Սա ունէր եղբայր, որոյ
անուն էր Հիպոնեմոս. սա խրատ ետ Լիզնքսանդրի
նախ փոս հատանել ' քաղաքին 'ի հիմանց և ջրա-
մղահոս առնել, որ 'ի ծովակոյս հոսին : Եւ հաւա-
նեալ արքայն հրամայեաց առնել, զոր և ոչ մի այլ
քաղաք ոչ ունի, և կոչին Հիպոնոսք վասն այնր որ ե-
ցոյց լիբէացին Հիպոնեմոս կոչիլ :

2Գ. Բայց սակայն մեծ քաղաք քան զԼիզնքսան-
դրիս ոչ է. քանզի ամենեքեան տեղադրեալք չափե-
ցան : Իսկ մեծ քաղաքն որ յԼսորիս է Լիստիոքա, որ
է ութ ասպարիսաց և ոտից եօթանասուն և երկուց.
Իսկ յԼսորիկէ Լարթագինէ⁵, ասպարիսաց քսան և
միոյ, և ոտից երեք հարիւր և հնգից :

2Դ. Եւ հասեալ յԼիզնքսանդրիս յատուկ 'ի յա-
տակս յայտ եգիտ զգետս ջրադարձս և զգեւղս հաւ-
տատեալ : Եւ տեսեալ կղզի մի 'ի վերայ ծովուն ա-
սաց. Ս' է կղզիս : Եւ բնակիչք վայրին ասացին. Սա
Փարոս կոչի. բայց Պրոտէս 'ի սմա բնակեցաւ⁶, և
շիրիմն Պրոտեայ է առ մեզ, պաշտաման արժանի ե-
ղեալ : Ի վերայ լերին միոյ բարձու եկեալ բերին
զնա, այդ⁵ որ այժմ կոչի դիւցազգի գերեզման, և
ցուցին նմա զտապանն : Եւ մատուցեալ անդ զոհս
դիւցազինն Պրոտեայ. տեսեալ 'ի բազում ժամա-
նակաց և 'ի վայր անկեալ շիրմին, հրամայեաց վաղ-
վաղակի կազմել վերստին :

1 Այլ 00. Եւփղոս :

2 Երկու 00. Ժող հոգանել :

3 Բ. Թերի է. այլք Կարեան :

Կամ Կարեան :

4 Բ. Թերի է. այլ 00. Բիսիէյոյց :

5 Երկու 00. յայդ :

լեայ բերան . քանզի յայնմանէ տեղոջէ որ կոչի Պանդիտա մինչև յայն տեղի որ կոչի Հերակլեովտա կանի բերան , երկայնութիւն քաղաքին :

2 . Ի՛րդ Ի՛ղեքսանդրոս զվայրն նկարեաց և զայնուութիւնն 'ի Սենդիդեայ մինչ 'ի փոքրն Հերմեայ քաղաք . բայց ոչ կոչէին Հերմուպալիս , այլ Հերմապալիս . քանզի ամենայն որ ելանէր յԱգիպտոսէ կամ իջանէր , անդր գիմէր . մինչև ցայն վայր տեղագրեաց զքաղաքն Ի՛ղեքսանդրոս , ուստի և Ի՛ղեքսանդրացւոց վայր կոչի : Բայց ետ նմա խրատ Սղէովմենէս նաւկրատացի և Վիմոկրատէս հռոդացի , Սիայդեան մեծ քաղաք շինեւ , քանզի ոչ ուրեք գտցես զայն ընդ մարդկօք . և եթէ լցցես , ոչ կարասցեն ցամաք զառ 'ի պէտս հարկաւոր կերակրոցն մատուցանել . քանզի պատերազմ տացեն ընդ ինքեանս որք 'ի քաղաքին բնակեալք լինին , իբր այնքան մեծ և անբաւք լիցին : Վանդի փոքր քաղաքի մարդիկ դիւրաւ առ 'ի խրատ և յօգուտ լինին . իսկ մեծամեծք ժողով մարդկան իբրև յայքանում մեծի քաղաքին բնակեալք անգէտք և անծանօթք ընդ միմեանս լինելով , խեռեալ ստամբակեսցեն ընդ միմեանս , թշնամեցեալք վասն անբաւ բազմութեանցն :

2Ա . Ի՛ւ հաւանեալ Ի՛ղեքսանդրոս հրաման ետ ճարտարապետացն որովք կամին չափով զքաղաքն շինել : Ի՛ւ նոքա տեղագրեցին զերկայնութիւն քաղաքին 'ի Վրակոնտիայ ըստ տապոսիրական ' գերեզմանին մինչ յԱջաթեմոնն որ առ Սանորաւն է , և 'ի Սենդիդեայ մինչև յԱղիւրեքեայ ' և 'ի Սելանութեայ լայնութիւն : Ի՛ւ հրաման տայ փորել բնակչացն . և 'ի գեօղ երթեալ 'ի բացեայ իբրև երեսուն

100. փոփոխ . եպար ըստ նախնի թաց ուղղագրութեն Տադ . Իբի . համաձայն յունին և լատ :

2 Այլ 100 . յեւեթիւայ . յեւեթիւայ . յեւեթիւայ :

մղոնաւ 'ի քաղաքին արտաքոյ վայր նոցա շնորհեաց,
կոչեցեալ զնոսա աղեքսանդրացիս :

2Բ. Եւ էին նոցա սկզբունք փողոցք գնացից գիւ-
ղեցն Եւհիլքոս¹ և Սելանթիոս, ուստի և անուանա-
կոչութիւնն եկաց մնաց : Եւ խորհի այլ ևս ճարտա-
րապետս քաղաքին գտանել . յորս լիզէովմենէս նաւ-
կրատացի և լրատերոն ողինթացի և Լյրովա անուն
լիբեացի ազգաւ ծերունի : Սա ունէր եղբայր , որոյ
անուն էր Նիպոնեմոս . սա խրատ ետ Լ'աղեքսանդրի
նախ փոս հատանել 'քաղաքին 'ի հիմանց և ջրա-
մղահոս առնել , որ 'ի ծովակոյս հոսին : Եւ հաւա-
նեալ արքայն հրամայեաց առնել , զոր և ոչ մի այլ
քաղաք ոչ ունի , և կոչին Նիպոնոսք վասն այնր որ ե-
ցոյց լիբեացին Նիպոնեմոս կոչիլ :

2Գ. Բայց սակայն մեծ քաղաք քան զԼ'աղեքսան-
դրիա ոչ է . քանզի ամենեքեան տեղադրեալք չափե-
ցան : Եւսկ մեծ քաղաքն որ յԼ'սորիս է Լ'նտիոքա , որ
է ութ ասպարիսաց և ոտից եօթանասուն և երկուց .
իսկ յԼ'սորիկէ լարթագինէ² , ասպարիսաց քսան և
միոյ , և ոտից երեք հարիւր և հնգից :

2Դ. Եւ հասեալ յԼ'աղեքսանդրիա յատուկ 'ի յա-
տակս յայս եգիտ զգետոս ջրադարձս և զգեւղս հաւ
տատեալ : Եւ տեսեալ կղզի մի 'ի վերայ ծովուն ա-
սաց . Ո' է կղզին : Եւ բնակիչք վայրին ասացին . Սա
Փարոս կոչի . բայց Պրոտէս 'ի սմա բնակեցաւ³ , և
շիրիմն Պրոտեայ է առ մեզ , պաշտաման արժանի ե-
ղեալ : Ի վերայ լերին միոյ բարձու եկեալ բերին
զնա , այգ⁴ որ այժմ կոչի դիւցազգի գերեզման , և
ցուցին նմա զտապանն : Եւ մատուցեալ անդ զօհս
դիւցազինն Պրոտեայ . տեսեալ 'ի բազում ժամա-
նակաց և 'ի վայր անկեալ շիրմին , հրամայեաց վաղ-
վաղակի կազմել վերստին :

1 ԱՂ 00. Եւհիլքոս :

2 Երկու 00. Իսկ Կոթաիէլ :

3 Բ. Թերի է. այլք Կարթագոն :

Կամ Կարթագոն :

4 Բ. Թերի է. այլ 00. Բնակեցայ :

5 Երկու 00. յայդ :

26. Տեղագրել և շուրջ զլափ քաղաքին հրամայեաց : Եւ նոքա ալիւր առին շրջագրեցին զվայրն . և ընդ ամենայն տեղիս հաւք ազգի ազգի բարձին զալիւրն և 'ի վեր Թռեան : Եւ աղէտս վարեալ Ղեբտանդրի Թէ զինչ արդեւ իցէ նշանակս , յղեալ կոչեաց նշանալոյծս և ասաց նոցա զեղեալն : Եւ նոքա ասեն . Վաղաքս այս որ շինեցաւ , զամենայն աշխարհ կերակրեսցէ . և ամենայն ուրեք եղիցին 'ի սմա ծնեալք մարդիկ քան զԹռչունք , ընդ ամենայն աշխարհք շուրջ ածին :

22. Եւ սկսան շինել զքաղաքն Ղեբտանդրիա 'ի միջոցէ գաշտին . և առ տեղին զանուանակոչութեան սկիզբն վասն անդուստ սկսանել զքաղաքն շինել : Եւ այնոցիկ որ 'ի գործ պարապեալ էին , վիշապ մի սովորեաց ' գալ և զարհուրեցուցանել զգործաւորսն և խափան առնել գործոյն : Այն գաղանին 'ի վերայ արձակմանն եհաս Ղեբտանդրոս և ասաց , զի վաղին ուր գտանիցի , ըմբռնեսցի 'ի գործաւորացն : Եւ առեալ զհրամանն , իբրեւ եկն գաղանն յայն տեղին որ այժմ կոչի Յարկ , անդէն յաղթահարեալ ըսպանին զգաղանն : Եւ ասաց Ղեբտանդրոս անդ նմա մեհեանս շինել : Եւ Թաղեալ եդին անդ զվիշապն : Եւ ասաց պսակս ամենազանս կազմել առ 'ի յիշատակ երեւեցելոյ լորտուին . և ասաց մի այլ ուրեք առնել զբրուժն փոսի հիմանցն բայց 'ի միում տեղւոյէ , որ է մինչև ցայժմ լեառն մեծ երեւեալ , որ կոչի Ղեբիւրք :

23. Եւ հիմն արկեալ յոլով մասանց քաղաքին , և գրեաց 'ի վերայ գերս հինգ , Ա , Բ , Գ , Դ , Ե . այլն , Ղեբտանդրոս . բենն , բարձրագոյն Թագաւոր . գեմն , գերագոյն ազգաց . դայն , դեր Ղաւմազդայ . եջն , էջ և շինեաց քաղաք անմանեղի : Եւ էջք և ջորիք գործէին անդ : Եւ հաստատեալ դրան դիւցազինա

այսօրիկ, կանգնեալ եդ զնա 'ի վերայ խոյակին . և ելին 'ի նմանէ բազումօձք և սողելով մտին 'ի մուտս յահա եղելոց տանցն . քանզի զքաղաքն դեռ ևս անդրր լինելով 'Լճեքսանդրոս շինէր 'ի տուբի քսան և հինգէն, և զնոյն ինքն զմեհեան օձին . ուստի զօձս զայսոսիկ պաշտեն բարապանք իբրեւ զբարի դեւս մը տեալ 'ի տունս . զի ոչ են թիւնաւորք իբր զաղանք, այլ զթիւնաւոր զաղանս 'ի բաց հալածեն : Եւ զոհք մատուցն նմա իբրեւ վիշապազին . և պսակեն և զգրաւ տըս ամենայն բեռնաբարձս, 'ի հանգիստ նոցա մաւ տուցանելով յաւուրն յայնմիկ . վասն զի գործակիցք՝ եղեն բեռնաբարձք լինելով 'ի շինութիւն մեծատեւսիլ քաղաքին : Եւ արքայն հրամայեաց պահապանացն ցորեանս տալ . որ և նոցա աղացեալ զցորեանն և աթերայ արարեալ հտուն բնակչացն իբրեւ 'ի զուարճարար յուրախութիւն . ուստի մինչև ցայժմ այս օրէնք պահին առ աղեքսանդրացիս 'ի տուբի քսան և հինգ, զբեռնաբարձ գրաստս ամենայն պսակել, և զոհս մատուցանել աստուածազինն, և պաշտօն կրել լորտուացն՝ որ խնամ տանին տանն, և բաշխումն առնել աթերացն :

ՁԸ . Եւ գտեալ 'ի վեր հինգ բարձրագունիցն բարձրաւանդակաց զերկիրն, որ է արեգական և Ելիովնայ սիւնք, և զդիւցազինն տաճար, խնդրէր և զսարապեան տաճարն ըստ հրամանի պատասխանելոյն որ տուաւ նմա յ'Լմոնայ, և զայն որ քան զամենայն հզօրագոյն աստուածն է : Վրանզի ասաց այս պէս հրաման պատասխանելոյն յաստուածոց, եթէ ի վթագաւոր, քեզ փիւգոս՝ խոյեղջիւր ասեմ . զի թէ կամիս յաւիտեան անծերանալի կալ մնալ, շինեալ քաղաք նշանաւոր Պրոգիադայ կղզւոյ, որոյ առաջիկ անցեալ նստի Պղուտոնիոս հինգաւատար գա-

1 Երկու 00. Բեռնաբարձք :

2 Ձորս 00. Գիւրգոս . յոյն թիւս :

գալթամբք զանսպառ աշխարհ պատելով : Եւ խընդրէր զաստուածն որ զամենայն ինչ տեսանէ :

ՁԹ . Եւ անդէն արարեալ գէմյանդիման դիւցազինն տաճարի բազին մեծ , զոր ցարդ ևս ասեն բազին Բլեքսանդրի : Եւ անդ բազմապատիկ զոհս մատուցեալ և յաղթս կացեալ ասաց . (Ո՛րք երբէք ուրեք ես աստուած , որ հոգեւոր խնամ տանիս այսմ երկրի և զանսպառ աշխարհ տեսանես . առ ընկալ զիմ զոհս և օգնական լեր ինձ 'ի պատերազմունս : Եւ զայս ասացեալ եդ 'ի վերայ բազնին զզոհն : Յանկարծօրէն մեծ արծուի մի խոյացեալ յափշտակեաց զգորոտի զոհին և յօդս թռուցեալ շրջէր , և 'ի բաց թողեալ արձակեաց 'ի վերայ այլոյ բազնի . և գիտող քննիչքն նշանակեցին զտեղին թագաւորին : Եւ նորա հասեալ անդր վազվազակի ետես զգորոտին զի կայր 'ի վերայ բազնին , և բազին մի որ 'ի հին ժամանակացն էր հաստատեալ , և պատկեր պղնձի 'ի ներքս 'ի նիստ , որոյ զքնուծիւնն մահականացու ոչ եգիտ պատմել : Եւ անցեալ կայր առ անսպական պատկերին աղջկան պատկեր մեծ :

Զ . Եւ հարցեալ ուսանէր ո՞ր յանտի բնակչացն աստուած է : Եւ նոքա ասեն ոչ գիտել . բայց 'ի պատմութենէ նախահարցն ընդունել՝ Բրամադդայ և Բնահտայ գոլ մեհեան ասացին : Յորում և զյու բերիկսն ետես , որք մինչև ցայժմ կան 'ի սարապեան տաճարին արտաքոյ քաղաքորմին , որ այժմ եղև 'ի սարապեան տաճարին . յորում էին դրօշեալք գիրք նուիրականք աստուածայինք . և հրաշալի սորա քաղաք : Եւ Բլեքսանդրէ հարցանէր , թէ զինչ են յու բերիկքն : Եւրբա ասեն . թագաւորի աշխարհակալի Սեսոնքուսայ : Եւ կայ ներքնագիրս այս նուիրական մեհեանային գրովք . և թարգմանեցաւ թագաւորին յայպէս . (Թագաւոր եգիպտացի Սեսոնքուսիս աշ-

խարհակալ նախ երևեցելուն աշխարհիս աստուածոյ Սարապեայ նուիրեալ կանգնեցի :

ՂԱ . Եւ հայեցեալ յաստուածն ասաց Ղըքսանդրոս . Սեծ Սարապիս, թէ դու ես աշխարհիս աստուած, յայտնեա ինձ : Եւ երևեցաւ նմա 'ի քուն յայտնագոյն Սարապիս և ասաց . Ղըքսանդրէ, մոռացմունք եղեն քեզ մինչ առնելով զոհս կացեր յաղթս . ոչ դու ասացեր ո՛ր արդեւք ես հոգածու նախախնամող երկրիս այսորիկ և զանոլորտ աշխարհ յականելով, առ ընկալ զպատարագս զայս և օգնական ինձ լեր 'ի պատերազմունս . և յանկարծօրէն արծուի խոյացաւ 'ի վայր, և զփորոտիսն եղ 'ի վերայ բազնին . ոչ էր քեզ գիտելի զի ես եմամենեցուն հոգածու և նախախնամող աստուած :

ՂԲ . Եւ սորա յերազին աղաչեալ զաստուածն և ասացեալ եթէ կացցէ մնասցէ՞ քաղաքս այս հաստատուն յանունս յոր շինեցաւ՝ Ղըքսանդրէ, եթէ ոչ շրջեալ փոխեցի անունս իմ յայլոյ թագաւորի յանունանկոչութիւն, զեկո ինձ : Եւ տեսանէ զաստուածն զի ունէր զձեռանէն սորա և ածէր առ լեառն մի մեծ և ասէր այսպէս . Ղըքսանդրէ, կարե՞ս փոխել զլեառնս զայս յայլ կողմն : Կարծեաց և ասէ . Սէր կարեմ, տէր : Եւ ասաց նմա աստուածն . Սէր պէս և ոչ քո անունդ կարէ երբէք յայլոց թագաւորի յանունանկոչութիւն փոփոխումն կրել . այլ առ ճեցեալ զեղջի բարիօք Ղըքսանդրիս, օգնական և չարահալած լինելով յառաջագոյն քան զինքն եղելոց քաղաքաց :

ՂԳ . Եւ այս ասաց Ղըքսանդր . Տէր, և զայս ևս յայտնեա ինձ, եթէ զիարդ հանդերձեալ եմ փոխել զկեանսս : Եւ նա ասաց . Ինտրամելի է և գեղեցիկ և պատուական որ 'ի մահկանացուէ ոչ գիտել յառաջագոյն թէ ո՛ր արդեւք իցէ ողորտ կատարածի կենաց սորա . քանզի մարդիկ ոչ իմանան 'ի միտս իւ-

րեանց անմահ գուր զկենցաղս, և զանազան յորժամ ունիցի անգիտութիւն աղէտիցն. և նոյն այս և քեզ գեղեցիկ թուի՝ զհանդերձեալն 'ի քեզ ոչ գիտել, սիրել: Բայց զի հարցանես ուսանել կամեցեալ քեզ զհանդերձեալն 'ի քեզ, այսու հաւանեցուցից զքեզ վաղվաղակի. զի դու իմով ձեռնարկութեամբ մանուկ մտօք տղայ՝ զազինս ամենայն հնազանդեցուսցես խուժադուժ ազգաց, և ապա եկեսցես առ իս մեռանելով և ոչ մեռանելով: Երբ զոր կանգնես 'ի միջոցի երկրի քաղաք զԱբանդարիա փափագելի աշխարհի, աշխարհս աստուածաբնակ բազում աւուրց և ժամանակաց յառաջ անցելոց, և սա յառաջ անցցէ բարիոք զարդարեալ բազում տաճարօք և զանազան մեհենօք և գեղեցկութեամբ և մեծութեամբ և անհնարին բազմութեամբ մարդկամբք զեղեալ. և ամենայն օր 'ի նա իջցէ կալ մնալ զառաջագոյն ծնողին մոռացեալ զյատակս: Բայց ես սորա վերակացու եղէց աստուած ամենայն յաւիտեամբք, առաջոյ անցեալ նստեալ, անթառամ և անծերանալի՝ զերկիր հաստատելով: Եւ քաղաք կարգեալ զսա կալ մնալ միշտ հաստատուն, զանդունդս պարգեալ և զհուր լուսաւորեալ և զհարաւ պակուցեալ, մինչ չնչել հողմն դժուարին որպէս զի դժնդակ իրք չար դիւաց ոչ ինչ կարասցեն առնել ընդ քաղաքս. քանզի շարժումն ունի առ սակաւ մի և ժանդախտ միանգամայն և սով. նոյնպէս պատերազմ, բայց ոչ ծանր սպառնամբք, այլ իբրեւ երազ վաղվաղակի անցցէ ընդ քաղաքս: Եւ բազում թագաւորք առ կենցաղով աշխարհիս զքեզ յամենայն ժամ իբրեւ զաստուած եղեալ երկիր պագցեն. և դու իբրեւ աստուածացեալ երկրպագեսցիս մեռեալ. և լինի նոցա 'ի վերայ հրապարակին բազմութիւն մարդկան, և օդոց քաջախառնութեամբ առաւելեալ: Բայց ես սորա վերակացու և պաշտօնան եղէց,

որպէս զի մի գժուար ինչ կատարելապէս կացցէ մնասցէ՝ ժանդախտ ինչ մահաբեր կամ շարժումն, այլ որպէս զերազ ինչ անցցէ զքաղաքաւս: Եւ բազում թագաւորք եկեսցեն՝ ի սա ոչ պատերազմ տալ, այլ երկիր պագանել քեզ իբրեւ աստուածացելոյ և երկրպագեցելոյ. մեռեալ և ընծայս առցես՝ ի թագաւորաց յամենայն ժամ. բնակեսցես՝ ի սմա մեռեալ և ոչ մեռեալ. զի քաղաքս այս զոր շինես, սա գերեզման լիցի քեզ. և հաւանեցուցից զքեզ վաղվադակի ուր բնաւորեցար գոլ. երկիցս հարիւր, այսպէս և և զմի համարն խառնեա, ապա հարիւր և մի, և չորիցս քսան և տասն, և զառաջին գիրն առնելով արաջիր վերջին, և յամենայն ժամ իմասջիր ո բնաւորեցայ գոլ ես աստուած՝: Եւ չաստուածն հրամանս արարեալ յինքեանց գնաց:

ԶԴ. Եւ իսկ Լիւքսանդրոս զարթուցեալ և յիշեցեալ զհրամանս պատասխանւոյն որ եղև նմա յաստուածոց, ծանեալ տէր բոլորեցունց զմեծն Սարապիս: Եւ բազին մեծ կազմեալ և զոհս արժանաւոր հրամայէր աստուածոցն բերել և փողոտել հանել զնել տայր ի վերայ բազնին, և՝ կնդրուկ սաստիկ ծխել, և յամենապատիկ ինկոց շեղջակոյտս առնել ի վերայ բազնին. հրամայեաց և խորիս լինել ամենեցուն: Եւ Պարմենիոնայ ճարտարապետի տայր պատկերս պղնձի կազմել և շինել մեհեանս որ բերէր յինքեան զհոմերական տաղիցն, որպէս ասաց սքանչելի երգիչն այն Հոմերոս.

Եւ կապուտակային յօնօքն ակնարկեաց
զրուանեանն,

Եւ սքանչելի աստուածային վարսքն շարժեցան
յանմահ գլխոյ թագաւորին.

Եւ մեծապէս շարժեալ տատանեցաւ Ողիմպոս:

1 Այն է անունս Սարապիս բաթաւոյ տառիցն յունական ձայնիւ:

2 Չորս 00. յաւելուածով հաշուեալ և իտալիսի կամ իսթալիսի կամ ի պալիսի:

Սակայն Պարմենիոն կազմեաց զկոչեցեալ սարապեանն տաճար : Եւ դէպք յարմարուածոյ՝ քաղաքին այսպէս ունի զոր ասացաք :

ԴԵ . Իսկ Եղեքսանդրոս առեալ զզօրսն ճեպէր յԵգիպտոս հասանել, և առաքեաց զպատերազմական նաւսն կալ մնալ նմա՛ի Տրիպօլիս . և ինքն վըտանայր վասն զօրուն, զի ուղին դժուարին լինէր : Եւ էին Եղեքսանդրի ըստ ամենայն քաղաքաց մարգարէք, զիւրաքանչիւր աստուածս՛ի դուրս բերելով և զոհս մատուցանելով՝ անուանէին զնա նոր Եսոնքուսիս աշխարհակալ . վասն զի՛ ի Սեմփիս հասեալ նստուցանէին զնա յաթոռն Հեփեստեայ, և զգեցուցանէին զպատմութեանն իբրև եգիպտացւոց թագաւորի :

ԴԶ . Իսկ Եղեքսանդրոս այնպիսի պատկեր տեսեալ ՚ի սեաւ քարէ, և գիր ունէր ՚ի վերայ խարսխին այսպէս . Սա որ փախուցեալ թագաւորս՝ եկեսցէ դարձեալ յԵգիպտոս ոչ ծերացեալ, այլ մանկացեալ, և զթնամիսն ձեր զպարսիկս հնազանդեցուցէ ձեզ : Իսկ նա հարցանէր . Ո՞ր է պատկերս այս : Եւ նոքա ասէն . Սա է վերջին եղեալ թագաւոր՝ Լեկտանբոս, որ ՚ի գալ Պարսից և ընդ եգիպտացիսն տալ պատերազմ, ետես մոգական կախարդութեամբ զօրութեանն զաստուածսն եգիպտացւոց ՚ի զօրս թընամեացն ՚ի մտանելն յԵգիպտոս . և ուսեալ զառ ՚ի նոցանէ եղեալ մատնումն փախեալ գաղտաբար . և ՚ի խնդրելն մեր զնա և յաղաչել զաստուածսն թէ՛ ուր՝ արդեւք փախեալ թագաւորն, նա ետ պատասխանի որ ՚ի սանդարամետս ՚ի սարապեան մեհենին աստուածն այսպէս . Փախուցեալ թագաւորն ձեր եկեսցէ դարձեալ յԵգիպտոս ոչ ծեր որպէս և էրն, այլ մանուկ մատաղ :

ՂԵ. Եւ լուեալ զայս Ղըքսանդրի վազէ ելանէ 'ի վեր 'ի պատկերն, և գիրկս արկեալ պատեցաւ ըզնովաւ և ասաց. Սա իմ հայր է, ես սորա որդի եմ. ոչ ստեաց ձեզ աստուածոյն ձերոյ հրամանս պատասխանելոյ: Իայց սակայն զարմացեալ եմ թէ զիարդ իսկ ամենևին ըմբռնեալք եղերուք 'ի խուժադուժ ազգէն, պարիսպս անձեռագործս ունելով՝ որ ոչ կարէր 'ի թշնամեաց առումն կրել. քանզի գետք են շուրջանակի որ պահեն զձեր քաղաքս և շաւիղք ծամածուռք դժուարաշուրջք և նեղք մինչ ոչ կարել բազմութեան զօրու 'ի վերայ գալ. քանզի և ես հանդերձ սակաւ զօրու առ ձեզ գալով աշխատեցայ վասն դժուարագնաց ճանապարհին: Եւ այս վերին նախախնամութեանն է և աստուածոյն արդարութե, զի դուք որ ունիք քաջաբեր հող և գետս, հրում հնազանդէիք այնոցիկ որ ոչ ունէին զայս իշխանութիւն. քանզի թէ հանդերձ այսոքիւք, զոր ունէիք պարգևս, և թագաւորք մեռանին խուժադուժքն, որ զայս ոչ ունէին ստացեալք: Ստի որք ոչ ունին զօրութիւնս պատերազմական, և որք ունիք արհեստըս մշակական, զի՞ ծառայեցէք այնոցիկ որք ոչ ունին. և որք չունին, յայնցանէ որք ունին՝ առնուցուն:

ՂԸ. Եւ այսպէս ասացեալ Ղըքսանդրի ինդրեաց հարկս 'ի նոցանէ որպէս և 'Երեսնի տային, ասելով՝ թէ ոչ զի յիմ շտեմարանս համբարեցից, այլ զի ծախեցից 'ի քաղաքն ձեր յՂըքսանդրիա, որ է յԵգիպտոս, և մայրաքաղաք է ամենայն աշխարհի: Եւ յսպէս նորա ասացեալ, ինդութեամբ ետուն ինչս և հանդերձ պատուով յուղարկեցին զթագաւորն ընդ Պելլուսին: Եւ առեալ զզօրսն Ղըքսանդրի զճանապարհն դէպ ուղիղ գնայր յԵսորիս. և ունէր հլուս և հնազանդեալս զմօտաւոր քաղաքսն:

ՂԹ. Եւ անդուստ զօրաժողով արարեալ հզօր՝ գայ հասանէ 'ի Տիւրոս: Եւ ընդդէմ նորա տիւրացիքն

ոչ տուեալ անցանել ընդ քաղաքն իւրեանց ըստ հին հրամանեոյ պատասխանւոյն յաստուածոյ ուրեմն որ տուաւ նոցա այսպիսի . Եթէ անցցէ ընդ յատակս քաղաքիդ ձերոյ Թագաւոր , քաղաքս ընդ իշխանութեամբ անկանի : Ուստի ընդդէմ կային ոչ տալ մտանել Ղեքսանդրի : Եւ կան ընդդէմնորա ծուրացիքն շուրջ փակեալ՝ զպարսպաւ զբոլոր քաղաքն : Եւ հզօր կռուոյ եղելոյ զբազումս սպանին՝ ի մակեդոնացւոցն . և ի պարտութիւն մատնի զօրն Ղեքսանդրու , և դառնայ Թագաւորն անդրէն ի Վալա . և հանգիստ առեալ և արծարծեալ զիւր զօրսն յաշխատութենէն խնդրէր առնուլ զՆոուր և աւար հարկանել : Եւ տեսանէ յերազի զոմն որ ասէր ցնա . Սի լինիր հրեշտակ քեզէն ի Նոուր :

Ճ . Եւ առաքեաց դեսպանս անդր հանդերձ Թըղթովք , որ ունէր օրինակ այսպիսի բանիւք : * (Թագաւոր Ղեքսանդրոս մակեդոնացւոց որդի Միմնայ և Թագաւորի Փիլիպպոսի մանուկ , և մեծ ինքն՝ Թագաւոր Եւրոպայ , Միսիայ և Իբիայ , ծուրացւոց որք ոչ ևս են՝ ասէ : Ես սկիզբն արարեալ յԱսորոց յազգն կոյս հանդերձ խաղաղութեամբ և քաջօրէն ազատութիւն կամէի զմուտն առնել : Եւ եթէ դուք ծուրացիքդ որ քաջ առաջին էք , ոչ քաղաքավարութեամբ ասեմ , այլ իմոյ ուղեորութեամբս ընդդէմ կայք ինձ , ի ձէնջ ուսցին և այլք՝ զօրութեան որչափ կարեն մակեդոնացիք՝ առ ձեզ կրեալ՝ ընդվզեալ ամբարտաւանութեանդ : Բայց է ձեր և տրւեալն յաստուածոյ հրաման անսխալ , քանզի անցից ընդ քաղաքս ձեր . ողջ լերուք բարի խորհրդով , եթէ ոչ՝ ապականեցարուք թշուառանօք :

1 Չորս 00. պարսեալ պարսպա :

2 Ս . Խնդիւր :

3 Բ . Թերի է . այլ 00 . այլ է :

այլ քաղաքի զմիւրեւոյնց քաղաքի ,

զոր առնէն առ յէր ամբարտաւան :

Բիւնդ :

4 Բ . Թերի է . այլ 00 . Գրէն :

ՃԱ. Եւ ընթերցեալ զթուղթն առաջի ամենայն ժողովոյն նոցա՝ հրամայեաց զգեսպանսն տանջել աւելով. (Ըր է այն ձեր Բնօրինակդուն : Եւ նոցա ասացեալ ոչ զոր գիտել, խաչեցին զնոսա : Իսկ արքայն խնդրէր թէ ընդ որ ճանապարհս մտցէ և առցէ զծուրացիսն . քանզի յիմարութիւն վարկանէր : Եւ տեսանէր յանուրջս զմի 'ի 'Իսկոնիսեայ մարգարէիցն Սատիրոս անուն , որ մատուցանէր նմա պանիր : Եւ Բնօրինակդուն առեալ ընկենոյր 'ի վայր և ոտիւքն կոխէր . և յարուցեալ պատմեաց երազագիտի ումեմն : Եւ նա մեկնեալ զտեսիլն և ասաց . (Ը)ազաւոր , քեզ 'Իսկոն լիցի ընդ ձեռամբ անկեալ վասն Սատիրոսին , և վեր 'ի վայր բերցես զնա վասն քո զպանիրն 'ի գետինն կոխել : Բայկէս մեկնեալ երազագիտին :

ՃԲ. Իսկ յետ աւուրց բախեալ զծուրացիսն պատերազմաւ , հանդերձ երիւք գեղօք որք մօտ 'ի նա էին , և զօրաւիզն եղեալ Բնօրինակդուն և օգնական և քաջապէս մարտեան . զոր 'ի գիշերի բացին զգրուներս նորա և փողոտեալ զպահապանսն աւերեցին զ'Իսկոն և 'ի գետինն 'ի վայր արկանելով , մինչև զի ցայսօր ասի որ գործեցան : Եւ զերիս գեօղսն զօրաւիզն եղեալ նմա և քաջապէս մարտուցեալս 'ի չափ ' քաղաքի դրեալ նկարեաց և հրիպօղիս անուանեաց : Եւ կացուցեալ 'ի 'Իսկոն դարմանիչ խնամող զփիւնիկեցւոց նախարարն , և ինքն անցեալ գնաց ընդ ծուրաստանս երթեալ :

ՃԳ. Բայկ պատահեցին նմա հրեշտակքն 'Իսկոնի թուղթս բերելով նմա , և փոկ և գունդ՝ և արկղ ոսկւով , և պարզեալ զթուղթսն Բնօրինակդուն ընթեալ նոյր : “ (Ը)ազաւոր թագաւորաց և աստուածոց ազգակից , աթուակից արեգականն աստուածոյ (Ը)իհ-

1 Եւ 'ի պարիս- քաղաքի հրամայեաց լինել :

2 Ս. յաւերու աստ և զինի երկցս և լապտի :

րեայ , և ծագողի ընդ արեգական . ես ինքն աս-
տուած Վարեհ , Լ'ընթսանդրի իմում ծառայի զայս
ինչ հրամայեմ : Լ'կնարկեմ ' քեզ դառնալ և ամփո-
փել զքեզ առ ծնողս քո որք ինձ 'ի ծառայութեան
կան , և հանգչել 'ի գոգ մօր քո Սլոմպիադայ . քան
զի տակաւին ևս հասակդ քո խրատել պարտի և ստին
դիւել ' և 'ի գիրկ մնանել : Լ' ասն որոյ առաքեցի քեզ
ընդ գրոյդ փոկ և գունդ և արկղ ոսկւով , զի ընտրեա-
ցես որ զինչ և կամիս . թէ զփոկն , որ զեկուցանէ
քեզ զի տակաւին խրատել պարտիս . և կամ զգունդդ ,
զի ընդ հասակակիցսն քո խաղասցես . և ' մի յեղու-
զակ զամեհի հասակդ զայդչափ մանկուոյ հաւանե-
ցուցաներ իբրև զաւազակապետ ընդ քեզ առեալ
զքաղաքս խռովելով : Վանգի նոյն իսկ առ հասա-
րակ թէ ամենայն աշխարհ 'ի մի վայր ' եկեալ ոչ կա-
րասցեն քակտել ' զՍարսից զօրութիւն . զի այնքան
է ինձ բազմութիւն զօրականաց , որքան և ոչ զա-
ւազ թուել ոք կարէ : Իսկ ոսկի և արծաթ բազում ,
մինչ զամենայն դաշտս և զբոլոր երկիրս ընուլ : Լ' ասն
որոյ և առաքեցի զարկղդ ոսկւով լի . զի եթէ ոչ ու-
նիս ընդ որս 'ի Ժողովս գումարեսցիս , տուր դոցա
աւաղակացդ քոց որպէս զիարդ ոք իւրաքանչիւր 'ի
դոցանէ ապրել կարիցէ և յիւր գաւառն հասանել :
Լ'պա թէ ոչ հաւանիս հրամայեցելոյս քեզ յինէն ,
առաքեցից քեզ դահիճս առ 'ի յմբռնել զքեզ . քան
զի ոչ եթէ այնպէս բարեբախտիկ ինչ լիցիս , զի յիմոց
զօրականաց ըմբռնումն ոչ կրեսցես . և ըմբռնեալ ոչ
իբր զՓիլիպպոսի մանուկ խրատեսցիս , այլ իբրև
ստամբակ և ապիրատ ապստամբ և աւազակապետ
խաչեսցիս , :

1 Չորս 00. Ան ունի :

2 Բ. գրեալ էր սքիւրիւն . չորս
00. սքիւրիւն :

3 Ե. և մի իբրև գաւաղակացեք
խաբէլ զայդչափ մանուկն և հասանել

ցոսանել և խռովել Գոգս գաղտն :
ՀՀ . զայդ մանուկնս հաւաքեալ ա-
ռեալ իբր առաջիկ գաղտնս խռովես .

4 Չորս օր . ընդ մի վայր :

5 ՀՀ . Դիմեալ զբոց խոյ :

ՃԴ • Լ՝յսպէս ընթերցեալ Լ՝ղեքսանդրի՝ երկուցեալ զարհուրեցան զօրքն • զոր իմացեալ Լ՝ղեքսանդրի զերկիւղն, ասաց այսպէս • Լ՝քբ մակեդոնացիք, զի խռովեցայք ՚ի գրեւոցս թէ Ճշմարիտ իցեն կամ զօրութիւն ինչ ունիցին իրաց • քանզի Վարեհ՝ մեծաբանելով զայս գրէ • քայց ինքն աննման է գրեւոցս • Վանդի և ոմանք ՚ի շանց ոչ կարացեալ զօրութեամբ մարմնոց կռուել, մեծամեծ և ծանունս հաջեն, իբր այն թէ ՚ի ձեռն հաջմանն երևեցուցանեն զկարեն • Լ՝յսպէս պետն Վարեհ գործովք ոչ կարացեալ, ՚ի գրեալսս թուի գոյ որ որպէս շունք ՚ի հաջմունսն • Բայց յանձին կայցուք թէ և Ճշմարիտ իցեն գրեալքս • լուսաւորեաց և ուսոյց զմեզ զի գիտասցուք թէ ընդ ում է մեզ քաջապէս մարտնչել, և ամօթ վարկանել զպարտութիւն առեալ մատնիմք և ըմբռնեալք լիցուք •

ՃԵ • Լ՝յսպէս ասացեալ հրաման ետ զձեռս յետս զհրեշտակն կապել զթղթաբերացն և տանել ՚ի խաչ հանել • Խիսն ողբալ յահէն ըմբռնեալք ասացին • Եբքեզ զի՞նչ դժնդակ՝ իրս գործեցաք, արքայ, զի այդպէս սպանանես զմեզ • հրեշտակք եմք Վարեհի, զի՞ առնես զմեզ չարամահս, ծուրացւոցն նախանձեալ՝ որ ՚ի խաչ հանին զդեսպանսն քո • զայդ մի ուսուցաներ ամենայն աշխարհի • Լ՝սէ ցնոսա թագաւորն • Պախարակեցէք զարքայն ձեր զՎարեհ և մի զիս • քանզի առաքեաց նա ինձ այսպիսի թուղթս ոչ իբրև աշխարհակալի, այլ իբրև աւագակապետի • արդ սպանանեմ զձեզ եկեալս իբր յինքնահաճոյ և յամբարտաւան մարդէ, և ոչ որպէս ՚ի թագաւորէ • Եւ նոքա ասեն • Ի՞նչ և Վարեհ ոչ ինչ գիտելով գրեաց քեզ այդպիսի ինչ, այլ մեք տեսանեմք աւասիկ այսպիսի պատրաստութիւն զօրաց • և իմացաք մեծ

և կորովամիտ Թագաւոր իբրև զորդի Մոհնայ և Թագաւորին Փիլիպպոսի . աղաչեմք զքո քաջութիւնդ , զի շնորհեսցես մեզ զկեանս մեր : Եւ Մշղէքսանդրոս ասաց . Մշտմ երկուցեալ զարհուրեցայք 'ի հարուածոց մահուանէդ ձերմէ և մաղթէք չմեռանել , վասն այսորիկ արձակեմ զձեզ . քանզի ոչ եթէ կամք է ինձ սպանանել զձեզ , այլ ցուցանել զանազանութիւն հելլենացւոց Թագաւորի խուժադուժ բռնաւորին ձերոյ . արդ մի ինչ ակն ունիք չար ինչ կրել յինէն . զի օրինօք Թագաւոր զմարդ հրեշտակ ոչ սպանանէ :

ՃԶ . Մսպէս ասացեալ Մշէքսանդրի՝ հրամայեաց զի Թղթաբերացն պատրաստութիւն ճաշոյ լինիցի : Եւ բազմեցաւ նոքօք հանդերձ և ուրախ եղև ընդ նոսա ուտել և ըմպել : Եւ յաղթեալք 'ի գինարբութենէ հրեշտակքն կամեցան գաղտաբար ասել Մշղէքսանդրի , որպէս Թէ դարանամուտ լինելով կալցին զՎարեհ առանց պատերազմ տալոյ ընդ նմա : Մշէ ցնոսա Թագաւորն . Ս'ի այդպիսի ինչ ասէք ինձ . զի Թէ ոչ ելանէիք երթալ առ Վարեհ , Թերևս ուսանէի ինչ 'ի ձէնջ . բայց վասն զի երթայք առ նա , ոչ կամիմ իրս ինչ ուսանել 'ի ձէնջ , զի մի գուցէ քսեսցէ որ 'ի ձէնջ Վարեհի զճառեցեալս յինէն , և գտայց ձեզ պատճառք սատակման՝ մատուցանելով ձեզ շնորհ զոչ մեռանիլն յինէն : Ստուգեցին նախարարքն զՄշէքսանդրոս , և նոքին իսկ Թղթաբերքն :

ՃԷ . Եւ անդէն իսկ յետ աւուր միոյ գրէ Թուղթ առ Վարեհ . և գաղտ 'ի Թղթաբերացն ընթերցաւ առաջինախարարացն և խմաստուն բարեկամացն իւրոց . որ ունէր նամակն օրինակ զայս ինչ գրեալ : “Իագաւոր Մշէքսանդրոս որդի Մոհնայ և հօր Փիլիպպոսի և մօր Սլոմալիադայ , Թագաւորի Թագաւորաց և աթոռակցի արեգական աստուածոյ Ս'իհ

ընայ և զաւակի աստուածոց և ընդ արեգական ծագողի՝ մեծի թագաւորի՝ Պարսից Վարեհի խնդալ ։
 Վեթ անարգանաց է այսքան՝ մեծ թագաւոր Վարեհ և այսքան զօրութեամբ համարձեալ և է աթուակից աստուածոց, ընդ նուաստ և ընդ նրկուն ծառայութեամբ անկանելաւուն միայ Ղեքսանդրի . քանզի՝ ոչ աստուածոցն անուանք ՚ի մարդիկ հասեալ մեծ ինչ զօրութիւն նոցա շնորհեսցեն կամ իմաստութիւն, այլ առաւել խեղեալ ստամբակեսցին . զի յապականացու մարմինս անմահիցն անուանք բնակեսցեն ։
 Վայց ահա և յայս իսկ ստգտեալ եղեր ՚ի մէնջ . զի ոչ ինչ կարես առ մեզ, այլ աստուածոցն անուամբք յարեցեալ և զնոցայց զերկնային զօրութիւնս յերկրի զանձամբ քով առեալ ։
 Վանզի ես եկից առ քեզ պատերազմ տալով իբրեւ առ մահկանացու թագաւոր, զի և ես իսկ մահկանացու եմ . և միտումն յաղթութեան ՚ի վերին խնամոցն լինի ։
 Վայց առ ինչ գրեցեր ինձ այսքան ոսկի և արծաթ որ ստացեալ օւնիս . զի ուսցո՞ւք մեք և վասն փափազանաց ոսկւոյն քաջապէս ընդ քեզ մարտիցուք, որպէս զի և քոյն մեր լիցի ։
 () Ի ես եթէ յաղթեցիցքեզ, հռչակաւոր եղէց և մեծ թագաւոր առ հելլենացիս և խուժադուժս, զի զայսքան զհզօր զթագաւոր թագաւորաց զՎարեհ սպանի . ապ' եթէ դու ինձ յաղթեսցես, ոչ ինչ քաջ գործեցեր, զի աւազակապետի յաղթեցեր որպէս որ գրեցերն առ իս . բայց ես Վարեհի թագաւորի ։
 Վսլ և առաքեցեր ինձ ընծայս փոկ և գունդ և արկղիկ ոսկւով . դու ինձ զայս ետուր իբրեւ խաղ զիս առնելով, բայց ես զայս իբրեւ բարի նշանակ առեալ ընկալայ ։
 () փուկըս առի, զի իմով գեղարդեամբք և զինուք ծեծե-

1 00 . զայսպէս . . զԴարեհ ։

2 Եւս քանզի մահկանացու մարդոյ առ քոստոյն անուամբ ցարծել ունի և ։

մասքոմբիսն է իմ զբոմբիսն, այլ առաւել քան է . զի զանմահ անուանի մահկանացու մարմն իջոցանէ ։

ցից զխուժադուժսդ, իմօք ձեռօք ծեծեալ 'ի ծառայութիւն հնազանդեցուցից. և զգունդս որ նշանակեցեր ինձ, իբրեւ թէ զաշխարհս հասեալ կալայց յիշխանութեան, քանզի ' գնդաձեւ բոլորակ է աշխարհ. և զարկողիկս ' ոսկւով մեծ նշանակ ինձ առաքեցեր, զհնազանդութիւնքս ինձ տալով քեզէն զեկուցեր. քանզի յաղթեալ յինէն և ընդ իմ ձեռամբ անկեալ, խոնարհութեամբ հարկս տայցես ինձ, » :

ԸԸ. Իսպայէս ընթերցեալ Լ'ընթսանդրի առաջի իւրոց զօրականացն, հաճոյ թուեցաւ ամենեցուն և գովելի. և կնքեալ ետ 'ի թղթատարսն, և զոսկին նոցա շնորհեաց զոր առաքեաց նմա 'Խարեհ : Խսկ նոցա ընկալեալ զիմաստութիւնն և ' զմեծ խոհեմնութիւնն անցեալ գնացին առ 'Խարեհ : Եւ Լ'ընթսանդրի զգօրականսն առեալ զամենայն և զԼ'սորիս և զքնաւ հնազանդեալսն անցանէր գնայր յԼ'սիա :

ԸԹ. Եւ ընկալեալ զգիրն 'Խարեհի, ընդոստուցեալ ' յայնմանէ մեծաւ տագնապով գրէ առ իւրոց թագաւորութեանն ասարարսն այսպիսի ինչ. « Թագաւոր 'Խարեհ յայնկոյս հաւրոսի խնդալ : Լ'պաքէն ինձ յարուցեալ խաղացեալ Լ'ընթսանդրոս փիլիպպոսի մանուկ, մտեալ և անցեալ յԼ'սիա աւարեւ զիմ աշխարհ : Լ'ըդ դուք ջան եղեալ ' զնա ձերբակալ աւրարէք, մի ինչ չար ընդ նորա անձնն գործելով. զի ես մերկացուցեալ ' զնա և ' ծիրանի պատմուճանս և տանջանս նմա տուեալ այնպէս առաքեցից զնա յերկիրն մակեդոնացւոց 'ի գաւառ իւր առ մայրն իւր Ոլոմպիադա, տալով նմա ճակգարանս ' և կոճս ու-

1 Եւ զի աշխարհս բոլորութիւն է և փութիւն :

2 Բ. և երկու 00. պարիշիս :

3 Եւ և զի ծախորհրդութիւն :

4 Երեք 00. ընդոստոյցայնանէ :

5 Չորս 00. ջան Դրէս :

6 ՀՀ. Երկացւոցից զնա և 'ի քան-

ջանս իացւոցից անճառելի մահաւոր. և զնա ու պարեալիկս :

7 Չորս 00. 'ի ծիրանի պատմու-

ճանսն : Եւ և ծիրանի պատմուցից և

ուղարկեցից յիւր գաւառն :

8 Ս. ճագարանս :

բով մակեդոնացւոց մանկուանքն խաղան . և առաքեմ՝ նմա այր պարսիկ ողջամտութեան վարդապետ՝ փոկ ունելով, որ ոչ տայցէ նմա հրաման առն խորհուրդա ունել յառաջ քան զլինելն այր . և զնաւան պատեւրազմի զորս էած, հանդերձ արամբն յանդունդա ընկղմեցէ, և զգինուորսն զեկեալս ընդ նմա երկաթակապ առնելով տուք տանել՝ ի կարմիր ծոփն բնակել . և զձիս և զկարասէկիրս նոցա կալարուք, այն ձեզ լիցի և բարեկամաց ձերոց բաշխեցէ և տացէք»:

ՃԺ . Ղրեցին և այնց տեղեաց նախարարքն թուղթ առ Ղարեհ և առաքեցին նմա, որ է պատճէնն այսպէս: «|| շտասպ և || պանդիատար արքայիդ մերոյ Ղարեհի ինդալ: || յսքան ազին՝ ի վերայ մեր, զարմանամբ թէ զիարդ քեզ յանգէտս եղև մինչև ցայսօր . և առաքեցաք քեզ և ի նմանէ իսկ ազնի զորս գտաք առ մեզ յածեալս, ինն արս երկաթով և մնդմայիւք կապեալս, զորս ոչ իշխեցաք յառաջ քան զձեզ հարցանել: || Երդ բարիոք արասցես վաղվաղակի հասանելով այսր բազում զօրութեամբ »:

ՃԺԱ . () այս առեալ Ղարեհի և ընթերցեալ, գրեաց և առ նոսա զայս ինչ: «|| Բագաւոր թագաւորաց ինքնակալ Ղարեհ, || շտասպայ և || պանդիատայ և որք ընդ ձերովք են այլոց զօրագլխացդ խընդալ: () ինչն մի ինչ երբէք յոյս ունիք . և եթէ ի բուռն առջիք դարձեալ զկորուսեալ գերիսն և զնշաւ նաւորութեանդ ձերոյ ցուցանել թէ որպիսի ոք գազանաբար յարձակեցաւ ի վերայ ձեր և խուճապեաց զձեզ, որք կարեն շիջուցանել զհրընկէց բարկութիւնս առն անազատի, զահ սաստիկ ոչ կարացէք տանել . արդ զինչ ունիք ասել . եթէ մեռաւ ոք ի ձէնջ մարտնչելով . զինչ խորհեցայց վասն ձեր, որ զիմ թագաւորութիւնս յամօթ արարիք, պատճառս տալով առն աւազակի »:

ՃԺԲ . || Ետանսր հարցեալ և ուսեալ Ղարեհի

զ՝ շեքսանդրէ թէ մերձեալ է անցանել, զոյգ առ զոյգ բանակեցաւ հակառակ նմա առ գետոյն Պինդարոս . և գրեալ թուղթ առաքեաց առ Մշեքսանդրոս, որ ունէր այսպէս: «(Թ)ազաւոր թագաւորաց, մեծ չաստուած (Լ)արեհէ ազանց տէր, Մշեքսանդրի զայս ինչ ասէ: Վեզ միայն է անգէտ (Լ)արեհի աւուունս զոր և աստուածք պատուեն և աթուակից իւրեանց որոշեալ մեկնեցին . և դու իշխեցեր ընդ ծով անցանել, և ոչ երջանիկ համարեցար զի վանխուլ լիցիս ՚ի թագաւորել մակեդոնացւոցն առանց իմոյս հրամանի . այլ անտիրելի՝ աշխարհ գտեալ քեզէն զքեզ հռչակեցուցեալ թագաւոր, և ժողովեալարս նմանս քեզ աւազակակիցս, զօրածողով եղեր ՚ի վերայ քաղաքաց անպատերազմափորձ հելլենացւոց, որոց միշտ յերկիւղածաց վերայ տիրեալ էք, զորս ես աւելորդ վարկանիմ իբր ՚ի բաց ընկեցեալս . և խնդրեցեր հարկս ՚ի նոցանէ: Միշտ համարին զմեզ այսպիսի գուրպիսիս դու զմեզ կարծես . և զտեղիս զորս առեր, զորս ոչ պարծեսցին ունել, չարահաւ խորհեցեալ վասն այսորիկ տեսանեմ զքեզ . քանզի նախ առաջին պարտէիր զանգիտութիւնդ քո ուղղել կազմել, առ իս տէրս քո պաշտօնեայ գալ լինել և՝ ոչ եթէ կուտել բազում քէնս ՚ի վերայ քոյոցն: Մյուս մինչև ցայս վայր իբր աստուած մարդկան պարտիմ թողութիւն շնորհել . վասն զի յայտ զիս բախտս էած, մինչ ՚ի (Լ)արեհէ թուղթ խնդրել գրեցի քեզ թուղթ գալ և երկիր պագանել (Լ)արեհի . ապա եթէ զայլ ինչ հպարտ ամբարհաւաճութենէ բուռն հարեալ ունիս, յայնժամ կշտամբեցից զքեզ անձառելի մահուամբ՝ ևս չար քան զքոյսդ, և քոյքդ կրեսցեն չար որք ոչ արկին զքե ողջախոհութիւն: Երդնում քեզ ՚ի մեծն Միամագդ և յիմ հայրն, ոչ ևս յիշել զչարիսն քո զոր գործեցեր »:

1 Այն օր . անգիւր:

2 Եւ . ոչ յաւելուլ էն ՚ի գինոյ վերայ:

ՃԺԳ. Եւ այս Թուղթ իբրեւ ընթերցեալ եղեալ առաջի Ղեքսանդրի, ոչ ընդոստեալ զարթեալ ընդ պոռտութեան բանս նորա, այլ զայրացաւ և դիմեաց 'ի պատերազմ: Եւ ածեալ զգորուծիւնն ընդ Ղլաբիա 'ի դաշտն և ճակատեցաւ՝ դէմ յանդիման անդր Վարեհի: Իսկ դարեհինքն իբր տեսանելով զՂլաքսանդրոս եկեալ ածեալ 'ի վերայ նորա զգորուծիւն զօրականին, կարծեցեալ գերանդազէն կառօքն ընկրկել, և ապա յառաջագոյն ժամանեալք զգառ 'ի կող տեղինն հասեալ կալան. և դէմ յանդիման անցեալ կացին կառքն, և զբոլոր կռուաճակատն՝ յարդարեալ կազմեցին. և զնդին հեծելոց ոչ ետուն Թոյլ անցանել ընդ մէջ իւրեանց և ոչ զօրօք 'ի վերայ խաղալ. այլ բազում կառացն ամենայն ուրեք պատահեալ ապականեալք լինէին, և էին օրք քայքայեալք ցրուէին:

ՃԺԴ. Եւ ցեալ 'ի միւս կողմն Ղեքսանդրոս և արարեալ հանդէպ սոցա զպարուց՝ կողմն, և զաջոյ դեհն դէպ եղև կազմել Ղեքսանդրի. և՝ ելեալ յերկվարն ցլազուլս և հրամայեաց հանկրիշիլ փողահարացն, ազդ առնել պատերազմական փողօք զպատերազմն նշանակել առ 'ի զարթուցանել զգումարեալ գունդն 'ի յաղմուկ ուազմին. որ և հնչեցեալ փողքն և աղաղակ մեծ եղեալ զօրացն՝ շարժեցան յանհաշիւ և 'ի մեծ և 'ի բազում կռիւս. և զղղղէր առ հասառակ: Եւ մեծաւ հանդիսիւ բախեալ զմիմեանս 'ի հանդէս մարտին մեծ ժամս, 'ի գլուխ Թեոքն հարեալ՝ ընդ միմեանս բռնուն և մեծաւ ուժով ընդ միմեանց դէմ կային նիզակօք: Եւ և աստանօր երկու-

1 Չորս 00. երեսուս կամ երեսուս:

2 Այդպէս ըստ միոյ օրինակի: Բ. գաբրիելայիս ձախօս: Չորս 00. խոռոյ կամ խոռի ձախօս. յայլ չիք:

3 Հ. զպարագայ կողմն:

4 Հինգ օր. և հեծեալ 'ի յի ցլազուլս, և սոցա խոր խոզահարացն ինչ վիճակոյ խոզն զխոռն ելանալէ:

5 Երկու օր. հասեալ:

ցունց կողմանց յաղթութիւն արարեալ մեկնեցան 'ի միմեանց :

ՃԺԵ. Իսկ աղեքսանդրացիքն մղէին զդարեհացիքն և մեծապէս խորտակեցին . և խռովեալք ընդ միմեանս, անկեալք և խորտակեալք վասն բազմութե զօրացն . և շատ այն ինչ էր որ յինքեանց անցս կրէին , և բազում ինչ որ 'ի Թշնամեացն : Եւ ոչ այլ ինչ էր անդ տեսանել , բայց միայն 'ի վայր անկելոցն . զի ոչ գոյր որոշել ոչ զպարսիկս և ոչ զմակեդոնացիսն , ոչ զզօրագլուխ և ոչ զնախարար , ոչ զհեծեալ և ոչ զհետեակ 'ի բազում փուռոյն . քանզի ոչ երկինք երեւեր և ոչ երկիր տեսանէր մարդ 'ի բազում եղելոյ ապաժուժին : Եւ ինքն իսկ արեգակն վշտակից եղեալ ընդ անցեալ իրս՝ չկարացեալ տեսանել զայնքան հեղումն արեանցն՝ ստուերացեալ ամպով ծածկեցաւ : Եւ հզօր գլման եղելոյ 'ի փախուստ դիմեցին զօրքն Պարսից . ընդ նոսա էր և Լ'միւնդաս անտիոքացի որ փախուցեալ անկանէր առ Վարեհ , զի յառաջ ժամանակս մակեդոնացի էր և օգնէր : Եւ ժամն ընդ երեկս կոյս էր խոնարհեալ . Վարեհի երկուցեալ զկառան 'ի բաց Թողլոր զի դժուարին էր , վասն զի առաջոյ դիւրեաւ գիտելի էր՝ զկառան Թողեալ հեծեալ՝ փախեալ :

ՃԺԶ. Իսկ Լ'ղեքսանդրոս առաւել քաջութիւն վարեալ , զհետ երթեալ Վարեհի հալածէր և ուր ասէ ոք Թէ անդ է . բայց կառացն և մօրն և կնոջն և որդւոցն իբր ասպարէզս վաթսուն հալածեալ եհաս : Իայց զնոյն ինքն զՎարեհ գիշերն ապրեցոյց . և առ այսօրիւք ձի կալեալ բազում և նոր հանգոց 'ի հանգոցէ փախէր : Եւ մակեդոնացիքն հասեալ 'ի կողմն Պարսից բանակէին . և մէջ գիշեր եղեալ 'ի վերայ դիականցն օթագանէին : Եւ Լ'ղեքսանդր

1 Ս. 'ի գ.ի տաս :

2 Ե. և նոր 'ի նորոյ գ.ի եալ և գերծա :

Հասեալ 'ի վրանն 'Վարեհի էջ և 'ի նմա մտեալ
բնակեաց :

ՃԺԵ. Եւ յաղթեալ Հակառակորդացն, և այսքա-
նոյ պատուի Հասեալ 'ի վերին խնամոցն, ոչ ինչ ամ-
բարտաւան գործս գործեաց. այլ զօրաւորագոյնս և
զազատ արս զմեռեալս հրամայեաց թաղել. և ըզ-
մայրն 'Վարեհի և զկինն և զմանկունսն ընդ իւր
էած պատուով. սոյնպէս և զայլ ևս մնացորդ գերիսն
մխիթարեաց : Եւ անկելոց մակեդոնացւոցն էր յոյժ,
հետեակք հինգ հարիւր և յիսուն, և հեծեալք հա-
րիւր և վաթսուն, և վերաւորք յուլիակի քան զհա-
րիւր և զվաթսուն : Եւ 'ի խուժադուժ ազգացն վախ-
ճանեցան բիւրք երկոտասան : Եւ զառ զապուր և
զաւարն ժողովեաց դահեկանաց չորս հազար քան-
քարոյ :

ՃԺԸ. Իսկ 'Վարեհ ճողոպրեալ, դարձեալ զօր ժո-
ղովեալ խաղաց 'ի վերայ Լ'ղեքսանդրի, և յուրվ և
զօրութեամբ քան զառաջինն. և գրեաց թուղթ որ
ընդ ինքեամբ ազինք էին, որպէս զի բազում զօրու-
թեամբ պատրաստք լինիցին : Եւ ունեալ ուրումն
լրուտեսի Լ'ղեքսանդրի եթէ ժողովեաց 'Վարեհ
զօրս 'ի վերայ գետոյն Եփրատայ և զբանակս խու-
ժադուժ ազգացն անդր բնակեցուցեալ, գրեաց՝ Լ'ը-
ղեքսանդրի վասն առաջիկայ իրացն :

ՃԺԹ. Եւ գրէ Լ'ղեքսանդրոս : “Սկամանդրայ ի
մոյ զօրականի խնդալ : () ընդ քեզ գունդդ և զգո-
րութիւնդ զոր ունիս, 'ի մօտ լեր առ մեզ. քանզի
ոչ հեռի ասին թէ են խուժադուժքն ” :

ՃԻ. Եւ ինքն իսկ Լ'ղեքսանդրոս առեալ զիւր զօ-
րութիւնն անցանէր գնայր յԼ'քայիա. և Հասեալ
անդր բազում քաղաքս հնազանդեցոյց. և անդուստ
զօր ժողովեալ բազմութիւն իբր բիւրս եօթն և
տասն, և որ ' հուպ էր Կերատոմն որ կոչի Տաւրոս :

1 Բ. որ հիւսկ էր Կերատոմն իւրի, և չիք 'ի յոյն և 'ի լատինն :

հարեալ զնիզակն մեծապէս յերկիր ասաց . Եթէ որ հզօրագոյն 'ի հելենացւոց կամ 'ի խուժագուժ ազգաց կամ յայլոց թագաւորաց բարձցէ զնիզակս զայս, անձին չար նշանակ է . քանզի քաղաքն նորա 'ի հիմանց բարձեալ լիցի :

ՃԻԱ . Եւ եկեալ հասանէր 'ի Պիերիս՝ քաղաք բերրիկիացւոց, ուր էր տաճարն և պատկերն Ուփեայ և պիերիդեան երաժիշտն և գազանքն որ առ նմա անցեալ կային . և հայեցեալ Ղեքսանդրի 'ի նա, քրտաց՝ պատկերն Ուփեայ յերեսացն և յամենայն մարմնոյն : Եւ խնդիր արարեալ Ղեքսանդրի թէ զինչ կամի նշանակ քրտացն գոլ, ասաց նմա Սելանպոս՝ նշանալոյծն՝ եթէ աշխատութեամբ աշխատ լինելոց ես, ի՞նչ Ղեքսանդրէ, հանդերձ քրտամբք և երկովք զբարբարոսաց ազինս և զհելենացւոց քաղաքս, և ընդ գազանաց անցս երթալով . որպէս Ուփեայ քնար հարկանելով և երգելով զհելենացիսն հաւանեցոյց, և զխուժագուժս ցանկութիւն զուարճական բանիւ գլեաց, և զգազանս ընտանեցոյց : Եւ յսպէս լուեալ Ղեքսանդրի զնշանակսն՝ պատուեաց զՍելանպոս նշանալոյծ :

ՃԻԲ . Եւ եկեալ հասանէր 'ի Փուիւգիա . և մըտեալ 'ի նոյն ինքն յիլին քաղաք զոհեաց Եթուրի և Լքիւլեայ և այլոց դիւցազանց : Եւ տեսեալ զՍկամանդրոս գետ ընդ որ վազեաց Լքիւլեա, զի և հինգ կանգնոյ ոչ էր լայնութիւն, և զվահանն Եանդեայ՝ զեօթնկաշեանն՝ ոչ կարի մեծ և ոչ այնպէս սքանչելի և զարմանալոյ արժանի որպէս գրեաց Հոմերոս, ասաց Ղեքսանդրոս . Երանի է ձեզ որ դիպեցայք այնպիսի քարոզի Հոմերոսի . Գանդի՝⁵ որ

1 Սք օր . 'ի Պերիո . ուղղեցաք Գիւն :

2 Չորս ՕՕ . բրպեայ կամ բրպեայ

3 Բ . Մելանպոս . և զինի :

4 Բ . Իստայ :

5 Հատուածք Գանդի օր զին և Եիս մինչև ԳԳԳԳԳԳԳԳ քանզի պա

յինչ և էին, 'ի նորա յերթածան անցեալ և ընդ վեհան գրե-
ցայր, յարդեանցն ձրեպք առ 'ի նմանէ գրելոյն: Լա մարտա-
ցեալ յերթողոն ասէ ցնա. Ընդիսանորդ, քան զՆովբրոս որ զեօնն
հաշեանն երգեաց, լաւ ևս գրեսցաւ մէջ զարարս քո: Լա
նա ասէ. Ընչալի է ինչ 'ի Նովբրոսի պարտաւթեանն (Թ) երսի-
րէս գու, քան 'ի յերդ Ընդիլեւս: (Յ) այս վայր 'աղբէից
լեալ նմա և Վաստակից մայրն Ումայիս, զքնի հացակից լինե-
լոյ ընդ նմա յաղարկի 'ի նմանէ 'ի Ս'անդերոնիս հանդերձ Բաղ-

կասէր յամենայն ընդարձակ օրի-
նակն մեր, և 'ի համառօտան զեղ-
ջեալ, և յերկրայականն թերառ և
ոչ ճշգիւ միաբան, որպէս տեսցին
'ի ստորև, համարձակեցաք նորող
Թարգմանութեանք 'ի յունէն լու-
ցուցանել առ ող ածերոյ զպատ-
մութիւնն և յօգել ընդ յարող հա-
տածին: Սլլ զի և յոյնն թերակա-
տար էր և ուրեք ուրեք խանգա-
րեալ, 'ի լատինականէն վաղերիո-
սի փոխ առաք, փակադծիւ նշանա-
կալ զհասածն նորա. թեպէտ և
չեն ճշգիւ ընդ միմանս միաբանը:
1 Փոխանակ զաղբերեան հա-
տուածիդ յոյնն ասէ. Եւ ելեալ ան-
րի 'ի Դառն և Ժողովալ լաւ զի-
րն զմալեդանացոց զբան, որով յաղ-
թահարեալէր 'ի պարբերակն զԴառնէս,
ձանապարհ արւոյ Սքրեւս:

Իսկ մեր հհ. անտի մինչև ցկո-
տարած նորող Թարգմանեալ հա-
տուածոյս այսչափ ինչ ունին. Եւ-
լիբեալ հաց ընդ ճօն Դառնի և անց
'ի Ս'անդերոնիս հանդերձ գրեւորն զը-
կառ 'ի Դառնի. և ձանապարհ Սք-
րեւ արւոյ: Եւ օրերացոյն խալիցին
զԴառն. և Ալեքսանդր հրամայեաց
հրիժ ասնէլ և Զոփ ուղարկեցին ա-
ղալան. Բէ ու իբր Բնեմի եղաք, այլ
'ի Դառնի երկնիս. զի յեք գնալոյ
քո առհ հարկանէ զպաղաք մեր. զի
մէջ հարգապանին Ժառայէս. Բէ զԴա-
րէս պարբեւ, քո եմ Ժառայ: Եւ ար-
քայ հիացեալ ընդ Զոփ հանձար, և
անցեալ անտի քոյ հասանէ 'ի Բիոլոթիս.
և զԲիոլո Ուլինիս աւարեաց. Զայնպէս
և զԲաղարս քաղաքացոց: Եւ անդուսպ

գնաց զբօս և Բալիցոս առ Եւսի-
նոս գեպալ և զամենայն հաղապար-
ցոց. և զհոս մարտայեալի փախտ պա-
լիբին և գնաց: Եւ պարանելալ անդ
յմոռն և առ Վաստակի 'ի զբան և 'ի սե-
ման, և հրամայեաց զիս զիսեալ և ու-
րել, զի մի սովմար լիցին. որ այնպէս
ապրեցան. զի ասէ. Բէ ճարդ ինչորանի
մայ, իարե և գրանէ պէտս և յիս և
ապրանս. ապա յեք մեռանելոյն ուլ ին-
չն երկնարս: Եւ անտի եմ առ զի-
րացին. և այլն:

Ի հատուածեղ զայս և և թ ունի
Ե. օրինակն. Եւ իբեալ հաց ընդ
ճօն Դառնի և Զոփեալ անց 'ի Ս-
անդերոնիս հանդերձ գրեւորն զը-
կառ 'ի Դառնի. և Բալիցոս
անդ զամենայն գրեւորն, և ինչն էլ Դա-
րէալ Դառնալ յալարսն արաքացոց,
որ է արաքացոց. և զձանապարհ դեղ
աղալ Սքրեւ արւոյն արւոյ. և օր-
երացոյն խալիցին նմա զԴառն և ու-
րեան մասնէլ: Իսկ Ալեքսանդրոս Բա-
լիցեալ հրամայեաց այրել զպաղան. և
Զոփ առաքեցին Դառն և ասն. Սք-
րեւ և զիս արհամարհելով խալիցոյ
զԴառն, այլ 'ի Դառնի երկնիս. Բէ
հասարարան իսկ յիս Բաղարսոնիսն,
և յեքայ մեղ ըստ ասնէ լուսն զիս
ընդանելոյ: Ապա Բէ Դառնալ Բալից-
ոն, մէջ հարց Բաղարսի հաղապար-
եմ, Բէ Դառն և Բէ Դառնէս: Եւ
զայս լուեալ Ալեքսանդրոս ասէ. Բէ
լուսն այնորի խալիցէ, ապա գնացե-
աք իսկ և իսկ Դառնալ Բալից-
ոն. և այժմ ու մասնէ 'ի քաղաք յեր մի-
լն հարից զԴառնէս. և Դառն յայժմ
հաղապար լիբոս ինչ:

մոմենտի ազդեցութեանը գերեացն . և ինչն դէպ ուղիղ առ-
՛ջլարեհ ճանապարհ առնէր :

ՃԻԴ. Լճա գայր անցանել ընդ խաղախն (Լճա-
դերացիսն իբրեւ ժախչիսն զդոռս խաղախն իւրեանց , Բարկա-
ցաւ Լճախանգր և հրամայեաց զօրաւարաց իւրոց հրջիգ առ-
նել զխաղախն : Եւ ի նոցա դեսպանս առաքեալ առ նա և ասեն .
[Եւ առ զԿէմէն զօրոմբեան խոմ ժախչեաց զդոռնս , այլ
յահել լազաւորոմբեանն Պարսից երկոցեալ . գոցել 'ի Բը-
նախալոմբեանն իւրեալ Պարեհ իործանեաց զխաղախս մեր .
(այլ 'ի յաղմանն դարձին խոմ) հզօր լազաւորիդ աներկեաց
ներսոյ արկցոտ զանձինս մեր : Լճախանգրի լուեալ զայսոսիչ
ծպոքեաց և ասել զդեսպանսն . Լճախիչ 'ի Պարեհի իւր գո-
ցել իւրեալ յիշխանոմբեանն իործանեաց զձեզ . երկայր և Բա-
ցէր և իւրջիչ յանդրորոմ . զի մինչ իւր յաղմանն իւրեալ
յերկնոսս ընդդէմ Պարեհի , իմասեմ 'ի խաղախ . և յայն-
ծամ (ոչ իբրեւ զնիւր , այլ իբրեւ զԲարեհիմ եղից ձեզ) :
Օայս ասացեալ նորա զդեսպանսն իւր արար և եհաս երկա-
ւորբի 'ի Նիոմիա և յ[Եւ ի նոս և ասերեաց զամենայն եր-
կին խաղախացոց : Լճա անդի եկն յԼճախանգր գեղ , և զամե-
նայն զմերձայն խաղախն նաւառեաց . զի իւր ոչ որ այնքանոյ իշ-
խանոմբեանն ընդդէմ իւր համարձակէր : (Լճա մեծամ հանդի-
սիւն զոհս մարտացեալ նորա Պարսիկսն , անց գնաց 'ի [Եւ արիս
յառապար ձայրս և յանգնալիս :

ՃԻԴ. Լճա արիւնջեաց իւրաւորս զօրաւորսն , հրամայեաց
նոցա զնոսալ զձին և ուրեւ . որք լեւեղեա և 'ի հարկէն իւրա-
րեցին զհրամանն , այլ լցան աղմուս և դառնոմբեմ . որպէս
եմէն իւրաւ գործեալ նորա զայն , զի մի ապագայիցն յոստացին :
Եւ մին իբր իբրեւ դադարեցին օրէնք զնոսորոմբեան 'ի նոս և
սովորանան զազգայնոմբեանն , լազաւորն ինչնին հրապարակա-
լուս եղեալ առ նոս և ասել . Սեմ ինչ անգեղ , ո՛ր զօրաւորսդ ,
եմէն 'ի պարեալի իւրեւոր խն զամենայն ինչ երկաւորսն իցեն
զոր հրամայեցի զնոսալ և առնալ 'ի իւրաւոր . այլ յործամ
ձերհաս իւր ձառնի երկոսորեւ , զի իւր զնոս իբրեւ և աս-
րիցիմ , և իւր ապրեցոցեալ զնոսալ ընդ նոսն իւր նախ խն

սնոսա ստապիկիյի, իշխեմ ասել, պատագոյնն ընդհանրապէս
խորհուրդ, 'ի վարկարէն պէրծ հացեալ: Այն որոյ յոսա-
ցոացանեմ պէն, պիտրծամ յաշտիսցեն մեզ աստապագի նոսաձել
պի յապագ եւ աստապ պարենիս նոյնն լիանալ, ոչ եւս այս աս-
ղէպ: Ընդ երիվարան անցանիցեն: Այդ մարմէր ինչ իերեւս զօրա-
հանս այլ գրանել ընդ) կորուստ մատնեցելոց 'ի սովորս,
այլ զմակեղոնացիս այժմ ուր կարացից գտանել:

ՃԻԵ. Այլ յապահովացուցեալ զգործն՝ Զանապարհ
դէպ ուղիղս առնէր յայլ քաղաքսն: Այն առ լոկա-
ցիսն և հանգեալ անդ զօրօքն օր մի: Այլ յուղար-
կեալ զամենայն ինչ զոր ունէր, եկն յակրագանթի-
նացիսն. և մտեալ յ'Ապողոնի մեհեանն աղաէր
զամբծախօսն մարգարէանալ նմա: Այլ նա ասէ, ոչ
է առնել նմա պատասխանի 'ի գիտանոցի՝ նորա:
Այլ բարկացեալ արքայն ասաց. Այլ ոչ կամիս ինձ
գէտս պատմել, բարձեալ գնացից և ես զեռոտանիս
զոր լորիւսոս եղիւրգացւոց թագաւորն նուիրեաց,
որպէս Հերակլէսն եբարձ գնաց՝ յաստուածոցն հրա-
մանս պատասխանելու առնել նմա: Այլ զայս ասելով
եբարձ գնաց զամբծախօսն և զեռոտանին զոր լորիւ-
սոս՝ թագաւորն նուիրեաց: Այլ եկն 'ի սանդարա-
մետականէ ձայն առ Աղեքսանդրոս այսպիսի իմն.
Հերակլէս, Աղեքսանդրէ, զայս ինչ արար՝ աստուած
յաստուածոյ. բայց դու մահկանացու ես, աստուա-
ծոց մի ընդդիմանար. զի գործքդ քո մինչև յաս-
տուածս խօսեցեալ լինին: Այսպէս ձայնին եկեալ
ասաց ամբծախօսն գէտ. Աղեքսանդրէ, նոյն ինքն
աստուած մարգարէացաւ քեզ՝ կոչեցեալ զքեզ հզօ-
րագոյն անուամբ. քանզի գոչեաց յանդնդոց Հերակ-
լէս Աղեքսանդրէ, զայս քեզ յառաջագոյն զեկուցա-
նեմ, զի հզօրագոյն քեզ պարտ է լինել քան զամ ոք:

1 Մի օր. 'ի բիպոնի:

2 Բ. խանդարեալ էր. այլ 00.

Փիլոս. ուղեցաք ըստ նախնի թա.

քին համեմատ լաթինականին վա-
ղերիոսի. ուր թերի է յոյն:

ՃԻՁ. Լ'ընթացանդրոս առեալ զգորսն և ճանապարհաւ անցեալ գնաց 'ի թեբայիս, և խնդրեաց 'ի նոցանէ զինուորս քաջս արս չորս հազար, և զհարկան : Եւ թեբայեցիքն ակեցին զդրունսն և ոչ հրեշտակ անգամ առաքեցին առ նա . այլ դէմյանգիման ճակատեալք զինեցան ընդդէմ Լ'ընթացանդրի : Եւ ելեալ 'ի վերայ պարսպին զինուորք հինգ հարիւր ձայնեցին առ Լ'ընթացանդր և ասեն, եթէ կամ պատերազմ տուր կամ 'ի բաց գնա 'ի քաղաքէս : Եւ Լ'ընթացանդրու ծիծաղեալ այսպէս ասաց . Ո՛վ քաջ թեբայեցիք, զի՞ արգելեալ փակեցիք զձեզ 'ի ներքս 'ի պարսպիդ և արտաքոյ հրաման տայք կռուել . նա և ես վասն կռուոյ եկեալ եմ, և կռուեցայց ընդ ձեզ ոչ իբրեւ առ քաղաքս և քաջարս և հմուտս պատերազմական սրոյ, այլ իբրեւ առ գեղջուկս և տգէտս և կարի երկնչոտս . քանզի ահա զամենեսին նիզակակուր հնազանդս ունիմ . արդ դուք զանձինս արգելեալ փակեցիք ընդ պարսպօքդ, և արտաքոյ յօդական ձայն արկանէք . քանզի քաջաց արանց է յազատ և յարձակ դաշտի կռուել, և կանանց գործ է արգելուլ և փակել զինքեանս յերկիւղէ առ հանդերձեալ կռիւնս :

ՃԻԷ. Օ այս ասացեալ հրամայեաց հազար հեծելոց շուրջ ընթանալ արտաքոյ զքաղաքան և նետիւք խոցոտել 'ի վերայ պարսպացն . և այլ հազար զօրականաց հրաման ետ կացնօք և երկսայր սակրօք և երկայնահատ մրձօք և երկայնագոյն նգօք փորել զհիմունս : Եւ զայն որ յ'միկիոնայ և 'ի Օ եթոսէ եղբարցն 'ի քնարէ յարմարեալ պատկանեցան քարինքն, նգախարխար առնելով 'ի վայր արկանել : Եւ կոչեցեալ խոյսն մեծաւ բռնութեամբ յեցուցանել առ պարսպացն քակտումն . և է այս գործ 'ի մեքենայէ անուաւոր յերկց զինուորաց բռնի մղելով տանել, և 'ի հեռուստ արձակեալ լինի առ պարիսպն, և գիւ-

րաւ յանդուգն յարձակմամբ զկարի քաջ հոժեալս և զյարմարեալ որմունս 'ի բաց քակեալ ընկենուլ : Եւ ինքն այլ ևս հազար պարսաւորօք ' սպանանելով 'ի բաց բրել ընկենուլ զ(Ս)եբաս շուրջ գայր ամենայն ուրեք . հուր սուր և քարինք և նետք և տէգք ձգեալ լինէին 'ի քաղաքն : Իայց ձեռն կարկառ ' մակեդոնական ոչ վաստակէր զբազմախողաող երկաթն աբեամբ արբուցանել . անօգնականք թեբայեցիքն մտօք կոյրք՝ յ(Ս)քսանդրէ կորուսեալք լինէին :

ՃԻԸ . Եւ յայնժամ Իսմենիաս ոմն թեբայեցի փողոյն նուազաւոր երգոց տեղեակ և այր իմաստուն բարուք՝ տեսեալ զթեբայեցիսն կործանեալ և 'ի հիմանէ խլեալս և զամենայն հակառակս սատակեալ , հեծեծեալ դառնապէս 'ի վերայ հայրենի գաւառին իւրոյ , և 'ի ձեռն այլոցն հմտութեան քաջ լինել , սկսանի և ընդ միտ ածէ զփողոսն բառնալ , և առ ոտս

1 Բ. Խանգարեալ էր . այլ 00 . պարսաւորս : Ե. սպարաւորս : Թեբի էր և յոյն , եղաք ըստ լատ :

2 Մի 0 . Խաբաւեալ :

3 Ձոր ընդարձակ օրինակքս զինի Իսմենիայ նուազացն և ըստ պառնակն բանիցն Աղեքսանդրի առնա նկարագրեն զսպառսպուռ քանդումն Թեբայ , զորմէ տեսցի յէջ 71 , ՀՀ և Ե սատ գնեն համաձայն լատինականին . այլ ամենեկն անհամաձայնք իրեաց և ընդ մեւրոցն : Արգ թողեալ զսափնն որ 'ի սակաւ բանս ամփոփէ զմաստն , զիցուք աստուոր զոր ինչ ունին երկաստակ օրինակքն :

ՀՀ . (Հրաման էք) և 'ի Կրոնս հուր վառել . նախ առաջին հարեալ իւր ծանեցաւ՝ որ Կաթման Կրոնս իւրն , յոր Ալեքսանդր 'ի վերայ խայր . և յէտայ վառաւորս բռնեցին . Կոյնն ընդ ծերպս 'ի ներքս անկեալ Թայն և զԲալասն 'ի Բախաւոր Կաթմանեալ խոց . Կեայ . և աւար առնն զերիս աւարս զամենայն Կաթման , և զԲա 'ի պարագին

էին խոցեցին , և առ հասարակ 'ի հինանց իւրեցին , և զամենայն բռնեցին . և 'ի վերայ եղեալ խոցեցին . և բազում մարմնս խիտ առ խիտ դիւրեալ խայն . զի հրաման էր Ալեքսանդրի զամենայն ինչարագ գործել , միւս զի խնդրանային՝ զառարն տակաւ արեւուն ար . Բաղեալ անփոք : Իսկ ոմն Խամենիաս . և այլն :

Ե . Եւ յերիս աւարս հրով այրեցաւ Կաթման . Բայց յառաջ այն Կրոնս այրեցաւ , յորում էր Ալեքսանդր : Եւ իսկն Բաթմանն ընդ Գործ ծերպ մի 'ի ներքս անկեալ Թայն . և Բազում ինքեցի Կաթմանեալ 'ի Բախաւոր Կաթման , զի զամենայն խոցեցին և զամենայն Կաթման և այլն 'ի Բախաւոր Կաթման . և միւսն և այլ զԲայն ընդ այլ Կրոնս . և էին 'ի Կաթմանն զինուորս լորս հազար և ամենեկանս Կաթման , և Կաթման 'ի հիմանց Կաթմանեացաւ և հրով այրեցաւ . զի մահեցաւ Կաթմանն առեալ Ալեքսանդրի Կաթմանն Կաթմանն Ալեքսանդրի Կաթմանն Կաթմանն : Եւ էր 'ի Կաթմանն Կաթմանն Կաթմանն անուն Խամենիաս . և այլն :

Թագաւորին 'ի ծունր իջեալ և ոգորմագին իմն և գորովալի և սրտաբեկ նոսադ՝ երգելով, զի 'ի ձեռն փողոյն աղաչելոյն և զաշխարանսն երգելով կարասցէ յողորմութիւն ածել զսիրտ Թագաւորին : Եւ որոշեաց Խամենիաս երգս բարոյական՝ և բանս քաղցրալուր մատուցանել հզօրին . և զձեռնն կարկառեալ՝ բազում արտասուօք սկսանի ասել այսպիսի ինչ տաղս գորովալի և երգս աղետակոծս :

ՆՈՒՅԳ ԻՍՄԵՆԻՅՅ ԵՌԵՂԻ ԵՇԻՅՐԶԵԿԵԼԻ

ՃԻԹ. Թագաւոր և զարմ աստուածոց, չքեղ և գեղեցիկ Լ՛ղբասանդրէ . այժմ՝ փորձիւ ուսայց զքո հանգիտապատիւ՝ աստուածզօրութիւնդ . և պատուեմք այսուհետեւ իբրեւ զաստուածս բարերար : Լ՛քեւ զանպարտելի զձեռնդ՝ ի Թեբայեցւոցդ . զի մի գուցէ ոչ գիտելով՝ Թուեսցիս առ ընտանիս և ազգակիցս քո ամբարշտել : Վ՛անզի՝ Վ՛իոնեսիոս և Հերակլէս Թեբայեցիք և փառաւորք, նա և նախնեաց մերձաւորութեան խառնից՝ սկզբնասեր բողբոջք . Լ՛քամազդայ և Սեմէլեայ հրադիզ՝ Վ՛իոնեսիոս ծնեալ եղև, իսկ Հերակլէս յԼ՛քամազդայ և յԼ՛ղկմենեայ սերմանեցաւ : Սոքա ամենայն մարդկան օգնականք և խաղաղականք, փրկութեան պահապանք երևեցան և քո են նախահալը, ո՛ր յաղթողդ Լ՛ղբասանդրէ . սոցա բնութեամբ պարտ է քեզ նմանել և բարերար լինել : Իբր աստուածոյ ծնեալ զարմ մի անտես առներ զՎ՛իոնիսեայ և զՀերակլէայ դայեակս զԹեբաս՝ ի կորուստ մատնելով . և մի զգուարակաշէն քաղաքս կործաներ, քանզի նախա-

1 Այլ 00. Ի՛նչ երգելու :

2 Չորս 00. ողբերգական կամ ողբ
բախտ :

3 00. հանգիկապարտիս :

4 Այլ 00. Ի՛նչ :

5 Այլ պէս մի 0. որպէս լուսն
յեն առասպելք հրակէզ լինել ըզ
Սեմէլեայ : Իսկ այլ 00. հրադիս :

տինք յետոյ մակեդոնացւոց եղիցին : (}անգէտս լինիս , Լճեքսանդրէ , զի Թեբայեցի ես դու և ոչ պելլլացի . բոլոր զքեզ Թեբայեցւոց աշխարհս աղաչէ , զքո նախարարս բերելով զաստուածսն հնծանեան փողաւորի՝ Լիոնեսի ուրախութեամբ և պարուք . ուրովք Հերակլէս արդար գործովք և օգնականու Թեամբք՝ մարդկան : Լճդ նմանող եղեալ քոյոց նախնեացն բարեացն և քաջացն՝ ի յորովակի բարեգործութիւն շրջեալ դարձո զքեզ՝ ի բարկութենէդ . պատրաստ առ ձեռն քան զսատակելն զողորմելն կալ : Ս՝ի առնեի անապատ զքեզ սերմանողս աստուածս քոյոց ծննդապետացն . մի քակտել կործանեի զքաղաքս քո զսեպհական գաւառ , և մի անգիտութեամբ բերի ի հիմանց զայսպիսի պարիսպս շինեալս ի Օլեթոսէ և յԼճիփիոնայ . վասն զի երգով և նուագաւ քնարի դու Լճամազդայ որդի զոր գաղտուկն ծնաւ հարսնն՝ Լիւքտեայ դուստրն՝ ի պարս մոլեալ : Օ հի մոռնս զայս և զմեծամեծ շինուածս աշտարակաբար շինեաց իսպառնս : Լճտ առնու հարսն զԼճմոնիաս զոր ծնաւ փրփրածինն՝ իսկպրոս ընդ կշտագողին Թրէիկացւոց խառնակեալ : Օ քո անդաստանս մի առանց հասանելոյ ի վայր աւերեր , և մի բոցակէզս առնեի զամենայն պարիսպս Թեբայեցւոց : (Թագաւորի Լքադակայ է տունս այս . աստ արար կին չար դէն , և Թշուառական զհայրասպանն զԼճիպոս ուղորմելի և վշտագին մայրն . այս Հերակլէայ մեհեանն էր , բայց նախկին Լճփիտրիոնայ տուն էր . սա տըրտընջեաց երիս գիշերս Լճամազդ ի մի Թուեցեալ՝ : Տեսանես զայնս շրջանակի բոցակիզեալ տունսն՝ որ տակաւին ի վայր կաթեն զերկնի զքէնն . անդ զփա-

1 ԱՂ 00. օգնականութի կամ
օգնական :

2 Չորս 00. փխպակաւ տսեն
խորաքինն :

3 Չորս 00. Թուեցեալս չէլ
նախի բոցակիզեալ տունսն... լեբի

փագեղին՝ յորում տուփեալն էր՝ հարկանէ զ[]եմեւէ երբեմն []րամազդ : []հա հրոյս 'ի մէջ զհապիով տացին ծնաւ զ[]իոնեսիոս հնծանեան . աստ հերակլէս մոլեգնոտեցաւ . աստուստ և հերակլէս ելեալ մոլորութեամբ սպան զ[]եգարա զկինն և զման կունս խոցոտեաց նետիւք : []յս բագին զոր տեսանես []նահտայ բարձրաձեղուն շինեալ, որոշեալ է բագին հին , յորս և հերակլիտ , յորում և հերակլէս պատմուածնս []րկադայ կարելով մազաղեցաւ ձեռօք Փիլոքտետեայ յարեան՝ վիշապին : []յսոքիկ են անբիծ անարատին բանք աստուածաբարբառք Տիբեսեայ տունքն , որ երիցս ազգաց և դարուց : []ստա նօր լինի գետն զոր 'ի կին շրջեալ կերպարանեաց Տրիտոնեա՝ յ[]թամաս մոլեալ . աստանօր զմանուկ զիւր զ[]էարքոս նետիւ եսպան յեղնորթ տպաւորեալ . աստանօր 'ի նաւ վազեալ անկաւ յանդնդային ալիս հանդերձ []եղիկերտաւ մանկամբն 'ի կատաղւոյն : []ստուստ կոյր []դիպոս 'ի բաց հալածեցաւ հրամանօք []րետեայ , որոյ ցուպն պատերազմ շնչէր . և այս գետս որ 'ի միջի []իթերոնիս է , յ[]սմինոսէ՝ մոլեկան ջուր բերելով . ելատէն զոր տեսանես 'ի բարձր վերացեալ ոստովք , աստանօր Պենթեւս ըզ- Պանթեւայ զպարսն կամեցեալ տեսանել , 'ի ծնող մօրէն թշուառականն յօշ յօշ կոտորեցաւ : []ազան տեսանես որ իջուցանէ արիւնագոյն ջուր , զինի որոյ զուարակի դժնդակ գոգիւն հնչէ . այս վտակ է գարշեցելոց՝ զրկաց : Տեսանես զայն զողորկ զ[]իկայ զկինն , որ զերկայն զլեառն ունի իւր ճեմարան . առաջ այս մեր []եփինքս , յորում կապեալ ծրարեցաւ հրաշալորի խառնուած , գործելով 'ի մէջ ժողովրդոց խեղաստամբակութիւն , զոր []դիպոս սպան բազում

1 00. յաբէս կամ յաբայ կամ փերազմ չիլիէ :
 յաբալիւպին : 3 00. իսմինոնէ :
 2 2 որս 00. փրիպոնեան . պա . 4 Բ. յաբէնչեւոյ :

հոգս հոգացեալ : Լսյա աստուածոց աղբիւր է և
 սքանչելի աւազան ջրոց, յորմէ համանգամայն բխեն՝
 գեղեցիկ նահանգք և վտակք, Լստեմիս իջեալ լուա-
 ցեալ զմարմինն և սրբեալ պայծառանայր . սա սուրբ
 Լսքտէոն զոր ոչ է պարտ և արժան ասել, ետես զու-
 գարանսն Վետովայ . որոց փոխեալ յեղն մարմինքն
 ՚ի շանց գիշակերաց՝ վասն լոգանացն որսացեալ ե-
 ղև . իսկ մանկունքն պատերազմետուն ընդ (Ս)եբաս :
 Լստուստ Պողիկէս էաժ զարգիացւոց ժողովուրդն
 զոր արդնակիր զեօթնեւանդն զգետն . աստանօր
 Վապպանեւս առ պարիսպս բոցակէզ եղև . և զգրունս
 զայսսսիկ կոչեն Եղեքտրաց, և ընդ դրունս ելանեն
 պախս և ընդ անվթարս, զԼնփիարեւոս բացեալ ե-
 կուլ երկիր ուգիգեան երիցս՝ աղխեալ դրամբք .
 զՀիւպոմենդոտէ զՀիպոսթենայ որդի սպանանէ
 անկեալ ՚ի ձեռս աւաղակաց առ դրունս պսորիկ :
 Պարթենեպոս յորժամ յերկիրս եկն ՚ի դրունս յայս
 բիւր սատակիչ անուամբ կոչեցաւ : Վաջալերեալ
 Տուգեւս՝ կալիդոնացի անց եկաց . աստանօր Վու-
 դենիկէս և Ուկղէս ընդ միմեանս հարան . աստանօր
 Լսրատոս՝ փախեալ և մեռաւ : Լսյա դրունք և քա-
 ղաքս Թեբայեցւոց Թաղեաց զդարանապետս ար-
 գիացւոց՝⁶ :

ՃԼ. Լսյաբան՝ Խմենիաս աղաչեաց զարքայ և գեղ-
 ձեցաւ, խոնարհեալ առ ոտս Լսեքսանդրի :

ՃԼԱ. Լստանօր բարկացաւ Թադաւորն Խմենիայ
 երգչի, զի կարի բազում առասպելօքն նեղեաց . և ՚ի
 նմա յերկար զակն կառուցեալ և զատամուկն կրրձ-

1 Ս. Բիւն ահափաբէն լցալի :

2 Բ. գիշերալէրաց, լսան լգախոցն
 որ սասցել էլն :

3 Երկու ՕՕ. երկրս սողնալէւ աղ-
 իւեալ :

4 Բ. Տագեւս և Եփոնիլէս ընդ մե-
 ձեան հարան :

5 Չորս ՕՕ. Արտասպոս :

6 ՀՀ. զողջ զնուագան Խմե-
 նիայ զանց արարեալ, ասեն Իսկ
 Խմենիաս ջանաց ՚ի գոռ լաթել զար-
 քայն լսան Թեբայ, և ՚ի լապափանելոյն
 անգունեցաւ :

7 Ս. յաւեղու Գիթփեալ Բանիս :

տեալ, լի ցասմամբ և բարկութեամբ ասաց այսպէս. Լճասպե՛լս, ո՛վ ամենաչար ծնունդ կադմէացւոց, ո՛չ չարավիրագ բոյս թշուառական արմատոյ, ո՛վ ամենաչար մարդ և ատելի աստուածոց, ո՛վ Խմենիաս նշխար տրտմութեան, կոյր աչաւ՝ ևս և մտօք. հանձարականս ինչ և ստեղծեալ առասպելս ասելով կարծեցե՛ր մոլորեցուցանել զԼճեքսանդրոս. զի եթէ զամենայն քաղաքս քակտեալ աւերեցից և հուրը մաղեցից՝, զնահապետացն մոխրեցից զարմատս : Վրան զի եթէ դու ճանաչես զիմ սերունմն և թէ ուստի բնաւորեցայ և ոյք են ծնողքն իմ, ո՞չ էր քեզ պարտ քարոզել զայս թեբայեցւոց եթէ մեր ազգակից է Լճեքսանդրոս. մի առ քաղաքակիցն մեր պատերազմեսցուք. տացուք նմա զօրաւիգն զօրաց. օգնական լիցուք մերոյ քաղաքացւոյ և ազգակցին Լճեքսանդրի. փառք է մեզ և հաստատութիւն արմատոյս, եթէ մակեդոնացիք խառնեալ միաբանեսցին ընդ թեբայեցիս : Եւ այց յորժամ՝ ի վրէժինդրութիւն անձանց ձերոց ոչ կարացէք ժուժալ կամ ձեռնհաս լինել, քանզի քաջալերութիւն կռուոյդ ձերոյ ամօթ խօթ եղև, յայնժամ փոփոխուամն և խնդրուածք և աղաչանք ան ազատ և յիմար. կամ ոչ կարացեալ միտս ունելով ընտրել՝ կամեցեալ զպատիւ, կարէք՝ ի կռիւ ընդ Լճեքսանդրի : Եւ ոչ թեբայեցւոց և ոչ քեզ լաւ է այս. քանզի՝ կատարածին երևեցելոյ զնոյն ինքն զՍեբաս՝ ի նոյն ժամայն վաղվաղակի բոցակէզ արարից. իսկ զԽմենիաս զքաջն փողահարաց կիսակէզս արարից, զի տանցն վերակացու և օգնական էր : Եւ այսպէս հրամայեցից զերկուորեակ փողոցն հնչիւն զբիովտեան զառուամն նորա պարծեցեալ ասելով :

ՃԼԲ. Եւ այս հրամայեաց զօրականացն բրել և ի

1 Չորս 00. Եւ այս յորոց մն
ի լուսանցսն ալադոս :
2 Այսպէս 00 :

3 Չորս 00. Խորհել. զառուս
նորա փոքեցեալ :
4. Բ. Կանի :

վայր արկանել զեօթնադունեան պարիսպն զքաղաքին
 (Թեբայեցւոց, և՝ դարձեալ Վիթերոնի պատսպարե-
 լով Թեբայեցւոցն . և նոյն ինքն Սամենիաս արեամբ
 Թօթափեալ հոսելով յինքենէ . և անկեալ դնին պա-
 րիսպն և քաղաքս Թեբայեցւոց . և առ հասարակ ամ
 խողխողմամբքն վշտացեալք և քանդեալ դնէին պա-
 րիսպն : Բազում լալիւն և խիստ՝ կականումն և յու-
 գւոց հանել և աշխար առնել գոչէին մոնչելով : Իսկ
 Սամենիաս զերկուորեակ գործեացն զհնչիւն փողոցն
 պատկանեալ յարմարեալ՝ զտամալոյն՝ կայր, որպէս
 հրամայեաց մակեդոնացին փող հարկանել որ զթե-
 բայեցւոցն իրս ահա՝ Վիտնիսեայ, վասն որոյ պա-
 րիսպն ամենայն անկան կադմէացւոց, և ապարանքն
 ի իկայ և ի շաբդակայ տունքն՝ ի բարեպաշտութի
 երկրի յառաջագոյն խրատու . զՎինդարա՝ եբարձ .
 և եթող անջնաս զաշտարակն, յոր եկն մինչդեռ մա-
 նուկ էր, և ունէր հմտութի երաժշտականութեան
 առ քնարահնարութիւն՝, ալեւորն եկեալ զբազում
 զօրս՝ ի գաւառին խողխողեաց, և սակաւս եթող ա-
 մենեին դեռ ևս կենդանիս, և զանուն ազգին նոցա
 ի բաց ջնջեաց . քանզի (Թեբաս, ասաց, ոչ ևս կու-
 չել, այլ անքաղաք զնոցա քաղաքն լինել իբրեւ անօրէն
 գոլ զայսպիսի մարդն : Եւ պատահեաց իմն՝ ի Թե-
 բայեցւոցն՝ ծննդենէ . քանզի մինչդեռ կազմէին պա-
 րիսպն և զկատարումն առնուին, նախ առաջին լմ-
 փիոնայ քնարաւն երգելով քնարս կատարեաց զպա-
 րիսպն . և ի խարխարումն կրել պարսպացն՝ Սամենիաս
 փող հարկանելով զհետ եկեալ գտաւ : Եւ ի նուագ
 երգութենէ երաժշտականութեան կազմեալքն, և՝
 յերաժշտականութենէ նուագերգութեան անկեալ

1 Բ. միայն ունի զհատուածդ
 և դարձեալ . և գաղտնի թեբայեցւոց :
 2 Ս. հեծեծախոս ուղիւն :
 3 Չորս ՕՕ. զտամալիս . . վասն
 զի գործողս ամենայն :

4 Մի Օ. զՎինդարոս :
 5 երեք ՕՕ. առ գնարահարութի :
 6 ՕՕ . թեբայեցւոցն ծննդենէ
 կամ թեբայեցւոցն ծննդեանէ :
 7 Բ. և յեք եբաքստախոսութենէ :

կործանեցան : Լ՛րդ այսպէս թեբայեցիք ամենայն
հանդերձ քաղաքաւն կորեան . և սակաւուց մնացե-
լոց քարոզեաց Լ՛ղեքսանդրոս . Որ՝ անկանի ՚ի քա-
ղաքս թեբայեցուց, անքաղաք եղիցի : Լ՛նդուստ գը-
նաց Լ՛ղեքսանդրոս յայլ ևս քաղաքս :

ՃԼԳ . Իսկ մնացեալքն թեբայեցուց առաքեն ՚ի
Պ՛եղփիս խնդրել պատասխանիս, եթէ բնաւ իսկ ու-
րեք եղիցինոցա վերստին ստանալ զքաղաքն իւրեանց :
Եւ Լ՛պողոն տուեալ նոցա պատասխանի այսպէս .
Հերմէս և Լ՛լիդէս՝ և պարսպամարտն Պողիտեւկէս
երեքեան սոքա աշխատութիւն կրելով յարուցեալ
կազմեսցեն զքեզ, (Թ)եբք : Լ՛յսպէս պատասխանուցն
տուեցեցլոց կային սպասէին իրացն լինելոյ :

ՃԼԴ . Իսկ Լ՛ղեքսանդր եկեալ հասանէր ՚ի Վորըն
թոս . և գտեալ անդ զհանդէսս իօթիմեանցն՝ զի
լինէր, և աղաչէին զնա կորննթացիքն առնել զհան-
դէսս իօթիմեանցն : Եւ արքայն հաւանեալ նոցա
անց և նստաւ . և մտին ՚ի ներքս հանդէս նահատա-
կութեան, և յաղթողքն պսակեալ լինէին ՚ի թագա-
ւորէն, և պարգևս տայր բարիօք հանդիսացելոցն :
Եւ մի ոմն ՚ի մարտիկ քուշտընգրացն՝ այր շահաւոր
թեբայեցի ազգաւ, և անունն էր Վլիտոմաքոս,
գրեալ նկարեաց՝ կռիւ, մրցումն, բռնամարտութիւն՝
զերիսս զայս կռուոյն . և յասպարիսին կարի յոյժ
կռուական հմտութեամբ զարկոյց զհակառակա-
մարտն, մինչ գովութիւն առեալ՝ նմա յաշխարհա-
կալէն, եկն զպսակն առնուլ զկռուոյն : Երաց թա-
գաւորն . Եւ թէ զայլ երկուսն ևս յաղթեսցես զորս
գրով նկարեցեր, պսակեցից զքեզ երիս պսակս և
տաց քեզ խնդրուածս զոր ինչ միանգամ խնդրեսցես :

1 00․ յոբ անկանի կամ յոբ անկան
ի գաղտնի :

2 00․ Աւդիբէ կամ Աւդիբէն
ուղեցաք ըստ յաջորդին համա-

ձայն լատինականին :

3 ՀՀ յաւելուն և բռնամարտիցն :

4 Բ․ Թերի էր․ այլ 00․ տունէ :

Օ այս լուեալ չողաւ անցանել 'ի հանդիսին . և զայլ ևս երկուս հանդէսս զորս էր կարգեալ գրով, մարտեալ քաջապէս , յաղթեաց զմրցականն և զբռնաւ մարտիկն . եկն առ լ' շէքսանդրոս և պսակեալ լինէր զերիս պսակսն : Եւ քարոզին ասացեալ նմա զինչ ասիս կամ յորմէ՞ քաղաքէ քաղաքացի ես՝ զի զքեզ հռչակեցուցից , և ասէ մարտիկն . Լիտոմաքոս կոչիմ, բայց քաղաք ոչ ունիմ : Եւ ուսեալ լ' շէքսանդրի ասաց . Ո՛վ քաջ, այսպիսի ես փառաւոր մարտիկ զի 'ի միում ասպարիսի յաղթեալ երիս վարժմունս՝ կռիւ , մրցումն , բռնամարտութիւն , և պսակեալ յինէն ձիթենի ոստովք վայրենեօք , և քաղաք ոչ ունիս : Սա ասաց՝ Լիտոմաքոսն . (Զառաջ մինչ չև լեալ էր թագաւոր լ' շէքսանդրէ , կորուսի զիմ զգաւառն և զքաղաքն : Եւ իմացեալ հօր արքայն թէ ուստի է կամ որ է նորա գաւառն և զինչ հանդերձեալ է խնդրել , հրամայեաց զի վերստին շինեսցին թիւրք 'ի պատիւ երեք աստուածոցն՝ Ներմեայ , Ներակլեայ և Ելիզեւկայ . զի իմ եղիցին պարգևք և մի քո խնդիր : Եւ այսպէս վճարեցաւ հրաման պատասխանելոյն լ' պողոնի . Ներմէս և լ' Ելիզէս և պարսպամարտն Պողիտեւկէս , սորա երեքեան աշխատեալք՝ զի վերստին շինեսցեն զքեզ , թիւրք :

1 ՀՀ. այգպէս : Բ. Թերի էր . իսկ այլ 00. փակաւանն :

ՊԱՏԵՐԵՑԵՆ ԵՆՈՒՆԴԻ ԵՒ ԳՐԻԲԻ ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻ ՄԱԿԵԴՈՆՑԻՈՑ

ԳՐԵԱԼ ՅԵՄԱՍՏՆՈՑԸ ՅԱՐԻՍՏՈՑԷԼԷ .

ԱՐԻ ՍԿԱՆԻՄԻ ԵՒ ԶԳԱԼ Ի ՊԷՏԵՑԸ

ՊԱՂԱՔ ԱԹԵՆԱՑԻՈՑ

ՃԼԵ . Համբարձեալ Ղեբքսանդրոս 'ի Կորնթոսէ զօրօքն իւրովք դայ 'ի Պղատեայ քաղաքն աթեւոացւոց, ուր զկորէս պաշտեն աթենացիքն . և մտեալ 'ի մեհեան չաստուածուրհեայն , և ոստայն հանդերձից նուիրական պաշտամանցն անկեալ լինէր աստուածուրհեայ : Օ այս հարցեալ ուսանէր Ղեբքսանդրոս . և ասաց քրմակինն աստուածուրհեայ . Ի բարի ժամու մտեր առ աստուածուրհիս, ի՞նչ Ղեբքսանդրէ . նշանաւոր և հռչակաւոր պարտ է լինել քեզ 'ի քաղաքս , և լուսաւոր մեծապայծառ լիցիս մեծապէս : Եւ յապէս քրմանուշայ ասացեալ , պատուեաց զնա Ղեբքսանդրոս ոսկւով :

ՃԼԶ . Եւ յետ աւուրց Ստասագորաս պղատեացւոց զօրական՝ մտանէ և սա յաղճկանն 'ի մեհեան : Եւ ասէ նմա մարգարէուհի կինն աստուածուրհեայ . Ստասագորաս , քակտումն գրեալ է լինել քեզ յիշխանութենէդ : Եւ նորա սպառնացեալ նմա ասաց . Ի՞նչ անարժան մարգարէութեանց զոր մարդարէանասդ . Ղեբքսանդրի մտեալ այսր ասացեր նմա՝ Թէ նշանաւոր գրեալ է քեզ լինել և պայծառ և երևելի 'ի քաղաքս . իսկ իմ մտեալ ասես՝ քակտումն գրեալ է քեզ յիշխանութենէդ : Եւ նա ասաց . Ի՞նչ դժուարիր , ի՞նչ զօրագլուխ , զամենայն ինչ յառաջագոյն նշանակեն 'ի ձեռն նշանակաց աստուածք մարդկան , մանաւանդ այնոցիկ որք յաւելեալ զօրութեամբ են . յորժամ եմուտ այսր Ղեբքսանդրոս , անցեալ լինէր Թել յանկիւնսն հանդերձիցն նշանաւոր ծիրանին . ասացի նմա՝ Ղեբքսանդրէ , նշանաւոր գրեալ է քեզ լինել վասն նշանաւոր ծիրանոյդ . և դու մտեր այսր , կատարեցաւ հանդերձս և հատաւ ոստայնս և քակտեցաւ գործիս . արդ այժմ ո՞չ է քեզ յայտնի զի քակտումն գրեալ է քեզ յիշխանութենէդ : Եւ ասեաւ զօրավարն և 'ի բաց փոխեաց զնա 'ի քրմուհեութենէն ասելով՝ եթէ անձին քուսմ մեկնէ .

ցեր զնշանդ և ոչ ինձ . տես զի գու փոխեցար աւազիկ : 1 ուաւ զայս Ղեքսանդրէ և փոխեաց ՚ի սպարապետութենէ զ1) տասագորաս , և քրմուհեայ անդրէն առնուլ զմարգարէութիւնն հրամայեաց : Եւ ասաց քրմանոյն . 1) տասագորաս , ես մեկնեցի քեզ զնշանն , և լուծումն մեկնութեանն ճշմարիտ եղև : 12 գիտացեալ 1) տասագորայ զ1) Ղեքսանդրէ թէ չուաւ 1) 1) թենս , քանզի եր ՚ի նոցանէ կարգեալ ՚ի զօրավարութիւն , և պատմէ նոցա զ1) Ղեքսանդրէ անցեալս ընդ նա : Իսեռեցին՝ աթենացիքն և ըմբոստացան ընդ եղեալ իրսն , և թշնամանեցին՝ ամենեքին զմակեդոնացին . որ և ուսեալ զայս Ղեքսանդրի , գրեաց և նոցա թուղթ , որ ունէր օրինակ այսպէս :

ՃԼԷ. “ 1) Կազաւոր Ղեքսանդրոս՝ աթենացւոց զայս ինչ ասէ : Եւսյետ հօրն իմոյ վախճանի ՚ի բախտէ առի զթագաւորութիւնս . և դադարեցուցեալ որք յարեմուտս կոյս են դաւառք՝ թղթովք , և հաւանեցուցի զամենայն իշխանութիւն , և զսոսա ընկալեալ՝ խրատ ետու կալ մնալ յիւրաքանչիւր տեղիս . իսկ հայրենի բարեկամացն իմոց մակեդոնացւոց , որք յօժարութեամբ ընկալեալ ՚ի ձեռն քարոզի հռչակեցուցին վաղվաղակի զիմ թագաւորութիւնս . և սոցա բազմութեամբ և արիութեամբ և կամօք յապահովս ցուցեալ դադարեցուցի զ1) Երոպայ իրսն , և զթեբայեցիսն չարս չարաւ կորուսի , և բրեալ ՚ի հիմանէ խլեցի զքաղաքն վասն ընդունայն հպարտութեանն : 1) այց այժմ անցեալ 1) Երիա՝ ասեմ աթենացւոցն ընդունել . ես նախկին գրեմ ձեզ , և ոչ բազում բանս որպէս դուքդ , այլ հակիրճ՝ և համառօտ ասեմ զգլուխսն . ոչ վայել է որք ընդ իշխանութեամբ անկեալ են , այլ իշխանաց զայսոսիկ վայել է առնել և հրաման տալ . այս ինքն է Ղեքսանդրի լսել և

1 Երկու 00. Ինտոյին :

2 Բ. Բնաթին :

հնազանդել: Եւ այժմ սակայն կամ վեհօք եղերուք,
և կամ վեհօք հարկատուք՝ քանքարս հազարս:»:

ՃԼԸ. Օ՛յս ինչ գրեն փոխանակ արքայական
գրոյն աթենացիքն: «Լ՛թենացւոց քաղաքս և քաջք
տամն հռետորայքս՝ Լ՛ղեքսանդրի զայս ինչ: Եւ ինչ
հայրն քո կենդանի կայր, մեք մեծապէս տրտմէաք.
և իբրև մեռաւ, մեծապէս ինդացաք. Փիլիպպոս եւ
ընցս ատեցեալ՝ ի հելլենացւոց, զայսոսիկ և ի վերայ
քո կարծել պարտ է. որդի Փիլիպպոսի, յանդուզն
կամակար հարկս յաթենացւոց պահանջես քանքարս
հազար, այս ինքն է պատերազմ տալ ընդ մեզ կամե-
ցեալ. արիագոյն խորհուրդս ունելով եկ վաղագոյն
և հասիր առ մեզ:»:

ՃԼԹ. Դարձեալ գրեաց Թագաւորն պատասխանի
զայս ինչ: «Թագաւոր Լ՛ղեքսանդրոս՝ աթենացւոցդ
զայս ինչ ասեմ: Լ՛ռաքեցի զՊրոտեայ՝ զմեր, որ վազ
վաղակի զլեզուս ձեր կտրեալ ի բաց բերցէ առ մեզ, և
զյիմար զհռետորացդ ձեր տարցի, զի մի կարասցեն
խաբել և պատրել. և փորձեցայց զձեզ և զԼ՛թենաս
օգնական ձեր հրկէզ առնել, վասն զի զհրամայեալս
ձեզ ոչ առնէք: Լ՛րդ տուք ի ձեռս զառաջին աւագան
ձեր զհռետորայսն, որպէս զի խորհեալ վասն օգտի
ձերոյ ողորմեցայց գաւառին ձերոյ:»:

ՃԽ. Իսկ նոցա առեալ ընկալեալ զԹուղթն գրեցին
'ի ներքոյ՝ ոչ առնեմք, և առաքեցին: Եւ յետ առուրց
ժողովեալ ի մի վայր, խորհեցան Թէ զինչ արասցեն.
առաքեսցեն արդեւք՝ Թէ պատերազմ տայցեն: Եւ
մինչդեռ խորհէին, յոտն կացեալ Եւքիմէս հռետոր՝
ասաց. Լ՛թենացիք, զի յամրագոյն քան զխորհուրդ
կամիք առաքել՝ զմեզ առ Լ՛ղեքսանդրոս. քաջալե-

1 Բ. յաւելու առի:

2 Թորինական գրեալ էր ուրեք
ուրեք և հոթորոյս:

3 ԱՄԼՕՕ. զԳրոգայ, լատ. զԼէն.

4 Գոս:

4 Երկու ՕՕ. առնել. ու փիւղ
գոս է:

րեալ գնասցուք, քանզի Մեքսսանդրոս ոչ Փիլիպպոսի է. քանզի Փիլիպպոս ծնաւ պատերազմական ինքնահաճոյ հպարտութեամբ, իսկ Մեքսսանդրոս Մրիստոտէլեայ խրատութեամբ աշակերտեաց առ մեզ. և կարկառեալ զձեռս խրատ կրելով, զի եղիցի կորովամիտ և պատկառեսցէ տեսանելով զվարդապետս, և շինեսցէ տեսանելով զառաջնորդս իւր, որպէս պարտ և արժան է զթագաւորութիւն 'ի հօրէն ընկալեալ և թագաւորեալ, և փոխեսցէ զբարսն զոր ունի առ մեզ 'ի բարեկամութիւն :

ՃԻԱ. Սայս ասացեալ Նաբինի, յոտն եկաց Պեմադէս քաջն հռետոր, և ընդ բերանն եհար զՆաբինէս մինչդեռ խօսէրն և ասէ. մինչև յերբ, Նաբինէս, խենէշ և թոյլ և երկիւղիւ լի բանս բերեալ մատուցանես, զի մի պատրաստեալ ընդդէմ կացցուք նմա պատերազմաւ, որ 'ի քեզդ եկն եմուտ դե երկչոտութեան այդպիսի բարբառել ամենացուցս : Որ քան ջատագովութիւնս առնելով որ յորդորէիր զամենացիս պատերազմ տալ ընդ Պարսից թագաւորին, արդ կասեցուցանեն զամենացիս լռել և ոչ տալ պատերազմ ընդ մակեդոնացի մանկանն, ընդ բռնաւոր կամակարի՝ զհօրն՝ առեալ զյանդուզն համարձակութիւն : Սայց առ ինչ երկնչիմք պատերազմ տալ ընդ Մեքսսանդրի. որ զպարսիկան հալածեցաք և զլակեդեմոնացիս 'ի պարտութիւն մատնեցաք և կորնթացուցն յաղթեցաք և զմեգարացիս ևս փախստականս արարաք և զակինթացիս աւար հարաք, այժմ երկնչիմք պատերազմել ընդ Մեքսսանդրի՝ ասէ Նաբինէս : Պատկառեսցի 'ի մէնջ յառաջնորդ վարդապետացս Մեքսսանդրոս, և ամաչեսցէ յերեսաց մերոց. դէմ յանդիման զամենեսին զմեզ թշնամանեաց, և 'ի բաց արարեալ փոխեաց զպղատեացուց զօրավարն զոր մեք անդ կացուցաք,

և զՀիպպոթոս զԺողովոյս մերոյ զԹէնամին անդ կացոյց զօրավար . և ասես թէ տեսանելով զերեսս մեր պատկառեսցէ կամ աչառեսցէ , այլ ոչ եթէ մերկս ըմբռնեալ զմեզ խոշտանգալից սատակեսցէ : Բայց եկայք պատերազմ տացուք ընդ անազատին և ընդ անհաւատին Լըքսանդրու . մի հաւատասցուք հասակին այնմիկ զոր ունի նա . քանզի անհաւատալի են միտք մանկանց , կարէ քաջապէս կռուել՝ ոչ զիրաւունս խորհելով . զ() ուր գերեալ աւերեաց , զի տկար էին ընդ նմա կռուել . զԹեբայեցիս բրեաց 'ի հիմանէ , որ ոչ էին նմա տկարք , այլ 'ի բազում պատերազմունս աշխատեալս . զպեղոպոնացիս գերի վարեաց , ոչ ինքն երթալով և պատերազմ տալով , այլ նոցա սովով և Ժանդախտիւ յապականու թիւն մատնելոց : Իսկ ապա զի Վսերքսէս պարսպեաց զԾովն նաւօք լցեալ , սերմանեաց և զերկիր բազում գումարտակօք , Ծածկեաց զինուք զօդս , ելից զՊարսից աշխարհն գերեօք . որ այսքան իշխեալ համարձակեցաւ և գործեաց , զքաջն Վսերքսէս 'ի բաց հալածեցաք 'ի Պիւրեայ և զնաւն այրեցաք և յերկրէ զգումարտակս 'ի բաց հալածեցաք Լիւնիդերայ և Լնտիփոնտայ և Լիդեոքարայ՝ և այլոց քաջացն որք ընդ նոսա էին , արդ սոցա յաղթողք գտեալք՝ այժմ երկնքիմք յԼըքսանդրէ բախել 'ի պատերազմ յանդիման մանկան , և որ առ նմա նախարարն են և պաշտպանք վատախորհուրդք , որք ոչ գիտեն զնորա յանդուգն համարձակութիւնն զգաւ տացուցանել : Եւ արդ յղէք զմեզ զտասն հռետորայքս առ նա . խորհեցարուք եթէ օգուտ բերէ ձեզ՝ առանց սպառազինութեան երթալ , ընդ միտ ածէք տեսէք : Բայց ևս յառաջագոյն զեկուցանեմ ձեզ , և

100. Մեհիգորայ կամ Զէնիգորայ կամ Նէիգորայ . լատ. Մեհիգորայ . եգպք ըստ յաջորդին , ուր

մեր օրինակն վերստին յիշատակեն :

Թենացիք, զի բազում անգամ տասն շունք հաջելով զբազում ջուրիս հօտից 'ի մի վայր առ երկիւղի ժողովեալ 'ի գայլոց ապրեցուցին :

ՃԽԲ . Լ՝յսպէս 'ի ժողովոյն խօսեցեալ Ղ'եմմադայ, աղաչէին աթենացիք զՂ'եմմոսթենէս, որպէս զի քաջ է օգտակար խրատ տացէ յաղագս փրկութեան հասարակաց : Իսկ Ղ'եմմոսթենէս յոտն կացեալ և ակնարկութեամբ ձեռինն իւրոյ զբազում ամբոխն խնջոյին դադարեցուցեալ ասաց այսպէս . Լ՛ըք քաղաքացիք . ոչ ասեմ աթենացիս քան թէ ձեր օտար և ոչ քաղաքացի . պարտէի արդեւք ասել արք աթենացիք, բայց այժմ ասեմ արք քաղաքացիք . հասարակ ամենեցուն է մեր փրկութիւնս, յաղագս այսօր իկ հաստատուն խորհել կամ պատերազմ տալ Լ՛քեքսանդրի, կամ տեղի տալ 'ի նմանէցն ասացելոց . քան զի Լ'սքինէս վարեցաւ խառնեալ բանիւ առ ձեզ, ոչ յորդորելով կռուել և ոչ 'ի բաց թողուլ զմարտնչելն . այր ալեոր և 'ի բազում ժողովս միաբանութեան խորհրդոց ջատագովութիւնս արարեալ . բայց Ղ'եմմադէս մանուկ է և ըստ մտաց խորհրդոց հասակին այսպէս խրատ տայ : Բայց 'ի բաց հալածեցին զԲսերքսէս աթենացիք՝ ասէ Ղ'եմմադէս . Թէ Լիւնիդերոս՝ էր անդ, և Լ՛նտիփոն կռուէր, և Լիդեոքարոս պատերազմ տայր, և Լոյիդրիմոս նաւօք մարտնչէր, և դարձեալ պաշտպան ևս լինէր Լ'րեթթեւս, Լ՛նդիմաքոս քաջանայր և յաղթէր : Եւ այժմ, Ղ'եմմադէս, ած զարմն զայնս, և պատերազմ տամք ընդ Լ՛քեքսանդրի . հաւատասցուք զանձինս զօրութեան անուանելոյդ . ապա թէ ոչ են այժմ նոքա, և ոչ մեք պատերազմիմք . քանզի յիւրաքանչիւր ժամաւ նակս առանձինս զօրութիւն և հրաման ունի : Եւ ծամեծս կարեմք ասել 'ի մէջ ժողովրդոցս բանիւք հռետորայք, բայց տկար եմք զէն զանձամբ առնուլ

և 'ի կռիւ ընդոստչել : Սակայն Վսերբսէս մեծ էր և հզօր զօրականօք, այլ 'ի պարտութիւն մամնեցաւ յայնժամ . և էր մեզ ըստ կամաց մերոց իրք, զի նուազեալ գտաւ Վսերբսէս : Բայց Լ'ըքսանդր յերեքտասան պատերազմունս մտեալ ոչ ուրեք պարտեցաւ, այլ և յովով քաղաք առեալ ընկալան զնա . զայս հընարս գտեալ իւրեանց փրկութեան : Տկար էին ծուրացիքն առ կռիւն Լ'ըքսանդրու . վասն այսորիկ յաղթեցին ծուրացիք առ Վսերբսէս նաւօք մարտըն չելով և զնորա նաւն հրակէզս առնելով : Տկար էին թեբայեցիքն . որ յորմէ հետէ շինեցան, պատերազմ տան և ոչ պարտեցան երբէք 'ի պարտութիւն, բայց Լ'ըքսանդրի միայն հնազանդեցան : Օպեղոպոնեսացիս, ասէ 'Վեմադէս, թէ ոչ նա պարտեաց, այլ սողն . և առաքեաց նոցա 'ի Սակեդոնէ ցորեան Լ'ըքսանդրոս . և Լ'նտիգոնայ սպարապետին ասացեալ՝ Լ'ըքսանդրէ, ընդ որս հանդերձեալ ես կռուել ցորեան առաքես, և կարի քաջ՝ ասաց, զի ես նոցա կռուելով յաղթեցից և մի սովով սատակեսցին : Բայց մի ինչ խռովեալ ստամբակէք . և ցասուցեալ էք զի զՍտասագորաս փոխեաց 'ի սպարապետութենէ իւրմէ : 'Եւայն Ստասագորաս ստամբակեալ . քան զի ասացեալ քրմանուշին՝ թէ Լ'ըքսանդրի ասացեր նշանաւոր լինեւքեզ գրեալ է 'ի քաղաքս, և ինձ ասես քակտումն կրել գրեալ է յիշխանութենէս, եթէ այժմ ես զքեզ քակտեցից 'ի մարգարէութենէդ . ոչ ապաքէն լուեալ զայս յիրաւի թագաւորին, ստամբակեալ 'ի վերայ գործոցն Ստասագորայ : Օոյդ է զօրավար՝ թագաւորի . արդ ստգտանէք զմակեդոնացին զի զՍտասագորաս փոխեաց 'ի սպարապետութենէն, զի աթենացի էր . և ոչ պարսաւէք զՍտասագորաս 'ի բաց հանել ընկենուլ զքրմուհին աթենացի : Եւ սակայն զմեր վրէժ խնդրելով Լ'ըքսան-

դրբ զայս գործեաց . զի զնա փոխեաց 'ի զօրավարու-
թենէ , իսկ քաղաքավարութեան մերումանդէն հա-
տոյց զմարգարէութիւնն :

ՃԽԳ . Եւսպէս ասացեալ Ղեմոսութենի բազում
գովութիւն եղև ամփիքտիոնացւոցն , և հնչումն բար-
բառոյ խառնակ անյայտ : Եւ Ղեմադէս լուռ կայր ,
և Եսպինէս գովէր , և Եիւսիաս վկայութիւն մա-
տուցանէր , Պղատոն յանձն առնոյր և Ղիմոնրատէս
խրատ տայր , Ղիոնգինոս հաւանէր , և այլք ամփիք-
տիոնացիքն վարկանէին , և բոլոր ժողովուրդն կա-
մակից լինէր Ղեմոսութենի ճառեցելոցն :

ՃԽԴ . Եւ դարձեալ ասաց Ղեմոսութենէս . Պա-
տաթսանի տապուք . Վսերբսէս , ասէ , պատերազմ
ես , Ղեմադէս . պարսպեաց զծով նաւօք , և զերկիր
սերմանեաց գումարտակօք . ծածկեաց զինուք զօդս .
եւրց զՊարսս գերեօք հելլենացւոց , և զհելլենացիս
ըմբռնեաց ընդ ձեռամբ արկեալ . որ հակառակ կա-
ցին նմա , ոչ գերեաց , այլ զինուորեաց . և որք նմա
թշնամի եղեն , զօրաւիգն օգնականս արար . քանզի
այնպէս հրաման ետ Բղէքսանդրոս դէմ յանդիման
ամենեցուն . և ունէր զթագաւորութիւն՝ բարեկամաց
բարիս առնելով : Եւ անթենացիքն կամին , որք բարե-
կամք են և առաջնորդք Բղէքսանդրի , զի իբրև Թըշ-
նամիք խօսեցեալք եղիցին ոչ լինել : Եւ Թեմոս անարգա-
նաց է ձեզ առաջնորդաց և վարդապետաց Բղէքսան-
դրի անուամուսնս երևել : Եւ որ 'ի Թագաւորաց հելլե-
նացւոց եմուտ յԱգիպտոս , բայց Բղէքսանդրոս . և
զայս ոչ պատերազմ տալով , այլ հրաման պատասխա-
նելոյ յաստուածոցն խնդրել , ուրանօր զիւրոյ անուանն՝
մշտայուշ քաղաք շինեսցէ : Եւ ասա հիմն էարկ և
կանգնեալ շինեաց . քան զամենայն գործ սկիզբն փու-
թով եղեալ քաջայայտ է . որոյ և կատարածն վարդա-
պետի 'ի տեսումն գալ , չոգաւ հասեալ յԱգիպտոս՝

որ էր ընդ թագաւորութեամբն Պարսից : Եւ ազաւ
 չէին եգիպտացիքն զօր երթալոյ ընդ նմա առ պար
 սիկս : Եւ նոցա պատասխանի կորովամիտն և ասաց .
 Եւ ազոյն է ձեզ եգիպտացւոցդ Վեղոսի համբառ
 նալոյն և զհողադործութեանն հարկանել գործ, քան
 թէ զլ' քեայ համարձակութիւնն զինել, և հնազան
 դել նոցա զլ' գիպտոս : Եւ քսանդրոս ոչ բոլոր աշ
 խարհիյաղթկու և գեր 'ի վերոյ լիցի . քանզի ոչ ինչ
 է թագաւոր, բայց 'ի ճահ և 'ի գէպ երկիր ունել :
 Եւ խա առաջին 'ի հելլենացւոց Եւքսանդր էառ
 զլ' գիպտոս, մինչ զի առաջին վնա հելլենացւոց և
 խուժադուժ ազգացն լինել . քանի՜ բիւրս գումար
 տակաց բուծէ աշխարհն այն, այնպէս զի 'ի նմա ան
 ցեալ նստին : Եւ զայնս որ 'ի պատերազմի կուռին,
 քանի՜ քաղաքս թափուրս անմարդիս լցցէ և բնակե
 ցուցէ . քանզի որպէս բազմացորեանն է, այսպէս և
 բազմամարդս է . և զոր ինչ խնդրէ 'ի նմանէ թա
 գաւորն, առատաբար 'ի ձեռն մատուցանէ . և թէ
 զօր կամի, տայ . թէ ցորեան պահանջէ, ունի տալ
 առ 'ի յագեցուցանել . ոսկի կամի 'ի հարկս, առնու :
 Եւ դուք աթենացիք, կամիք պատերազմ տալ ընդ
 Եւքսանդրի, որ այսչափ ունի ռոճիկս կերակրոց զօ
 րաց : Եւ այց էր մեզ կամ և ըղձալի տալ պատերազմ
 ընդ Եւքսանդրի . այլ ժամանակս ոչ հրամայէ :

ՃԻՆ . Եւ այսպէս 'ի ժողովն միաբանութեան խօսե
 ցեալ Վեմոսութեան, առ հասարակ ամենեքին միա
 բանութեամբ հաւանեցան առաքել Եւքսանդրի
 զյաղթական պսակն յոսկւոյ լտերց յիսուն հանգերձ
 իւրեանց յանձին կալեալ ձեռնարկութեամբ և այլ
 ևս չնորհակալութեամբ հրեշտակաց փառաւորաց
 աթենացւոց . քանզի ոչ առաքեցին նմա զհռետու
 րայսն : Իսկ հրեշտակքն երթեալ պատահեն նմա 'ի

Պղատեայ և մատուցանեն նմա զվարկ յանձնկալու-
թեան թագաւորութեանն :

ՃԽԶ. Եւ ընթերցեալ և ուսեալ զԵսայիայ ջա-
տագովութիւնն և զԴանիէլայ ամբաստանութիւնն
և զԺողովրդեանն զգիւրահաւանութիւնն և զամ-
փիլթիոնացւոցն զխրատ , գրեաց նոցա թուղթ այս-
պէս : “(Թագաւոր Բղէքսանդրոս որդի Փիլիպպոսի
և մօր Լիոմակիայ , Եւթենայ իմաստուն հռետորաց
և վարդապետացդ գրեմ զայս ինչ : Վանքի այսպէս
կամեցեալ վերին նախախնամութեանն թագաւո-
րել ինձ ցորքան զամենայն խուժադուժս հելլենա-
ցւոց հնազանդեցուցից , բայց ես առաքեցի առ ձեզ
զալ առ իս տասն հռետորացդ . ոչ զի չար ինչ արա-
րից դոցա , այլ զի իբրեւ զառաջնորդս և զվարդա-
պետս խնդութեամբ ընկալայց : Վանքի ոչ համար
ձակեցի զանձն իմ գալ առ ձեզ զօրօք , զի մի զիս ձեզ
թշնամի վարկջիւր . այլ հռետորայիւրդ փոխանակ ի
մոց զօրականացս , զի յամենայն յահէ և յերկիւղէ
զձեզ ազատս արարից : Բայց դուք այլ ազգ բերէք
'ի ձեզ զառ 'ի յիս իրս յանդիմանեալք , ոչ վասն ան-
ձանց ձերոց թագաւորութեան , որքան միանգամ
'ի ժամանակի 'ի մտի եդի գործել ընդ մակեդոնա-
ցիս : Վանքի մարտնչելով հարն իմոյ ընդ զակինթա-
ցիս՝ դուք զօրաւիգն և օգնական էիք զակինթացւո-
ցրն . և դուք յորժամ պատերազմ կրէիք 'ի կորն-
թացւոցն , մակեդոնացւոց զօրաւիգն և օգնական ձեր
եղեալ , 'ի բաց թափեցին 'ի բաց քեցին 'ի ձէնջ ըզ-
կորնթացիսն : Եւ զպատկերն պղնձի զԵսէնասի՝
կանգնեալ ձեր 'ի Սակեդոնիա , դուք զնկարապատ-
կերսն հօր իմոյ վասն մեհենին Եւթենայ 'ի բաց
քակեալ ընկեցէք . յիրաւի էին վարձք հատուցմանն ,
առեալ ընկալայք 'ի մէջ որքան դուքն հատուցէք :

1 00 . յակինթացիս կամ ակինթացիս :

2 00 . պիւնիայի կամ պիւնիայի :

(լ)ւտի մի քաջալերիք 'ի խրատդ որով յանցալքդ առ մեզ . և զարհուրեալ էք եթէ գուցէ թագաւորու թիւնն 'ի վերայ մեր եկեսցէ . և պարտ է ձեզ ան ձանց վրէժխնդիր լինել . հազիւ երբէք կամեցայ զայս առնել ձեզ , զի և ես աթենացի էի : Վանդի երբ իսկ գուք բնաւ ինչ բարի խորհեցարուք վասն արանցդ որ առ ձեզ փառաւորք եղեն . զ)Նկղդէս 'ի բանդ արգելէք , քաջ խրատ տուեալ ձեզ և որ ինչ ձեզ յօգուտ էր առ Սաւոս . զ)Շկիպիադէս թշնամանեցիք , որ քաջապէս զօրավար եղև ձեզ . զ)Ոկրատէս սպանիք զվարդապետանոցն զգեղեցիկ ուսմանց լայլադայ . առ Փիլիպպոս ապախտաւորք եղերուք , որ յերիս պատերազմունս ձեզ զօրաւիզն և օգնական եղև . Ղեքսանդրի ստգիւտէք վասն Ստասագորայ զօրագլխի , որ ապիրատ եղև և անիրաւ առ իս և առ ձեզ . քանզի նա զքրմապետն աստուածուրհայ որ էր աթենացի 'ի բաց ընկեաց 'ի մեհենէն . իսկ ես զմարգարէութիւնն անդէն նմա շնորհեցի : Ղնդունիմ յանձին ձեր զհետորայիցն առ ձեզ զջատագութութիւնն . զ)Կքինէս որ ձեզ վայելէրն , խրատ ետ . և զ)Նեմադէս , որ քաջապէս ձեզ 'ի ժողովս միաբանութեանն առ ձեզ բարի խօսեցաւ . իսկ զ)Նեմոսութեան , որ յօգուտ ձեզ խրատ ետ : Ղայց արդ լուարուք դարձեալ , աթենացիք քաջք , և մի երկնչիք չար ինչ կրել . քանզի անկարծելի ապիրատութիւն ինձ թուի , վասն զի ես յաղազս ազատութեան մարտըն չիմ ընդ ազգս խուժադուժ , և ոչ զտեսլարան զ)Թենս կործանել , :

ՃԽԵ . Ղայսպէս գրեալ Ղեքսանդրու առ աթենացիսն , առժամայն առեալ զգօրսն և եկն առ լակեդեմոնացիսն : Իսկ նոքա ընդդէմ կացին նմա , կամեցեալ ցուցանել զքաջութիւն իւրեանց և յա-

1 Բ. Կապո :

2 Արդպէս ըստ միոյ Օ : Բ. Կի :

Ֆաւէթն . ալ 00 . Կարմէթ կամ Կարմէթ :

մօթ առնել զթեմնացիս, զի ոչ ընդդիմացան պատե-
րալմաւ : (Բայց ինքեանք փակեցին զգորունսն և
հրկէզ արարին զնաւս զօրականացն . քանզի տե-
ղեակք էին նաւօք մարտնչել, առաւել քան որ 'ի վե-
րայ երկրի քաջ պատերազմողք :

ՃԻԸ . Ուսեալ Միջքսանդրի զպատմութիւն նոցա
առ պատերազմ, առաքէ նոցա նախ ինքն թուղթ
այսպէս : “Միջքսանդրոս մակեդոնացի թագաւոր,
լակեդեմոնացւոցդ գրեմ” խրատ տալով ձեզ . զինչ
կամս ունիք 'ի նախնեաց, ամբողջ պահել . բայց
խնդալդ ասել յետոյ կացցէ մնասցէ, թէ իցէք և եթ
արժանի խնդալոյ ողջոյն ընդունել : Իսկ ապա իվ
քաջքդ պատերազմիկք և անպարտեալք, տեսէք մի
գուցէ այժմ քակտեսլիք 'ի փառացն . ի գիտէ, ցոյցս
առնել կամեցեալ թեմնացւոցն զգորութիւնդ ձեր,
'ի նոցանէ այսինեալք լինիջիք 'ի պարտութիւն
մատնեալք յՄիջքսանդրէ : Եւդ 'ի բաց ելէք 'ի նա-
ւացդ այտի և 'ի սնոտի յուսոյ կարծեացդ ձերոց կա-
մօք, զի մի հուրդ զձեզ բոցակէզս արասցէ ,” :

ՃԻԹ . Եւսպէս ընթերցեալ եղև թուղթն առ նո-
սս : Եւ հաւանեցան լակեդեմոնացիքն, այլ ուժգին
գիմեցին 'ի կռիւ . մինչ որք 'ի պարսպին զինեալք էին
'ի վայր անկանել . և զայն որ 'ի նաւսն՝ հրակէզս առ-
նել . և հուրք այրեցեալ նաւքն որ մնացեալքն եղեն,
եկին յաղաչանս առ արքայն, մաղթելով զի մի գե-
րեսցին :

ՃԾ . Եւ անդուստ դիմեալ Միջքսանդրի խաղաց
գնաց 'ի կողմանս խուժադուժ ազգացն . և Ղարեհ
ժողովէր զզօրագլուխս իւր և խրատ խնդրէր 'ի նո-
ցանէ թէ զինչ արժան է գործել, և ասէր . Որպէս
տեսանեմ ըստ յառնելոյ պատերազմեալ յառաջ ան-
ցանէ Միջքսանդրոս գալ 'ի վերայ մեր . բայց ես
զնմանէ աւազակաբար իրս կարծէի ընդ միտ ածել,

նա աւանդիկ Թագաւորական գործն առաջի արկեալ գործէ։ Եւ որքան մեք մեծ գոլ Թուիմք պարսիկքս, մեծ ևս Ղըքսանդրոս համարձակութիւն յանձն առեալ երևի։ Ինչ Թուի Թէ ես առաքեցի նմա սկետեայ՝ և գունդ, որովք ունի խաղալ ընդ հասակակիցսն և խրատ կրել։ Իսկ նա կատարելապէս խրատեալ, ՚ի վերայ իմ հասեալ վարդապետիս իւրոյ՝ գայբօլորից յաղթել։ Բայց եկայք խորհեցուք զօգուտն հասարակաց և պատասխանի արասցուք յանդրէն յուղղութիւն իրացն։ մի անգոսնելով իբրև զոչ ինչ զարին մակեդոնացի և համբարձեալ հպարտութեամբ այսքանիւ մեծ Թագաւորութեամբս Պարսից՝ առ հասարակ ամենայն աշխարհաւ ըմբռնեալ լիցուք։ Բայց այժմ երկուցեալ եմ մի գուցէ մեծն քան զնուազն նկուն գտցի ՚ի ժամանակի, և վերին նախախնամութիւնն զփոփոխումն Թագիս նմա փոխանորդեալ առնէ։ Եւրդ եթէ պարտ է տեղի տալ և ՚ի բաց Թողուլ զլըլադա, զի մեք մեծամեծ ազգաց խուժադուժ տիրեալ իշխեսցուք, և մի ինդրելով զլըլադա ընդ ձեռամբ ունել՝ կորուսցուք զպարսիկս։ Օ այս Դարեհի ասացեալ։

ԺԾԱ. Եւ Ոքսիդարկէս եղբայր Դարեհի ասաց առ այս։ Եւ հարդէն իսկ սկսար մեծ առնել զՂըքսանդր և քաջալերութիւն տաս նմա, յաւելէ՝ ՚ի վերայ գալ Պարսից տեղի տալովն և ՚ի բաց Թողով զլըլադա։ Եւ մանելով և դու Ղըքսանդրի, և այդպէս կալցես հաստատուն զԹագաւորութիւնդ. քան զի նա ոչ զօրագլխաց և ոչ նախարարաց իւրոց հաւատայր զպատերազմն, որպէս դու որ նախարարացդ քոց հաւատաս։ այլ ինքն է զօրագլուխ, նախարար և Թագաւոր. և զօրացն ոչ հաւատալով նախ առաջին ինքն յարձակի ՚ի պատերազմունսն պաշտպանե-

լով զօրացն և արիաքար 'ի բաց դնելով զթագաւորութիւնն, և մրցմամբ յաղթելով առնու դարձեալ անդրէն զթագն իւր: Ի՞նչ 'Երեւ. Ի՞նչ ևս զինչ նմանեցից նմա:

ՃԾԲ. Ի՛նչ միւս ևս զօրագլուխ ասաց զնոյն զայս. Ի՛մենայն իմիւր, յաղթեաց Ի՛ջեքսանդրոս ոչ ինչ յապաղելով, յամենայն իրս քաջապէս յաղթելով, և ճրճ մարիտ ըստ ծննդեանն և կերպարանին տիպ և դաշտաբար կերպարանաց զառիւծու ունելով: Ի՛նչ 'Երեւ. ասէ. 'Երեւ. զայդ զիմորդ գիտես: Ի՛նչ նա ասէ. (Յորժամ առաքեցայ 'ի քէն առ Փիլիպպոս հայրնուրա առ զհարկն պահանջելոյ 'ի մակեդոնացւոցն, ուսայ և գիտացի զնորա յառաջադիմութեան կերպարանն և զմտացն կորովութիւն և զձե հանճարոյն: Ի՛նչ և դու առաքեալ կոչեա զանբաւ ցամաքիս նախարարս. զի ազինք շատ են քո, Պարսից և Պարթեւաց, իլամացւոց և բաբելացւոց, Սիւրբադեաց և իւրեացւոց, նա և հնդկաց, կամ զտունն Շամիրա մայ ևս թուեցից: Ի՛նչ են քո ազինք հարիւր և ութսուն, 'ի նոցանէ զինուորեա. եթէ հնար գոյ քեզ, և զաստուածսն. զի թէպէտ և ոչ կարող եմք խուժադուժքս ուժով մարմնոյ պարտել զհեղինակացիսն, բայց սակայն բազմութեամբ ամբոխիւ ահարկեալ պակուսցուք զթշնամիսն:

ՃԾԳ. Ի՛նչ միւս ոմն դարձեալ ասաց. Ի՛նչ որ խրատ ետուր արքայիդ, այլ անարժանս. քանզի մի խորհուրդ մտածութեան հեղինակացւոցն յաղթեալ ընկրկէ զբազում ամբոխս խուժադուժ ազգաց. որպէս և մի շուն լակոնացի որ զբազում ջուրս հօտից հալածիցէ: Ի՛նչպէս խորհեցեալ նոցա, ապա հրաւայեաց 'Երեւ. ժողովել զբազմութիւն մարտկաց:

ՃԾԴ. Ի՛նչ ևս Ի՛ջեքսանդրոս գնաց ընդ Սիւրբադեաց. և է անդ գետ մի որ կոչի Սիւրբադ. մաքուր է ջուրն, զձիւր և ականակիւր. ցանկացաւ թագաւորն լոգա-

նալ՝ ի նմա, և ի բաց մերկացեալ լուացաւ ի գետն և ի դուրս ելեալ դարմանեցաւ : Ի այց ոչ եղև նմա լոգարանն փրկութեան պատճառ . քանզի հովացեալ ցաւեաց գլուխն և ամենայն փորոտովն դժուարեցաւ : Իսկ մակեդոնացիքն յանկանիւ դնելն Մենքսանդրի հիւանդութեամբ, և նոքա յոգիս իւրեանց ահացեալք՝ լինելին՝ թէ մի գուցէ գիտացեալ Վարեհի զհիւանդութիւնս Մենքսանդրի՝ ի վերայ եկեսցէ զօրօք : Եւ յսպէս մի անձն Մենքսանդրի զայնքան ոգիւն զօրականաց քաջալերեալ յորդորէր :

ՃԾԵ . Եւ էր անդ ոմն Փիլիպպոս անուն կոչեցեալ սիրելի և բարեկամ արքային, բժիշկ քաջ և հմուտ, խոստացաւ Մենքսանդրի տալ ըմպելիս դեղոյ և ի բաց թափել ի նմանէ զսխաւ հիւանդութեն . և թագաւորն յօժար լինէր առնուլ զՓիլիպպոսի կազմեալ դեղն : Եւ ուղթ մատուցաւ Մենքսանդրի առաքեալ ի Պարմենիոնայ զօրագլխէ, իբր թէ Վարեհ հաւանեցոյց զՓիլիպպոս բժիշկ, զի եթէ գտցէ ժամանակ ի դէպ ինչ, դեղելով սպանցէ զՄենքսանդրոս, խոստացեալ նմա տալ զիւր քոյրն կնութեան, որում անուն էր Վազիփարտա, և հաւսարակորդ լինել թագաւորութեան նորա . և խոստացեալ է Փիլիպպոս զայս առնել՝ Վարեհի : Եւ Մենքսանդրի ընթերցեալ զթուղթն ոչ ինչ խռովեցաւ, քանզի գիտէր զճարս Փիլիպպոսի թէ որպիսի դուրս գորովոյ ունէր առ նա . և եղ զթուղթն ընդ սնարով՝ գլխին :

ՃԾԶ . Եւ կեալ Փիլիպպոս բժիշկն մատոյց նմա ըզբաժակն դեղոյ ասելով . Եւբ, տէր իմ արքայ, և ի բաց թափեսցիս ի տկարութենէ այտի : Իսկ առեալ Մենքսանդրի զբաժակն ի ձեռն և պշուցեալ հայէր

1 Չորս 00. լողիտաւ . լաւացուսա
ի գեղն . ոչ եղև նմա լողիտաւն :
2 Բ . հիւանդահարեալք :

3 Չորս 00. ի սնարս իւր մօր ի
գլուխն :

ընդ երեսն Փիլիպպոսի հարուստ ժամանակացով. իմ պեմ, Փիլիպպէ, զանձն իմ հաւատացեալքեզ: Իսկ բժիշկն. Իւրբ, Թագաւոր, և մի երկնչիւր, զի անըստ գտանելի է դեղդ: Եւ Թագաւորն ասաց. Իհա ըմ պեմ: Եւ անդէն ՚ի բաց Թափեաց ըմպելով զդեղն: Յայնժամ յետ ըմպելոյն ետ զթուղթն ՚ի ձեռն նորա: Եւ ընթերցեալ զանձնէ իւրմէ ամբաստանու թիւն ասաց. Տէր իմ Իղեքսանդրէ, ոչ գտցես նման զիս գրեւեացս:

ԺԾԵ. Եւ ասլրեալ Իղեքսանդրի ՚ի հիւանդու թեանցն գիրկս արկեալ պատեցաւ զՓիլիպպոսի և ասաց. Որպիսի բարս ունիմ առ քեզ բարեկամու թեան. քանզի յառաջագոյն ընկալեալ զգիրդ դեղոյն, և յորժամ արբի՝ ասպա ետու քեզ ՚ի ձեռն ըզ թուղթդ, հաւատացեալ զիս անուանդ քում. քանզի գիտէի թէ Փիլիպպոս զԻղեքսանդրոս ոչ ինչ դժուարաւ խորհեսցէ: Իսկ բժիշկն. Իղեքսանդրէ, այժմ սատակեա զայն որ առաքեաց քեզ ըզ թուղթս՝ զՊարմենիոն. զի նա հաւանեցուցանէր զիս դեղով սպանանել զքեզ, զի առից զքոյրն Պարեհի զՊագիփարտա ՚ի կնուծիւն. և ես, տէր իմ, իբրեւ ոչ կամեցայ, ահա թէ որպիսի դժնդակութեամբ կամեցաւ կորուսանել զիս: () այս հարցեալ փորձեալ Իղեքսանդրու և գտեալ անստգտանելի զբժիշկն Փիլիպպոս՝ սատակեաց զՊարմենիոն:

ԺԾԸ. Եւ անդուստ առեալ զգօրսն եկեալ հասաւ ներ յաշխարհն Սարաց, և ճեպէր մտանել ՚ի մեծ հայս: Եւ զնոսա հաւանեցուցեալ անց գնաց շատ աւուրս ընդ անջրդի տեղիս և ընդ խորաձորս օձուտս և ընդ Իւրիակէ գնացեալ եկեալ հասանէր ՚ի գետն Իւրածանի, որ հոսի ՚ի ծաղկաւէտ լեռանցն Ինգղայ գաւառին յակունքն Եփրատայ հանդէպ լեռինն Իւրարատայ, և զնա կամրջեալ՝ կամարօք և երկա-

Թի խողիւք, ընդ որ հրամայեաց զօրացն անցանել : Եւ իբրեւ ետես զնոսա երկուցեալս , հրամայեաց զգրաստականն և զսայլն և զկերակուրն ամենեցուն անցուցանել նախ առաջին . և յայնժամ զօրացն հրամայեաց անցանել : Իսկ նոքա երկնչէին տեսանելով զհոսումն յորձանաց գետոյն Թի մի գուցէ յանկարծակի լուծեալ քակտեսցին կամարքն : Եւ իբրեւ ոչ քաջալերեցան նոքա անցանել, առեալ զհամհարզսն նախ յառաջ ինքն անցանէր Թագաւորն քան զամենայն զօրսն և ապա նոքա :

ԾԹԹ. Եւ է Ղիկլաթ գետ մեծ և Լճաճանի 'ի Սիջագետս և 'ի Լաբելունի, որք հոսին 'ի Լեղոս գետ . զի ասեն . յորժամ Լեղոս տարեւորական ժամանակօք զեղանի արբուցանել զաշխարհաբոյժն Եգիպտոս, յայնժամ գետս այս Ղիկլաթ և Լճաճանի Թափուր լինին . իսկ յորժամ զիջանէ և 'ի բաց ելաւնէ յԵգիպտոսէ, սոքա զեղուն :

ԾԿ. Ս) ասն զի անց Լճեքսանդր և ամենայն գունդք զօրացն , յայնժամ հրամայեաց զկամուրջն Լճաճանոյ 'ի բաց բառնալ : Եւ զօրականքն յոյժ դժուարացան այնմիկ և կարի չար երկուցեալք՝ ասեն . Եթէ լիցի մեզ պատերազմ տալով գլորումն կրել մեզ 'ի խուժադուժ ազգացն , զիմրդ ունիմք անցանել 'ի փրկութիւն : Իսկ արքայն լուեալ զխճբճանս զօրականացն ժողովեաց զգօրագլուխս նոցա և զնախարարս և զամենայն զօրականսն և ասէ ցնոսա . Ղեղեցիկ յոյս մատուցանէք ինձ ընդ յաղթութեան, զայս ունել իբրեւ պարտեալք ընդ կրունկ դառնալ : Լճդ վասն այսորիկ հրամայեցի ես ձեզ 'ի բաց հատանել ընկենուլ զկամուրջն, զի պատերազմ տալով յաղթիցէք, և մի գուցէ զլեալք 'ի փախուստ դառնայցէք . քանզի ոչ է պատերազմ փախուցելոց, այլ զհետ մտողաց : Ս) ասն որոյ երդնում 'ի խնամսն վերնական զանդրէն դարձն 'ի Սակեդոնիա ինձ ե-

ղեալ յաղթելով խուժադուժ ազգաց, յաղթող յԵՐԼԱՊԱՆՈՒ ձեռք դարձայց . բայց միայն դուք զբարի ոք թաղալիք արուք, և ընդխառնի՛ն ՚ի պատերազմ իբր խաղ թուեսցի ձեզ :

ՃԿԱ . Իյսպէս հրաման տուեալ Ղեքսանդրի՝ պատիւս մատուցանէին նմա զօրականքն և յորդոր . քաջասրտութեամբ ՚ի պատերազմին տեղուջն կային . նմա վրանս հարեալ՝ նստէր անդ բանակեալ : Եւ Ղարեհի գումարտակն ՚ի վերոյ կողմանէ Ղարեհ թաղանքի, և սոցա վերջապահէին հինգ նախաւորք . բախեցան ընդ նոսա պատերազմաւ երկոքին կողմանքն, քաջապէս ետուն պատերազմ :

ՃԿԲ . Իսկ ոմն ՚ի Պարսից յետոյ կողմանէ Ղեքսանդրի եկն եկեալ և առեալ մակեդոնական զէնք իբրեւ զօրաւիգն և օգնական մակեդոնացւոցն էզարկ զթագն Ղեքսանդրի և ջախեաց զսաղաւարտնորա . և ինքն ըմբռնեալ ՚ի զօրականացն՝ ածեալ առաջի կացուցին Ղեքսանդրի : Եւ ասէ ցնա . Ո՛վ ես, քաջդ՝ զի՞նչ կամ եղև քեզ զայս առնել : Եւ նա ասէ . Ղեքսանդրէ, մի խաբեսցէ զքեզ մակեդոնական զէնս, քանզի ես պարսիկ եմ՝ Ղարեհի նախաւոր . զի ես մատուցեալ ասացի Ղարեհի . եթէ եկեալ բերից քեզ զգլուխ Ղեքսանդրու, ինձ ի՞նչ տաս . և նա խոստացաւ տալ ինձ գաւառ թագաւորութեան և զիւր դուստրն ՚ի կնութիւն . և արդ ես ինձէն եկի այսր և ոչ պատահեցի խնդրոյն : Եւ տուալ զայս Ղեքսանդրի և կոչեցեալ առ ինքն զզօրականս իւր, մինչդեռ հայէին ՚ի տեսանել, դէմ յանդիման նոցա արձակեաց զնա ասելով . Ի՞նչ մակեդոնացիք, այսպիսի միամտութեամբ պարտ է գոլ զինուորացն : Եւ պարտեալք խուժադուժքն, զառ ՚ի պէտս կերակրոցն ոչ ունենլով, ճեպէին ՚ի բակտրիացւոց աշխարհըն մտանել . բայց Սքանդարն անց մնաց անդէն կալեալ զտեղիսն նոցա :

ՃԿԳ. Եւ դարձեալ միւս ևս այլ նախարար Ղա-
րեհի 'ի մահ տուեալ զանձն եկն առ Մեքսանդրոս
և ասէ . Տէր արքայ , ես նախարար եմ Ղարեհի , և
մեծամեծ ինչ իրս վճարեցի նմա 'ի պատերազմունս
և ապաշնորհ եղէ 'ի նմանէ , քանզի ոչ արժանիս ու-
րոց գործեցի՝ հատոյց ինձ . բայց դու տուր ինձ բիւր
սպառազէնս զինուորացդ . նոքիմք հանդերձ և ի-
մաքս զինուորօք՝ և բախեալ ընդ զօրս նորա տամքեզ
'ի ձեռս զթագաւորն Պարսից : Իսկ ցնա Մեքսան-
դրոս . Իսկ այդմ շնորհակալ եմ . երթ և օգնեա
քում թագաւորին . քանզի ոչ հաւատամքեզ զօտա-
րըս որ զքոյսն մատնեցեր :

ՃԿԴ. Ղարեհին և որք յայնց տեղեաց նախարարքն
Ղարեհի այսպիսի օրինակաւ : “ Մեքայիդ մերոյ
Ղարեհի , Ս շտասպ և Ս պանդիատար , տեառն խըն
դալ : Եւս և յառաջագոյն յայտնի քեզ արարաք
զՄեքսանդրի վերագալուստն ազինս մերոյ . և այ-
ժըմ դարձեալ քեզ ազդ առնեմք հասանել նմա 'ի
տեղիս յայս և պաշարել զաշխարհս մեր և սպանանել
բազում և յորով պարսիկս . և մեք 'ի վտանգի մահու-
կամք կորնչել : Ի՞նչ փութա վաղվադակի հանդերձ
բազում զօրութեամբ յառաջագոյն հասանել քեզ
քան զնա . և մի տալ նմա թոյլ մտանել առ քեզ ,
քանզի յոյժ հզօրագոյն և յորով է մակեդոնացւոց
գումարտակն քան զմերս . ողջ լեր , տէր մեր , :

ՃԿԵ. Իսկալ Ղարեհի և ընթերցեալ առաքեաց
Մեքսանդրի նամակ օրինակ այսպէս գրելով . “ Ղա-
րեհ արքայ , Մեքսանդրոս զայս ինչ ծանուցանէ .
Ղարեհեր ինձ թուղթ ամբարտաւան , 'ի ձեռն որոյ
զմեզ խնդրես հանդիպել քեզ . ոչ ահա քերեցի զՄե-
կուրան , զի յարեւելից կողմանէ աստուածս 'ի մոռ-
տըս արեւու բնակեցուցանել . և վկայեմառ աստուա-
ծըս յոր իրս ընդ իս անցուցեր . քանզի թուեցայց ըզ-
մայրն յաստուածս երթալ գնալ , կին ոչ ունել և որ-

դիք ոչ լինել ընաւ ամենեւին : Բայց ես ոչ դադարեցից զԹշնամիսն խնդրել . քանզի գրեցաւ ինձ զի՝ բարեպաշտ եղեր առ իման . զի Թէ իրաւացի ես առնելիւր և զառ ՚ի յիս իրաւունս պահելով և զալ առ իս կամելիւր, և ՚ի ձեռն նոցա զհանգիտաստուած՝ պատիւս մատուցանես իմոցդ : Եւ ինչպէս Թիւն է քեզ այսուհետեւ յիման ոչ խնայել, այլ չարչարել իբրեւ զԹշնամույ որդիս . քանզի և ոչ բարիդ առնելով դոցա՝ կարասցես զիս բարեկամս ստանալ, և ոչ չար ինչ առնելով՝ սակս այնորիկ Թշնամի . քանզի ընդ մի վարկեալ է ինձ երկոքին : Եւ զազգեա ինձ զվերջին պատասխանին, զի գիտասցուք զարժանն մերոյ օգտի :

ՃԿԶ. Եւ Եղեքսանդրի ընթերցեալ մեծապէս ժպտեցաւ, և փոխանակ գրեաց անդրադարձութիւն այսպէս : “ Թաղաւորաց Թագաւոր Եղեքսանդրէ, Դարեհի արքայի խնդալ : Սոտի հպարտութիւնդ և զշատխօսութիւնսդ և զընդունայն և զմոլար ցոփաբանութիւնդ աստուածքն ստգտին մինչև ՚ի վախ ճան, զի ոչ դադարես հայհոյելով և ընդունայնս կարծելով : Եւ զգիտասցիւր, զի ոչ երկնելով պատուեցի զքոյսս և ոչ յուսով զալ ՚ի հաշտութիւն ողորցի, իբր Թէ առ քեզ գալով շնորհակալ լիցիս մեզ . քանզի ոչ է արժան իմ Թագս քում Թագիդ : Բայց՝ սակայն ոչ զառ ամենեւեան բարեպաշտութիւն իմ, և առաւելագոյն առ քոյսն, կոչելով յերկնից յերկիր ՚ի վայր անկեալս : Եւ վերջին քեզ Թուղթ գրեմ . հաստատեալ և որոշեալ է ինձ այլ ազգ ինչ առնել քան Թէ ընտանեբար և սիրով ինչ ունել առ քեզ ” :

1 Եւ զի Բաբի արարել իմոցն . արդեօն իմելիւր իրաւացի իրս առնել և զիմ սեկն շահել, բոս գայիւր առ իս . և ես վստն այն պատգոյն զոր արարել իմոցն, աստուածաման պարիս քայի թել : Բայց յայտ հեթէ ինչպէս իման

գտեալ է թել :

2 00. զանգիտաստուած . ուղղեցաք ըստ այլ անդեաց :

3 Եւ Սոլեք էի ամենեւեան Բաբի առնել զնոյն և գոյոցն արարի՝ որ յերկնից ՚ի գեթիմն էին անկեալ :

ՔԿԻ. Եւ փոխանակ գրեալ նմա Ղեքսանդրի պատրաստ եղև առ պատերազմն . և գրեաց ընդ ինքեամբն նախարարացն հրովարտակ, որ ունէր օրինակ այսպիսի ինչ : “ (Ը)ազաւոր Աքանդարիոս որ և Ղեքսանդրոս, նախարարաց զայս ինչ ասեմ, որ ինձ հնազանդեալքդ էք, փռիւգացւոց, Ղամրաց, կիւլիկեցւոց, արաբացւոց և այլոց ազգաց ամենեցուն խնդալ : Եւ միմ ձեզ պատմութեանս կազմել առ այր հզօր և առաքել յԱնտիոք Սորուոց . և որքան միաբան մեզի չորքոտանի, սոցա կաշիքն առաքեսցին յԱնտիոք Սորուոց, զի զինուորքն գտցեն գործ զառի պէտս սոնապանաց և կօշկաց և զինապատեանս կազմել, զորոյ իւրաքանչիւր՝ զթիւ կալայք . արարէք և առաքեսցէք յԱնտիոք . քանզի կարգեալ են ուղտք երեք հազարք յԱրածանոյ գետոյ մինչ յԱնտիոք յարբանեկութիւն : Իայց այլ ևս երից հազարաց ուղտուցն որ են յԱնտիոք, հրաման տուաք պատահել միմեանց . ոմանց ածել հասուցանել և ոմանց ՚ի նոցանէ անցուցանել, զի առանց պակասութեան ինչ լինելոյ զարբանեկութիւն ունիցին . և այսոքիկ եղիցին պատրաստք . ողջ լերուք ” :

ՔԿԸ. Ղարեաց և Ղարեհի նախարարն յառաջ յառաջ որ հասեալ կայ առաջի իրք՝ զայս ինչ : “ Ղարեհի տեառն իմոյ ՚ի Կոտարեսայ խնդալ : Երկնչիմ այսպիսի ինչ գրել առ քեզ . բայց հարկիմ յարդեան ժամանակիս իրաց : Ղիտասըիր, տէր իմ, զի Կովսարէս վերաւորեալ է և երկու մեծամեծք մեռեալ են . բայց Կովսարէս վերաւոր եղեալ անց գնաց յիւր վերանն . իսկ Թնամիքն որ ինչ միանգամ ինչ նոցա օգուտ էր, տարան . այլ Ղնիաս և որք ընդ նովաւ մեծամեծք էին՝ անցին գնացին առ Ղեքսանդրոս մոտս առեալ, զարքունի գեւղոն հրկէզս արարեալ հանդերձ այնոքիւք որ ՚ի նոսա հարձքն էին . զԻ՛հ հր-

դատայքոյրն սպանին և զգեւոյն հրձիգք արարին ։

ԺԿԹ . Սուեալ զայս Վարեհի գրեաց որ մօտ անդրը նախարարք էին պիտակաց այլ լինել պատրաստ և զանդրէն գալն առնել : Վրեաց և այնոցիկ որ մօտ Թադաւորքն էին, իբր Թէ հանդերձեալ եմք զքիրտնրն 'ի բաց ջնջել և մարտնչել մեզ առ ազգս մակեղոնականս . որոց ոչ հաւատամ կարի խնդալ յորս իշխեցեալ գործեցինս . և հրամայեցի այնոցիկ որ 'ի Սով գալ, և գնալ յառաջ անդր . ասէ . ոչ հաւատամ 'ի վաղնջուց արդիւնքն լինել գործոց : Վրեաց և առաջի Պաւրայ արքայի Թուղթ , աղաչեցեալ օգնականութիւն հասուցանել 'ի նմանէ , և ազդելովք պաշարեալ փակեալ պատերազմօք :

ԺԶ . Սուեալ Պաւրայ և ընթերցեալ զգրեալսն , և փոխանակ նմա գրեաց նամակ այսպիսի օրինակաւ : “ Պաւրոս Թադաւոր հնդկաց Թադաւորիդ Պարսից Վարեհի խնդալ : Սնթերցեալ զգրեալսս ձեր յոյժ տրտմեցայ . զի Թէպէտ և կամէի պատահել քեզ և խորհել վասն օգտի ձերոյ , սակայն արգելեալ լինիմ յանընդհատ հանապազորդ հիւանդութենէ մարմնոյս . բայց արդ դու խնդամիտ լեր , իբրև մեր ամենեցուն ոչ կարացեալ կալ և ժուժալ Թշնամեացս այսմ . բայց առ որ ինչ կամիս՝ գրեա մեզ , զի ընդ քեզ հնազանդեալ դնին զօրութիւնքս ամենայն . և որ հեռի են ուրեք ազինք , հնազանդին և լուիցենք եզ ” :

ԺԷԱ . Սուեալ զայս ամենայն մաքրն Վարեհի առաքեաց նմա Թուղթ գաղտուկ , որ է պատճեանն օրինակ զայս : “ Հառդոգունէ՝ Վարեհի որդւոյ իմոյ խնդալ : Սեմ զքէն զի ժողովեցեր ազինս և կամեցեալ այլ ճակատ տալ ընդ Ղեքսանդրի : Որդեակ , մի խռովեր զաշխարհ , քանզի հանդերձեալն անյայտ է . Թոյլ տուր յոյս ունել կալմնալ առ 'ի լաւն , զի մի երկբայութեամբ վարելով 'ի կենացդ հատցիս .

քանզի դեռ այժմ¹ ի պատուի եմք և ՚ի մեծի առաւելութեան, և ոչ իբր թշնամւոյ մայր գերի վարեալ: Ուստի յուսամ ՚ի դաշն ինչ ՚ի բարիս գալ լ՛ընթանադրի²:

ՀՀԳ. Եւ ընթերցեալ Պարեհի զթուղթն արտասուեաց գողտարար. յուշ առեալ զիւր ազգն և միմեզամայն խռովեալ լինէր յողիմն, և զբակտրիացւոց աշխարհն պատուար ունէր պատերազմի:

ՀՀԳ. Իսկ Ղեքսանդրոս ունելով զիւր զօրութիւնն ճանապարհ առնէր ՚ի Պարսից աշխարհն. զի քաղաքին պարիսպն բարձրութեամբն իւրեանց մակեդոնացւոցն յայտնի լինէին: Իմանայր իմն կորովն Ղեքսանդրոս. քանզի որք անդ արածանէին հօտքն՝ կորզեաց և ՚ի բաց եհան արօտականս. և ՚ի ծառոցն ոստա հատեալ կապեաց ՚ի վերայ չորքոտանեացն, և զկնի զօրականին զնային հօտքն, և ծառքն քարշէին ՚ի վերայ երկրին և զհողն զամենայն ՚ի վեր կոյս հռսեալ յուզէին սաստկութեամբ, և ելանէր փոշին մինչև ՚ի լեառն յՊղիմպոս. մինչև պարսկացն իսկ կարծել այնչափ բազմութիւն նոցա գումարտակին լինել, կարծիս առեալ ՚ի պորիկ՝ և ՚ի հոգմարեր թօթափմանց փոթորկացն զանչափն և զանհամարն:
Օ) ՚ի բացուստ նկատեալ տեսողացն զտղմագին մթութիւնն՝ սրտաբեկ լքեալք թուլամտութեամբ ահարկանելով միմեանց թափեացին ՚ի կարութենէ և յամենայն զօրութենէ:

ՀՀԳ. Եւ եկեալ մերձ ՚ի Պարսս ՚ի բացէ իբրեւ աւուրց հնգից զնաց մեկուսի³. և խնդրէր հաւա-

1 ՀՀ. Իբրովմփն Աղէսանդրոս ըմբռնեալայծս Բաղդաս և զահ վառեալ յեղջերոն ՚ի գիւլիքի ցոյց առնէր ՚ի Բաղդաս՝ իարծելով Բաղդաս գումարտակն Լքեալք. և ՚ի ցերեկի ըմբռնեալ զհօտն որ անդ արածանէին, և ՚ի ծառոց և ՚ի մայրեաց. ոստա հատեալ իսպելաց ՚ի չորքոտանիս, և ՚ի քարէ քանելով հանց որ քարէրացա մերիկ ինչոյն Բաղդաս

զՈղիմպոս լեառն. որ ՚ի Բաղդաս ինչափեալ քանելայծս զայնչափ մեղքին քաղաքին ինչոյն և որպէս լինէին Բաղդաս, ահ արկանելով միմեանց թափէին ՚ի կորութենէն:

2 Բ. Գրեալ էր պարիկ. այլ ՕՕ. յօդագարիկ:

3 Բ. Թիոստոսթիանէ:

տարիմ հրեշտակս, զի առաքեսցէ առ Վարեհ զեկուցանել նմա թէ երբ զխառնորդ պատերազմին առասցեն ընդ միմեանս : Եւ ինքն ՚ի քուն մտեալ լեալ Ղեքսանդրոս՝ տեսանէր զՎմոնա, որ ՚ի ձեն Հերմեայ անցեալ կայր առ նմա, ունելով ՚ի ձեռն քարուզականս և քղամիդ և գաւազան, և մակեդոնական գդակ ՚ի վերայ գլխոյ նորա . որ ասէր նմա ՚ի տեսլեանն . Որդեակ Ղեքսանդրէ, յորժամ պէտ լիցի քեզ օգնել, այժմ եկեալ հասեալ եմ զեկուցանել քեզ . զի զո և առաքեսցես հրեշտակ առ Վարեհ, նա մատն լինի քեզ և զամենայն հնարադիտութիւն քո յայտնի կացուցանէ նմա : Իսկ ապա ՚ի վտանգ մահու տուր զանձն քո, և դու քեզէն լեր հրեշտակ երթալով առ նա, առեալ զձեռն զայս ՚ի քեզ զոր տեսանես զի ունիմ : Եւ վտանգաւոր թագաւորի անձին իւրում հրեշտակ լինել և երթալ քայց յորժամ աստուած օգնական է, ոչ ինչ վտանգ եկեսցէ զհետ : Տեսեալ զայս՝ հրամանս պատասխանելոյ առեալ յՎմոնայ տեսլեամբն և սրտապնդեալ արիւթ թեամբ թագաւորին Ղեքսանդրի՝ յոտն կայ խնդալով, և հասուցանէ զբանս տեսլեանն առ նախարարսն . և նա քա խրատ ետուն զայս առնել որ երեւեցաւ առ նա յերազին :

ՅՈՐԺԱՄ ԵԿԵ ԱՂԵՔՍԱՆԴՐ ԵՌ ԴԱՐԵՀ ԻՐՈՎԻ ՀՐԵՀՏԱԿ

ՃՀԵ . Ղպա առեալ թագաւորն ընդ իւր նախարար մի քաջ, որոյ Սեղդէոս՝ անուն էր նորա, և երիս ձիս ուժաւորս . և էր յերկար ճանապարհ գնալ . և երթեալ հասանէր ՚ի Ստրանկա գետն : Եւ գետս այս պաղէր ձեամբ մինչ յատականալ նմա և վիմանալ, և անցանել սայլի և գրաստու ՚ի վերայ և ամենայն ումեք որ կամին անցանել :

1 Յոյնն Ե-Ռ-Դ : ՀՀ . Եմբէ . նուագի համաձայն այլոց : Ղ-՝ նոյնպէս և զինի յերրորդում

ԱՐԽ ԼԵՍԵՆԱՅԵՍ ԵՒ ՕՌԳԱՆԵՐԱՆ ԳԵՏՈՑԵ ՍՏՐԵՆԿԱՑ

ՃՀԶ. Բայա յետ աւուրց յանկարծօրէն լուծանի գետտ այս և լինի խորայորձան կոհակ, մինչ առնուլ գնալ 'ի քարշ զորս ըմբռնեսցէ հասմամբք որ անցանեն ընդ նա : Եւ եգիտ սառուցեալ զնա Բըքսան գրոս . և առեալ յինքն զձեն զոր ետես 'ի ձեռն եւրազին զԼ'մնայ, և հեծեալ 'ի ձի անց միայն : Եւ Լ'եղդեայ աղաչեցեալ զնա ընդ նմա անցանել, մի գուցէ, ասէր, հարկ ինչ լինիցի օգնականութեան : Բսէ ցնա Բըքսանդր . Բստ կաց մնա ինձ հանդերձ երկուք ձիովքդ . քանզի ունիմ, ասէ, օգնական ինձ զայն որ 'ի տեսլեանն հրաման ետ զայս ձեռն առնուլ և միայն երթալ : Օայս ասացեալ էանց ընդ գետն պաղեալ, որ ունէր զլայնութիւն չափս ասպարիսի միոյ և խորագոյն :

ՃՀԵ. Եւ եւալ յայն կոյս անց գնաց և եկն 'ի դրունս Պարսից : Եւ պահապանապետքն որ տնդն կային, իբրև տեսին զնա յայնպիսի ձևի, կարծեցին աստուած գու զնա . բայց սակայն բուռն հարեալ հարցանէին ի՞նչ : Եւ նա ասէ . Թագաւորին յանդիման տարերուք զիս . նմա պատմեցից : Եւ արտաքոյ 'ի սարաւանդակ վայրի էր Բարեհ . զօրաց հրաման տայր և գունդս կազմէր իբր 'ի վերայ տկարաց մակեդոնացւոցն 'ի պատերազմի : Բայա արձակեալ 'ի վերայ յոյժ զարմանալիւքն Բարեհի, եկեալ 'ի փոքր միւս և երկիր պազանէր նմա աստուած կարծելով զնա յերկնուստ 'ի վայր եկեալ : Եւ էր Բարեհ խուժադուժ պատմեալն զարդարեալ . քանզի էր

1 Չորս 00. յաւելուն այլ ևս յունին :
 Բայ. որ չիք և 'ի յոյնն : 3 Ի յունական իմաստից յաւել
 2 00. ելեալ Բայ ևս երկի պա լաք եր Դարեհ :
 Գանիք նա, և աստուած, երգար ըստ

յողեալ կազմ կերպարանացն ձե , և 'ի միջի ժամանակն անցեալք . Թագադքեաց գլուխն ծածկեալ տեսանէր . և զհանդերձին զգոյն որպիսի ոչ երբէք զայլոյ ուրուք՝ բաբելոնացւոց անկմամբ ոսկեղէն Թել ճեղանակ՝ , և կօշիկս օծպաստանոն՝ , և ցուպ յահեակ ձեռինն , և ոտիցն երկոքին սրունքն առ միմեանս գեղեցիկ կազմեալ և զմիմեանց բուծն հարեալ 'ի հաշիւ գնացից : Եւ վառեալք սպառազէնք բազում ազիւնք երկոցունց կողմանց 'ի բիւր արանց շուրջ պատեալ պահէին զ'Եարեհ : Եւ պահապանքն առաջի նորա ածէին զ'Ղեքսանդրոս :

ՃՀԸ . Եւ նորա տեսեալ զձեն զոր ունէր , զոր ոչ երբէք տեսեալ զայլոյ ուրուք կամ լուեալ , հարցանէր զնա 'Եարեհ Թէ ով ես դու : Եւ նա ասէ . Նրեշտակ եմ Թագաւորին 'Ղեքսանդրոս : Եւ զի՞ , առ իս ինչ պատմեւեկիր : Եւ նա ասէ . Ես քեզ զեկուցից զի հասեալ է 'Ղեքսանդրոս . արդ գիտեա ով Թագաւոր 'Եարեհ , զի որ յամի 'ի կռիւ , ահա քաջայայտ եղև հակառակորդին զինկատ³ և տկար ունի զոգիսն 'ի պատերազմ տալ . իսկ ապա մի հեղգար , այլ պատմեա ինձ Թէ երբ կամիս զի բախեսցուք ընդ միմեանս պատերազմաւ : Եւ 'Եարեհ ցատուցեալ ասաց . Ս'ի Թէ դո՞ւ ես 'Ղեքսանդրոս զի այդպէս յանդուգն խօսիս . ոչ իբր զհրեշտակ , այլ իբր Թէ նոյն ինքն իցես 'Ղեքսանդր . այլ զսովորական ճաշն արժան է առնել , վասն զի և նոյն ինքն 'Ղեքսանդր իմոց Թղթաբերացն արար ճաշ . և դու ընդ իս զքոյդ արասցես փոյթ :

ՃՀԹ . Եւ յսպէս ասաց Թագաւորն , և կալեալ ըզձեռանէն 'Ղեքսանդրի տարաւ 'ի ներքս յարքունական տաճարն : Եւ զայս նշանակ անձին իւրում կա :

1 Չորս 00. ճեղախն :

2 Ե. սեփապային :

3 Մի 0. Բաք :

4 Ե. իսկ Աղեքսանդրոս 'ի սրբի իւրում նշանակ էաւ զայն , երբ տես յաղթէ և հաղթեալէ դուստ :

լաւ մակեղոնացին՝ ահա ընդ ձեռամբ արկանել և իշխել գողողական բռնաւոր տերանց . և ՚ի ներքս եմուտ ՚ի տունն ընդ Վարեհի, և անդէն ՚ի ճաշ կոչեալ հրաւիրեցաւ : Եւ նախ ՚ի վեր ՚ի գահոյսն բազմեալ էր Վարեհ . երկրորդ Ոքսիդարկէս եղբայր արքայի . երրորդ Ովքոս նախարար Ոքսիդարկեայ . ապա Բեդուլիտէս որ ՚ի վերայ Շոշայ . և Փաւարտէս և զինի նորա Սիհրդատ . անդէն բազմեցաւ և Տըրդատ . ապա Լյանդաւղէս եթովպացւոց թագաւորն , և Պաւլիադրէս իշխան . յորս էր և Բռնիփատոս և Վիովսիոս , Լարդերովկեաէս և Բլիկիդէս . և դէմ յանգիման սոցա միայն բազմեալ էր ՚ի վերայ գահոյից միոյ Բլեքսանդրէ մակեղոնացին : Եւ պարսիկքն պռուցեալ հայէին յԲլեքսանդրոս՝ զարմացեալ ընդ մարմնոյն փոքրկութիւնն . այլ ոչ գիտէին զի ՚ի փոքր ամանի գեղեցիկ զանգուած բախտեալ կայ յերկնից յառաջագոյն արկեալ : Իսկ մատուռակքն ստէպ ստէպ բաժակզքն բերեալ մատուցանէին :

ՃԶ . Բպա իբրեւ ՚ի մէջ էին գինարբուացն , Բլեքսանդրոս հնարս ինչ այսպիսի իմացաւ . զի որքան միանգամ առնոյր զբաժակն , ՚ի ներքս ՚ի գոգ անդ դնէր . և մատուռակքն զայն իբրեւ տեսին , յայտնեցին Վարեհի : Եւ թագաւորն ՚ի բազմականէն ընդկանգնեալ ասաց . Ովքաջ , առ ի՞նչ զայս ընդգոգես բազմեալ : Եւ իմացեալ Բլեքսանդրի ՚ի ձեռն և զողոյսն զխուժադուժ յիմարութիւնն՝ ասաց . Սեծ թագաւոր , այսպէս Բլեքսանդրոս յորժամ ճաշ կազմէր սպարապետաց և զօրագլխաց իւրոց , զբաժական զամենայն պարզեւէր նոցա . կարծեցի և զքեզ այսպիսի գող որպէս և նայն է , և համարեցայ զՎարեհ իբրեւ զԲլեքսանդրոս : Եւ հաւանութեամբ բանիցն Բլեքսանդրի հիացան ամենայն պարսիկքն . քանզի լայնութիւն միշտ բան յորժամ առնու , հաւատոս հիացմամբ գործեսցէ ՚ի լողսն : Եւ բազում լուութիւն

եղեալ, Ղեքսանդրոս յիշեաց և 'ի միտ էառ յամենեցունց 'ի նոցանէ :

ԶԱԱ. Պարասանգէս ոմն որ իշխան լեալ էր 'ի պարսկաստանի, նա քանզի գիտէր 'ի դիմաց զՂեքսանդրոս յորժամ զառաջինն եկն 'ի Պելլէս մակեդոնացւոց 'ի Վարեհէ առաքեալ զհարկսն պահանջել, և ասէ առ ինքն. ոչ է սա այն որ 'ի Պելլէսն զոր ասէին Ղեքսանդրէ. այլ արդ հաւաստի պիտի ինձ զկերպարանն ճանաչել: Եւ հայեցեալ երկրորդ անգամ և միտ եղեալ ասաց. սա նա է ստուգապէս, ոչ է վրեպ 'ի փիլիպեանն, քանզի ձայնս զսա յանդիմանեաց. և 'ի կերպարանացն անծանօթ եղեալս բազում մարդիկ 'ի ձայնն ճանաչին, թէպէտ և 'ի թողուրեք զնայցեն շրջիցին: Եւ յսպէս Պարասանգէս իմացեալ զՂեքսանդրէ, մօտ անդր ընդկողմեալ առ Վարեհ ասաց. Ս'եծ թագաւոր Վարեհ հ հզօր բռնաւոր պարսկաստան աշխարհիս, այս՝ հրեշտակս որ եկն առ քեզ, նոյն ինքն է Ղեքսանդրոս մակեդոնացին Փիլիպպոսի ծնունդ, այր քաջ:

ԶԱԲ. Եւ զայս իբրեւ լուաւ Ղեքսանդրոս և իմացաւ եթէ ծանեան զնա պարսիկքն, և զինձոյն և զաղաղակն առ 'ի յարքունական ընթրիսն որ խօսեցեալ եղև, երկուցեալ առաւել և զհանդերձեալ սըն կռուել շմորեցուցանել՝ զնոսա և վրիպեցուցեալ, վազեաց եւ արտաքս՝ բերելով զըմպանակն ոսկի 'ի դոգի. և հեծեալ 'ի ձին զի փախիցէ 'ի վըտանգէն, և ետես առաջի դրացն պահապան մի որ պահէր՝ ջահ 'ի ձեռին ունելով. զայն յափշտակեալ 'ի բաց եհան 'ի նմանէ և խողխողեաց զայրն. վաղվաղակի հեծեալ յերիվարն՝ երթայր անցանել 'ի

1 Բ. գրեալ էր և 'ի իւր ուրեք. չորս 00. և իւր ուրեք. մօտ անդր ընդդէմէալ:

2 ՀՀ. այս Առիստոտել է իւրովին որդին Փիլիպպոսի:

3 Երկու որ. չմօրեցուցանել. երկու ալ չմօր. կամ չմօր. երկու և չմօր:

4 Ս. յաւելլաւ որ խաթաթ խոր յափշտակէին:

պարսկաստան աշխարհէն : Իսկ պարսկացն տեսեալ՝ զփախուստ նորա ելանէին զինեալք՝ հասանել կամեցեալ փախուցելոյն : Բայց Լճեքսանդրոս յորովէր՝ և յառաջ անցանէր ճանապարհաւ, ուղղելով պեւկեաւ՝ զձին և ցուցանելով զճանապարհն . քան զի գիշեր էր խոր խաւար յ(Ն)ումպուսին : Եւ խուժադուժքն որ մտեալ էին զհետ նորա, ոչ հասին . Բայց նա ունէր՝ ի ձեռին զառաջնորդն զպեւկէն . և նորա ի խաւարէ անտի այսր և անդր անկանէին . զի որպէս ասող պայծառ առ յերկնէ ելեալ՝ ի բարձունս անցեալ եկաց : Բայց՝ որ ի ներքոյն՝ են, ոչ բախին ընդ նոսա . այլ ինքն զամենեսին ի խորս անդ ապրեցուցանէ : Եւ յսպէս Լճեքսանդրոս զամենայն պարսիկ ըսյաժէր :

ՃԶԳ . Բայց Վարեհ հայեր տեսանել կասկածս անձին իւրում . ի գահոյսն անցեալ նստէր . և ետես յանկարծօրէն նշանակ մի ճշմարիտ՝ նկարակերպքն՝ Վսերքսի, որ ընդ ձեզունն բացեալ անկաւ զոր սիւրէրն Վարեհ :

ՃԶԴ . Իսկ մակեդոնացին անց գնաց ըստ պարսկաստան աշխարհն և եկեալեհաս ի (Ս)տրանկա գետն և համանգամայն անցանել զգետն առ Թմաւնն՝, մինչդեռ ունէր ձին զառաջին ոտսն յերկրի, ջուրն լուծեալ ի ջերմութենէ արեգականն՝, և ձին բեւեալ լինէր ի սաստկութենէ ջուրցն . բայց Լճեքսանդրոս յերկիր արտաքս ի ցամաքն պարսեաց . և

1 Բ. առեալ :

2 Մի Օ. ուրէր :

3 Երէք օր. գեւելա... պեւկէն :

4 Փոխանակ հատուածիք Բայց որ... պարսիկ յածէր, յոյն ասէ և ուրիշ պէրծաւ ի խախտելոյն Պարսից :

5 Չորս ՕՕ. ի ներսոյն . . զամենայն պարսիկ ածէր . . հայեցեալ գեւելաքսանէր խախտանա :

6 Երէք օր. նկարակերպ :

7 Բ. առ Բմանն. երկու ՕՕ. զգետն առ Բմանն : Ս. զգետն առ Ելէր Բմանն :

8 Ս. արեգականն, և Թմաւն առեալ պաղն խուլ կիւր. և առեալ գետն գլին և զՍտրանկադրոս յարցանն ոտնայն. Վսերքս ասէր առաջ գեպու, և որպէս բանաւոր նէրէր յերկիր արտաքս ի ցամաքն պարսկաց :

զնա 'ի գող առեալ ընկալաւ երկիր, և զերիվարն յափշտակեալ տարաւ Սորանկա : Իսկ՝ պարսիկքն քառոյն ինքն գեան 'ի մարտ եկեալք, և տեսեալ եթէ ահա էանց Ղեքսանդրոս, ոչ կարացին անդէն հետի կալ՝, այլ 'ի բաց գնացին 'ի տեղեացն . քանզի գետոս այս անհուն է ամենայն մարդկան : Եւ դարեհացիքն ասէին յայտնապէս զբարի դիպուածն Ղեքսանդրի : Իսկ Սարեսի հիացեալ հրաշալի պատահմամբն տարակուսանօք տրտմեալ լինէր : Եւ Ղեքսանդրոս սակաւ մի հետիոտն գնացեալ եգիտ զՍեդդէոս զոր թողեալ էր անդ երկրքին ձիովքն, և պատմեաց նմա զեղեալ իրոն ամենայն :

ԺՁԵ . Եւ զհրաման ետ գնդիցն հելլենացւոց յանուանէ զինիլ՝ և պատրաստ հասանել առ նա . և նա 'ի մէջ անցեալ կայր նոցա որպէս Ղրամազդ յերկնի : Եւ զգորականս ամենայն 'ի մի վայր ժողովեալ մակեդոնացւոցն եգիտ զթիւն բիւրս երկոտասան . դոյզն էր թիւն, այլ խոհականութիւն իմաստուութեանն մեծ և առաւելեալ քան զբազմութիւնն : Եւ Ղեքսանդրոս խրատ տայր զօրականացն, և յօժարս 'ի մարտ պատերազմի յորդորէր ասելով . Եւր զինուարակիցք իմ և բարեկամք, գիտեմ զի բազմութիւնս մեր սակաւ է, այլ մի ոք յոգիս տկարագոյն ինչ համարձակութիւն յարձակմանն բերցէ . քանզի մի ոք 'ի ձէնջ զձեռն մերկացեալ՝ զհակառակամարտիցն զհազարսն կոտորեսցէ : Բայց գիտեմ զբազմութիւն Սարսիցն, որ այնքան անուսուսնութեամբ և տխմարութեամբ առաւել են քան զմեզ . քանզի բազում բիւրք են ճանձից՝ 'ի բուրաստանս, որ խաղիալեն՝ 'ի բազմու-

1 ՀՀ . Եւ գարսիկն ծամանցին զթիւն քառոյն լուծեալ զստան լայնահոյս (կամ լայն կողոյս) և խորայր յան, և ոչ խորայն անցանել զնոս :

2 Չորս օր . անդէն զնոս երեւալ :

3 Չորս օր . զնոս ագանել . . . Եւ բազդ յերկն :

4 ՀՀ և յոյնն այդպէս : Բ . այս քի մինչև ցկէս էջ թերի էր . իսկ այլ օր . ճանից Բարաստան :

5 Այդպէս մի օր : Այլ օր . առ խաղիալեն . առ խաղիալեն . առ խաղիալեն :

Թենէն և Նեղեն զմիմեանս յաւուր ամարայնոյ . բայց յորժամ անկցի 'ի վերայ նոցա ' ձիաստանք և շանա-
ճանճք , և հալածականք առնեն զնոսա 'ի Թեոց շա-
ռաչմամբ : Լ'յոպէս բազմութիւն ճանճացն այնոցիկ
պարսկացն ոչ ինչ է առ սակաւութիւն յոյժ պիծա-
կացս մակեդոնական զօրացն : Լ'յոպէս ասացեալ
Թագաւորին , ամենեքեան գովեցին զնա :

ՃՁԶ . Եւ չու արարեալ ընդ բազում ճանապար-
հքս և ընդ առապար , և եկեալ հասին 'ի Թիկունս
Սորանկա գետոյ բանակեցան : Եւ Վարեհի առեալ
զբազմութիւնն իւր գայ 'ի միւս կողմ Սորանկա գե-
տոյ . գտանէ զնա նորապաղ . անցնախկին ինքն 'ի վե-
րայ գալ Լ'շեքսանդրի . և քարոզքն 'ի մէջ կացեալ
քարոզէին և կոչէին 'ի մարտ պատերազմի զքաջն :
Եւ իբրեւ ամենայն զօրքն վառեալ կազմեցաւ , և 'ի
կառս ելեալ Վարեհ վազեալ յարձակեցաւ կառօքն
և անուոցն արամբք ' գերընդաբար 'ի Թնամիսն
սպառնալով . և բազում նախարարք 'ի կառս անցեալ
նստէին , և այլք բերէին զէնս բազումս ամենագործ
խորամանկ : Բայց մակեդոնացւոցն առաջի անցեալ
երթայր Թագաւորն Լ'շեքսանդրէ հեծեալ յերի-
վարն զուարակագլուխ . և ոչ ոք կարէր 'ի նա մեր-
ձենալ :

ՃՁԷ . Եւ յիբրեւ երկոցունց կողմանցն կոչ առնէր
պատերազմողականն փող , բազում Թնդիւն 'ի մի-
մեանս բախեալ ճայթմունս ուժգին և դժիւին սաս-
տիկ առնէին , և կանչուն և գոչումն զօրականացն
ամպոց որոտումն գործէր . և մեծաւ յօժարութեամբ
գումարտակեալ հասանէին 'ի գործ պատերազմին :
Եւ սկսան ոմանք քարաձիգ լինել և ոմանք նետս ա-
ռաքէին մինչև յերկինս , իբր այն Թէ ծածկել և ըս

1 ՀՀ . Խոյս յիւճանճի , հալածա-
լան :

2 Ձորս ՕՕ . արեմիք :

3 Մի օր . գերբարձար : Ս . Գե-
րբարձի :

տուներացուցանել զսպիտակ որակութիւն տուընջե-
նական ճառագայթիցն . և այլք կիսախողիող մար-
մինքն անկեալ դնէին յերկրի, ներկեալք յարիւն յա-
պաժոյժք և առ հասարակ թաթաւեալք : Եւ 'ի
կողմանէ Պարսից բազումք սատակեցան վախճա-
նեալք սրով :

ՃՁԸ . Իսկ Պարեհ ընդ կրունկ դարձեալ թե-
քեաց զերեսանակ կառացն և 'ի բազմութենէն 'ի
բաց փախեալ յամենայն կռուոյն . և գերանդիքն
յընթանալ կառացն հնձէին զբազմահոծ պարսիկն
որպէս յարտորայս զհասկս մշակքն հնձիցեն : Եւ ե-
կեալ Պարեհ հասանէր 'ի Ստրանկա գետն ինքն
և որք ընդ նմայն էին, և 'անցին՝ գտեալ զգետն սա-
ռուցեալ՝ վարելով զկառան դէպ ուղիղ . բայց այլ
բազմութիւն զօրականացն կամեցեալ ընդ գետն
անցանել, 'ի ստորուտ՝ լուծաւ սառնն, և ալին յա-
փրշտակեալ էառ զամենեսին զէւ ևս անցեալսն .
իսկ այնք որ ոչ ժամանեցին անցանել ընդ գետն, 'ի
մակեղոնացւոցն անողորմ կոտորեալք լինէին :

ՃՁԹ . Եւ Պարեհ փախստական եղեալ անկանէր
յարբոունիսն իւր, և ընկեցեալ զինքն յերկրի արտա-
սուելով և հառաչանօք յոգւոց հանէր հեղձամղձուկ
տապացեալ սրտիւ, կորուսեալ զայնքան բազմութի
զօրաց և ⁵ անապատ աւերակ արարեալ զըլուր պարս-
կաստան աշխարհն : Եւ յայնպիսի յաղէտս տարա-
կուսի ըմբռնեալ Պարեհի՝ զանձն իւր ողբայր ասե-
լով . Եւաղ անգերծ՝ և վտանգալի աղէտակոծ տա-
րակուսանացս . զի այսքան մեծ թագաւորաց թագա-
ւոր Պարեհ, որ այսքան ազինս հնազանդեցուցի և
շատ քաղաքս ծառայեցուցի, որ աստուածոցն աթոռ-
ակից եղէ և ընդ արեգական ծագեցի, և այժմ՝

1 Ս . և հոռն գրեալ անդին զգեթի փռնն Պարսից :
ստորուցեալ : 4 Չորս 00 . անդերթանէի և
2 Չորս 00 . 'ի սորոնսս : Կրոնգելի . . հաղապարթ եղի . . անա-
3 Ս . և անայր արարեալ զամենայն պար աւեր :

փախստական մազապուր՝ եղէ անապատ աւերակ :
Ղշմարտապէս է զոր ասաց մայր իմ, զի զհանդեր-
ձեալն ոչ ոք հաստատ գիտէ . քանզի դիպուած բախ-
տի դուզնաքեայ ինչ միտումն թէ առցէ, զնուաստն
գեր'ի վերոյ քան զամպս 'ի վեր տարեալ հանէ բարձ-
րացուցեալ . և զայն որ 'ի բարձունս են, յաղջա-
մուղջս 'ի վայր իջուցանէ : Եւ անկեալ դնէր դառ-
նապէս Վարեհ ամայի 'ի մարդկանէ՝ այնքան ամբո-
խից տէր եղեալ :

ՃՂ. Վպա սակաւ մի ուշաբեր եղեալ՝ և ընդկանդ-
նեալ և յինք եկեալ և զգաստացեալ 'ի բազում հե-
ծածմանէն և 'ի դժնդակ հառաչմանէ և 'ի վտանգաւ
լից արտասուացն՝ ջանաց կազդուրիլ կալ 'ի վերայ
մտացն, յետս ընկրկեալ զծփումն ալէկոծեալ վըշ-
տացն : Վարգեալ թուղթս գրեաց առ Վղէքսանդրոս
և առաքեաց առաջի նորա աղէտս աղաչանաց արկա-
նել առաջի նորա . որ ունէր օրինակ այսպէս : “ Վա-
րեհ, արքայիդ Վղէքսանդրի տեառն իմում խնդալ :
Վախ առաջին գիտուն լիցի ձեզ, զի այր եղեր շատ և
բաւական 'ի յիշատակս . զի մի մեծամեծս փքացեալ
խորհեսցիս, այլ զմարդկային կարգս խոկալ և ընդ
միտ ածել : Վանդի և Վսերքսէս որ զլոյսն ինձ ե-
ցոյց, առաւել քան զինքն խորհեցեալ և հպարտա-
ցեալ և քամահեալ զամենայն մարդկաւ, մեծ ցան-
կութիւն ունէր յԵլլադա զօրու երթալ . քանզի յոյժ
հոգածու էր, բայց ոսկւոյ և այլ և սքաջալաւութեան
և բարեբախտութեան որ էր մեզ 'ի հարց՝ չոգաւ կո-
րուսեալ զբազում ոսկին, զբազում արծաթան և զբա-
զում խորանան : () որս և դու հայեցեալ և տեսեալ
'ի մեծամեծս խորհելոյ և ընդ միտ ածելոյ խորշեալ,
գթա 'ի մեզ առ քեզ փախուցեալս անկեալս զքեզ
աղութական՝ Վրամազդաւ . և զմիւսոյն է որ 'ի մեզ
ազատութիւն 'ի պարսկաց, 'ի բաց տուր զմայրն և

1 ՀՀ. ուղղութեալ Ե. յոգի ելեալ : Չորս օր. ուղղութեալ :

զկինն և զմանկունն, և փոխանակ սոցա խոստանամ ցուցանելքեզ զգանձսն որ 'ի Սինա գաւառին է և 'ի Շոշ և 'ի բակտրիացիս, զորս հարքն մեր եղին յերկրի: Եւ ըղձիւք խնդրեմքեզ Պարսից և Սարաց մարդկան տիրել զամենայն ժամանակս. և իւրամագդ իսկ զքեզ մեծարեսցէ. ողջ լեր,»:

ՃՂԱ. Եւ թուղթս այս իբրև ընթերցեալ եղև յԼիւքսանդրէ, հրամայեաց ժողով առնել զօրագրութեան որ ընդ նովաւ էին և ընթեռնուլ զթուղթն: Եւ սաց ոմն 'ի զօրագրութեան Պարմենիոն անուն՝ որ երթայր զհետ նորա. Լիւքսանդրէ, ահա առի զինչս և զգաւառն զոր տասն, և ետու աշդէն փոխանակ աշդոցիկ զմայրն և զկինն և զմանկունն: Եւ առ այս ասաց Լիւքսանդրոս. Եւ ես այժմ, ասէ, իվ Պարմենիոն, առի: Եւ հրամայեաց՝ թղթաբերացն պատմել Սարեսի. Եւ զարմացեալ եմ, ասէ, թէ առ ինչ Սարես ազալէ ընդիւք փրկել զիւրսն. բայց ևս կարի առաւել թէ և զգաւառն իմ խոստանայ տալցիս. այլ յայտ է թէ անգէտ է յայսմանէ: Օհ թէ յաղթեսցէ ինձ կռուով, իւր է այս. ապա թէ պարտեալ գտցի ինձ, մի ինչ խոստասցի զիմն. քանզի թէ յաղթեսցէ կռուով, ոչ յաղագս նորա մօրն և կնոջն և մանկանցն բանք նմա լինին առ մեզ, այլ մեզ առ նա յաղագս մերոց տեղեացս: Իայց 'ի բոլոր յՍիւս ոչ էի եկեալ, եթէ ոչ կարծէի իմ գոլ զաշխարհս. քանզի ապիրատ է 'ի յայլոցն ձեռնարկել: Իայց եթէ յառաջագոյն այսր աշխարհի նա էր իշխան, զայս շահ երթեալ տարցի. վասն զի զայլոյ աշխարհ ունելով այսքան ժամանակս ոչ ինչ կրեաց: Օայս հրամայեաց Սարեսի պատմել հրեշտակացն. բայց թուղթ ոչ գրեաց:

ՃՂԲ. Իսկ ինքն արքայ հրաման ետ զի 'ի զօրուն եղեալ վիրաւորսն բռնկել և հաճել զմիտս, և զվախ

1. Բ. Դարեհի հրամայեաց պարմել իւրեքեցեք:

Պարեցիքեզ վշտակից լինել մեզ յեղեալ կործանումն տանս իմոյ . քանզի որ եկնս 'ի վերայ զվայրենի գազանի անձն ունելով, ոչ կամի զմայրն և զկինն և ըզմանկունսն ինձ 'ի բաց տալ . և ես խոստացայ նմա գանձս և յօլով այլ ինչս . յորոց թէ կամեսցի առանց ստգտանելոյ վարելով յիրս, ոչ հաւանի . վասն որոյ կամեցեալ աւար հարկանել զաշխարհս, 'ի վերայ որոց գործեաց, առնել ընդ նմա և այլ պատերազմ, և զայս կարի մեծ . արդ մինչև վանեցից զազգան, և կամ ես ոչ ևս եղէց յաշխարհի . յայսքան մահու դրունս զիս հասոյց : Եւ ժամարժան և իրաւունք են քեզ ստամբակել 'ի վերայ իրացս զոր կրեցի, և վրէժ ինդրու թիւն առնել թշնամեացս, յիշելով զնախնեացն մերոց զսէրն և զիրաւունս : Եւ զժողովեալ յօլով ազինս 'ի կասեփական դրունս յաշխարհն անառիկ և դժուարական', և այնոցիկ որք գանն անդր ձեռն կալայց, տուեալ ըստ ամսոց ամսոյ առն հարստի ոսկիանակս երիս և հեծելոյ ոսկիանակս հինգ, նա և ցորեան և բուտ : Եւ յամենայնէ քեզ առաքեցից զկէս աւարին՝ յորոց թէ առից՝ զթշնամեացն . և շնորհեցից քեզ և որ զուարկագլուխ ձին կոչի հանդերձ արքունական՝ գեղիւքն, և զայնս որ 'ի Շ ոչ հարձքն են հարիւր և ութսուն հանդերձ իւրաքանչիւր զարդուք : Եւ զընկալեալ զթուղթս մի այլ ինչ առնել, բայց պատուիրել որ շուրջ ազինքն են՝ ելանել յոր տեղի որ ժամ եղաք գալ ամենեցուն ժողովել :

ՃՂԴ . Իսկ Բքեքսանդրի ուսեալ յովմեմնէ 'ի Պարեհի փախուցելոցն անկելոցն առ նա՝ զհանդերձեալսն . որ և առեալ Բքեքսանդրի զգօրսն խաղայր գնայր յաշխարհն Եւ արաց : Եւ լուաւ Պարեհ թէ յԼիբատան⁵ է նա . բայց ոչ կարծեաց թագաւորել

1 Երեք 00 . Բշտակից :

Իկի որ :

2 Ս . արգանակն զարգեղիւքն
յերբայալեալ յաշխարհս ևս զայն :

3 00 . յեկեպոյ է :

Լճեքսանդրու յԼիա, եթէ ոչ քամահեսցէ զանուամբն՝ Երեսնի: Եւ պատմեցաւ նմա թէ փախըտական է ՚ի կասբիական դրունսն մերձ յաշխարհն թալիշ ՚ի գաւառն Գիլանայ. և ճեպով առնէր ըզհետն մտանել: Եւ լուաւ յովհաննէ թէ մօտ է. և Գիստանեայներքինւոյ ինքն փախուցելոյ և առ նա անկելոյ, որ պատմեաց նմա զամենայն ճշմարտիւ. համարձակագոյն և քաջալերուածեամբ զհետ մօտսնէր նմա:

ՃԳԵ. Եւ իբրեւ գիտացին Գարեհի նախարարն զԼճեքսանդրոս մերձ ՚ի տեղիսն, Ռեսոս ոմն անուռն և Լիվարդան զեղիեալ մետեաւնաս՝ բարուք խորհեցան սպանանել զԳարեհ. քանզի առնին առ միմեանս Ռեսոս և Լիվարդան. սպանցուք զԳարեհ և պարգեւս առցուք յԼճեքսանդրէ իբրեւ զթշնաւի նորա սպանանելով: Եւ յսպէս չար խորհուրդ զմըտաւ ածեալ և ոչ ամաչեցեալք ՚ի նմանէ, կարծեցեալ մեծ փառս մատուցանել մակեդոնացւոյն, բերին ՚ի վերայ նորա սրաւորեալ զձեռս: Եւ իբրեւ ետես զչարսն Գարեհ, ասաց. Ո՛վ իմ տեարք, որ յառաջն իմ ծառայքն էիք, զի՞նչ այդքան զրկեցի զձեզ կամ զի՞նչ յանցեայ առ ձեզ, զի դուք զիս սպանջիք խուժադուժ յահրուածեամբ. մի աղաչեմ, մի յուրով դուք քան զմակեդոնացիսն չար ինչ գործիցէք. մի ևս ապիրատնմանութեամբ քան զԼճեքսանդրին բերէք ՚ի վերայ իմ. թոյլ տուք ինձ այսպէս ՚ի տամալսս՝ անկանել կալ և յոգւոց հանել զանհարթութիւն խառնակութեանս դիպուածոյ. քանզի եթէ եկեալ ՚ի վերայ այժմ Լճեքսանդրոս գտցէ զիս խողիողեալ, թագաւոր զթագաւորի անկելոյ զվրէժ խնդրիցէ: Եւ նոքա ոչ իւրիք հաւանեալք մաղթանաց իւրեանց արքային, սրովք իւրեանց վանեցին զնա: Իսկ նա

1 Այլ 00. ձեռանայս. ձեռն. Բարդ: Եղն թերի է:
նայս. ձեռնայս: Եւ լարի եւ անտարած 2 Չորս 00. ՚ի գաւառս:

ընդդէմ դարձեալ կռուէր ընդ երկոսին հզօր պատանիսն. զՆեսոս ահեակ ձեռամբն ընդ երկիր կալեալ, և զՃախոյ զծունկն յողինն նորա հարեալ և յետկոյս բեկեալ, և զԼիւլարդան աջոյ ձեռամբն պաշտպանելով զի մի ածցէ 'ի վերայ իւր զյաճունն սուսերին. և առ շեղ նոցա և կողմանակի հարուածքն լինէին նմա'ի տիրասպան ամբարշտացն, ոչ կարացեալ զօրութեամբ զնա սպանանել: Իսկ մակեդոնացիքն ընդ Ստրանկա գետն սառուցեալ անցանէին. և Լլեքսանդր եկն եմուտ յապարանս Վարեհի: Եւ վատ ամբարիշտքն ուսեալ զմուտն արքայի, Թողեալ զՎարեհ կիսամահ 'ի բաց զնացին փախստեայ, մինչև ուսցին Թէ որպիսի Թագաւորն առ նոսա ունի բարս:

ՃԴԶ. Իսկ իբրեւ եկն եմուտ յապարանան, գտանէ Լլեքսանդրոս զՎարեհ կիսամահ տակաւին հոսեալ յերկիր 'ի սրոյն, կարի սեաւ արեամբն սաստկապէս ներկեալ: Ողբս առեալ՝ կականեաց 'ի վերայ նորա աշխարանս արժանի տրտմութեան. արտաւսուս յականողերցն գետաբար հոսելով տխրեալ ծրմրէր. և քղամիդաւն ծածկեալ զմարմինն Վարեհի, իբրու զի Թագաւոր էր, 'ի վերայ Թագաւորի Թըշուառութեանցն տխատէր՝ տրտմեալ. զձեռն եղեալ 'ի վերայ Վարեհի լանջացն ողորմութեամբ լի, այսպիսի բանս առ նա խօսեցաւ. Լլքի կաց 'ի քումմէ երկրէդ, ով արքայ Սարսից մեծդ Վարեհ, և քոյոցդ տէր լեր դարձեալ. կալ զքո Թագաւորաւ տան բազմութիւնսդ. առ 'ի քեզ զքո մեծութիւն փառացն զթագ արքայութեան: Երդնում քեզ, Վարեհ, 'ի վերնական նախախնամութիւնն և յաւտուածան ամենայն, զի ճշմարտութեամբ և ոչ կեղ-

1 Հինգ օր. անկեալ կամ արեալ.
զաճումն սուսերին:

2 Ս. յաւելու խառնազար սիրով:

3 Երեք 00. փութքեր:

4 Ս. յաւելու և խոյ 'ի գետն.
զանդ:

ծեալ խաբէութեամբ ասեմ զայս քեզ . քանզի քեզ միայն ըզձիւք խնդրեմ զթագդ և զկայսերական դաւազանդ ընել զոր ունէիր, քանզի ընդ քեզ և ես բազմեալ հաւասարէի սեղանոյ հացկերութեան՝ ձեռամբ, յորժամ եկեալն էի յԱշեքսանդրէ հրեշտակս առ քեզ : Այլ արդ արի յոտն կաց և կալ զքո աշխարհ . կանգնեա զքեզ՝ի քաջալերութիւն յանձն առնլով, զի ոգւով ոչ է պարտ ևս թագաւորի թշուառացելոյ տրտմել . զի անգիտութիւն՝ մարդկան առ ՚ի վախճան մահու և ՚ի նմանէ ոչ որ զերծանել պանծայ : Բայց պատմեա, տէր արքայ, եթէ ոյք էին որ հարին զքեզ . ազդեա ինձ զնոսա, զի զքեզ այժմ՝ի ցաւոց հանգուցից :

ՃԴԷ . Եւ զայս իբրև ասաց Աշեքսանդրէ, ապա մռնչեալ հեծեծութեամբ՝ Ղարեհի և զձեռն ՚ի նա կարկառեալ ձգեաց յինքն զԱշեքսանդրոս, և պառտեալ զնովաւ ասաց . Աշեքսանդրէ, մի երբէք գուցէ բարձրացիս հպարտութեամբ ընդվզեալ ՚ի թագաւորական փառսդ . քանզի յորժամ գործ հանգիտաստուած գործեսցես և յերկինս ձեռօք քովք թուեսցիս հասանել, ընդ միտ ած և գիտա զհանդերձեալն . քանզի դիպուած բախտի ոչ գիտէ զթաւ գաւոր և ոչ զիշխան, ոչ զգեղջուկ և ոչ զբազմաւթիւն . բայց անորիշ բարուք գնայ յամենայն ուրեք և յածի : Բայց տես դու արդ ևս թէ որպիսի ինչ էի աշխարհակալ, կամ այժմ զինչ եղէ թշուառականս . տեսարս երկրի, որ և ոչ անձինս տէր եղեալ մեռանիմ : Թաղեա զիս, որդեակ, քոյով փառաւոր ձեռօքդ . պատեսցեն մակեդոնացիք և մի պարսիկք . խուժադուժք մի եղիցին Ղարեհի յազգակցութիւն : Արդ տես և պատրաստ լեր պահելով զքեզ ՚ի քոյոցն, զի մի վտանգս կրեսցես ՚ի մակեդոնացւոցն որպէս և ես այժմ՝ի պարսկական յարանց : Այլ աղերսիւ քեզ

յանձն առնեմ թշուառականս զմայրն արքայուհի շնորհաբերունէ իբրեւ զքո ծնող, և 'ի կին իմ իբրեւ յարիւն գթա . իսկ զգուստրն իմ շնորհաբերունէ տամ քեզ 'ի կնուծիւն . զի թէ ինձ և 'ի մեռեալս կայ մնայ յիշատակօք, երկու ծնունդք 'ի ծնողս պարծեսցին, դու հարբն քով Փիլիպպէիւ և դուստրն իմ շնորհաբերունէ՝ Վարեհիւ : Պատուեա զքոյրն իմ՝ Վազիփարտա քոյր քեզ տեսանելով, և զեղբայրն իմ մեծաբեա զՍքսիդարկէս իբրեւ զհարազատ թագաւորի, զի մի մակեդոնացիքն ոտնհար լինին 'ի վերայ . և զայլ մանկունսն խնամածուծեամբ և սիրով ընկալ որպէս վայել է քոյին հանձարեղ իմաստութեանդ : Եւ զայսքան ասացեալ Վարեհի բանս անդարձականս՝ եհան զոգին 'ի գիրկս աշխարհակալին Միգեսանդրոս :

ԵՔԻ ՌՈՐԾՆՈՐ ԹԱՂԵՔՍ ԱՂԵՔՍԱՆԴՐՈՍ ԶԳԵՐԵՂ

ՔՂԸ . Իսկ Միգեսանդրի բախտակից՝ եղեալ և 'ի գուծ գորովոյ շարժեալ լայր դառնապէս . և հրամայեաց թափտով՝ բառնալ զմարմինն և թաղել զնա որպէս պարտ էր զթագաւոր թաղել պարսկական օրինօք : Հրամայեաց առաջնոյ մակեդոնացւոցն և Պարսիցն երթեալ առաջի վառեալ . բայց ինքն իսկ արքայն զուսն մածուցեալ ինքնին բառնայր ընդ նա խարարսն զդին՝ Վարեհի . բայց ոչ այնչափ հեծէին որք զհետ երթային տեսանելով զՎարեհ, որքան զՄիգեսանդրոս 'ի բառնալն զնա : Եւ եղին 'ի գերեզմանի թագաւորացն Պարսից . և անդ զուարակս և հօտս բազում զենեալ, հանդէս գերեզմանականս արար : Եւ ինքն իսկ ուժեղ և կարողապէս նստեալ

1 ՄԻ Օ . տիգրանի եղբայր :

2 Չորս ՕՕ . Բաբելոնի կամ Բաբելոն . . . Բաբելոնացիքն երթալ և

Պարսիցն առաջի վերալ :

3 Չորս օր . զԲաբելոնի կամ Գաբալ :

յաթռ թագաւորութեան՝ և հրամանս և օրէնս եդ. Պարսից աշխարհին ՚ի ձեռն հրովարտակին, որ ունէր օրինակ այսպիսի ինչ:

ՃԴԹ. «Թագաւոր Ղլեքսանդրոս ՚ի թագաւորէ աստուածոյ Ղմինայ և ՚ի մօրէ Ոլումպիադայ գրեմ ամենայն բնակչացդ որ ՚ի պարսկաստան յաշխարհիդ. էք Ղլեաց և անարեաց, գեղջից և քաղաքայնոց: Օ ի այսպէս, ասէ, ըղձալի էր ինձ զայսքան բիւրս չարաւ՝ ոչ տալ կորուսանել, բայց եթէ դե կամ բախտ ինչ արար զիս հակառակ Պարսից յաղթու թիւն տանել: Եւ յոյժ շնորհակալ եմ վերնական խնամոցնս և աստուածոց ամենեցուն և ամէնուր հեայ: Վիտել արժան է ձեզ, որ կարգեալ նախա-րարդ էք, ում պարտ է լսել և հնազանդ լինել որ-պէս առ Վարեհիւն և ՚ի նմանէ կարգելոց զօրապե-տացդ ամենեցուն. զի մի գիտիցէք զայլ որ թագա-ւոր, բայց զՂլեքսանդրոս միայն մանուկ և իմաս-տուն. և վարիլ իւրաքանչիւր կրօնիւք և սովորու-թեամբք, օրինօք և ընդելուծեամբ, տօնիւք և կա-ցրդիւք, խրախուծք հացկերութից և զուարակա-զենութեամբք, որպէս առ Վարեհիւն կատարէիք: Իւրաքանչիւր՝ որ որում կարգի հասելում ՚ի վարս կենցաղոյս կացցէ պարսիկ, այլ ՚ի քաղաքի բնակե-ցէ. իսկ ապստամբքն խոշտանգեսցին մահուամբ: Եւ ընչից ձեզ թողու թիւն առնեմ, իւրաքանչիւր տիրել իւրոցն. բայց յոսկւոյ և յարծաթոյ, յորում պանծալով և խրոխտալով ցուցցի՝ ամենայն այրքաջ և վատթար: Ղրդ զամենայն զոսկի և զարծաթ հրաւ մայեմ զի վարեալ լիցի ՚ի ձեռն այնոցիկ՝ որ ՚ի գաւառս և ՚ի քաղաքս մեր բնակեալ իցեն, և դահեկան՝ զոր

1 Ս. յաւելու Բաբելոնական
գաւազանս աստիւորելով և գալով
վերին նախախառնութեան փրկելով
Բեթին և Ժառանգելով վիճալին պարս
կապան աշխարհին քի, և հրամանս:

2 Չորս 00. լուեաց:
3 Չորս 00. Իւրաքանչիւր յիւ-
րում իւրի վարս. և ընչից յեր:
4 Ս. այդպէս. աշ 00. յորդի:
5 Բ. Դարեհական:

ունի ամենայն ոք պարգևս իւրաքանչիւր մարդոյ 'ի կիր ծախոց ըստ կամաց իւրոց արկանել: Իայց զամենայն զվրիժակ՝ զինուց և զվահանս տանել 'ի ցուցեալ և կազմեալ զինանոցս . և նախարարքն զորս փորձեսցեն հանդերձ ինքեամբք զօրութիւնս զայս և զինեսցեն . և հանդէս որպէս սովորութիւն է առնել վարեսցին կամօք զօրագլխին և նախարարի: Ի զնյազին վերայ մի յարիցէ, և մի գաւառ 'ի գաւառի վերայ ուրուք . բայց յաղազս վաճառականութեան միայն՝ ապազէն, և այս իբրու քսան արանց . և կամ իբր զթշնամի պարսիկ օրինօք խոշտանգեալ՝ սատակումն կրեսցէ . և վաճառականք դարձեալ ամենեքին նովիմք այսու գործելով՝ վարեսցին որպէս առ յարեհիւն կատարէիք: Իսկ անդաստանաց և այլոց ամենեցուն յորոց նմա երինս մասունս հարկէիք, ես զերկունս առից . զի կամիմ զաշխարհ ընդարձակութեան բարեկենդանութեան առնել, և զճանապարհս՝ յարսից զվաճառ առնել խաղաղութեամբ հանդերձ հանդարտութեամբ . որպէս զի որք յալաղայն իցեն, դիւրաւ յորում կամին 'ի քաղաքս յարսից երթիցեն . քանզի յափրատայ գետոյ յանցիցն և յիսկզբանէն 'ի ճանապարհի կէս չափ լարոյ և լարով իւրաքանչիւր ումբ նախարարի՝ առաքեցի ճանապարհ առնել և գրել 'ի վերայ ուր ճանապարհն տանի . և նշանակին, եթէ երկու ճանապարհք դիպիցին և կամ յովովք, որպէս և են լայն ճանապարհք և անբաւ ցամաք . և այս յայտ եղիցի: Ի՞նչ վասն զի զայն որ 'ի ճանապարհան եղև հոգ առ յարեհիւ, և կարգեցաւ ծախս սովորական, շնորհեմ 'ի մեհեանս աստուածոց և մաշաւանդ . զ՝արոսոբարէս . վասն զի արժանապէս գէմ յանդիման յաւոսի ծննդական տօնիցն և զիմն կամիմ թէ արասցեն . հրամայեցի յոսքիւղայ նախա-

1 00. Վիճի. եղաք թյունին:

2 200. 00. Գործի:

3 Բ. և այլ երեք 00. Կաթ.

Բարի:

րարի զի զիմն և զլլաւոսին զծննդական տօնս արասցէ խրախճանութեամբ մեծաւ հանդիսիւ, և հանդիսին իմուամ պարսիկք տեսողք լինիցին և ըմբշամարտիկք, և 'ի Պարս դիցեն զայս : Իայց կամիմ և զկոյսն զպսակեալն զքաղաքն մեր՝ մինչ ցորեան կոյս մաքուր կայ և մնայ՝ քրմանոյշ լինել մօր իմոյ, առնուլ 'ի պատիւ տարեորական քանքար զոյգ պսակին . ապ' եթէ զնա բնութիւնն հասեալ գրաւեսցէ և կին արասցէ, տացի նմա զինն զի ունիցի 'ի տեղ պաշտականի : Եւ սոյն այս իրաւունք և այնմ որ առնուլ զքահանայութիւնն կացցէ մնասցէ : Իայց կրթութիւն և հանդէս եղիցի 'ի նշանաւոր տեղւոյ գեղեցիկ իբր 'ի հելլենական քաղաքի . բայց զընտրութիւնդ ինքնին ես արարից մինչդեռ կենդանի եմ . այլ յետ իմոյ վախճանին կարծեմ զաշխարհն զոր ետուլ, կարել և պէտս զայս առնել : Եւ տուեալ լիցի պատերազմական կառաց տաշտ ոսկի, որ ունիցի կըշիւ սատերս հազար և երկերիւր, և այլք արծաթիք մի մի որ տանիցին 'ի նոցանէ չափ՝ յորմէ կարիցէ այր ուժեղ զգաստ արբենալ : Եւ ձիոյ պատերազմականի տաշտ հանգիտակշիւ՝ և պատմուճան մարական . և յաղեքսանդրեան ճաշն հանապազորդ, որում հասեալ իցէ և յաղթեաց, ըստ պարսկաց օրինացն պսակ առցէ զոյգ ոսկի սուրբ և պատմուճան պարսիկ սատակ, և գօտի ոսկեղէն, և տաշտ երկուս՝ սատերս հարիւր և եօթանասուն, և զյաղթութեան նշանակն յաղեքսանդրեան տաճարին ուտել հաց ամենայն իւմոց նախարարացն, տաճարին ամենից՝ որ 'ի Պարս են իշխանք պարսիկք քաղաքացիք, որ ոչ հակառակ թագաւորին են : Եւ հանդիսիցս այսոցիկ՝ գաւառապետք մատակարարք եղիցին մեր աղեքսանդրացիք . և քուրմ աղեքսանդրեան տաճարին Սոպրու զոս որ շինեաց զաղեքսանդրեան տաճարն, և զգեց.

ցի պսակ ոսկի և պատմութեան ծիրանի, և մանաւանդ ի նշանակող յաւուրսն իմ. բայց արտաքոյ քան զհրամայեալն մի ոք իշխեսցէ մտանել ի տաճարն. բայց ըստ ամենայն օրինաց՝ արգելեալ լիցի ի մտանելոյ մարական ազգն: Եւ կամիմ զձեզ մի զանձինս դատել յորժամ ունիցի իրս ինչ առ ընկերն, և մի առ որում կամիք, մանաւանդ յաղազս գլխաւորաց. եւ թէ գտցի արտաքոյ խորհուրդս նոցին ժողովելով կամ նախարարս և կամ այլ ժողով, իբրեւ զթշնամի Պարսից կորուսեալ սակաւակեաց սատակեսցի, և:

Մ. Եւ վասն զի այս ամենայն եղեալ կատարեցաւ, դարձեալ յինքն ասելով Ղեքսանդրոս. Սարքեղեալ կործանեցին զՊարեհ զիմ զմեծ հօրն. և ես ոչ սպանի զնա, այլ այլք ոմանք զորս ես ոչ գիտեմ, որոց մեծամեծ պարգևս պարտիմ նախարարաց, ըզտուրս զոր կամին՝ չնորհեմ, և գաւառս մեծամեծս, զի զիմ թշնամին սպանին:

ՄԱ. Եւ յսպէս ասացեալ Ղեքսանդրի, պարսկական բազմութիւնն խռովեցաւ, իբրեւ թէ հանդերձեալ է աշխարհական զՊարսս խելէ: Եւ գիտացեալ զբազմութեանն տրտմութիւն, ասէ. Սինչ կարծէք, իմ պարսիցք, իբրեւ թէ հանդերձեալ եմ զձեզ բառնալ, թողուլ անփառաւորս և աննշանաւորս, որք սպանէք զթագաւորն զՊարեհ. քանզի եւ թէ կենդանի էր Պարեհ, դարձեալ զօրաժողով լի նէր ի վերայ իմ ի պատերազմ. իսկ այժմ զի սպանեալ եղև, ամենայն պատերազմ լռեալ դադարեցաւ: Եւ թէ մակեդոնացի էր որ եսպան, եկեսցէ առ իս համարձակ և առցէ զքաջութեանն պարգևս զոր ինչ ինքն պիտոյացեալ կամեսցի. և եթէ ի Պարսից ոք իցէ, բնաւ իսկ մի խռովեսցի. քանզի երդնում յաստուածս և ի մօրն իմոյ Սուրբադայ

1 Բ և Ս. միայն ունէին, և պակասեր:
դրեալ օրինակ. յայլս հատուած 2 Բ. խռովէ:

փրկութիւնն զի նշանաւորս և ամենայն ուրեք երեւելիս ամենայն մարդկան արարից զնա : Եւ այս երգուեալ թագաւորին, առ հասարակ ամենայն բազմութիւնն արտասուեաց :

ՍԳԱՆՈՒՄԵ ՔԵՄՈՍԻ ԵՒ ԱԲԻՎԱՐԴԱՆԱՅ

ՄԲ. Իսկ չարքն այն որ ոպանին զՎարեհ, ինտոս և ի Բիւլարդան, իբր թէ առեալ ընկալցին մեծ ինչ պարգևս յՂեքսանդրէ. և այս զի երգմամբ եղև, ինքեանք մատուցեալ ասեն ցնա. Եւ քայ, յաւիտեան կաց, տէր Ղեքսանդրէ. մեք եմք որ զՎարեհ սպառնաք, որ էրն քո թշնամի : Եւ զայս լուեալ Ղեքսանդրի հրամայեաց ըմբռնել զնոսս և ՚ի վերայ գերեզմանին Վարեհի ընդ խաչ հանել : Եւ նոքա գուցէին աղաղակէին և ասէին. Ղեքսանդրէ, երդուար մեզ յաստուածս և յՈրմայիադայ փրկութիւնն եւ թէ զսպանողն Վարեհի երեւելիս և նշանաւորս աւրարից, զիմրդ այժմ հրամայես զմեզ խաչել՝ անցեալ՝ զերդմամբն քովք զոր արարեր : Եւ թէ թագաւորն ցնոսա. Եւ յաղազս աղաւելով, զի չարք, այլ վասն բազմութեանս. արք պարգևէք ոչ այլ ազգ. օրինակաւ էր այսպէս դիւրաւ գտանել և յայտնիս զնոսս երեւեցուցանել, եթէ ոչ սակաւ մի սպառնացեալ էր Վարեհի մահուանն. քանզի այսպէս էր ինձ խնդրելի զնորա սպանողս ՚ի մեծ պատիժ մահու մատնել. քանզի որ զիւրեանց տէրն սպանին, ևս կարի արագ համարձակութիւն յանդգնութեան բերելն և յիս իսկ հասանել : Եւ ձեզ, զի չարք, ոչ եւ

1 Չորս 00. և անցանէս զերդմանս : Առե թագաւորն. Ու այդպէս, չարք, զի ոչ էր յեզ պարգ զթագաւոր սպանանէս. այլ երդուայ թէ երեւելիս առնէմ, այժմ բարբառցիս ՚ի խաչին և երեւելի վնդիս ՚ի մարդանէ. զի պարգ

էր ինչ այսպէս պարգ թաւ Դարեհի սպանողացն. քանզի որ զիւրեանց տէրն սպանին, ևս չարք արագ համարձակութիւն յանդգնութեան բերելն յիս իսկ հասանել : Այսպէս ասացեալ :

զէ ստերդումն . քանզի երդուայ երևելի և նշանաւորս ամենայն մարդկան առնել . արդեղիջիք երևելիք և նշանաւորք 'ի վերայ խաչիցդ կախեալ : Իսպէս ասացեալ ի շէքսանդրի՝ գովեցին առ հասարակ ամենեքեան . և չարքն այն խաչեցեալք լինէին առ գերեզմանին Վարեհի :

ՄԳ. Իայց յետ սակաւ աւուրց Սքանդարն զքաղաքն 'ի խաղաղութեան արարեալ, ասաց առ բազմութիւնն . Օհ՝ կամիք նախարար լինել քաղաքիս : Եւ նոքա ասեն . Իշաչեմք զքո քաջութիւնդ, ինքնակալ տէր մեր արքայ, զի շնորհեսցես մեզ զԻգուղիտէ՝ զՎարեհի հօրեղբայրն : Եւ պարգևեաց ի զեքսանդրոս :

ՄԴ. Եւ գրեաց Թուղթ առ մայրն Վարեհի և առ կինն, որ ունէր օրինակ զայս . “ Թագաւոր Իշաչեքսանդրոս Ստատիրայ և հռոդոգունեայ ողջամբ խնդալ : Ինդդէմ կացեալ մեր Վարեհի վանեցաք որպէս աստուած կամեցաւ, զոր աղօթիւք խնդրէի և կամէի կենդանւոյն ընդ իմ ցպով Թագաւորութեամբս առնել : Վարձեալ այնքան կարէի զկալսն իօսիցն նորա լսել . այլ Վարեհ անկեալ վերաւոր յիւրոցն ըմբռնեցաւ . որ և դուզնաքեայ շունչ յոնգունսն ունելով, ողորմեալ աշխարեցի զնա՝ մարդկային անցս 'ի վերայ կրելով, և իմով զղամիդաւս պատեալ՝ հարցանէի զկորուստնորա : Եւ նա յաւանդ տուեալ յանձն արար ինձ զձեզ, տուեալ զհռքսիանէ դուռ տըր իւր 'ի կենակցութիւն իմ . բայց յաղագս այլոց ինչ իրաց ոչ ժամանեաց ընդ իս խօսել յաղագս որոց կամէրն : Իրդ զեղեալ պատճառս կորստեան նորա զհետ մտեալ վանեցի . վրէժ խնդրել արժան և վայելուչ, դառն մահուամբ բարձի 'ի կենաց : Իայց բարիօք Թուեցաւ ինձ առաւել զսքանչելի մարմինն նորա զի ձերովք սովորական ողբովք լացջիք և պատես :

1 Յոյն այդպէս : Բ. Աւուղիտէ . այլք Աւուղիտայ կ'ըսեն : Աւուղիտայ :

Ջիբ : Բայց կարծեմ զձեզ լսել զպատմութիւն նորա և ոչ յազել ի տրտմութենէն : Եւ չհրամայեցի գերեզման ՚ի դիւցազնական նմա լինել առ հայրենիս նորա դիցազունս , և առաքեցի զմարմին նորա զսքանչելի թաղման արժանի լինել : Եւ դուք ՚ի տրտմութենէդ և ՚ի փղձկալի արտասուացդ դադարեցաւ ռուք . քանզի ես զձեզ անդէն հաստատեցից ՚ի ձեր տեղին թագաւորել որոց կամեսջիք ազանց . բայց յարդեան ժամանակիս լերուք , յորում տեղւոջ էքդ մինչև զաստի իրս կարգեալ յօրինեցից . քանզի մոլեցան ոմանք անհաւանել . և մինչև ցայժմ ըստ ձեռն տալոյ զոր ՚ի մէջ արժանի արար կարկառել նմա ՚ի հռոքսիանէս՝ իրաւացի զդուստրն իւր արժանիս վարկանել յառաւելից լինել ինձ : Բայց ես քաջ կամիմ թէ դուք ընդ իս կալ ջիբ՝ երկրպագութիւն կրել սմա իբր Եղեքսանդրի կնոջ կամիմ . ողջ լերուք » :

ՄԵ . Եւ նոքա գրեցին թուղթ առ Եղեքսանդր այսպէս : “ Եւ խարհակալ արքայիդ . հռոքոգունէ և Ստատիրա , թագաւորաց թագաւորիդ Եղեքսանդրի տերամբ խնդալ : Եւ թիւք խնդրեցաք յերկնաւոր աստուածոցն որք գլեցին զ՝ Երեւելի անունն և զ՝ Սարսից , և քեզ պարծանս յաւիտենականս կացուցանել յաշխարհի . որ խորհրդով և հանձարով , ի մաստութեամբ և զօրութեամբ հանգիտապատիւ բնաւորեցար ողոմկիացն աստուածոց : Գիտեմք զի ընդ քոյին գրկօքդ լինելով բարիոք կեամք , և դիպուածով բաստի ՚ի վերայ յաղօթս կամք գեղեցիկ քեզ մատուցանել զայս և զսքանչելագոյն և լաւացն բոլոր աշխարհի տիրել քեզ անանց և անթիւ ժամանակօք . զի ոչ իբր ՚ի գերիս մատեար առ մեզ անկեալս ընդ քոյին ցպով թագաւորութեանդ , այլ ունիս իբրև յառաւելութենէ մեծութեան եղեալս . բայց այժմ ոչ ևս գերիք եմք . այլ գիտեմք արդ զ՝ ” :

ղեքսանդրոս Պարեհ եղեալ և Ղեքսանդրի երկիր պագանեմք, որ ոչ յամօթ զմեզ արար։ Եւ զգրեցաք Պարսից, մնացելում ազինդ, որպէս զի աղաչեաց զՊարսս աստուածդ աթոռակից նստուցանել Եւրամազդայ, երկրպագութիւն կրել զդոք ընդ նմա . և զՀոռքսիանէս զոր ընտրեցեր և վարկար աթոռակից լինելքեզ, երկիր պագցուք իբրև Եւնահտայ յորժամ Եւրամազդ զՀոռքսիանէս յամուսնութիւն իւր ածէ։ Պրեցաք և Պարսից ազինդ այսպէս, զի գիտացես, այժմ զՊարեհ գիտեմք . որ և այժմ Պարեհի գաւազան թագաւորութեան ուղղեալ կանգնի . քանզի Եւրամազդն մեծ Ղեքսանդրոս զՀոռքսիանէս յամուսին իւր առնու։ Եւ զամենայն որ ի Պարսս աստուածք հաստատեալ են, բառնալով բերեալ մատուցանէք Ղեքսանդրի օրհնելով և գոհանալով, զի զՊարսից պարծանս առաւել մեծապէս բարձրացոյց։ Եւ ի հարսանիսն պարսիկք զՂեքսանդրոս քարոզեալ և հաչակեցուցեալ երկրպագեսցուք ։

ՄԶ. Իսկ թագաւորն բուռն հարեալ զբանէն, անդէն ասաց պատմել Հրաժարիմ ի հանգիտաստուածական պատուոյդ . քանզի ես մահկանացու մարդ եղեալ երկնէն պարտ և արժան է այսպիսումս . քան զի վտանգ բերեալ մատուցանէ յաղագս ոգւոյ։ Իայց գովեմ և շնորհակալ եմ և ընդունիմ զձեր իմաստութիւնդ, և փորձեցայց արժանիս ծնողացն ձերոց՝ հոգ տանել վասն ձեր . ողջ լերուք։

ՄԷ. Իայց գրեաց և մօրն Ուրմպիադայ և ընկալաւ զհարսանիսն և յուղարկեաց ի Սակեդոնիա։

ՄԸ. Եւ յետոյ գրեաց և Հոռքսիանեայ թուղթ այսպէս։ “Թագաւոր Ղեքսանդրոս, Հոռքսիանեայ քեռ խնդալ։ Պրեալ Ուրմպիադայ մօր յաղագս այլ ինչ իրաց որ անկ էր մեզ, պատուիրեցի զկանացի զարդն և զհանդերձն Հոռդոգունեայ, զմօրն Պա-

ընդհին և զսորա կնոջն զՍտատիրայ զոր առաքեցի բերել ձեզ զկարանոն մակեդոնական. զայն տուեալ զարդ յարմարուածոյ մարմնոյ ունել զՀռոդոգունեայ և ոչ Ստատիրայ: Եւ ահա 'ի միտս բերելով երկիր պագէք ամենայականողինն Եւսեայ Եւդիկեայ, և զՏզօրն և զերկարն յանձանց ձերոց զնախանձն 'ի բաց ընկեցէք: Եւ յորժամ յայսոսիկ հայեսջիք, կարծեցէք և զառ 'ի սոսայն զնոյնս ունել. քան զի այս առ աստուած և առ մարդիկ արդարաւք են, մի ոտնհար լինել զիպուածոյ բախտի: Բայց փորձեցեր և դու արժանիս խորհել Բքսանդրի, և զերկիւղն առ 'ի յՈլոմպիադայ պատուել. զի զայս գործելով, անձին քում և ինձ մեծ և գեղեցիկ շքեղութիւն ստասցիս. ողջ լեր ինձ սիրելեալդ »:

ԹԹ. Իսկ Ոլոմպիադայ պատրաստեալ զԹագաւորական զգգեստն զպատուականն զամբարհաւաճն քան զնոմ Թագաւորական տեսութիւն և առաքեաց զնոսս 'ի Սակեդոնիայէ և զհարսանիսն փութով կատարել: Եւ բազում ցնծութե եղելոց յարքունիսն Բքսանդրու և Հռոքսիանեայ, գրէ Թուղթ մօրն Ոլոմպիադայ. «(Թագաւորաց Թագաւոր Սքանդարիոս Ոլոմպիադայ քաղցուայնոյ՝ մօր և Բրիտտոնէի իմաստնոյ և պատուական առաջնորդի մեծ վարդապետի խնդալ: Հարկաւոր համարեցայ գրել ձեզ վասն ընդ միմեանս բախմանն եղելոյ իմոյ և Գարեհի յայնկոյս հաւրոսի հանդերձ իմով զօրականօքս և իմով մակեդոնացօքս: Բանգի լուեալ զնմանէ զի խաղացեալ գայր հանգերձ բազում Թագաւորօք և նախարարօք առ իսիական գոգոյն, ըմբռնեալ այծս բազում և կապեալ ջահ յեղջիւրսնոցա գնացի 'ի գիշերի 'ի վերայնոցա: Իսկ նոքա իբրեւ տեսին զմեզ, 'ի փախուստ դարձան՝ կարծեցեալք եթէ բազում է գումարտակն և խաղացեալ գայ 'ի վրնորա: Եւ այսպէս

1 Երեք օր. Ժուլիանի կամ Ժուլիէի: Ս. Ժուլիանի դաշտ:

ընդդէմ նոցա զյաղթութե նշանակն գործեցաք, յորում տեղւոջ և քաղաք շինեցի լ' յծն անուանեալ. և յիսի գոգն շինեցի քաղաք լ' զէքսանդրիա զլատտիսոն: Ըր և անդուստ հալածական արարի զ' իարեհ մինչև 'ի մուտս հայոց աշխարհին, ուրանօր է 'ի կլաթ և լ' փրատայ աղբիւրն, ուր 'ի բուռն անկեալ 'ի արեհ իւրոց զօրականացն՝ սպանեալ եղև 'ի իսսոսի և լ' ի վարդանայ 'ի լ' արաց զօրականացն: Բայց ես յոյժ տրտմեցայ. քանզի իբր յաղթեցի նմա, ոչ կարէի սպանանել, այլ ունել ընդ իմով գաւազաւ նաւ Թագաւորութեանս. և հասեալ գտի զնա մինչդեռ շունչն կայր՝. և հանեալ իմ զքղամիդն անամե սիտոն՝ արկի 'ի վերայ նորա: Իսկա հայեցեալ տեսանէ զանյայտութիւն դիպուածոյ բախտի 'ի վերայ առաջիկայ օրինակին: Եւ պատեալ զ' իարեհ և պատիւ արարեալ հրամայեցի 'ի բաց հատանել զքիթս և զականջս այնոցիկ որ պահէին զնորա շիրիմն ըստ սովորութեանն Պարսից: Իսկ անդուստիս աղացեալ դիմեցաք և յածեալք 'ի Թաւ մայրիս. յորում և նշանակիմ և անուանս հրամայեցի դնել հնազանդեալս զ' իսսոսի և զ' ի վարդանայ և զ' լ' աղկայ Թագաւորութիւնն, և զ' լ' արս և զհայս և զվրացիս և զամենայն պարսկական աշխարհ որում Թագաւորեաց մեծն 'ի արեհ: Եւ անտից առեալ բազում առաջնորդս կամեցայ մտանել յետոյ կողմանն անապատին լ' արաց ըստ սայլիդ շրջանի, և տեղեացն այնց մարդիկն ասէին եթէ յայն տեղիսն կան մարդիկ վայրենի և չար գազանք: Բայց զի ես կամէի առաւել զտեղիսն և զմարդիկն տեսանել, հրամայեցի հանդերձ բազում զօրու 'ի տեղեացն և 'ի մերոց զինուորացս տալ, և երթալ զտեղիսն տեսանել: Եւ ապա եկաք 'ի տեղի մի որ էր Ճանապարհ և ձոր յոյժ յոյժ խորագնա-

1 00. ըբ:

2 Ս. 'ի շնչն կայր:

3 Մի 0. անփեւիտի:

գոյն՝ . ընդ որ գնացաք մեք տեսանելով զանապատ տեղիսն և գազանս այլ և այլ ազգս : Եւ ելեալ ՚ի տեղի մի զինն ժամաւ և գտաք անտառ ծառոց որ կոչի կանափնիտով, որ ունէր պտուղ նման խնձորոյ : Եւ էին յայնմ անտառին մարդիկ որ տնկածոյք կու չէին, և ունէին մեծութիւն առ մարդ կանգունս քսան և չորս, և երկայնապարանոցք էին, և ձեռք և մատունք սղոցաձեք . որք եկին ժողովեցան առ մեզ, բայց եւ յոյժ տրտմեցայ զի տեսանէի այնպիսի կենդանիս : Եւ ասացի ըմբռնել ՚ի նոցանէ . և իբրեւ յարձակեցաք ՚ի վերայ նոցա ազաղակաւ և ձայնիւ փողովք, իսկ նոքա իբրեւ տեսին զմեզ ՚ի փախուստ դարձան . և սպանաք ՚ի նոցանէ չորս հարիւր և երեսուն և երկու . և նոքա ՚ի մերոց զինուորացն հարիւր և վաթսուն և չորս : Եւ անցաք մնացաք ուտելով զպտուղս ծառոցն, որպէս և այլ մարդիկ ուտելով ուտէին . զայս կերակուր միայն ունէաք : Եւ անդուստ գնացեալ՝ եկաք ՚ի դալարկուտ՝ իմն վայր, ուր կային մարդիկ վայրենիք նման հսկայից, մեծութեամբ իբր զառաջինսն, լանջօք բոլորակք, թաւք, չէկք . և ունէին երեսս որպէս զառիւծու . և այլք որ կոչին ուլքսողք՝, հերս ունէին կանգունս չորս, և լայնութիւնն իբրեւ աշտէի . և եկին առ մեզ մաշկեայ պարեգօտովք, հզօրք յոյժ, պատրաստք պատերազմ տալ առանց տիգաց և նետից . ՚ի գումարտակէն մերմէ սպանին բազումս . և բարեկամաց և մանկտիոցն բազմաց կորուսելոցն ՚ի մէնջ հրամայեցի հրդեհ առնել և հուրք կռուել ընդ նոսա . և այնպէս անցեալ զնացին որեալքն . և զինուորք որ են՝ ՚ի մէնջ երկուտասան բիւր, և հրամայեցի խարոյկս արկանել և զմնացեալ ոսկերս

1 Չորս 00 . խորագնայ կամ խորագնայ . . . գազանս և այլ ազգս . . . երկայնապարանոցք . . . բռնել ՚ի ձեռքէ :

2 ՀՀ . ՚ի դալար կուտ մի վայր :

3 ՀՀ . ուլքսողք կամ ուլքսողք :

4 Ս . վնասորդ իբրեւ ՚ի մէնջ : Բ . թերէ եր :

նոցա՝ի յպետրիադա տանել . բայց նոքա աներևոյթք եղէն : Իսկ մեք ՚ի վաղիւ անդր մտաք յայրս նոցա , և գտաք գաղանս կապեալ առ դրունս նոցա՝ մեծամեծ իբրեւ զշունս որ առ մեզ կոչին դանտակէս , երկայնութիւն կանգունս չորս , երեքաչիք խայտաբղէտք . տեսաք և լու որպէս առ մեզ կրիայքդ են , ազգ երկրատեսակք և խռովարար : Եւ անդուստ խաղացեալ եկաք ՚ի տեղի մի ուստի ելանէր աղբիւր յորդ և քաղցրահամ՝ . և անդ հրամայեցի բանակ հարկանել և փոս և պատնէշ շուրջ դնել , զի հանդիցեն և կազդուրեցին ռակաւիկ մի զօրականքն՝ յիշելով զհմակեր մարդիկն : Եւ երեւցաւ մեզ զինն ժամաւն կամ զտասն՝ այր թաւ իբրեւ այծ . և ես դարձեալ ընդոստացայ և խռովեցայ տեսանելով այնպիսի կենդանիս , և ասացի ըմբռնել զայրն . և նա ահաւոր և լրբաբար հաջէր ընդ մեզ : Եւ հրամայեցի մերկանալ կին մի և երթալ առ նա , թերեւ ՚ի ցանկութեան տափանս մատնեալ լիցի . և նորա առեալ զմարդըն և հեռի ՚ի բաց գնացեալ՝ ուրոյն իսկ ուտէր . և ամենեցուն մեր ընթացեալ՝ արձակելով հասանել և ունել պապաջեց խախանջելով իւրով թաւ լեզուաւրն : Եւ լուեալ զայն այլոց ընկերացն ելին ՚ի վր մեր ՚ի խարձէն բիւրք անթիւք , բայց մեք էաք բիւրք չորք . և հրամայեցի հրդեհս հարկանել զխարձն , և նոցա տեսեալ զհուրն ՚ի փախուստ դարձան . և մեր զհետ մտեալ նոցա կապեցաք ՚ի նոցանէ բիւրս քառասուն . և նոքա ՚ի կերակրոց զինքեանս արգելեալ սատակեցան . և ունէին խորհուրդս ոչ մարդկայինս , այլ վայրապար իբրեւ զշունք հաջէին : Եւ աստուստ խաղացեալ եկաք ՚ի գետ մի իբրեւ յուղիտաջուր . հրամայեցի ապա բանակ հարկանել և գէնս զանձամբ արկաւ

1 ՀՀ . մարդաձիկն կամ մարդաձիկն :

Գինուր կամ փոսուր :

2 Հինգ . օր . յահուր կամ ահուր :

3 Երկու 00 . ընթացան : Բ . յը . . .

2 Հինգ . օր . յահուր կամ ահուր . խանդարեալ էր :

նեւ ըստ սովորութեան զօրականացն, և այնպէս կե-
 րակուր ճաշակելնոցա : Եւ էր 'ի գետ անդ ծառք
 սքանչելիք . միանգամայն ընդ արեգական ծագին և
 ծառքն առէին մինչև 'ի վեց ժամն . և 'ի վեց ժամէ
 աւուրն 'ի վայր նուազէր, մինչ զի բնաւ ինչ ոչ երևիլ
 'ի նոցանէ . և արտօսր ունէին իբրև զպարսիկ ստաք-
 տիկէ, և հոտ կարի յոյժ անուշ և պիտանացու : Եւ
 հրամայեցի հատանել զծառան և սպընգով ժողովել
 զարտօսրն . և յանկարծօրէն յիմոց մանկանցն անտի
 տանջեալք լինէին յաներևոյթ դիւաց . զտանջողաց
 չդիւնն լսեալք և զհարուածսն եկեալ 'ի վերայ թի-
 կանցն տեսանէաք . բայց տանջողքն ոչ երևէին . այլ
 ձայն իմն գայր որ ասէր . Եւ ժողովել մի հատաներ .
 եթէ ոչ եղիցի անձն այն մեռեալ, և ժանդախտիւ
 սատակեսցին գումարտակդ : Եւ հրամայեցի ապա
 ոչ հատանել և ոչ ժողովել : Բայց էին 'ի գետ անդ
 քարինք սեաւք . զի որք միանգամ մերձենային 'ի քա-
 րինսն յայնոսիկ, զոյգ գոյն քարանցն ընդունէին 'ի
 մարմինսն : Եւ էին վիշապք բազումք 'ի ջուր անդր,
 և բազումագոյն ձկանց՝ որք հուրք ոչ լինէին եփեալք,
 այլ ցուրտ ջուրք աղբերացով : Եւ մի ոմն 'ի զօրակա-
 նաց անտի լուացեալ ցուրտ ջրով և եղեալ յաման ե-
 թող, և ապա եգիտ եփեալ զձուկնն յամանէն . և յետ
 միոյ ժամու փորձեցեալ զայս եցոյց և այլոցն : Եւ
 էին 'ի գետի անդ հաւք նման հաւուց որ առ մեզ են .
 և եթէ ոք 'ի նոսա մերձենայր, հուր ելանէր 'ի նո-
 ցանէ . և հրամայեցի մի ումեք հպել 'ի նոսա : Եւ
 'ի վաղիւ անդր անցեալ գնացաք, և յածեալ շրջեաք .
 և ասէին առաջնորդքն . Ի՞նչապաւոր, ոչ գիտեմք ուր
 երթամք . դարձցուք անդրէն, զի մի ևս դժուարին
 տեղիս անկցուք : Բայց ոչ կամեցայ : Եւ պատահէին
 մեզ գազանք հնգոտանիք բազումք և չարք, հինգ
 աչօք և այլք վեցաչիք և վեցոտանիք, երկայնութեամբ
 էին իբրև կանգունս երեսուն, և վազէին 'ի վերայ

մեր . և այլ բազում ազգս , էր որ անցանէր և զնայր .
 փախստական , և էր որ 'ի վերայ մեր արձակէին :
 Բայց եկաք 'ի տեղի մի աւագուտ ուստի ելին զա-
 զանք քառասուն և երկու , և աչս ունէին վեց , բայց
 երկուքն միայն տեսանէին և այլովքն ոչ տեսանէին :
 Եւ անդուստ խաղացեալ եկաք 'ի տեղի մի ուր էին
 անգլուխ մարդիկ . գլուխ ոչ ունէին բնաւ , այլ 'ի
 լանջս ունէին զաչս և զքերանն , և խօսէին մարդկեղէն
 իւրեանց լեզուաւն . Թաւք , մորթազգեստք , ձկնա-
 կերք¹ ծովայինս . քաղէին 'ի ծովէ անտի և յերկիր
 գերերի² որ առ մեզս լինին , որ ունէր լտերս քսան և
 հինգ . քաղեցին և ետուն մեզ : Եւ փովկասած յո-
 լովս և մեծամեծս տեսաք որ սողային յերկրի : Տե-
 սաք և խեցգետինս մեծամեծս իբրև զնաւս : Եւ բա-
 զում անգամ աղաչէին զիս բարեկամքն դառնալ , և³
 ես ոչ կամեցայ , քանզի կամէի տեսանել զկատարած
 երկրին : Եւ անդուստ խաղացեալ ընդ անապատ
 ճանապարհ զնացեալ 'ի ծովակողմի կոյս , և ոչ ևս
 այնուհետև ինչ տեսանէաք ոչ հաւ և ոչ գազան , բայց
 միայն զերկինս և զերկիր . և զարեգակն ոչ ևս տեսա-
 նէաք , այլ ընդ աղօտ աւուրս տասն : Եւ եկեալ 'ի
 տեղի մի ծովային , և զվրանսն և զնմ⁴ բանական 'ի ներ-
 քոյ եդեալ մտանէաք 'ի նաւսն . և նաւէաք 'ի կղզի
 մի ծովուն որ ոչ էր հեռի յերկրէն , յորմէ լսեաք խօսս
 մարդկան հեղինական , և որք խօսէին , ոչ տեսա-
 նէաք : Եւ զինուորքն 'ի մահ վտանգի տուեալ զան-
 ձինս⁵ լոյս անցուցանել 'ի նաւէն 'ի կղզին , և խեց-
 գետի մի ելկորդեաց ձգեաց 'ի ջուրն զինուորս յի-
 սուն և չորս . և անցեալ զնացաք 'ի տեղեացն երկու-
 ցեալք : Եւ եկաք 'ի տեղիս յերկուս աւուրս ուր ա-

1 Ս . Յիշէրդ :

2 ՀՀ . այլ էս խմբայ զերկնիս .
 վայրս փեսանէն :

3 ՀՀ . այդպէս : Բ . Թերի էր .

Իսկ այլ 00 . անցանէ : Բովմա ար-
 ծրունի յառաջ բերեալ զպատ-
 մութիւնդ . Ա . 3 . ասէ 'ի Եղիս ան-
 ցանէն 'ի նաւէն :

րեգանն ոչ ծագէ . և կամեցեալ իմ պատմել և ձեռն
արկեալ տեսանել 'ի ձեռն ծառայից ուր երջանկաց
վայրքն էին, յալիս թենէս իմ բարեկամն խրատ ետ
ինձ մտանել հանդերձ բարեկամօք քառասուն և ման
կամբ հարիւր և զինուորօք հազար և երկերիւր .
և արտաքոյ յետ ճանապարհին իմացաք էշ մատակ
որ ունի յաւանակ, զորոյ կապեցաք անդրէն զյաւա
նակն 'ի բանակին : Եւ 'ի մտանէն մերում լարօք՝
հնգետասան, հաւք երկու պատահեցին մեզ որ ու
նէին մարդկեղէն երեսս, և մեծ էին քան զհաւս որ
առ մեզ լինին, և հելլենականաւ խօսիւք 'ի բարձանց
աղաղակէին . Ս' ի՞ զվայր կոխես զաստուածոց զտուն
տեսանելով . ընդ կրունկ դարձիր, թշուառական .
քանզի զերջանիկ կամարացն կղզիս կոխել ոչ կարես .
զի՞ յերկինս ելանել բռնանաս, զոր ոչ է քեզ հնար :
Եւ դողդոջումն և սարսափումն զիս կալեալ յահէ
յերկեղէն եղելոյ 'ի հարկէ, լուայ աստուածայնոյ
ձայնին որ 'ի յերկուց՝ հաւուցն ասացեալ եղև : Բայց
միւս ևս հաւ բարբառեցաւ հելլենական ձայնիւ և
ասէ . Լ'տաքս կոչէ զքեզ արևելք, և Պաւրոսի հընդ
կաց յաղթեսցես թագաւորին : Եւ զայս ասացեալ
թռեաւ 'ի վեր հաւն : Եւ ընդ կրուկ դարձեալք ա
պա կալեալ զառաջնորդ աստղն զըստ սայլիդ, և այս
պէս 'ի դուրս եկեալ յաւուրս քսան և երկուս . և
դրունս դրունս արարեալ խնամաբար խցի զտեղինն,
և գրեցի 'ի վերայ վիմի որքան միանգամ տեսաք . և
գնացի համբարձեալ յայնժամ միայն զոհս մատու
ցանել գաւառային աստուածոցն , :

ՄԺ . Բայա առեալ Բլեքսանդրի զգօրութիւնն
դէպ ուղիղ՝ գնայր 'ի հնդիկս, ուսեալ զՊաւրոսէ
թէ մարտակից օգնական գայ լինել Պարեհի : Հար
ցեալ և ուսեալ Բլեքսանդրի թէ փղօք և այլովք

1 ՀՀ . Խրիտ :

ԲՐԴ :

2 Բ . յերբոյ . երեք 00 . յերկ .

3 Բ . Դէմաշի :

գազանօք վայրենօք վարի Պաւրոս'ի կռիւն, զայն որ'ի Պարսս պատկերք պղնձիք էին արարեալ՝ հրամայեաց հանել 'ի սայլս և տանել զհետ նորա: Եւ այսպէս խաղայր գնայր ընդ բազում անապատս անցեալ, և ընդ անջրդին տեղիս և ընդ խորածորս և ընդ դաշտս աշխատէր հանդերձ ամենայն զօրականօքն, մինչև մեծամեծ իշխանացն ասել ցնա. Շատ և բաւական ունէաք մինչև ցպարսիկս առնել զպատերազմ և հնաւ զանդեւ զ'Եւրեհ, զայն որ պահանջէր զհարկն 'ի հելլենացւոց. արդ զի' աշխատիմք երթալով 'ի հնդիկս յանգնաց և 'ի գազանակուտ՝ տեղիս, որ ոչինչ անկ իշլադայ. բայց եթէ Ղեքսանդրոս իւրով վսեմա խոհութեամբն պատերազմող քաջ է և կամի հնաւ զանդեցուցանել զխուժադուժ ազինս, զի' երթամք մեք զհետ նորա. երթիցէ միայնակ և տացէ պատերազմ. այն բաւական է զի յանոպայ և յամայի վայրի գազանակուր արար զբազումս. զմեզ ընդ իւր մի տարցի օգնական և մարտակից իւր զաշխատեալքս և զտուայտեալքս յայսքան պատերազմաց:

ՄԺԱ. Եւ լուեալ զայս արքային 'ի մի վայր ժողովեաց զամենեւին, և կացոյց զպարսիկ զօրն առանձին և զմակեդոնականն ընդ այլ հելլենացիսն և ասաց. Եւր զինուորակիցք և մարտակիցք մակեդոնացիք և այլք հելլենացիք, այս պարսիկքս թշնամիք էին իմ և ձեր. հրամայեցիք ինձ միայն երթալ 'ի պատերազմոնս առ խուժադուժսն. քանզի լուայ յոմանց զի ասէին. եթէ կամի ընդ խուժադուժսն պատերազմ տալ, ինքն Ղեքսանդրոս միայն երթիցէ, զմեզ մի տարցէ զկնի իւր: Բայց սակայն զայս ձեզ յիշեցուցանեմ. իբր եթէ այնց պատերազմաց ես միայն յաղթեցի. և զօրս միանգամ կամիմ առնուլ դարձեալ 'ի խուժադուժ աղգացն՝ միայն յաղթեցից. քանզի իմ կամք և խորհուրդք առ կռիւ զանձինս ձեր ա-

մենեցուն քաջալերել, որ ահաւադիկ անարանայքդ վատթարեալք: Ահ Վարեհի բազմութիւնն ոչ ես առաջի զօրուն 'ի կռիւնս պաշտպան լինէի. ոչ ես անձին իմոյ հրեշտակ ես ինձէն մտի առ Վարեհ. ոչ մահու մատնեցի զիս 'ի վտանգ. բայց ապա զի՞, երթայք գնացէք 'ի Սակեդոնիա միայն զանձինս ապրեցուցանել: Արդ մի յերկուանայք առ միմեանս վիշելով, զի ոչ ինչ կարէ զօր առանց Թադաւորական իմաստութեան: Այսպէս ասացեալ աշխարհակալին, աղաչէին զնա ապահովանալ 'ի բարկութենէն, ունեւ զնոսա մարտակից և օգնականս մինչ 'ի կատարած:

ՄԺԲ. Եւ յետ աւուրց 'ի սահմանս հնդկաց եկեալ. որ և պատահեցին նմա Թղթաբերքն առաքեալք 'ի Պաւրայ, և մատուցին նմա զգիրն. և նա ընթեռնոյր այսպէս: «Պաւրոս Թադաւոր հնդկաւտանաց, Աքեքանդրի մակեդոնացւոյ՝ որ զբաղաքս ամենայն աւար հարկանես, հրաման տամ՝ի բաց երթալ գնալ. իբր զի մարդ ես, զինչ կարես՝ առ աստուածս: Բայց առ ինչ և 'ի վերայ այլոց Թշուառութեանց ոտն հարկանես խնդալով. քանզի ընդ տկարս մարտուցեալ պատերազմաւ՝ կարծես զանձն եթէ հզօրագոյն ես քան զայլս: Այլ զի ես անպարտեղի եմ, զի ոչ միայն մարդկան եմ Թադաւոր, այլ և աստուածոց. քանզի եկեալ այսր Վիոնեսիոնս, զոր ասես աստուած, 'ի բաց հալածեցի իմով զօրութեամբս: Իսկ ապա ոչ միայն խրատ տամքեզ, այլ և հրաման տամ վաղվաղակի անցանել գնալ յԱլլադա. զի ոչ ահեսցէ զիս առ Վարեհիւ կռիւն, և ոչ այլոց ազնոց հնազանդութի՝ որքան միանգամ ըստ նոցա անարութե եղեն դիպուածով քեզ: Բայց դու կարծես զքեզ հզօրագոյն լինել, իբրու զի տկար ես. այլ 'ի բաց արի կաց և խաղացեալ գնա յԱլլադա:

1 Երեք օր. խոծես:

քանզի թէպէտ ունին հնդիկք ղելլադացւոցն 'ի վաղնջուց յառաջ մինչ չև Վսեռքսի թագաւորի էր զնա ըմբռնեալ ընդ ծառայութեամբ, բայց այժմ' իբրև զանպիտան ազն և առ որս ոչ ինչ գոյ արժանի թագաւորական տեսութե, ոչ դարձան յիւրեանց. վասն որոյ Խմ' մարդ զլաւն ցանկայ ունել և ոչ ըզնուազն առնուլ. այսպէս' և մեք զՆլլադա անարժան գոյով' ի բաց թողաք և զերկիր պարարտ վայելեմք: Իսկ ապա երթ ժողովեցիր և դարձիր Նլլադա. զի որոց ոչ կարես իշխել, մի ցանկար,»:

ՄԺԴ. ԼՆյսպէս ընթերցեալ Լ'ղեքսանդրի՝ ասաց ընդ զօրականսն. ԼՆըք զինուորակիցք, մի դարձեալ խռովեցուցէ զձեզ ընթերցեալս գիր 'ի Պաւրայ. յիշեցէք՝ և զոր Վարեհն գրեաց. քանզի ճշմարտապէս միախորհուրդ է խուժադուժ ազգացն անզգայութի: Վանզի որպէս առ նոսա գազանք, վագերք, ինձք և առիւծք և փիղք խրոխտացեալք յիւրեանց քաջութի զանազանութեամբք մարմնոցն՝ դիւրաւք 'ի մարդկային իմաստութենէ որսացեալք լինին, այսպէս և թագաւորք խուժադուժ ազգաց խրոխտացեալք 'ի բազմութիւն զօրուն դիւրաւ 'ի խոհեմութենէ հեղեմացուց ըմբռնեալք լինին:

ՄԺԴ. ԼՆյսպէս յայտնի երևեցուցեալ Լ'ղեքսանդրի և սրեալ 'ի քաջալերութիւն զգօրն, գրէ փոխանակ Պաւրոսի թուղթ, որ ունէր յինքեան օրինակ այսպիսի ինչ. «(Թագաւոր) Սքանդարիոս մակեդոնացի, թագաւորիդ հնդկաց Պաւրոսի խնդալ: Լճդ գիտեա զի ևս առաւել յօժարագոյնս արարեր զմեզ 'ի կռիւ ընդ քեզ զայրանալ, ասելով զՆլլադա ոչ ինչ ունել արժանի թագաւորական տեսութեան. այլ զձեզ զհնդիկս զամենայն ինչ բարի ստացուածս ունել աշխարհս և քաղաքս: Իայց գիտեա զի ամենայն

1 Բ. չունի զհատուածդ այսպէս
.. լայնէնէ:

2 ՀՀ. չի ուրեմ յաւելի հարս
պախօսէ:

մարդ զլաւն ցանկայ փռնուլ և ոչ զնուազն ունել . արդ վասն զի հելլենացիքս զայս ոչ ունիմք , իսկ խուժադուժքդ ստացեալ ունիք . արդ մեք հելլենացիքս ցանկամբ լաւացն , կամիմք և զայս 'ի ձէնջ ստանալ : Իայց գրեցեր դու ինձ և վասն անձին քո թէ աստուածոց և մարդկան թագաւոր ես . նա և քան զաստուածս զքեզ մեծամեծ կարես ասել : Իսլ ես իբրև առ մարդ պոռոտախօս և խուժադուժ ընդհարկանիմ պատերազմաւ և ոչ իբրև ընդ աստուածոց . քանզի զաստուծոյ զմի զսպառազինութիւն ոչ կարէ տանել առ հասարակ ամենայն աշխարհ , կամ զորոտման ճայթիւն կամ զկայծականց լուսաւորութիւն կամ զփայլատակմանց ճարճատիւնս : Իրդ որպէս ըզքեզ ահեալ ոչ պակուցանեն յինէն պատերազմաւ հարեալ ազինքն , և ոչ զիս երկեցուցանեն պոռոտող բանքդ » : Իսյպէս գրեալ զթուղթն ետ տանել :

ԵԺԵ . Իսկ Պաւրոսի ընթերցեալ զգրեալսն 'ի նմանէ , յոյժ զայրացաւ . և ժողովէր զբազմութիւնն , յովով փիղս և բազում գաղանս որ մարտակիցք լինէին հնդկաց : Իս իբրև մօտ ելին մակեդոնացիքն և պարսիկք , և Իղեքսանդրի տեսեալ զբազմութիւն պատրաստութեան պատերազմին՝ երկեալ ոչ 'ի բազմութենէն , այլ 'ի գաղանացն . քանզի տեսեալ զնորոգ և զսքանչելի գործ գաղանացն , զի ընդ մարդկան ունէին սովորութիւն կռուել , և ոչ ընդ գաղանս : Ստանէ ապա և ինքն Իղեքսանդրոս հրեշտակ 'ի պաւրիական քաղաքն զինուորական ձևով իբրև 'ի կերակուր ինչ գնել : Իս նոցա տեսեալ զնա տարան դէմ յանդիման Պաւրոսի : Իսէ թագաւորն ցնա . Օի՛ եկեալ է քո այսր : Իսէ . Օ ինուորք եմք Իղեքսանդրի առաքեալք : Իսէ ցնոսա . Օ ի՛ է Իղեքսանդրոս : Իսէն ցնա . Ողջ է և կենդանի : Իսէ . Իս ընդէր ցանկայ ընդ այսքանում Պաւրոսի պատերազմ տալ . բայց ես միսիթարեցից զնա եկեալ : Իս բազում

ժամս խորհեալ, անձին իւր տեսանելով զպատրաստութիւն բազմութեան գազանացն, և հարցեալ զիւր խորհուրդն գայ 'ի զօրս իւր :

ՄԺԶ. Ի՞նչ այս զի՞նչ ապա առնէ կորովամիտն Ի՞նչ ղեքսանդրոս : Եւքան միանգամ ունէր մարդապատկեր պղնձի, զնոսա հրամայեաց քաջ ջեռուցանել զի իբրեւ զհուր լիցի պղինձն, և տայր տանել առաջի հանդէպ գազանացն : Իսկ գազանքն 'ի վերայ յարձալեալ և բուռն հարեալ զպղնձի պատկերացն 'ի մարդոյ կերպարանս՝ վառեալք լուծանէին բերանք նոցա, և ոչ ևս այնուհետեւ յոք մերձենային : Իսկպիսի հնարիւք զյարձակումն գազանացն դադարեցոյց հանձարամիտն Ի՞նչ քսանդրոս :

ՄԺԷ. Իայց պարսիկքն առաւել բռնահարէին զհնդկացիսն և 'ի բաց հալածէին զնոսա նետաձգութեամբ և ձիամարտութեամբ. և բազում լինէր նոցա կռիւ սպանողացն, նա և սպանելոցն : Ի՞նչ կալ յերկիր և Ի՞նչ քսանդրի զուարակազլութիւն երկվար երկարոնեայ գեղարդեամբն հարեալ 'ի Պաւրոսէ : Եւ կասեաց մտօք մակեդոնացին՝ եղեալ այսորիկ : և անփոյթ արարեալ 'ի կռուոյն ինքն միայն քարշէր զձին, զի մի բարձեալ լիցի 'ի թշնամեացն : Եւ իթնօր արարին պատերազմ տալով և աշխատելով զօրքն Ի՞նչ քսանդրի :

ՄԺԸ. Եւ ոմանք 'ի նոցանէ զարհուրեալք կամեցան զանձինս իւրեանց մատնել : Իսկ իմացեալ զայս Ի՞նչ քսանդրի թէ հանդերձեալ է յիւրոցն մատնումն կրել, լուռ եղեալ 'ի ձեռն քարոզչացն առ այս ասաց Պաւրոս. Պաւրէ, այս ոչ է թագաւորի զօրութիւն եթէ ընդ վայր տարապարտ այսքան զօրք կորիցեն. այլ քաջութիւն առողջութեան իւրոց մարմնոցն, եւ թէ երկաքանդիւր ոք 'ի մէջ զօրուն 'ի հանդստեան իցէ, և մեք 'ի կռիւ իջուք. զի ես և դու միայն ընդ միմեանս մարտիցուք յաղսգս թագաւորութեան հնդկաց :

ՄԺԹ. Օ այս լուեալ Պաւրոսի և խոստացաւ միայն նամարտիկ լինել ընդ նմա, տեսանելով զմարմինն ի շղեքսանդրի ոչ համեմատ իւրոյ մարմնոյն. քանզի էր Պաւրոս կանգունս հինգ, իսկ Ղեքսանդրոս կանգունս երիս: Այցին միմեանց ընդդէմ ի մարտ պաւտերազմի. և երկաքանչիւր բազմութիւնն հայեցեալ տեսանէին եթէ ո՞ր յաղթիցէ: Արդովեցան՝ ընդ միմեանս՝ խառնեալ զզօրն Պաւրոսի. և ընդոստացեալ Պաւրոս դարձաւ յետս կոյս ուսանել կամեցեալ ըզպատճառ հեծելախումբ ամբոխիցն աղմկի և խռովութեան: Իսկ Ղեքսանդրի կըեցուցեալ զոտն վազեաց ի վերայ նորա, և դնէր ի ներքոյ զսուրն հանդէպ դանձակին և անդէն սպանանէր զհսկայաւ ձև գոռոզն զթագաւորն Պաւրոս, և զմեղէն բլուրն դիմաւաւ ի վայր ընկենոյր յերկվարէն: Օ որ տեսեալ Պարսից և մակեդոնացւոց զօրացն Ղեքսանդրի, ճախր առեալ ճեմէին տեսանելով զարքայն իւրեանց այնպին սէգ և սարասի բարձրութեամբ յաղթեալ հակառակամարտին յասպարիսի:

ՄԻ. Այնժամ սկսան նախարարքն և զօրքն ընդ միմեանս բախել և մարտնչել: Իսկ Ղեքսանդրոս ցնոսա. Ո՛վ թշուառական և յիմար հնդիկք, յետ մահուան թագաւորին ձերոյ զի մարտ եղեալ կրուուիք: Եւ նորա ասեն. Օ ի մի և մեք գերի վարեալք լիցուք: Իսկ ցնոսա թագաւորն. Դադարեցէք ի պատերազմէդ. և երթայք մտէք ի քաղաքդ ձեր ազատք և աներկիւղ. զի ոչ եթէ դուք համարձակեալ յանդգնեցարուք ընդ իմում զօրուս պատերազմ տալ, այլ Պաւրոս ընդ իս կուուեցեալ: Իւրդ երթայք ի դաւառդ ձեր և կալարուք զնա ազատութեամբ: Օ այս ասաց, գիտացեալ զի ոչ համեմատ էր զօրս կանքն նորա ընդ հնդիկս կուուել:

1 Չորս 00. Եւ եղև ընդոստացաւ Պաւրոսի. և ընդոստացաւ կամ ընդոս և վերսկսան և ազալի ինչ ի զօրս քաղ. և իւրեայ զօրսն:

ՄԻԱ . Եւ հրամայէ թաղել զՊաւրոս իբրեւ զթաւ գաւոր : Իսկ զպատուական ինչն նորա զամենայն բարձեալ զոսկի և զարծաթ և զականս պատուականս , ճանապարհ դէպ ուղիղ յՈքսիդարկաս առնէր . ոչ իբրու զի բազումք էին կամ պատերազմողք , այլ իբր մերկ իմաստասէրք , ընդ տաղաւարօք և 'ի ներքնատունս բնակեալք էին :

ՄԻԲ . Եւ նոցա ուսեալք եթէ եկեալ հասեալ է Ղեքսանդրոս առ նոսա , յղեն առ նա զքաջ իմաստասէրս իւրեանց , թուղթս տանել տան նմա : Օ որ առեալ Ղեքսանդրի , ընդ որս և ընթերցեալ , որ ունէր օրինակ զայս : “ Իրաքմանք մերկ իմաստասէրք՝ Ղեքսանդրի առն քաջի և հզօրի գրեցաք խնդալ : Գիտեա զի ոչ ինչ գտցես 'ի մէջ առնուլ զնալ . զի եթէ կամիս զոր ինչ ունիմք՝ բառնալ , ոչ ինչ պէտք են աստ քաջութեան կամ հանդիսի . այլ եկ առ մեզ սիրով , թերեւս ուսցիս ով եմք . քանզի քեզ 'ի վերին զօրութենէ նախախնամութեան արարչութենէ ըզհետ դայ պատերազմողական յաղթութիւնդ , իսկ մեզ՝ իմաստասիրելս , ” :

ՄԻԳ . Եւսպէս ընթերցեալ Ղեքսանդրի խաղաղութեամբ չողաւ առ նոսա , և ետես զամենեսեան մերկավերարկուս ընդ տաղաւարօք և ընդ այրիւք բնակեալս , և զմանկունս և զկանայս հանդերձ հօտիւք ընդ վայր բարձեալ թողեալ : Օ մի ոմն 'ի նոցանէ եհարց . Գերեզմանս ոչ ունիք : Եւ նա ասէ . Ոյրս այս յորում բնակեալս եմք , է ինձ գերեզման . քանզի աստ հանգեայց յերկրի , թաղելով զիս 'ի քուն բնակչաց ընդ երկրաւ , վասն զվախճանեալ անդ յաւիտեանական քունն բնակեցայց : Եւ միւսում ասաց . Որ յուով են , վախճանեալքն եթէ կենդանիք : Եւ նա ասէ . Եւնն ահա վախճանեալքն յուով . այլ մի չափեր զոչ ևս էսն . քանզի որք տեսանինս , յուովք են քան զայնս որ ոչ ևս երևին : Եւ ցալ ոմն եհարց . Օ ինչ

հզօրագոյն է, մահ թէ կեանք : Եւ նա ասէ . կեանք : Եւ թափաւորն . զհարդ : Եւ . Օ ի արեգակն ծաւ գեալ հզօրագոյնս ունի զճառագայթս 'ի կեանս, և երեկուն մտանելով տկարագոյն տեսանի : Եւ զմիւսն եհարց . Օ ինչ յողով է, երկիր թէ ծով : Եւ . Երկիր . քանզի և նոյն իսկ ծով 'ի վերայ երկրի հաստաւ տեցաւ : Եւ ցայլ ոմն եհարց . Օ ինչ յամենայն գաւ զանաց է խորամանկագոյն : Եւ նա ասէ . մարդ : Եւ զհարդ է այս : Եւ . Յանձն քո հարց . քանզի ահա քանի գազանս ընդ քեզ բարձեալ բերես, զի զայլոց գազանացն զորս միանգամ յափշտակեալ տարցիս : Եւ աշխարհականն ոչ բարկացաւ՝ գիտացեալ զո հարցանէն : Եւ ցայլ հարցանէ . Օ ինչ է թափաւոր : Եւ նա ասաց . Եւ ելաստացու թի ագահութե . զօրութի ապիրատ . համարձակութի յանդուգն . ժամանակի յաջողութեան հասանել : Եւ այլում ասաց . Օ ինչ առաջին է, գիշեր թէ տիւ : Եւ նա ասէ . գիշեր : Օ իհարդ է այս : Եւ նա ասէ . Օ ի ծնեալն 'ի խաւարի յորովայնի առէ . ապա յայտ գայ ելանէ առնուլ զոյս : Եւ արձեալ այլում ասաց . Ո՛ւմ ոչ կարեմք սուտ խօսել, այլ ճշմարիտ բան նմա մատուցանեմք : Եւ նա ասաց . Եւ ստուծոյ . քանզի ոչ կարեմք սուտ խօսել այնմ որ զամենայն ինչ գիտէ՝ աստուած : Եւ առ այլ ոմն ասաց . Ո՛ր լաւ է մասն կողման, ահա կինք թէ աջինք : Եւ . ահա . Եւ նա ասաց . զհարդ : Եւ նա ասէ . Օ ի նախ առաջին արեգակն ծագէ յահեկին կողմանէ յաջակողմն կոյս . և մերձաւորութիւն առնեմք ընդ կանայս յահեկին կողմանէ . և գիեցուցանէ կին նախ առաջին տալով մանկանն զահեկին ստինն . իսկ զաստուածս բարձեալ բերիցեմք յահեկին ուսոց վերայ բառնալով . նա և դուք իսկ թափաւորք զիշխանութեան գաւազանն յահեկում ձեռին ունիք : Եւ առ այլ . Եւ մենից առ զին մարդկան ո՛վ յաղթէ : Եւ . Ո՛ր , զի բուռն

է և խիստ առ ամենեսեան : Ի՞նչ Ի՞ղեքսանդր . Ի՞նչ
 տուած առ ինչ իրս բարկանայ : Ի՞սաց . Ի՞նչ մեծա-
 տանց անիրաւունս և ընդ աղքատաց հպարտութիւն :
 Ի՞նչ . Յարարածս զինչ է քաղցրագոյն : Պատաս-
 խանի . Սէր 'ի սրտէ : Եւ զինչ դառնագոյն : Պա-
 տասխանի . Եւ խաւանձ և ատելութիւն : Ի՞սպէս յիւ-
 րաքանչիւր ոք հարցեալ ասաց ցնոսա . Ս'իս համուռ
 ամենեքին խնդրեցէք 'ի մէնջ զինչ և կամիր : Գոչե-
 ցին ամենեքին և ասեն . Տուր մեզ անմահութիւն ,
 զի մի մեռցուք : Եւ Ի՞ղեքսանդրոս ասաց . Օ՛յայդ
 իշխանութիւն ես ոչ ունիմ . քանզի և ես իսկ մարդ
 եմ մահկանացու : Եւ նոքա ասեն . Իսկ ապա զի
 մարդ մահկանացու գոլով քո , առ ինչ այդչափ պա-
 տերազմ տաս և այդչափ տաժանիս յոլով արիւնս
 հեղլով , զի կամօք զամենեցուն զինչս առցես . և
 ո՛ր զայս տարցիս . ո՛չ դարձեալ զայս ևս այլոց ես
 թողլոց : Ի՞սաց ցնոսա արքայն . Եւս ոչ 'ի մէնջ , այլ
 'ի վերին նախախնամութենէն մատակարարեալ լի-
 նի , զի մեք արքանեակք լիցուք նորին հրամանին .
 քանզի ոչ շարժի ծով , եթէ ոչ հողմն շնչեսցէ . և ոչ
 տատանին ծառք , եթէ ոչ օդն սահեսցէ . ոչ առնէ
 արդիւնս մարդ , եթէ ոչ 'ի վերնական խնամոցն ըզ-
 կամս առցէ : Եւ արդ ես դադարեւ կամիմ 'ի պա-
 տերազմ տալոյ , այլ ոչ տայ թոյլ բարուցս իմոց տէրն .
 վասն զի թէ ամենեքին միաբարոյք էաք , դատարկ
 և անգործ լինէր աշխարհ . 'ի ծովու ոչ նաւել լինէր ,
 տուն ոչ շինեալ լինէր , ամուսնութիւնք ոչ կատա-
 րէին , մանկարարութիւնք ոչ էին . քանզի քանի մար-
 դիկ յինէն եղելոց պատերազմաց թշուառացան՝ կռ-
 րուեալ զիւրաքանչիւր իրս , և այլք բարեբաստիկ
 եղեն յայլոց մեծացեալք . քանզի ամենեքին զամենե-
 ցուն առնլով՝ այլոց անդրէն փոխանակ բառնալ թո-
 ղումք . և ոչ ուրեք ոչ ինչ է : Օ՛յայս ասացեալ Ի՞ղեք-
 սանդրի , և չուեալ անցանէր գնայր բազում աշխա-

տուժիւնս աշխատեալ 'ի Ճանապարհս, ընդ անգնաց
և ընդ անկոխ տեղիս գնալով. և ոչ էր 'ի սակաւ
հոգս :

ՄԻԴ. Իսկազրեաց թուղթ Լճիստոտէլի յաղագս
պատահելոցն իրաց, այսպէս օրինակ ունելով : “ (Ը) աւ
գաւոր Լճեքսանդրէ՝ Լճիստոտէլի վարդապետի ի-
մոյ խնդալ : Պատահեալ մեզ հրաշաւոր և սքանչելի
իրքն հնդկային աշխարհիս, հարկաւոր համարեցաք
պատմել ձեզ : Բնորդի հասեալք 'ի պրասիական՝ բա-
ղաքն, որ թուէր մեզ մայրաքաղաք գոլ հնդկաց աշ-
խարհին . որ և հասեալ կալաք զյայտնի սարաւանդ
մի հնդկական ծովուն : Եւ դիմեցի ես հանդերձ սա-
կաւուք յառաջ ասացեալ տեղիս, և քննեալ և ու-
սեալ գտաք զի արածանէին անդ իգակերպ ձկնա-
կեր՝ մարդիկ : Եւ ես կոչեցի առ իս զոմանս 'ի նո-
ցախէ, և գտի զի խուժադուժ էին խօսիւք . և հարցի
յաղագս տեղեացն . և նշանակեցին ինձ կղզի մի զոր
ամենեքեան տեսանէաք 'ի միջոցի ծովուն, յորում ա-
ռացին կարի յոյժ հին որումն թագաւորի գերեզման
գոլ, յորում ոսկի բազում կայր նուիրեալ : Եւ ես
յօժարագոյն եղէ 'ի կղզին անցանել, և չարաչար
ընդդէմ կային մեզ խուժադուժքն : Եւ հրաժա-
րեալ նոցա 'ի մէջ աներևոյթ լինէին . զիւրեանց
նաւկնեարն բարձին թողին, որ էր թուով երկոտա-
սան : Եւ այս այսպէս եղելոյ իրաց, սակայն Փիդո-
նայ հարազատ բարեկամին իմոյ և Հեփեստիոնայ և
այլոց բարեկամացն ըստ դիպուածոյ ոչ տուեալ ինձ
թոյլ անցանել, և մանաւանդ աշակերտակցին իմոյ
Փիդոնայ որ ասաց . Եթէ ոչ ես յառաջագոյն մտա-
նեմ՝ 'ի նաւդ և անցանեմ տեսանեմ զկղզին, յայն-
ժամապա առաքեմ առ քեզ զմակոյկս . բայց յառաջ

1 Ամօրինակք աստ և յղկնին րեք համաձայն լատինականին :
պարսիական. պարսիական. պարսիական. 2 Այսպէս ըստ միոյ օրինակի
միօրինակ վարեցաք ամենայն ու. համաձայն լատ. այլք յիշեցդ :

քան զիս վաճառք կրել քեզ ոչ է հարկաւոր . քանզի եթէ Վիդոն կորիցէ , այլք քեզ շատ գտցին բարեկամք . ապա թէ Ղլեքսանդրոս , աշխարհ ամենայն թշուառացաւ : Եւ հաւանեալ նմա թոյլ ետու անցանել յառաջագոյն նովիմք այնուք երկոտասան մա կուկօք , յորս մտին արք հարիւրք : Եւ նոցա իբրեւ դիւր եղև նաւարկելն և մերձեցան 'ի կղզին , և չաքաբարոյ խուժադուժքն կղզի է ասելն , և կիտոս էր : Եւ սակայն անահ ' ելեալ զնաւկներն մալիօք իբր 'ի կղզւոյ կապեալ հանգուցանելին . և հաստաւ տեալ և կառուցեալ զնաւացն ելա , և 'ի բաց հանելով զնաւն պարանօք 'ի լկաձև տեղին , և նոքա ելին արտաքս տեսանելով մեր : Եւ ժամ մի իբրև էանց , յանկարծօրէն մխրձեցաւ գազանն 'ի խորս ծովուն . և մեք աղաղակեցաք , և գազանն աներևոյթ եղև , և նոքա կորեան չարաչար հանդերձ բարեկամաւն իմ : Եւ ես յոյժ գլարէի 'ի վերայ պատահելոց իրացն . և զխուժադուժն ինդրեալ ոչ ևս կարացաք գտանել . և կացեալ մնացաք աւուրս ութ 'ի վերայ սարաւանդակին . տեսաք յեթներորդուժ աւուրն զգազանն զի փիւղս ունէր 'ի վերայ իւր : Եւ ճեպէին զմեզ շատք 'ի մեծամեծաց . անցաք գնացաք 'ի պրասիական քաղաքն , և բազում ինչ հրաշալի և սքանչելի տեսեալ որ էր հարկաւոր զեկուցանել քեզ : Վանդի տեսաք գազանս զանազանս և բնական տեղեաց տեսութիւնս և ազգս սողնոց . բայց որ քան զամենայն էր սքանչելագոյն՝ զարեգական և զլուսնի պակասութիւն և զյանկարծօրէն կորուստ , և զմեր անցս յանկարծօրէն արկուածս . յաղաքս որոյ իւրաքանչիւր ուրուք , առաջնորդ վարդապետ պանծալի , հարկաւոր է ցուցանել քեզ : Վանդի յաղթեալ մեր 'ի արեհի ' Վարսից թագաւորին , և զնորայն ընդ ձեռամբ արկեալ և հնազանդեալ , ընդ բոլոր աշխարհ գնա-

ցեալ շրջեաք՝ 'ի նմա թագաւորեալք տեսանելով զգարիսն : Վ՛անգի էր ոսկւոյ բազմութիւն և արծաթոյ , և թակոյկք ոսկիք յականց զանազան պատուականաց զարդարեալ , և տանէր մի մի թակոյկ բաժակ՝ իննսուն . և այլ շատ տեսիլք սքանչելեաց : Եւ անտից սկիզբն արարեալ զճանապարհն 'ի կասբիական դրանցն գնացաք . և միանգամայն ընդ լինել տաան ժամ՝ փող հարկանել 'ի ճաշ , մինչև յիններորդ ժամ գիշերոյն . զի պարտ և արժան էր զգնացս ճանապարհին լինել ժամ հինգ մինչև 'ի մէջ գիշերոյն , և զայլ ևս մնացեալ ժաման վեց յանկողինս 'ի հանգիստ դառնալ . և միանգամայն ընդ արեգակման ծագել փողք նշանակէին մինչև 'ի չորս ժամ : Եւ այնքան էր բազմութիւն պատրաստութեան զօրականացն , զի մի մի իւրաքանչիւր ոք 'ի նոցանէ զարդարեալ էր օղով և սունապանօք և բարձապանօք մորթեղինօք , և լանջապանօք զմարմինս իւրեանց պատէին : Վ՛անգի յառաջագոյն ասացին ինձ բնակիչք տեղեացն զսողնոցն 'ի ճանապարհս զսատակումն գործել , քարոզաւ հռչակեցուցեալ ազգին՝ տուն արարի՝ մի ումեք առանց այսր կազմածի լինել , զի մի անձին մեղ գիցէ : Եւ գնացեալ մեր անբաւ ճանապարհս աւուրս երկոտասան՝ եկաք 'ի քաղաք մի որ էր 'ի մէջ գետոյ , և յաւազուտ ինչ տեղիս շուրջ զգետովն՝ յորում մեք կամեաք բանակ հարկանել : Եւ էր 'ի քաղաքին եղէգն կանգնոց երեսուն՝ շրջափակ չափաւորութիւն ունելով . յորոց և քաղաքին ամենայն ձեղունքն՝ յարկեալ էին . բայց ոչ կայր 'ի վերայ յատակի քաղաքն , այլ 'ի վերայ յառաջ ասացելոց եղէգանցս . և նաւկնեար էին 'ի գետն , որ

1 Բ. գրեալ էր Բաթնիսուն . իսկ քաղաքն ոչ վայրապար . մի օր . այլք Բաթնիսուն , պատուաբոլն : Գծն աւարի : Ս և Հ . ալք աւարի :

2 Բ. Գիլի :

4 Այլք էրեւից :

3 Բ. միահեռ գրեալ էր քաղաք :

5 Հ . յեղուսն :

քննելով տեսաք 'ի տախտակաց յեղէգանց յայսցանէ կազմեալ 'ի պահպանութիւն : Այս անդ զբանակն հարկանել հրամայեցի , և հասեալք յայն տեղի յերիս ժամս աւուր շրջէաք անդ : Այլ եկեալ 'ի գետն գըտանէաք զջուրն դառնագոյն քան զցմախ . և կամէին մերքս անցանել 'ի քաղաքն . ելին ձիագետիք և յափը տակեցին զարմն : Այլ լինէր մեզ այնուհետեւ ամենայն իրօք անցանել 'ի բաց գնալ 'ի տեղւոջէն . և փող հարեալ խաղացեալ գնացաք 'ի վեց ժամէ մինչև 'ի մետասան ժամ 'ի ջրոյն խափանեալ ցայնքան մինչև տեսանել ինձ զինուորս ոմանս որք զիւրեանց մէջն ըմպէին : Այլ ահա ընդ շամբս և ընդ անբաւ ջուր անցեալ եկաք ըստ դիպուածոյ 'ի տեղի մի որ էր լիկ , ամենաբեր անտառս ունելով . յոր եկեալ ժողովեալք պատահեցաք քաղցր ջրոյ որ զանցուցանէր՝ զմեղու քաղցրութեամբ : Այլ յոյժ խնդալից եղեալ ես հանդերձ բարեկամօքն՝ գտաք 'ի վերայ սաւրաւանդակին , որ էր գրեալ 'ի նմա զայս ինչ . Սեսոն քուսա աշխարհակալ , հաստատութիւն արձանի աւրարի որ ընդ կարմիր ծով նաւեն : Հրամայեցի ապա բանակ հարկանել անդ և զառ 'ի յանկողինսն կազմել . և փող հարաք ճաշ առնել , և խարոյկ յետ այսորիկ արկանել առ 'ի զգուշութիւն պահպանութեան . և որպէս էրն մեր սովորութիւն , ննջեալ 'ի քուն եղաք : Այլ միանգամայն ընդ պայծառ լուսնոյ և գեր 'ի վերոյ մեր լինել զերիւք ժամօք գիշերոյն՝ եկեալ 'ի մի վայր ժողովեցան ամենայն գազանքն անտառին 'ի յառաջ ասացեալ լիկն ջուր ըմպել : Այլ էին 'ի նոսա կարիճք կանգունք՝ և աւազասոյզք , էին որ սպիտակ էին և էին որ շէկք էին . և երկիւղ ոչ դուզնաքեայ ունէր զմեզ : Այլ ահա ոմանց կորուսելոց և զմանկանց վաղվաղակի՝ լալիւնս և կառաչ ոչ սակաւ

1 Ս . զվաղացանէր զեղ քաղցրա-
մեղու քաղցրութեամբ :

2 Այլք 'ի լափ խնդանոյ :

3 Երեք օր . վաղվաղիսն կամ
վաղվաղիսն և խոտալ :

ունէր զմեզ : Սկսանէին և գազանքն չորքոտանիք գալ 'ի լին ըստ սովորութեան իւրեանց ջուր ըմպել . յորումէին առիւծք մեծամեծքան որ առ մեզ զուարակք են , և ուրկեղջերք մեծամեծք յանառուէ եղէ գանցն գային 'ի դուրս . նա և վարազք մեծամեծքքան զառիւծս , որոց ատամունքն էին կանգնեայք . և լուսանունք¹ և ինձք և վագերք և կարճագիւք և փիղք և եգնախոյք և զուարակափիղք , և արք վեցոտնեայք և փոկոտունք² , և շնակաքաւք³ , և այլ շատ ազգ կենդանեաց գազանաց կերպարանօք . և էր ահն և երկիւղն որ ոչ ունէր գլապաղունն : Եւ երկաթով զոմանս⁴ 'ի նոցանէ վանեցաք և զանտառն հուրք այրեցաք . և սողունքն 'ի ներքս 'ի հուրն ընթանային : Եւ էր որ առ ոտն կոխէաք և սուսերօք սատակէաք . և առաւելապէս հրկէզս լինէին , մինչև լուսինն 'ի վեց ժամ գիշերոյն եմուտ : Եւ այսպիսի ահ ընդոստական և սաստիկ արհաւիրս կրելով կայաք զարմացեալ ընդ գանազանս⁵ կերպարանս նոցա : Եւ ահա յանկարծակի հասեալ անդր գազանի միոյ որ մեծ էր քան զամենայն փիղ , որոյ անուն էր Քառաժանի , որ ցանկայր յարձակիլ 'ի վերայ մեր . և ես շուրջ այսր և անդր ընթանայի և աղաչէի զքաջ ընկերակիցսն իմ զխարոյկսն արկանել և զանձինս պահել՝ զի մի չարաչար կորուսեալք լիցուք : Եւ գազանին յոյժ ցանկացեալ փնաս առնել մարդկան , և վագեաց անկաւ 'ի խարոյկսն . և անտի 'ի ներքս 'ի բանակն մըտեալ կորոյս 'ի նոյն ժամայն արս քսան և վեց . իսկ այլ արքքաջք 'ի մէջ հարեալ սատակեցին զգազանն միեղջիւրի . և հազիւ արք հազարք երեք հարիւրք կարացին քարշել զնա 'ի տեղւոյն 'ի բաց : Եւ միանգամայն ընդ մտանել լուսինն գիշերաղուէօք յաւա-

1 Բույստունէ : Հ. Լոստանիւն :

Եւ երկաթով :

2 Այլք փոկոտնայք :

4 Այլք գազան կամ գազանափերդ :

3 Հ. Զնակաքաւք . . . որ ոչ է տեղի :

զուհի 'ի վեր վազէին հինգկանգնեայք և այլք ութ-
կանգնեայք . և ոմանք 'ի նոցանէ կորուսին զբազու-
մըս 'ի մերոց : 1 Ազգէին 'ի վեր 'ի լկէն խեցգետեաց
բազմութիւն , որ զգինակիրս և զհրամանսն ' և զվե-
րանսն ամենայն կորուսանէին : Եւ ջրջիկանք էին
քան զաղաւնիս մեծամեծս , որ ատամուռն ունէին
զոյգ մարդկան : Եւ բուք առ լկին անցեալ նստէին .
զորս որսացեալ էր մեր , մեծ խորտիկ զայն ունէաք
մեզ . 'ի մարդկան վերայ ոչ յարձակէին և ոչ 'ի հուր
մերձենալ իշխէին : Իսկ իբրեւ տիւ եղև , այսք ամե-
նայն անցեալ գնացին : Եւ յայնժամ 'ի վայրացն ա-
ռաջնորդսն զոր ունէաք յիսուհի , որ 'ի յայս չարս ըզ-
մեզ տարեալ հասուցին , անդ հրամայեցի խողխողել ,
առ գետն ' բառնալ ընկենուլ : Եւ զայս 'ի մի վայր
ժողովեալ անցաք գնացաք լարս երկուտասան . և ե-
լեալ ըստ անապատն՝ եկեալ պատահեցաք և եղաք
'ի բռնութեան ճանապարհն որ տանէր 'ի պրասիա-
կան քաղաքն : Եւ գնացեալ աւուրս ինչ եկաք 'ի
քաղաքիկ մի փոքրագոյն , և կամեցայ հանգուցանել
զիմ՝ քաջորեարմն աւուրս հինգ : Եւ 'ի վեցերոր-
դում աւուրն զամենայն զայս այսպէս մատակարա-
րեալ պատրաստէաք այնուհետև դառնալ զվեց ժա-
մաւ , լինի 'ի վեր 'ի յօդդ տեսիլ իմն այսպիսի յամ-
սեանն նաւասարդի որ օր երեք էր . նախ և առաջին
յանկարծօրէն հոսեաց հողմն սաստիկ , մինչ զի և
զխորանս և զվրանսն մեր 'ի մի վայր զբանակին բե-
րել ընկենուլ . և մեք մինչ յոտն կացաք , յերկիր 'ի
վայր զարկանէաք : Եւ վաղվաղակի իմ՝ հրամանս
տուեալ զվրանսն կանգնել և զայն ևս հաստատել :
Եւ մինչդեռ մեք կազմէաք , դէպ եղև գալ ամպոյ , և
խաւար եղև այնքան՝ զի և ոչ տեսանէաք զմիմեանս .

1 Իմա զհրոյ ամանս կամանօթս
պատրաստելի : Հ. Ե. սոսերմանս :

2 Այլք ե 'ի գէտն . ընդ ան-
պատն :

3 Այլք վի 'ի վեր 'ի յօդդ գե-
տիւ կամ 'ի յօդադեալի իմն երեւոյս-
յանն . . . յանկարծայի հսկայ հողմն :

և անյայտ ամպին և օդոյն մթին եղելոյ և թանձրացելոյ առանցքերելոյ, ապա տեսաք յօդոյն հողմն ուժգին և զանազանս որ դային . տեսանէաք և յերկնէ առաջոյ՝ իբրեւ ասպարիսաւ տառն՝ բոլոր ամպս 'ի մի մեանց դիզեալս, և դարձեալ սաեպ սաեպ կարմրացեալ . և այս եղեալ 'ի յաւուրս երիտ : Եւ արեգակն աներեւոյթ եղեալ զաւուրս հինգ՝ ձիւն բազում լինէր . դէպ եղև զինուորաց որք յանդգնաբար եղեն յօդն, [թաղեալք ուղղորդք . յետ այսորիկ 'ի ձեանն առաւելքան զեօթանսուն վախճանեալ : Իսկ իբրև արեգակն ծագեաց, մեք բազում ինչ կորուսաք և զբազումս 'ի մէնջ : Եւ էին դաշտքն՝ վառն յատակէն 'ի բարձր ելանել զիզանալ ձեանն՝ կանգունս երիտ : Եւ յետ աւուրց երեսուն ճանապարհին դիւրագնաց եղելոյ, դարձեալք և եկաք զնացաք . յետ աւուրց հինգ բախեցաք կռուով և խրեցաք պրասիական մայրաքաղաքին հնդկաց հանդերձ Պաւրոսաւ և որք ընդ նմայն էին, և նորայոցն ամենեցուն ամենալիր բարեօքն, յաղագս որոց ձեզ գրեալ է : Եւ եղելոյ այսր և իմ շուքջանակի իրս բնուածեան մատակարարեալ : Իսկ հնդիկք յօժարուածեամբ 'ի մի վայր եկեալ ժողովէին և ասէին ինձ զայս . [Խաբաւոր մեծ, առցես զքաղաքս և զթագաւորութիւնս և զլերինս և զազինս՝ յորոց ոչ ոք 'ի կենդանեաց եհաս, և ել 'ի վերոյ՝ . ոչ ինչ այսուհետև և ոչ ինչ ոչ գոյ արժանի քոյոյ առաւելութեանդ . և գիտեա զի յոր կամիս կողմ, և որք միանգամ են 'ի քաղաքկնեարդ մարդիկ՝ դան առ քեզ . բայց ոսկի յովովքան որ աստ կայ, ոչ այլ ուրեք գոյ : Եւ սոցա գովեստ և գովութիւնս արարեալ ասացի . Եւ ասն զի եղէ 'ի բազում յաժմանց վերայ բարձրախոհութենէ, եթէ ինչ աւուրք գիտէք առակ և հրաշալի

1 Այլք տառնոյ :

Եւ այլ յեանն... աւուրց երեւից :

2 Այլք դաշտն յաբախէն... եւս .

3 Այլքայն ամենայն օրինակք :

ինչ արժան թագաւորական տեսլեան, նշանակեցէք
ինձ : Եւ ոմանք եկեալ 'ի քաղաքկներոյն ասէին .
Լ'ըքայ, ունիմք ցուցանել հրաշարի արժան իմն քեզ .
քանզի ցուցցուք քեզ տունկս որ մարդկորէն խօսի :
Եւ նոյնժամայն հրամայեցի զնոսա գան հարկանել,
իբրեւ այն թէ խաբել զիս . բայց սակայն հարկաւոր
համարեցայ գիտել : Եւ անտի գնացեալ իմ աւուրս
երկոտասան՝ եկաք 'ի գեօղ մի, զոր ասէին վերջ գոլ
և եզր կողմանն հարաւոյ յարեւելս կոյս . և յետ սորա
այլ ոչ ինչ գոյ . այլ որպէս ասէին՝ անապատ գազա-
նուտ՝, յոր տեղիս ոչ ոք 'ի մէջը երթեալ : Եւ իբր
հասաք, տարան մուծին զմեզ 'ի դրախտ մի . քան
զի գեօղն ոչ քարամբք և ոչ աղիւսովք՝ այլ 'ի ծա-
ռոց եր ծածկեալ վասն արեգական և լուսնի . իսկ
'ի միջոցի դրախտին իբր ըստ նոցա պահպանութիւն՝
նուիրական մեհեան եր արեգական և լուսնոյ : Եւ
երկու ծառք էին յոյժ հանգէտ երկեանք՝, որք էին
հաւասարք սարոյց՝ ծառոց որ առ մեզ լինին . և
շուրջ էին ծառքն յառաջ ասացեալքս նմանք այնց
ծառոց որ յ'ազիպտոս միրաբաղանոսն ասեն, և պը-
տուղն նման . և 'կոչէին զարուականն՝ արօգաց
խորհրդոց և զիգականն իգաց . և անուն եր արուա-
կանին արեգակն և իգին լուսին, զորս նոքա ասէին
իւրեանց ձայնիւ՝ մութութեամբ աւուսա՝ : Եւ ար-
կեալ սոցա մորթ ազգի ազգի կենդանեաց, արուն
զարուաց և էգն զիգաց : Եւ նոցա երկաթ ոչ գոյր
և ոչ պղինձ և ոչ անագ և ոչ կաւ 'ի ստեղծանել ինչ :
Եւ ես հարցի զնոսա, թէ էր իրիք են մորթեանս :
Եւ նոքա ասեն . Լ'ըիւծուց և ընձուց . բայց ոչ ար-

1 Այլք Գառնաք . . . ընդ նոցա պաշ
պանութիւն :

2 Բ . երկնեան : Հ . երկնեան :

3 Չորս օր . սարգի : Ս . սարեգի :

4 ՀՀ . Բ ծառն արդասիւն արեգա-
կան, որ խօսի մարդոյ 'ի ծագել արե-

ւան և ին օրն . և Բ ծառն իգական
լուսնին, որ և խօսի կանանց . զոր ասեն
իւրեանց յայնի :

5 Բ . զարուարականն :

6 ՀՀ . հոսեալայ և ամսա կամ
ամսա :

ժան է աստ գերեզման ունել, բայց զարեգական և զլուսնի : Եւ վերարկուս ունէին զգազանացն մորթըս : Եւ յաղագս գազանացն զպատճառն հարցանելի ուսանել . և նոքա ասէին . Իբրեւ այդ լիցի յորժամ արեգակն ծագէ, ձայն 'ի ծառոցդ գայ . իսկ յորժամ 'ի միջոցի երկնի լինի, և յորժամ հանդերձեալ է մտանել, այս երիցս : Օհայն և 'ի վերայ լուսնին ասէին : Դարձեալ ասէին, [Թէ որքան շրջի արեգակն և երեւի լուսով, հրամանս պատասխանուոյ ցուցանեն . և յորժամ լուսինն՝ զլուսնոյ : Եւ որք [Թուէին [Թէ իցեն քուրմք, եկին առ իս և ասեն . Խուտ 'ի ներքս մաքուր, և երկիր պագ : Եւ մոծանէին ընդ իս և զբարեկամն իմ զ[Պարմենիոն՝, ըզ[Արատերոն, զ[Լղղոն, զ[Աբիտայն, զ[Թրասիլէոնտա, զ[Աբայոնիւա և զընկերն զ[Թեոդեքտոն, ըզ[Լիոկլէ, արս տան : Եւ քուրմն ասէր . Իսագաւոր, երկաթ ոչ է արժան 'ի մեհեանս մոծանել : Հրամայեցի ապա բարեկամացն զսուրսն 'ի բաց դնել արտաքոյ քաղաքորմոյն : Եւ եկին ընդ իս 'ի զօրացն արք երեք հարիւր ապաղէնք : Հրաման ետու որք ընդ իսն էին ամենեցուն շուրջ դիտել և տեսանել մի գուցէ որ 'ի վերայ ծառոցն ելեալ կայ : Եւ նոցա դիտեալ և քննեալ ասեն [Թէ ոչ դք է : Եւ ոչեցի առ իս 'ի հնդկացն որ զհետ իմ եկեալք էին, զի [Թարգմանութեան հասից 'ի նոցանէ . Եւրդնում յ[Մրամազդ յուրմայիայն, յ[Մոնիւա, յ[Թեհաս յաղթակիր առտուածս ամենայն, [Թէ ոչ սպանանեմ զձեզ : Եւ միանգամայն ընդ մտանել արեգականն ձայն եկն 'ի ծառոցն հնդկերէն խուժադուժ լեզուաւ որ ոչ՝ [Թարգմանեցաւ մեզ : Եւ ոչեցի առ իս 'ի հնդկացն, և նոքա ոչ կամեցան [Թարգմանել ինձ որ ինչ 'ի ծառոցն ասացաւ . վասն որոյ երկնէին յինէն և ոչ կա-

1 Ամբօրինակք Գաբրիէիս, ըւ
Գրաթիւս . եղաք ըստ այլ տեղեւոյ :

2 Գրիստիկն չիք ու :

մէին յայտնել : Իսկ իմ մտախոհ ' եղեալ և բռնուն
հարեալ ձգեցի տարայ զնոսա 'ի զատ տեղի . որ և
յականջում ասացին ինձ զայս հնդիկքն . Գիտացիր
արքայ , զի վաղ կորնչելոց ես 'ի քոյոցդ : Եւ որք առ
իսն կային , աստուածային նշանացն յայտնի լինելոց ,
և լուսինն թաքուցանել կամեցեալ յարեւելս երե-
կունն դարձեալ հրաման պատասխանույ առնուլ :
Վրանգի կռեալ զհանդերձեալսն մտի 'ի ներքս և ա-
սացի աղաչելով թէ յողջոյն հասից մօրն իմոյ Ոլոմ-
պիադայ և հարազատ բարեկամացն : Իարձեալ
մինչ բարեկամքն անդ կային , միանգամայն ընդ ծա-
գել լուսինն ծառն զնոյն ձայն արձակեաց հելլենա-
կան խօսիւք այսպէս թերևս . Իջեքսանդրէ , 'ի Բա-
բելոն պարտ է քեզ մեռանել . 'ի քոյոցն սպանանիս
և ոչ կարես հասանել յՈլոմպիադա մայրն քո : Իսկ
իմ և բարեկամացն յոյժ հիացումն կրեալ կամէի
պսակս գեղեցիկս նուիրել աստուածոցն . և քուրմն
ասէր . Ոչ է արժան այժմ լինել . և եթէ բռնադա-
տես , գործես զինչ կամիս , քանզի թագաւորի օրէնք
անգիր են : Եւ իմ տրտմագին եղեալ և յոյժ դժուա-
րեալ ընդ իրան , Պարմենիոն և Փիլիպպոս աղաչէին
'ի քուն լինել և ընդ առաւօտս պատրաստ ունել : Եւ
ես իբրև ոչ կամեցայ , յարուցեալ առաւօտուն ընդ
արևագալն հանդերձ տասն բարեկամքն դարձեալ
մտի 'ի մեհեանն . և մեկուսի թողի զնոսա , զի մի ոք
'ի զօրականացն պատճառս կայցեն ' : Եւ եկեալ առ
ծառն հանդերձ քրմաւն , և եդեալ զձեռս 'ի վերայ
ծառոցն հարցի և ասեմ . Ի՞նչ կատարեալ իցեն ինձ
կենացս ամբ , զայս կամիմ 'ի ձէնջ ուսանել եթէ հա-
սից 'ի Սակեդոնիա և ողջոյն տաց մօրն իմոյ և կը-
նոջն Հուքսիանեայ , և յայնժամ այսպէս դարձայց :
Եւ միանգամայն ընդ լինել ծագման արեգականն և
արկանել զնշոյլս 'ի ծայրս ծառոցն , ձայն իմն սուր և

յայտնի եղև որ ասէր . Մեքսանդրէ , կատարեալ են ամբ կենացդ քոց , և ոչ ես հասանելոց խնդրոյդ՝ հասանել առ Սլոմպիադա մայրն քո . այլ՝ ի Ռաբելանի ես կորնչելոց և ի Սակեդոնիա չես մտանելոց . ընդէր . քանզի զբազումս ի մարց և ի քաղաքաց իւրեանց նա և ի գաւառաց և ի բարեկամաց անտես և կարօտս արարեր . զի զամենայն զոր և սերմանէ զք , զնոյնն իսկ հնձեսցէ . այլ յետ սակաւ ժամանակի մայրն քո և կինն քո չարաչար կորնչելոց են յիւրեանցի՝ , և քոյրն քո ի քոյոց ընտանեացն . և յազազս այսոցիկ մի աղաչեր , քանզի ոչ ևս ինչ լսելոց ես յինէն զոր հայցես մաղթանօք : Մպա անդուստ գնացեալ իբրև յառաջին ժամու և եկեալ աւուր միոյ գնաց ճանապարհս , կոչեցեալ զգորականսն աւմենայն և խօսեցեալ ընդ նոսա միաբան յազազս որոց կամէինն : Եւ աւուրս հնգեւտասան գնացեալ հասի վաղվաղակի ի պրասիական՝ քաղաքն . և նոքա առաքեցին ի մերձաւոր քաղաքսն՝ եթէ ինչ օտարք ախտանան յազազս այնոցիկ՝ որ բերեալ ինչ լինին ի հարաւային կողմանէդ : Իւրեալ կալան իմ առաջի ձկնամորթս , նոյնպէս և ընձուց , և մեծամեծ առաւել ժանիս կանգնեանս՝ երեք . ուղոմուրենայց՝ վեցկանգնեանս կշիռ քանքարաւորս . յուղիդաս երկքանքարաւորս , և այլ ժանիս ձկանց կանգնեանս՝ որ յարմարէին ի պատեանս սուսերաց : Իւրեալ մատուցին ինձ գաղտակուրս հանդերձ այլովքն ամենայնիւք . մինն ծիրանի էր և տանէր բաժակս վեց և յոյժ հրաշալի էր ի տեսանել , և միւսն տանէր բաժակս չորս , և այլքն բաժակեանք . սպունգք ծիրանիք երեսուն և գլաւկք յիսուն : Եւ ի պրասիական

1 Երեք օր . յիւրեանցի : Հ . յիւրեանցի :

2 Ամենայն օրքնակք ստույտիս . ստույտիս . ստույտիս . ստույտիս .

Գորսոխտիս :

3 Այլք խնդրեալս կամ խնդրեալս :

.. Վեցկանգնեալս :

4 Հ . սպունգք :

քաղաքէն խաղացեալ գնացեալ եկեալ հասաք 'ի Պարս'ի շամիրամեան թագաւորութիւնն . զոր հարկաւոր համարեցայ ազդել քեզ . որջ լեր)), :

ՄԻԵ . Լ՝յսպէս գրեալ զթուղթն Լ՝ղեքսանդրի առ Լ՝քրիստոտէլիս , ճեպէր զգորականն 'ի շամիրամեան յարքունիսն . քանզի ցանկայր տեսանել , զի էր ընդ ամենայն աշխարհ և ընդ Լ՝լլադա հռչակաւոր : Լ՝յան զի էր քաղաքն շուրջ պարսպեալ ինքնաբոյս քարամբք . երկայնութիւն և լայնութիւն ասպարիւսաց ' երից . դրամբք հարիւր և քսան պարսպեալք ' . և արտաքուստ կողմանէ զդրունս զգեցուցեալ երկաթիւ և պղնձով , քանզի բազում լինի առ նոսա երկաթ . և առ հասարակ ամենայն քաղաքն 'ի վիմաշէն յարկէ շինեալ էր : Լ՝ւ թագաւորէր քաղաքին կին մի , որ գեղեցկութիւն ամբարտաւան ստացեալ ունէր . և 'ի միջին տիս հասակին եղեալ առն՝ երից որդւոց մայր , անուն Լ՝ամիրամայ բամբշան՝ Լ՝անդակէ :

ՄԻԶ . Լ՝ըրորդ դարձեալ առ սա առաքեաց թուղթ Լ՝ղեքսանդրոս , որ ունէր այսպէս : “ Թագաւոր Լ՝ղեքսանդրոս , դշխոյ Լ՝անդակէ որ 'ի Սերոյէ , և որ ընդ քեւ թագաւորք են՝ խնդալ : Հասայ յԼ՝գիպտոս , լուայ անդ 'ի քրմանց ' տեսանելով զձեր գերեզմանս . և բնակութիւն սորա յայտնի էին , զի ժամանակ իմն տիրեցէք Լ՝գիպտոսի . և Լ՝մոն ընդ ձեզ զօրավար եղև . և յետ սակաւ ժամանակի հրաւման պատասխանւոյ եղև . յԼ՝մոնայ , և չոգայք դարձարուք 'ի ձեր երկիր : Լ՝յան որոյ առաքեցի առ ձեզ զի զտաճարն և զառնապատկերն Լ՝մոնայ բերջիք 'ի սահմանս , զի զոհս մատուցուք նմա . եթէ կամիք և դուք գալ ընդ նմա , զի 'ի միասին լիցուք վաղվաղակի 'ի Սերոյէ , և 'ի միասին խորհեսցուք . առաքեցէք մեզ զոր ինչ մեզ թուրի բարիորդ)), :

1 Այլք յաւելուն վն :

3 Այդպէս ամենայն օրինակք :

2 Բ և երկու այլ զորազեպ :

ՄԻԷ . Գլորեաց անդրէն նմա և դշխոյն Լիանդակէ
 Թուղթ, որ առնէր այսպէս : “ Գլխոյ Լիանդակէ Եւ-
 րովայ և որք ընդ նովաւ Թագաւորք են՝ Լճեքսան-
 դրի խնդալ : Յայնժամ հրաման պատասխանուոյ ե-
 լին յԼճինայ զօր առնել յԼճգիպտոս . բայց այժմ ինձ
 անձամբ . ոչ շարժել յիմմէս և ոչ այլ ումեք գալ ՚ի
 վերայ իմ , բայց յայնցանէ՝ որք գան ՚ի վերայ մեր
 վրէժ առնուլ և առնել իբր ընդ Թշնամիս : Բայց դու
 մի ստգիւտ լինիր գունդս մերոյ . քանզի եմք բարուք
 ոգւոյ պայծառագոյնք քան որ առ քեզ սպիտակդ են :
 Եւ եմք բազմութիւն յանբաւ ժամանակաց . սկիւ-
 տաղք ութսուն պատրաստեմք այնոցիկ որ գան ՚ի
 վերայ մեր չար առնել : Բայց ուղիղ արասցես զԼճն
 նա աստուած մեծարելով զմեծն : Եւ բերենք զառ-
 ՚ի մէնջ հրեշտակքս աղիւսս բոլորաձոյլս և եթովպա-
 ցւոց մանկունս հինգ հարիւր . պապկայ երկերիւր .
 և Լճնի մերում աստուածոյ որ ՚ի վերայ սահմա-
 նացդ Լճգիպտոսի է , պսակս ծակ զմրլխտայ և մար-
 գարտով կազմեալ . հորմայս յիսուն . և անծակ մար-
 գարտաց և անծակ զմրլխտաց այլ կարբանոցս՝
 տասն . և գզրոցս և տուփս փղոսկրայս ութսուն . և են
 առաքեալ ինչքս , և գազանաց ազգ ՚ի մէնջ փիղք՝
 երեք հարիւր յիսուն և վեց . ինձք երեք հարիւր .
 ըռնդնեղջիւրս երեքտասան . յովազք չորք . գառա-
 գոք շունք մարդակերք իննսուն . զուարակք կռուողք
 երեք հարիւր . ժանիք փղաց իննսուն . մորթք ըն-
 ձուց երեք հարիւր . ցուպք սեաւք հնդիկք եօթն հա-
 զար և հինգ հարիւր : Եւ առաքեալ Թէ կամիս որք
 եկեսցեն առցեն զայս վաղվաղակի . և գրեալ մեզ Թէ
 առ հասարակ ամենայն աշխարհի տիրեցեր :

ՄԻԸ . Լճեալ զայս Լճեքսանդրի և ընթերցեալ՝
 առաքեաց զԼճնմիս զԼճգիպտոսի գաւառապետն ,

1 ՀՀ . արքան :

զբառք և իւր :

2 Բ . բազում ուրեք գրեալ էր

զայս երթալ առնուլ: Եւ նա զնաց առ տիկինն: Եւ Լյանդակայ լուեալ վասն Լ'շեքսանդրի թէ զիարդ 'ի վերայ քաղաքաց խուժադուժ ազգացն ելանէ և ընդ ձեռամբ արկանէ զայսքան մեծամեծ թագաւորս, զմի ոմն յիւրոց անտի կոչեաց առ ինքն հելլենացի նկարիչ, և հրամայեաց երթալնմա՝ իբր ընդ առաջ նմա, և ոչ տալ գիտել՝ նկարել զԼ'շեքսանդրոս և դառնալ անդրէն և տալ ցտիկինն Լյանդակէ: Եւ նորա առեալ եդ 'ի ծածուկ տեղոջ:

ՄԻԲ. Եւ եղև իմն այսպիսի. որդի Լյանդակայ, ուրում անուն էր Լյանդաւդէս, հանդերձ սակաւ հեծելօք արշաւէ 'ի վրանն Լ'շեքսանդրի: Իսկ որք անդ պահապանքն էին, ըմբռնեցին զնա և տարան առաջ ջի Փրկչի Պտղոմեայ, որ ունէր զերկրորդ թագաւորութեան. քանզի 'ի քուն կայր աշխարհակալն: Եւ հարց ցնա Պտղոմէոս. Ո՞վ ես: Եւ նա ասաց. Որդի Լյանդակայ դշխոյի: Եւ զի՞նչ առնես աստ: Եւ նա ասաց. Հանդերձ կնաւն իմով և սակաւ զօրօք գայի 'ի տարեւորական խորհուրդ իւղադիւթութեան՝ կատարել առ Լ'մազոնս. իսկ թագաւորն բերրիկացւոց տեսեալ զկինն իմ՝ ելեալ բազում զօրու յափշտակեաց զնա՝ և շատ զինուորս եսպան. արդ դարձայց անդրէն, որպէս զի յուով զօրս առեալ խլեցից զԼեբրիկիա: Եւ լուեալ զայս Պտղոմեայ յոտն եկաց և մտանէ առ Լ'շեքսանդրոս, և զարթուցեալ զնա պատմեաց նմա զոր ինչ միանգամ լուաւ:

ՄԼ. Եւ լուեալ զայս թագաւորն յարեալ եկաց, և առեալ զթագն իւր պսակեաց զՊտղոմէոս և զբըղամիդն հարկ զնովաւ և ասաց ցնա. Վնա ել ար-

1 Այլք նա առ Ալեքսանդրոս, և ուրաւ գիտել զինքն և գաղտ նկարել պատկերն Ալեքսանդրի և Բեբել նա: Եւ պատկերահանին արարեալ զոր ասացն դշխոյն. և դշխոյն առեալ եդ զնա 'ի ծածուկ:

2 Երկու օր. ուղղափառութեան: 3 Այլք զնա և բաժնոյն անդրէն, և շար զինուորս եսպան 'ի մեծ. որք օգնական վերստ ինչ, զի բաժնոյն անդրէն և խլեցից:

տաքս իբր թէ դու իցես Ղըքսանդրոս, և ասա-
զ] Նտիգոնոս ինձ զհամահարզն կոչեցէք . և յորժամ
եկից , պատմեա ինձ . և ասացեալ զայս խորհուրդ
առցուք յաղաքս նոցա , տուք ինձ խրատ : Եւ արտա-
քլս Պտղոմէոս . զոր տեսեալ զօրականացն կարծիս
իմն առնուին և ասէին . Օ ի՞նչ արդեօք կարծեալ
խորհիցի կորուվամիտն Ղըքսանդրէ : Իսկ Լյանդա-
կայ որդւոյն տեսեալ զնա 'ի Թագաւորական զգես-
տուն, երկեաւ թէ մի գուցէ հրամայեսցէ զնա սպա-
նանել . քանզի կարծեաց եթէ Ղըքսանդրոս է :

ՄԼԱ . Եւ ասաց Պտղոմէոս . Օ Նտիգոնոս ինձ
դք կոչեսցէ զհամահարզն իմ : Եւ արտաքս Ղըք-
սանդրոս . որում ասաց Պտղոմէոս . Ընտիգոնէ , սա
է որդի Լյանդակայ դշխոյի , և յափշտակեցաւ կին սու-
րա 'ի Թագաւորէն բերրիկացւոց , զի՞նչ տաս ինձ
խրատ առնել : Եւ նա ասաց . Տէր իմ Ղըքսանդրէ ,
ես խրատ տամ քեզ զի վառեսցին զօրքս պատերազմ
տալ ընդ բերրիկացիս , զի փրկեսցուք զսորա կինն և
տացուք 'ի ձեռս սորա 'ի պատիւ մօր իւրոյ : Եւ
Լյանդաւդէն ինդայր զայս լսելով : Ըսաց Պտղոմէոս .
Թէ զայս կամիս , Ընտիգոնէ , զդոյն իսկ և գործեա .
իսկ ապա իբր զհամահարզ իմ հրամանն տուր պատ-
րաստել զօրու : Եւ նոքա պատրաստէին հրամանն
առեալ 'ի Պտղոմէոսէ իբր յՂըքսանդրէ :

ՄԼԲ . Հասին 'ի տեղինս յետ միոյ աւուր : Ըսաց
Ղըքսանդրոսն Ընտիգոնէ . Ի՞նչ երեւեսցուք բերրի-
կացւոցն 'ի տուէ , զի մի գուցէ գիտացեալ Թագա-
ւորին՝ յառաջ քան զկռիւն սպանցէ զկին սորա . ո՞ր
ևս այն եղիցի մեզ փառք յաղթութեան՝ Լյանդաւ-
դայ կորուսեալ զկին իւր . այլ գիշերի անկցուք 'ի
քաղաքն և լուցցուք տունս , և նոքին իսկ բազմու-
թիւն մարդկան զկինն մեզ 'ի ձեռս տացեն . զի ոչ է
մեր կռիւ յաղաքս Թագաւորութեան , այլ սակս պա-
հանջման կնոջն : Եւ այսպէս ասացեալ Ընտիգո-

հեայ, անկաւ առաջինորա լյանդաւղէս և ասէ . Ո՛վ մտաց քոց քաջաց, իմաստուն Նշտիգոնէ . իցէ՞ արդեօք թէ դու իցես Ղլեքսանդրոս և ոչ համահարզ Ղլեքսանդրի :

ՄԼԳ . Ղրդ՝ ի գիշերի մտին ի քաղաքն . և մինչդեռ ի քուն կային՝ նոքա, լուցին զարտաքոյ ապաւանս նոցա : Եւ նոքա զարթուցեալ և հարցեալ թէ զինչ են պատճառ հրկիզուածանս, և հրամայեաց Ղլեքսանդրոս կոչել ի ներքս զլյանդաւղէս : (Ը) Կազաւոր մեծ զօրուածեամբ և աստ հրաման տայ ձեզ ի բաց տալ զկինդ յառաջ մինչ զքաղաքդ ամենայն հրկէզ արարից : Եւ նոքա յառաջագոյն ըմբռնեալք զամենեսին յարուցին, և երթեալ յապարանսն թաւաւորին զօրուածեամբ բազմութեն բացին զարքունիսն և յանկողնէ թաւաւորին ի բաց հանին զկինսն և ետուն ցլյանդաւղէս, և զթաւաւորն սպանին :

ՄԼԴ . Իսկ լյանդաւղէս յոյժ շնորհակալ եղև խրաւտուն և մտածութեանն Նշտիգոնեայ : Իարձեալ անդրէն ի բանակն Ղլեքսանդրի և գիրկս արկեալ զնովաւ ասաց . Նշտիգոնէ, հաւատա զանձն քո ինձ և եկ առ մայրն իմ, զի քեզ ընծայս արքունականս մատուցից : Իսկ նորա խնդալով ասաց . Լյնդրեա զիս յարքայէ . քանզի և ես իսկ ցանկամ տեսանել զքաղաքն : Եւ ասաց Պտղոմէոս որ և Ղլեքսանդրոս՝ լյանդաւղայ . Լյամիմ ի ձեռն թղթոյ ողջոյն ասել մօրն քումդ չխոյի : Եւ լյանդաւղէս խնդրեաց յարքայէն զՆշտիգոնէս, զի տարցէ առ մայրն իւր և արքունական պարգևօք դարձուցէ զնա : Իսկ Պլուղոմէոս որ և Ղլեքսանդրոս . Ղրդ՝ առեալ զայս հրեշտակս զիմ Նշտիգոնոս՝ դարձեալ ամբողջ այսրէն առաքեա, որպէս և դու ողջ առ մայրն քո երթաս :

1 ՀՀ . Իային՝ Լին նախ ի քաղաքն և լուցին և հրակեղ արարին . և նոքա ազալութիցին ինչ զինչ և պարճառ հրա-

նիւրութեան :

2 Այլք Տա՛մ զհրեշտոսն իմ Վնիքի գոնոս, այլ դարձեալ :

ունէր զմեզ : Սկսանէին և գազանքն չորքոտանիւր
 գալ 'ի լինն ըստ սովորութեան իւրեանց ջուր ըմպել .
 յորում էին առիւծք մեծամեծ քան որ առ մեզ զուա-
 րակք են , և ռնկեղջերք մեծամեծք յանտառէ եղէ-
 գանցն գային 'ի դուրս . նա և վարազք մեծամեծք
 քան զառիւծս , որոց ատամունքն էին կանգնեայք .
 և լուսանունք ' և ինձք և վագերք և կարճագիւրք և
 փիղք և եզնախոյք և զուարակափիղք , և արք վե-
 ցոտնեայք և փոկոտունք , և շնակաքաւք , և այլ շատ
 ազգ կենդանեաց գազանաց կերպարանօք . և էր ահն
 և երկիւղն որ ոչ ունէր գլապաղումն : Եւ երկաթով
 զումանս 'ի նոցանէ վանեցաք և զանտառն հուրք այրե-
 ցաք . և սողունքն 'ի ներքս 'ի հուրն ընթանային : Եւ
 էր որ առ ոտն կոխեաք և սուսերօք սատակեաք . և
 առաւելապէս հրկէզս լինէին , մինչև լուսինն 'ի վեց
 ժամ գիշերոյն եմուտ : Եւ այսպիսի ահ ընդոստա-
 կան և սաստիկ արհաւիրս կրելով կայաք զարմա-
 ցեալ ընդ զանազան ' կերպարանս նոցա : Եւ ահա
 յանկարծակի հասեալ անդր գազանի միոյ որ մեծ
 էր քան զամենայն փիղ , որոյ անուն էր բռնաժանի ,
 որ ցանկայր յարձակիլ 'ի վերայ մեր . և ես շուրջ այսր
 և անդր ընթանայի և աղաչէի զքաջ ընկերակիցսն
 իմ զխարոյկսն արկանել և զանձինս պահել զի մի
 չարաչար կորուսեալք լիցուք : Եւ գազանին յոյժ
 ցանկացեալ քնաս առնել մարդկան , և վագեաց ան-
 կաւ 'ի խարոյկսն . և անտի 'ի ներքս 'ի բանակն մը-
 տեալ կորոյս 'ի նոյն ժամայն արս քսան և վեց . իսկ
 պլ արք քաջք 'ի մէնջ հարեալ սատակեցին զգազանն
 միեղջիւրի . և հազիւ արք հազարք երեք հարիւրք
 կարացին քարշել զնա 'ի տեղւոյն 'ի բաց : Եւ միան-
 գամայն ընդ մտանել լուսինն գիշերաղուէսք յաւա-

1 Բ. լոյսանիւն : Հ. լոսանիւն : Ե- երկունի :

2 Այլք խոլոքեայք :

4 Այլք քաղս կամ քաղսիւրդ :

3 Հ. շախարատ . . որ ոչ է տեսիլ :

զուն 'ի վեր վազէին հինգկանգնեայք և այլք ութ-
կանգնեայք . և ոմանք 'ի նոցանէ կորուսին զբազու-
մըս 'ի մերոց : Այլ վազէին 'ի վեր 'ի լկէն խեցգետեաց
բազմութիւն , որ զգինակիրս և զհրամանսն ' և զվը-
րանսն ամենայն կորուսանէին : Այլ ջղջիկանք էին
քան զաղաւնիս մեծամեծս , որ ատամուռս ունէին
զոյգ մարդկան : Այլ բուք առ լկին անցեալ նստէին .
զորս որսացեալ էր մեր , մեծ խորտիկ զայն ունէաք
մեզ . 'ի մարդկան վերայ ոչ յարձակէին և ոչ 'ի հուր
մերձենալ իշխէին : Իսկ իբրեւ տիւ եղև , այսք ամե-
նայն անցեալ գնացին : Այլ յայնժամ 'ի վայրացն ա-
ռաջնորդան զոր ունէաք յիսուն , որ 'ի յայս չարս ըզ-
մեզ տարեալ հասուցին , անդ հրամայեցի խողխողել ,
առ գետն ' բառնալ ընկենուլ : Այլ զայս 'ի մի վայր
ժողովեալ անցաք գնացաք լարս երկոտասան . և ե-
լեալ ըստ անապատն՝ եկեալ պատահեցաք և եղաք
'ի բռնութեան ճանապարհն որ տանէր 'ի պրասիա-
կան քաղաքն : Այլ գնացեալ աւուրս ինչ եկաք՝ 'ի
քաղաքիկ մի փոքրագոյն , և կամեցայ հանդուցանել
զիմ քաջորեարսն աւուրս հինգ : Այլ 'ի վեցերոր-
դում աւուրն զամենայն զայս այսպէս մատակարա-
րեալ պատրաստեաք այնուհետև դառնալ զվեց ժա-
մաւ , լինի 'ի վեր 'ի յօդդ տեսիլ իմն այսպիսի յամ-
սեանն նաւասարդի որ օր երեք էր . նախ և առաջին
յանկարծօրէն հոսեաց հողմն սաստիկ , մինչ զի և
զխորանս և զվրանսն մեր 'ի մի վայր զբանակին բե-
րել ընկենուլ . և մեք մինչ յօտն կացաք , յերկիր 'ի
վայր զարկանէաք : Այլ վաղվաղակի իմ հրաման
տուեալ զվրանսն կանգնել և զայն ևս հաստատել :
Այլ մինչդեռ մեք կազմէաք , դէպ եղև գալ ամպոյ , և
խաւար եղև այնքան՝ զի և ոչ տեսանէաք զմիմեանս .

1 Իմա զհրոյ ամանս կամանօթս
պատերազմի : ՀՀ . սոսերանո :

2 Այլք և 'ի գերի... ընդ տե-
ղաքն :

3 Այլք վի 'ի վեր 'ի յօդդ գե-
տի կամ 'ի յօդդ գետի իմ երեւեցա-
յանէանն... յանկարծալի հնչեաց հողմն :

և անյայտ ամպին և օդոյն մթին եղելոյ և թանձրացելոյ առանց բերելոյ, ապա տեսաք յօդոյն հողմն ուժգին և զանազանս որ դային. տեսանէաք և յերկնէ առաջոյ՝ իբրև ասպարիսաւ տաան՝ բոլոր ամպս 'ի մի մեանց դիզեալս, և դարձեալ ստէպ ստէպ կարմրացեալ. և այս եղեալ 'ի յաւուրս երիս: Եւ արեգակն աներևոյթ եղեալ զաւուրս հինգ՝ ձիւն բազում լինէր. դէպ եղև զինուորաց որք յանդգնաբար եղեն յօդոյն, թաղեալք ուղղորդք. յետ այսորիկ 'ի ձեանն առաւելքան զեօթանասուն վախճանեալ: Իսկ իբրև արեգակն ծագեաց, մեք բազում ինչ կորուսաք և զբազումս 'ի մէնջ: Եւ էին դաշտքն՝ վասն յատակէն 'ի բարձր ելանել գիզանալ ձեանն՝ կանգունս երիս: Եւ յետ աւուրց երեսուն ճանապարհին դիւրագնաց եղելոյ, դարձեալք և եկաք գնացաք. յետ աւուրց հինգ բախեցաք կռուով և տիրեցաք պրասիական մայրաքաղաքին հնդկաց հանդերձ Պաւլոսաւ և որք ընդ նմայն էին, և նորայոցն ամենեցուն ամենալիւր բարեօքն, յաղագս որոց ձեզ գրեալ է: Եւ եղելոյ այսր և իմ շուրջանակի իրս բնութեան մատակարարեալ: Իսկ հնդիկք յօժարութեամբ 'ի մի վայր եկեալ ժողովէին և ասէին ինձ զայս. ինչպէս որ մեծ, առցես զքաղաքս և զթագաւորութիւնս և զլէրինս և զազինս՝ յորոց ոչ ոք 'ի կենդանեաց եհաս, և ել 'ի վերոյ՝. ոչ ինչ այսուհետև և ոչ ինչ ոչ գոյ արժանի քոյոյ առաւելութեանդ. և գիտեա զի յոր կամիս կողմ, և որք միանգամ են 'ի քաղաքկնեարդ մարդիկ՝ գան առ քեզ. բայց ոսկի յողովքան որ աստ կայ, ոչ այլ ուրեք գոյ: Եւ սոցա գովեստ և գովութիւնս արարեալ ասացի. Եւ ասն զի եղէ 'ի բազում յաժմանց վերայ բարձրախոհութենէ, եթէ ինչ աւուրք գիտէք առակ և հրաշալի

1 Այլք առաջոյ:

Եւ այլ յետն... առաջ երեւից:

2 Այլք դարձեալ յարմարէն... եւս

3 Այլքէս ամենայն օրինակք:

ինչ արժան թագաւորական տեսլեան , նշանակեցէք
ինձ : Եւ ոմանք եկեալ 'ի քաղաքկներդոյն ասէին .
Ըբայ , ունիմք ցուցանել հրաշալի արժան իմն քեզ .
քանզի ցուցցուք քեզ տունկս որ մարդկօրէն խօսի :
Եւ նոյնժամայն հրամայեցի զնոսա գան հարկանել ,
իբրեւ այն թէ խաբել զիս . բայց սակայն հարկաւոր
համարեցայ գիտել : Եւ անտի գնացեալ իմ աւուրս
երկոտասան՝ եկաք 'ի գեօղ մի , զոր ասէին վերջ գոլ
և եզր կողմանն հարաւոյ յարեւելս կոյս . և յետ սորա
այլ ոչ ինչ գոյ . այլ որպէս ասէին՝ անապատ դաղա-
նուտ¹ , յոր տեղիս ոչ ոք 'ի մէնջ երթեալ : Եւ իբր
հասաք , տարան մուծին զմեզ 'ի դրախտ մի . քան
զի գեօղն ոչ քարամբք և ոչ աղիւսովք՝ այլ 'ի ծա-
ռոց էր ծածկեալ վասն արեգական և լուսնի . իսկ
'ի միջոցի դրախտին իբր ըստ նոցա պահպանութիւն՝
նուիրական մեհեան էր արեգական և լուսնոյ : Եւ
երկու ծառք էին յոյժ հանգէտ երկեանք² , որք էին
հաւասարք սարոյց³ ծառոց որ առ մեզ լինին . և
շուրջ էին ծառքն յառաջ ասացեալքս նմանք այնց
ծառոց որ յԱգիպտոս միրաբաղանոսն ասեն , և պը-
տուղն նման . և⁴ կոչէին զարուականն⁵ արողաց
խորհրդոց և զիգականն իգաց . և անուն էր արուա-
կանին արեգակն և իգին լուսին , զորս նոքա ասէին
իւրեանց ձայնիւ՝ մուլթուամ աւուսա⁶ : Եւ ար-
կեալ սոցա մորթ ազգի ազգի կենդանեաց , արուն
զարուաց և էգն զիգաց : Եւ նոցա երկաթ ոչ գոյր
և ոչ պղինձ և ոչ անագ և ոչ կաւ 'ի ստեղծանել ինչ :
Եւ ես հարցի զնոսա , թէ էր իրիք են մորթեանս :
Եւ նոքա ասեն . Ընդհուց և ընծուց . բայց ոչ ար

1 Այլք քանսօք . . . քեդ նոցա պաշ-
պանութիւն :

2 Բ . երկեանս : Հ . երկփեան :

3 Չորս օր . սարոյն : Ս . սարբայն :

4 ՀՀ . Ռ ծառն արուական արեգա-
կան , որ խօսի մարդոյ 'ի ծագել արե-

ւան և ին օրն . և Ռ ծառն իգական
լուսնին , որ և խօսի նանեց . զոր ասեն
խորեանց յայնիս :

5 Բ . զարուարականն :

6 ՀՀ . մուլթուամ և ամսա կամ
ամսաս :

ժան է աստ գերեզման ունել, բայց զարեգական և զլուսնի : Եւ վերարկուս ունէին զգազանացն մորթի : Եւ յազազա գազանացն զպատճառն հարցանէի ուսանել . և նորա ասէին . Իբրեւ այդ լիցի յորժամ արեգակն ծագէ, ձայն 'ի ծառոցդ գայ . իսկ յորժամ 'ի միջոցի երկնի լինի, և յորժամ հանդերձեալ է մտանել, այս երիցս : Օհայն և 'ի վերայ լուսնին ասէին : Վարձեալ ասէին, թէ որքան շրջի արեգակն և երևի լուսով, հրամանս պատասխանույցուցանեն . և յորժամ լուսինն՝ զլուսնոյ : Եւ որք թուէին թէ իցեն քուրմք, եկին առ իս և ասեն . Սուտ 'ի ներքս մաքուր, և երկիր պագ : Եւ մոծանէին ընդ իս և զբարեկամսն իմ զՊարմենիոն¹, ըզլրատերոն, զԼղղոն, զԴաբիտայն, զԴարասիլէոն տա, զԴաբայոյնա և զընկերն զԴէոդէքտոն, ըզլիւիոկէ, արս տասն : Եւ քուրմն ասէր . Դագաւոր, երկաթ ոչ է արժան 'ի մեհեանս մոծանել : Հրամայեցի ապա բարեկամացն զսուրսն 'ի բաց դնել արտաքոյ քաղաքորմոյն : Եւ եկին ընդ իս 'ի զօրացն արք երեք հարիւր ապաղէնք : Հրաման ետու որք ընդ իսն էին ամենեցուն շուրջ դիտել և տեսանել մի գուցէ որ 'ի վերայ ծառոցն ելեալ կայ : Եւ նոցա դիտեալ և քննեալ ասեն՝ թէ ոչ որ է : Եւ ոչեցի առ իս 'ի հնդկացն որ զհետ իմ եկեալք էին, զի թարգմանութեան հասից 'ի նոցանէ . Եւրդուոմ յԵրամազդ յորմալիայն, յԵմոնա, յԵթենաս յաղթակիր աստուածս ամենայն, թէ ոչ սպանանեմ զձեզ : Եւ միանգամայն ընդ մտանել արեգականն ձայն եկն 'ի ծառոցն հնդկերէն խուժադուժ լեզուաւ որ ոչ՝ թարգմանեցաւ մեզ : Եւ ոչեցի առ իս 'ի հնդկացն, և նորա ոչ կամեցան թարգմանել ինձ որ ինչ 'ի ծառոցն ասացաւ . վասն որոյ երկնէն յինէն և ոչ կա-

1 Ամօրինակք զՊարմենիոն, Եւ Պարմենիոն . եղաք ըստ այլ տեղեաց :

2 Յօրինական չեք ու :

մէին յայտնել : Իսկ իմ մտախոհ՝ եղեալ և բուռն
հարեալ ձգեցի տարայ զնոսա 'ի զատ տեղի . որ և
յականջում ասացին ինձ զայս հնդիկքն . Վիտացիր
արքայ , զի վաղ կորնչելոց ես 'ի քոյոցդ : Եւ որք առ-
ինն կային , աստուածային նշանացն յայտնի լինելոց ,
և լուսինն թաքուցանել կամեցեալ յարևելս երե-
կունն դարձեալ հրաման պատասխանույ առնուլ :
Վանգի կռեալ զհանդերձեալն մտի 'ի ներքս և ա-
սացի աղաչելով թէ յողջոյն հասից մօրն իմոյ Ոլոմ-
պիադայ և հարազատ բարեկամացն : Վարձեալ
մինչ բարեկամքն անդ կային , միանգամայն ընդ ծա-
գել լուսնին ծառն զնոյն ձայն արձակեաց հելլենա-
կան խօսիւք այսպէս թերևս . Ղեքսանդրէ , 'ի Բա-
բելոն պարտ է քեզ մեռանել . 'ի քոյոցն սպանանիս
և ոչ կարես հասանել յՈլոմպիադա մայրն քո : Իսկ
իմ և բարեկամացն յոյժ հիացումն կրեալ կամէի
պսակս գեղեցիկս նուիրել աստուածոցն . և քուրմն
ասէր . Ոչ է արժան այժմ լինել . և եթէ բռնադա-
տես , գործեա զինչ կամիս , քանզի թագաւորի օրէնք
անգիր են : Եւ իմ տրտմագին եղեալ և յոյժ դժուա-
րեալ ընդ իրան , Պարմենիոն և Փիլիպպոս աղաչէին
'ի քուն լինել և ընդ առաւօտս պատրաստ ունել : Եւ
ես իբրև ոչ կամեցայ , յարուցեալ առաւօտուն ընդ
արևադաճն հանդերձ տասն բարեկամքն դարձեալ
մտի 'ի մեհեանն . և մեկուսի թողի զնոսա , զի մի ոք
'ի զօրականացն պատճառս կայցեն : Եւ եկեալ առ-
ծառն հանդերձ քրմաւն , և եղեալ զձեռս 'ի վերայ
ծառոցն հարցի և ասեմ . Ո՛հ կատարեալ իցեն ինձ
կենացս ամբ , զայս կամիմ 'ի ձէնջ ուսանել եթէ հա-
սից 'ի Սակեդոնիա և ողջոյն տաց մօրն իմոյ և կը-
նոջն Հուքսիանեայ , և յայնժամ այսպէս դարձայց :
Եւ միանգամայն ընդ լինել ծագման արեգականն և
արկանել զնշոյլս 'ի ծայրս ծառոցն , ձայն իմն սուր և

յայտնի եղև որ ասէր . Լ'քեքսանդրէ , կատարեալ են ամբ կենացդ քոց , և ոչ ես հասանելոց խնդրոյդ՝ հասանել առ Սլոմպիադա մայրն քո . այլ 'ի Ռաբելոնի ես կորնչելոց և 'ի Սակեդոնիա չես մտանելոց . ընդէր . քանզի զբազումս 'ի մարց և 'ի քաղաքաց իւրեանց նա և 'ի գաւառաց և 'ի բարեկամաց անտես և կարօտս արարեր . զի զամենայն զոր և սերմանէ ռք , զնոյնն իսկ հնձեսցէ . այլ յետ սակաւ ժամանակի մայրն քո և կինն քո չարաչար կորնչելոց են յիւրեանցի՝ , և քոյրն քո 'ի քոյոց ընտանեացն . և յազազս այսոցիկ մի աղաչեր , քանզի ոչ ևս ինչ լսելոց ես յինէն զոր հայցես մաղթանօք : Լ'պա անդուստ գնացեալ իբրև յառաջին ժամու և եկեալ աւուր միոյ գնաց ճանապարհս , կոչեցեալ զգօրականսն աւմենայն և խօսեցեալ ընդ նոսա միաբան յազազս որոց կամէինն : Եւ աւուրս հնգետասան գնացեալ հասի վաղվաղակի 'ի պրասիական՝ քաղաքն . և նոքա առաքեցին 'ի մերձաւոր քաղաքն՝ եթէ ինչ օտարք ախտանան յազազս այնոցիկ՝ որ բերեալ ինչ լինին 'ի հարաւային կողմանէքդ : Բերեալ կալան իմ առաջի ձկնամորթս , նոյնպէս և ընձուց , և մեծամեծ առաւել ժանիս կանգնեանս՝ երեք . ուղղմուրենայց՝ վեցկանգնեանս կշիռ քանքարաւորս . յուղիդաս երկքանքարաւորս , և այլ ժանիս ձկանց կանգնեանս՝ որ յարմարէին 'ի պատեանս սուսերաց : Բերեալ մատուցին ինձ գաղտակուրս հանդերձ այլովքն ամենայնիւք . մինն ծիրանի էր և տանէր բաժակս վեց և յոյժ հրաշալի էր 'ի տեսանել , և միւսն տանէր բաժակս չորս , և այլքն բաժակեանք . սպունգք ծիրանիք երեսուն և գլաւկք յիսուն : Եւ 'ի պրասիական

1 Երեք օր . իւրանցի : Հ . յիւրեանցի :

2 Ամենայն օրինակք ստույտան . ստույտան . ստույտան . ստույտան .

գորստիտան :

3 Այլք խնդրեալս կամ խնդրեալս

.. վեցկանգնեալս :

4 Հ . սաղմորեաց :

քաղաքէն խաղացեալ գնացեալ եկեալ հասաք 'ի Պարս'ի շամիրամեան թագաւորութիւնն . զոր հարկաւոր համարեցայ աղգելքեզ . ողջ լեր ։¹

ՄԻԵ . Լ՝սպէս գրեալ զթուղթն Լ՝ղեքսանդրի առ Լ՝րիստոտելիս , ճեպէր զգօրականն 'ի շամիրամեան յարքունիսն . քանզի ցանկայր տեսանել , զի էր ընդ ամենայն աշխարհ և ընդ Լ՝լլադա հռչակաւոր : Լ՝սան զի էր քաղաքն շուրջ պարսպեալ ինքնաբոյս քարամբք . երկայնութիւն և լայնութիւն ասպարիւսաց՝ երից . դրամբք հարիւր և քսան պարսպեալք՝ . և արտաբուստ կողմանէ զդրունս զգեցուցեալ երկաթիւ և պղնձով , քանզի բազում լինի առ նոսա երկաթ . և առ հասարակ ամենայն քաղաքն 'ի վիմաշէն յարկէ շինեալէր : Լ՝ւ թագաւորէր քաղաքին կին մի , որ գեղեցկութիւն ամբարտաւան ստացեալ ունէր . և 'ի միջին տիս հասակին եղեալ առն՝ երից որդւոց մայր , անուն Ը շամիրամայ բամբշան՝ Կանդակէ :

ՄԻԶ . Լ՝րրորդ դարձեալ առ սա առաքեաց թուղթ Լ՝ղեքսանդրոս , որ ունէր այսպէս : “ Թագաւոր Լ՝ղեքսանդրոս , դշխոյ Կանդակէ որ 'ի Լ՝երոյէ , և որ ընդ քե թագաւորք են՝ խնդալ : Հասայ յԼ՝գ զիպտոս , լուայ անդ 'ի քրմանց՝ տեսանելով զձեր գերեզմանս . և բնակութիւն սորա յայտնի էին , զի ժամանակ իմն տիրեցէք Լ՝գիպտոսի . և Լ՝մոն ընդ ձեզ զօրավար եղև . և յետ սակաւ ժամանակի հրաւման պատասխանուոյ եղև . յԼ՝մոնայ , և չոգայք դարձարուք 'ի ձեր երկիր : Լ՝սան որոյ առաքեցի առ ձեզ զի զտաճարն և զառնապատկերն Լ՝մոնայ բերջիք 'ի սահմանս , զի զոհս մատուցուք նմա . եթէ կամիք և դուք գալ ընդ նմա , զի 'ի միասին լիցուք վաղվաղակի 'ի Լ՝երոյէ , և 'ի միասին խորհեսցուք . առաքեցէք մեզ զոր ինչ մեզ թուի բարիութեք ։ ”

1 Այլք յաւելուն վն :

2 Բ և երկու այլ պարագետալ :

3 Այգպէս ամենայն օրինակք :

ՄԻԷ. Պարեայ անդրէն նմա և դշխոյն լիանդակէ
 Թուղթ, որ առնէր այսպէս: «Պշխոյ լիանդակէ լի-
 րովայ և որք ընդ նովաւ Թագաւորք են՝ Ղեքսան-
 դրի խնդալ: Յայնժամ հրաման պատասխանւոյ ե-
 լին յՂմանայ զօր առնել յԼազիպտոս. բայց այժմ ինձ
 անձամբ ոչ շարժել յիմմէս և ոչ այլ ումեք գալ ՚ի
 վերայ իմ, բայց յայնցանէ՝ որք գան ՚ի վերայ մեր
 վրէժ առնուլ և առնել իբր ընդ Թշնամիս: Բայց դու
 մի ստգիւտ լինիր գունդոյ մերոյ. քանզի եմք բարուք
 ոգւոյ պայծառագոյնք քան որ առ քեզ սպիտակդ են:
 Եւ եմք բազմութիւն յանբաւ ժամանակաց. սկիւ-
 տաղք ութսուն պատրաստեմք այնոցիկ որ գան ՚ի
 վերայ մեր չար առնել: Բայց ուղիղ արասցես զՂմա-
 նա աստուած մեծարելով զմեծն: Եւ բերեն քեզ առ
 ՚ի մէնջ հրեշտակքս աղիւսս բոլորաձոյլս և եթովպա-
 ցւոց մանկունս հինգ հարիւր. պապկայ երկերիւր.
 և Ղմնի մերում աստուածոյ որ ՚ի վերայ սահմա-
 նացդ Լազիպտոսի է, պսակս ծակ զմրլխտեայ և մար-
 գարտով կազմեալ. հորմայս յիսուն. և անծակ մար-
 գարտաց և անծակ զմրլխտաց այլ կարբանոցս՝
 տասն. և գզրոցս և տուփս փղոսկրայս ութսուն. և են
 առաքեալ ինչքս, և զազանաց ազգ ՚ի մէնջ փիղք՝
 երեք հարիւր յիսուն և վեց. ինձք երեք հարիւր.
 Ըռնդնեղ ջիւրս երեքտասան. յովազք չորք. գառա-
 գոք շունք մարդակերք իննսուն. զուարակք կռուողք
 երեք հարիւր. ժանիք փղաց իննսուն. մորթք ըն-
 ձուց երեք հարիւր. ցուպք սեաւք հնդիկք եօթն հա-
 զար և հինգ հարիւր: Եւ առաքեալ Թէ կամիս որք
 եկեսցեն առցեն զայս վաղվաղակի. և գրեալ մեզ Թէ
 առ հասարակ ամենայն աշխարհի տիրեցեր:

ՄԻԸ. Բաեալ զայս Ղեքսանդրի և ընթերցեալ՝
 առաքեաց զԼլէովիս զԼազիպտոսի գաւառապետն,

1 ՀՀ. արքանոյ:

զբառք և իիւղ:

2 Բ. բաղում ուրեք գրեալ էր

զայս երթալ առնուլ: Եւ նա գնաց առ տիկինն: Եւ Լյանդակայ լուեալ վասն Ղըեքսանդրի թէ զիարդ 'ի վերայ քաղաքաց խուժադուժ ազգացն ելանէ և ընդ ձեռամբ արկանէ զայսքան մեծամեծ թագաւորս, զմի ոմն յիւրոց անտի կոչեաց առ ինքն հելլենացի նկարիչ, և հրամայեաց երթալ նմա 'իբր ընդ առաջ նմա, և ոչ տալ գիտել' նկարել զՂըեքսանդրոս և դառնալ անդրէն և տալ ցտիկինն Լյանդակէ: Եւ նորա առեալ եդ 'ի ծածուկ տեղւոյ:

ՄԻԹ. Եւ եղև իմն այսպիսի. որդի Լյանդակայ, որունմանունն էր Լյանդաւղէս, հանդերձ սակաւ հեծելօք արշաւէ 'ի վրանն Ղըեքսանդրի: Իսկ որք անդ պահապանքն էին, ըմբռնեցին զնա և տարան առաջի Փրկչի Պտղոմեայ, որ ունէր զերկրորդ թագաւորութեան. քանզի 'իքուն կայր աշխարհակալն: Եւ հարցցնա Պտղոմէոս. Ո՞վ էս: Եւ նա ասաց. Որդի Լյանդակայ դշտոյի: Եւ զի՞նչ առնես աստ: Եւ նա ասաց. Հանդերձ կնաւն իմով և սակաւ զօրօք գայի 'ի տարեւորական խորհուրդ իւղադլեութեան՝ կատարել առ Ղմազոնս. իսկ թագաւորն բերիկացւոց տեսեալ զկինն իմ՝ ելեալ բազում զօրու յափշտակեաց զնա՝ և շատ զինուորս եսպան. արդ դարձայց անդրէն, որպէս զի յովով զօրս առեալ խլեցից զԼեբրիկիա: Եւ լուեալ զայս Պտղոմեայ յոտն եկաց և մտանէ առ Ղըեքսանդրոս, և զարթուցեալ զնա պատմեաց նմա զոր ինչ միանգամ լուաւ:

ՄԼ. Եւ լուեալ զայս թագաւորն յարեաւ եկաց, և առեալ զթագն իւր պսակեաց զՊտղոմէոս և զբըղամիդն էարկ զնովաւ և ասացցնա. Կ'նա ել ար-

1 Այլք նմա առ Ալեքսանդրոս, և ուրաւ գիտել զինքն և քաղս նկարել զպատկեր Ալեքսանդրի և բերել նմա: Եւ պատկերահանին արարեալ զարտաքիւղութիւն. և զշտոյին առեալ եդ զնա 'ի ծածուկ:

2 Երկու օր. ուղղափոխութեան: 3 Այլք զնա և բաշտոյ անդրէն, և զպատկերահանութիւն զնա. արդ օգնական լեւոստ ինչ, զի բաշտոյ անդրէն և խլեցից:

տաքս իբր թէ դու իցես Ղլեքսանդրոս, և ասա ՝ զՂնտիգոնոս ինձ զհամահարզն կոչեցէք . և յորժամ եկից , պատմեա ինձ . և ասացեալ զայս խորհուրդ առցուք յաղագս նոցա , տուք ինձ խրատ : Եւ արտաքրս Պտղոմէոս . զոր տեսեալ զօրականացն կարծիս իմն առնուին և ասէին . Օ ի՞նչ արդեօք կարծեալ խորհիցի կորովամիտն Ղլեքսանդրէ : Իսկ լյանդակայ որդւոյն տեսեալ զնա ՚ի Թազաւորական զգեստուն, երկեաւ թէ մի գուցէ հրամայեսցէ զնա սպառնանել . քանզի կարծեաց եթէ Ղլեքսանդրոս է :

ՄԼԱ . Եւ ասաց Պտղոմէոս . Օ Ղնտիգոնոս ինձ որ կոչեսցէ զհամահարզն իմ : Եւ արտաքս Ղլեքսանդրոս . որում ասաց Պտղոմէոս . Ղնտիգոնէ , սա է որդի լյանդակայ դշխոյի , և յափշտակեցաւ կին սուրա ՚ի Թազաւորէն բերրիկացւոց , զի՞նչ տաս ինձ խրատ առնել : Եւ նա ասաց . Տէր իմ Ղլեքսանդրէ , ես խրատ տամ քեզ զի վառեսցին զօրքս պատերազմ տալ ընդ բերրիկացիս , զի փրկեսցուք զսորա կինն և տացուք ՚ի ձեռս սորա ՚ի պատիւ մօր իւրոյ : Եւ լյանդաւղէն խնդայր զայս լսելով : Եւ ասաց Պտղոմէոս . Թի՛ զայս կամիս , Ղնտիգոնէ , զգոյն իսկ և գործեա . իսկ ապա իբր զհամահարզ իմ հրաման տուր պատրաստել զօրու : Եւ նոքա պատրաստէին հրաման առեալ ՚ի Պտղոմէոսէ իբր Ղլեքսանդրէ :

ՄԼԲ . Հասին ՚ի տեղին յետ միոյ աւուր : Եւ ասաց Ղլեքսանդրոսն Ղնտիգոնէ . Սի՛ երևեսցուք բերրիկացւոցն ՚ի տուէ , զի մի գուցէ գիտացեալ Թազաւորին՝ յառաջ քան զկռիւն սպանցէ զկին սորա . ո՞ր ևս այն եղիցի մեզ փառք յաղթուածան՝ լյանդակայ կորուսեալ զկին իւր . այլ գիշերի անկցուք ՚ի քաղաքն և լուցցուք տունս , և նոքին իսկ բազմուածին մարդկան զկինն մեզ ՚ի ձեռս տացեն . զի ոչ է մեր կռիւ յաղագս Թազաւորուածան , այլ սակս սպահանջման կնոջն : Եւ այսպէս ասացեալ Ղնտիգոն

նեայ, անկաւ առաջինորա լիանդաւդէս և ասէ . Ո՛վ մտաց քոց քաջաց, իմաստուն Նտիգոնէ . իցե՞ արդեօք թէ դու իցես Ղեքսանդրոս և ոչ համահարզ Ղեքսանդրի :

ՄԼԳ . Լճդ 'ի գիշերի մտին 'ի քաղաքն . և մինչդեռ 'ի քուն կային 'նոքա, լուցին զարտաքոյ ապաւրանս նոցա : Եւ նոքա զարթուցեալ և հարցեալ թէ զինչ են պատճառ հրկիզուածեանս, և հրամայեաց Ղեքսանդրոս կոչել 'ի ներքս զլիանդաւդէս : Թաւաւոր մեծ զօրուածեամբ և աստ հրաման տայ ձեզ 'ի բաց տալ զկինդ յառաջ մինչ զքաղաքդ ամենայն հրկէզ արարից : Եւ նոքա յառաջագոյն ըմբռնեալք զամենեւին յարուցին, և երթեալ յապարանսն թաւաւորին զօրուածեամբ բազմութեն բացին զարքունիսն և յանկողնէ թաւաւորին 'ի բաց հանին զկինն և ետուն ցլիանդաւդէս, և զթաւաւորն սպանին :

ՄԼԴ . Իսկ լիանդաւդէս յոյժ չնորհակալ եղև խրաւտուն և մտածութեանն Նտիգոնեայ : Կարձեալ անդրէն 'ի բանակն Ղեքսանդրի և գիրկս արկեալ զնովաւ ասաց . Նտիգոնէ, հաւատա զանձն քո ինձ և եկ առ մայրն իմ, զի քեզ ընծայս արքունականս մատուցից : Իսկ նորա խնդալով ասաց . Լինդրեա զիս յարքայէ . քանզի և ես իսկ ցանկամ տեսանել զքաղաքն : Եւ ասաց Պտղոմէոս որ և Ղեքսանդրոս՝ լիանդաւդայ . Լամիմ 'ի ձեռն թղթոյ ողջոյն ասել մօրն քում գլխոյի : Եւ լիանդաւդէս խնդրեաց յարքայէն զՆտիգոնէս, զի տարցէ առ մայրն իւր և արքունական պարգեօք դարձուցէ զնա : Եւ Գլաղոմէոս որ և Ղեքսանդրոս . Լճդ՝ առեալ զայս հրեշտակս զիմ Նտիգոնոս՝ դարձեալ ամբողջ այսրէն առաքեա, որպէս և դու ողջ առ մայրն քո երթաս

1 ՀՀ . Խայն՝ ցին եաւի 'ի քաղաքն և Լույին և հրաբխ արարին . և ետա ազաւախեցին թէ զինչ և պատճառ հրա-

բիւռնեանս :

2 Այլք Տաճ զհրեշտակի զԱստի գոնոս, այլ դարձեալ :

Հանդերձ կնաւդ քով զերծեալ դորին քաջութեամբ բռդ 'ի բերրիկացւոց թագաւորէն : Եւ նա ասաց . Հօգոր թագաւոր , եռ երգութիմ յառտուածան ամենայն , նա և 'ի գլուխ քո և 'ի բախտ մօրն իմոյ . զի որպէս առնում զայրս զայս առ իս' իբրեւ զշոյն ինքն զքեզ աշխարհակալ , և մեծաւ պատուով առաքեցից առ քեզ զշա հանդերձ արքունական ընծայիւք :

ՄԼԵ . Եւ անգր երթալով շատ զօրութիւն ընդ իւր' Ղեքսանդրի , և ուղեւորական գրաստ և սայլակառս . և յերթալն իւրում հիացեալ զարմանայր ընդ զանազան լերինսն բիւրղաբերս' երկրին , որք հասանէին մինչև յերկնային ամպս . և ծառք բարձրածայրք պողոքք ակաղձեալք ոչ որպէս առ հելլենացիսն , իբր յատուկ առանձինն հիացման արժանի : Վանդի խնձորենիք էին ոսկեգոյնք' որ զխանձումն պտղոյն ունէին , որպէս առ հելլենացիս վարունգքդ են . իսկ սղկոյղ խաղողայ զոր ոչ կարէ կտակ զմի տանել 'ի գիր . և նառնք' որ քան զմեղքապոպս մեծ էին : Բայց բազում վիշապք զծառովքն պատեալ էին . և մոզոզք քան զվիշապս մեծ էին . և կապիկք ոչ ինչ ընդհատք 'ի բարբարոսական գազանաց , կամ ևս' ի հելլենացւոց արջոց . և այլ կենդանիք զանազանք և' գունակ գունակք և նորակերտք : Եւ և ոմանք տեղիք էին ըսքանչեղիք և առտուածայինք . և խորքք անդնդայինք որ վիմուտ էջս ունէին : Եւ քաց լյանդաւղէս . Եւ նոսի գոնէ , առտանօր վայրքո առտուածային բնակութիւն կոչի . և բազում անգամ յայրս յայսմիկ տեսանին¹ բազմեալք 'ի վերայ գահոյից աստուածք , այնմիկ' որ զնոսա հրաւիրեալ կոչէ թագաւոր . իսկ ապա եթէ կամիս գառնալ , առ նուիրական սպանդս և արազոհս 'ի տեղիս , և երեւեցին քեզ : Լյանդաւղի զայս այսպէս առաջեալ , և երթային զճանապարհն :

1 ՀՀ . ԲԻՐԵՆԵՐԻ ԿԱՄԲԵՐԻ . ԿԱՄԲԵՐԻԿՈՒԻ . և ԵՆԻԻ : ԲԵՐԻ :

3 ԱՄԵՆՈՅՆ ՕՐ . ԳԵՆԵՆԻ :

2 ՀՀ . և ԷԻ ԵՐԵՐԻ ԵՐԵՐԻԿԵՐԻ

ՄԼԶ. Լ՛րդ հասին յարքունիսն, և ելին ընդ առաջ նորա մայրն իւր և եղբարքն. և իբրև հանդերձեալ էին գիրկս արկանել նմա, ասէ լյանդաւղէս. Ոչնախ ինձ գիրկս արկեալ պատեսջիք, եղբարք, եթէ ոչնախ զփրկիչն իմ եղեալ և զկնոջ իմոյ զբարերարդ ողջու նեսջիք՝ զԽտիգոնէս զհրեշտակդ մեծ թագաւորին լ՛ղեքսանդրու։ Լ՛ը որ ասեն. Օ քնչ մատոյց քեզ փրկուածիւն։ Եւ իբրև պատմեաց զամենայն իրս և զյափշտակուածիւն կնոջն իւրոյ՝ ի բեբրիկացւոցն և զնորա զօգնուածիւնն, ապա գիրկս արկեալ և շաղեալ պատեցան զնովաւ մայրն և եղբարքն, և ճաշս պայծառ կազմեցին յարքունիսն։

ՄԼԵ. Իսկ ի միւսում աւուր անդր լյանդակէ եկն ՚ի դուրս արքունական թագով, ցուցանելով զառաւելուածիւն հասակին մեծութեան և զերեսն հանգիտաստուածոյ, մինչ թուել լ՛ղեքսանդրի զմայրն իւր տեսանել զՍլոմակիադա։ Իսկ զարքունիսն տեսանէր փայլակուն ոսկիայարկ ձեղուամբք և վիմակերտ որմօք, և անկողինք էին ճենականք օստայնանկաց արուեստ օսկով գործեալ. և դահոյք՝ որ՝ ունիովնայց և բիւրղայց՝ ի վերայ կային, և բազմոցն փոկակապ մածմամբք պնդեալք. և սեղանք ի փղօսկրեայ՝ նիւթոց առաջի եղեալ. և գռնազմոյ արարուածոյ նուիրումն. և օրհնքն նումփաականք, որոց խոյակքն հնդիկ փայտ սևածոյր փաղփիւն. և մարդապատկերց՝ էին նուէրք կանգնեալք ՚ի քաջ պղնձոյ, որք վասն բազմութեանն ոչ կարէին զթիւ առնուլ։ Եւ կառք գերընդաղէնք ճախարակեալք ծիրանի քարէ հանդերձ ձիօքն և կառավարօք՝ կարծիս տային զինքեանս ՚ի յարձակումն ընթացից գիւմել։ Եւ փիղք ՚ի նմին քարէ քանդակեալք՝ ոտիւքն ընդ գետին կոխէին զթշնամիսն, և զպատիճս պատեալ զհակառակորդօքն։ Եւ այլ տաճարք դարձեալ հան

1 Այլք երբ։

2 Չորս օր. ՚ի իշխութեանի-նոյ։

3 Երկու 00. հարապարկեր։

դերձ սեամբք՝ ի միոջէ քարէ դրօշեալք՝ . և խուժաւ դուժ աստուածոց պատկերք՝ տեսողացն ցուցանելով՝ զերեսն արիւնագոյն : Եւ գերանք բարձրաբերձք՝ ի բարձու յարկեալք որքան՝ թէ սաւառք՝ ի բուսոյ վեր ամբարձեալք . և իբր գետ հոսէր ոսկեգոյն ջուր աւ կանակիտ՝ երևելով այլ ազգ (Պաքտուղոս) : Եւ մի ըստ միոջէ ծառոց կարգաւ տնկելոց հասուն ցանկաւ ի յոստմն ունէին զմիրգսն : () այս տեսեալ Ղեքսանդրի հրաշացեալ զարմանայր հիացմամբ :

ՄԼԸ . Եւ էր հացկից եղբայրն Վանդաւղայ : Դաւ չէր Վանդաւղէս զմայրն և մաղթէր տալ հրեշտակին՝ արժանի ինչ ընծայս ըստ նորա իմաստութեանն և այնպէս արձակել :

ՄԼԹ . Իսկ միւս օրն առեալ զձեռանէ Դնտիգոնայ Վանդակէ ցուցանէր նմա սենեակս պայծառս և լուսաճաճանչս յօգագոյն քարէ , մինչ զի զարեգակն անգամ՝ ի ձեռն կճեայ՝ տախտակացն յորման կարծել՝ ի ներքս . և ի նա էր տաճար մի մեծ յանփուտ փայտից և անայրելի ի հրոյ : Եւ տուն շինեալ էր , որոյ ոչ էր կառուցեալ հիմն ի վերայ երկրի , այլ ի վերայ մեծամեծ չորեքանկիւնի՝ փայտից կոփեցելոց կառուցեալ անուաւոր , որ քարշեալ լինէր ի քսան փղաց . և թէ ուրեք երթայր թագաւորն ի քաղաք տալ պատերազմ , յայնմ՝ լինէր :

ՄԽ . Եւ ասաց Ղեքսանդրոս ցղշխոյն Վանդակէ . Ինչ այս ամենայն արժան էր զարմանալ , թէ առ հելլէնացիս էր և ոչ առ քեզ : Բարկացաւ Վանդակէ և ասաց . Ղշմարիտ ասացեր , ով Ղեքսանդրէ : Եւ նորա յափշտակեալ՝ յանուանէ կոշմանէն , յայնկոյս դարձաւ : Եւ նա ասէ . Բայդ զի՞ դարձար յայնկոյս՝

1 Այլք Իրիւնայ :

2 Ս . այդպէս . այլք աբ + անիւն

աւստայ :

3 Այլք Պաքտուղոս :

4 Բ . զերելութիւն :

5 Չորս օր . իճիւնայ :

6 Երկու օր . տրեւանիւն :

7 Այլք այն՝ վնէր յարի :

8 Հ . արեւալ :

ձայնեալ Միջքսանդրոս : Եւ նա ասաց . Ես, տիկին, Միտիգոնոս կոչիմ հրեշտակ Միջքսանդրի : Մէ գշխոյն . թիւսկէտ և Միտիգոնոս կոչիս առ իս, այլ թագաւորն Միջքսանդրոս ես . բայց այժմ ցուցանեմ քեզ : Եւ բռնուն հարեալ զնմանէ տարաւ 'ի ներքս 'ի սենեակն . և բերեալ մատուցանէր նմա զնկարա գիր պատկերադիրն, և ասաց նմա . Նախաջնա զքո ձե կերպարանաց . արդ զի՞ դողաս, զի՞ խռովեալ ես, պարսկա կորոյսդ և հնդկավանդ . որ կործանեցեր զյաղթութիւն զՍարաց և զՍարթեւաց, այժմ առանց պատերազմի և զօրու անկար ընդ ձեռամբ Լանդակայ գշխոյի . այսուհետեւ գիտեա, Միջքսանդրէ, զի որդբ թուի 'ի մարդկանէ խորհել ինչ մեծամեծս, և այլ դբ թերեւս մեծամեծս քան զնորա խորհուրդսն և զիմաստութիւն ունի :

ՄԻԱ . Մի այս սրտմտեցաւ Միջքսանդրոս և կրքաւ տէր զատամուռնսն իւր : Միաց Լանդակէ . Օյ՛ սրտա մտեալ ես, զի՞ կրճտես զատամուռնսդ . այժմ զի՞նչ կաւրես առնել ինձ այդքան մեծ թագաւորդ : Եւ նա ասէ . Լանան այնորիկ դողմամբ կրճտեմ զատամուռնս, ևս և բնիկ սրտմտիմ, զի ոչ ունիմ զսուսերն իմ առ իս : Մէ տիկինն . Եւ թէ ունէիր զայն զի՞նչ կարէիր առնել : Եւ նա ասաց . Լանանէի զքեզ նոխկին, զի այլ մի ևս գտցիս, քան թէ հնազանդել, և ապա անձամբ՝ անձին իմոյ մատնիւ լինէի : Եւ նա ասաց . Եւ այդ զի՞նչ քաջութեան և թագաւորական մտաց է . այլ արդ մի երկնչիր, Միջքսանդրէ, քանզի դու որպէս զմանուկդ իմ և զկին դորա 'ի բերրիկացուոց անտի ապրեցուցեր, և ես զքեզ այսպէս պահեցից՝ ասել առ խուժադուժսն ոչ գող զքեզ Միջքսանդրոս . քանզի եթէ գիտասցեն զքէն եթէ դու ես Միջքսանդրոսն, դառնապէս սպանանեն անդէն զքեզ վաղ

1 Այլք 'ի ներսագոյն սենեակի մի
.. նմա զնկարեալ պատկերս :

2 Հ. անյոյս իմովն իմոյ :

վաղակի, զի և դու զՊաւրոս սպաներ. քանզի կին փոքր որդւոյ իմոյ դուստր է Պաւրոսի. սակա որոյ կոչեցիր Նստիգոնոս, վասն զի ՚ի ներքս յողիս պահէցից զքո խորհուրդս :

ՄԽԲ. Օայս ասացեալ ել ընդ նմա արտաքս և աւսաց. Որդեակ իմ Վանդաւղէ, և դուստր իմ Սարպէսգա, եթէ ոչ ՚ի դէպ ժամանակի գտեալ էր ձեր զգօրն Մղէքսանդրի, ոչ ես զքեզ այլ այսրէն ընդունէի, և ոչ դու զկինդ քո գտանէիր. արդ եկայք արժանի լիցուք հրեշտակիս Մղէքսանդրի և մատուցուք սմա ընծայս արժանապէս : Եւ ասաց երկրորդ որդի նորա Վարաբովս. Սայր դչիոյ, Մղէքսանդրոս ապրեցոյց զեղբայրն իմ և զկին նորա. տացուք դմա զինչ կամիս : Իսկ երրորդ որդին ասաց. Տիկին մայր, տրտմի իմ կիներն յաղագս հօրն իւրոյ զի սպանեալ եղև Մղէքսանդրէ. և արդ նա տրտմեցուցանել կամի զմակեդոնացին, և զնորա հրեշտակս ընդ ձեռամբ ունելով աստ սպանանել զայս Նստիգոնոս : Եւ. Եւ զինչ օգուտ է քեզ, որդեակ. զի ոչ ինչ է փոյթ Մղէքսանդրի եթէ աստ զսա սպանցես, քան զի ես բազում ծառայք Մղէքսանդրի քան զսա : Եւ ասաց Վանդաւղէս. Եւ ինչ սա եղև փրկիչ և կնոջ իմոյ, և ես երդմամբ պարտիմ զսա ամբողջ անդրէն դարձուցանել առ Թագաւորն. Իսկ ապա եթէ այդպէս իցէ, և մեք յաղագս սորա աստ մարտ պատերազմի առնելով խառնիմք ընդ միմեանս. ես ահա զայդ ոչ կամիմ. բայց եթէ դու կամիս, պատրաստ գտցես զիս :

ՄԽԳ. Իսկ Վանդակէ երկուցեալ վասն մանկանցն եթէ մի գուցէ կուուեսցին, ՚ի բաց առեալ զՄղէքսանդրոս միայն ընդ միայն ասաց. Մղէքսանդրէ, ամենայն ուրեք եղեալ ես կորովամիտ. բայց ասա և ոչ մի ինչ

1 Այլք խոր յիմարագոյն իր գործէս հրացդ. և որդ հրդէս արաբից զի ք խառնեցին :

պատճառս ոչ կարեն գտանել մտաց, որպէս զի մի և վասն քո կռուեսցին մանկունքս իմ:

ՄԻԴ. Եւ ասաց Ղեքսանդրոս. Եւ արագով, և դու Լյանդաւդա, եթէ զիս աստ սպանջիք, ոչ ինչ փոյթ է Ղեքսանդրի. քանզի հրեշտակք ոչ եթէ պատուականք ինչ իցեն թագաւորաց, այլ անպիտան են նմա 'ի գործ պատերազմի: Եւ դու եթէ զիս աստ սպանջիք, ունի և այլ հրեշտակս Ղեքսանդրոս. և եթէ կամիք յինէն զթշնամին դիւրաւ ըմբռնել զՂեքսանդրոս, խոստացարուք ինձ մասն պարգևաց տալ աստ, զի առ ձեզ անցից մնացից և հաւանեցուցից զարքայն գալ առ ձեզ իբրու թէ ձեր կամեցեալ զոր պատրաւ տեցէք նմա զընծայսն դէմ յանդիման մատուցանել. և յայնժամ ընդ ձեռամբ արկեալ և զանձանց վրէժ խնդրեալ, հաւանեցուցեալ զադարեսջիք 'ի սրտմտու թենէ:

ՄԻԵ. Հաւանեցան եղբարքն. բայց Լյանդակէ հիւսցեալ զարմացաւ ընդ միտսն Ղեքսանդրի և ասաց ցնա առանձինն. Ղեքսանդրէ, իցիւ թէ էիր և դու իմ որդի, զի քեւ ամենայն ազանց իշխէի. քանզի ոչ եթէ պատերազմաւ և եթէ ընդ ձեռամբ արկեր զաշխարհ քաղաքայնօք, այլ բազում իմաստութեամբ. արդ լեր 'ի սոցանէ պաշտպանութիւն կրել, և պաշտօն մեծապէս Լյանդակայ՝ պահել նմա զխորհուրդն: Իայց խրատ տամքեզ, զի յայսմ հետէ այլ մի վտաւ հասցիս անձամբ անձինքո հրեշտակ լինել. զի մի նմանեսցիս այնոցիկ որ զինքեանս արտահանել ջանան:

ՄԻԶ. Եւ յետ աւուրց 'ի գնալն տայ նմա Լյանդակէ ընծայս արքունական, պսակս ադամանդեայ բազմաքանքար, և վակաս պինովտոն յունիոյնայց և բիւրղայց, և քղամիդ աստղաճաճանչ 'ի բոլորածիրանէ ոսկեթել: Եւ այնպիսի պատուով առաքէ զնա յանձնարարութեամբ ընդ իւր զինուորսն:

ՄԻԿ. Եւ գնացեալ արքայ 'ի կարգեալ աւուրս եւ հաս 'ի յայն սքանչելի յայրմն, ուր ասաց նմա Լյանդաւդէս զաստուածմն գնալ շրջել: Եւ յիմուտ 'ի ներքս հանդերձ սակաւ զինուորօք. և տեսանէ բալ աստղաճաճանչ. և փաղփէին յարկ ձեղուանցն իբրեւ յաստեղց ճառագայթից, և արտաքուստն երևոյթք դիւաց, և թմբիւն լուծեամբ ծառայել. և զարհուրեցաւ յառաջագոյն ըմբռնեալ. բայց եկաց մնաց տեսանել թէ զինչ լինիցի: Վանգի տեսանէր զոմանս՝ բազմեալս, որք փայլակէին յաչացն իբրու ճրագացն ճառագայթք, և զմի ոմն որ ասէր. Ինդա և ուրախ լեր, Լիքեռանդրէ, գիտեա զիս թէ ով եմես: Լսէ. Լէ, տէր: Եւ նա ասէ. Եւ եմ Եստնքուսիս աշխարհակալ թագաւոր բնակակից աստուածոց եղեալ. բայց ոչ այնչափ բարեբախտիկ եղէ որքանդ՝ դու, զի առցես անուն անմահ և յետ մահու: Եւ ասեմ. Օ իմորդ, տէր: Լսաց. Օ ի ես զըտոր աշխարհ հնաւ զանդեալ և այսքան օգինս ծառայեցուցեալ անանուն եմ. բայց դու եղիցիս անուանի, շինեալ զփափագելի աստուածոցն յԵգիպտոս զԵրանդարիա, Սուտողոյս¹, Իսլան, Իրաւդ, Իստաւ². այլ երթ 'ի ներքս և տեսցես զարարիչն ամենայն բնութեան և զվերակացուն:

ՄԻԸ. Եւ թայ թագաւորն 'ի ներքս և տեսանէ բալ հրափայլ և զաստուածս որ անցեալ նստէր 'ի վերայ աթոռոյ, զոր երբեմն ետես 'ի Հռակոտիդի երկրպագեալ 'ի մարդկանէ՝ զտէրն Սարապիս: Լսաց. Օ ինչ է այս, դե անապական բնութե ծնունդ, տեսի զքեզ 'ի կողմանս լիբէացուոց յաթոռ նստեալ, և այժմ աստ դարձեալ տեսանեմ զքեզ: Լսաց, մօտ

¹ Այդպէս յոյն և լատին. իսկ մերքն զԱմեն Բազմեալ կամ զԱմեն Բազմալ:

² Այլ Բրդէ:

³ Չորս 00. միայն ունէին ըզ.

բառք, և գրեալ աստ քղոյս. աստ քղոյս. աստ քղոյս. աստ քղոյս:

⁴ Չորեքին անուանք քե 'ի յոյն և 'ի լատին:

առ նմա կալով, Սեսոնքուսիս՝ Բլեքսանդրի. Սա ամենայն ուրեք երևի՝ ի միում տեղեղ չհաստատեալ. որպէս և երկին երևի ամենայն ուրեք՝ ի միում բարձրութեան հաստիւ հաստատեալ:

ՄԻԹ. Եւ ասաց Բլեքսանդրոս. Տէր աստուած, քանի՞ ամ կեցից: Եւ Սեսոնքուսիս ասաց. Ըարիդք է մահկանացուի ոչ գիտել թէ երբ վախճանի. քան զի՝ ակն ունեւելով աւուրն այնմիկ յորմէ հետէ ուսաւն՝ վախճանեցաւ. բայց անգիտութեամբ կրել զայս՝ զանխուլ մոռացոնս մատուցանէ, ոչ ունել՝ ի մտի թէ բնաւ ամենեւին իսկ վախճանի. բայց սակայն զոր շինես քաղաքն, եղիցի հռչակաւոր և երևելի ամենայն մարդկան, կերակրիչ և դայեակ ամենայն աշխարհի. և բազում թագաւորք եկեսցեն յատակսն քեզ երկիր պազանելով իբր աստուածոց, և բնակեսցես՝ ի նմա մեռանելով և ոչ մեռանելով. քանզի գերեզման քեզ լիցի զոր շինես քաղաքն:

ՄԵ. Եւ յայէս ասացեալ հրեշտակին, ելանէր արտաքս Բլեքսանդրոս. և առեալ զիւրսն գնայր զճանապարհն զոր երթալոցն էր: Եւ լին ընդ առաջնորա նախարարքն և պսակեցին զնա թագաւոր և ետուն նմա զարքունական պատմուհանն:

ՄԵԱ. Իսկ զգնաց ճանապարհին յԲմազոնսառնէր. և երթեալ մօտ անդր առաքեաց առ նոսա թուղթ, որ ունէր օրինակ զայս: “Թագաւոր Բլեքսանդրոս՝ Բմազոնեացոյ ինդալ: Օ առ Դարեհիւ զկռիւն կարծեմ զձեզ գիտել, և անդուստ ՚ի հնդիկս, որ զգրու գնացաք. և գտեալ անդ արս քաջս զառաջնորդս նոցա և զթագաւորսն և զմերկ իմաստասէրսն, և առեալ հարկ ՚ի նոցանէ բարձաք. թողաք յիւրեանց

1 Բ. Սեսոնքուսիս. երեք օր. Սեսոնքուսայ. Աղեքսանդրէ:

2 Այլք բանդի այն առաքն ալն ունեւելով այն առաքն մեռանի. այլ

այս առաքնի է ու ունել ՚ի մի եկէ Բնա:

3 Այլք Բնալեցին:

տեղիս կալ մնալ, և 'ի խաղաղութեան զերկիրն հաստատեցաք. վասն որոյ խնդութեամբ զմեզ ընկալան, և զոհս կատարել վասն մեր արարին. և անդուստ դարձեալ առ ձեզ եկաք: Դժդ և դուք եկայք մեր ընդ առաջ. քանզի գամբ ոչ չար ինչ առնել, այլ տեսանել զաշխարհ, միանգամայն և ձեզ բարի առնել. ողջ լերուք 77:

ՄԾԲ. Եւ ընկալեալ զայս, և նոքա նմա գրեցին այսպէս. “ Դմազոնայք քաջք և առաջինք զօրուս, Թագաւորիդ Դեքսանդրի խնդալ: Ղրեցաք քեզ զի գիտասցես յառաջ քան զմտանել քո 'ի տեղիս, զի մի գուցէ անփառաւոր դարձցիս անդրէն. 'ի ձեռն այսր Թղթոյ հաւատարմի տունն առնեմք զքեզ իմանալ զիրս աշխարհիս մերոյ և զմեզ. զի եմք քաջք և առաքինիք. քանզի եմք ամազոնական գետոյ այլ յայսկոյս, և բնակեալ եմք 'ի կղզւոյ. և շրջաչափութիւն 'իւր տարւոյ գնաց, և շուրջ զիւրեաւ գետ է որ ոչ ունի սկիզբն. և է մի մուտ: Եւ եմք բնակեալքս կոյսք բիւրք քսան զինուորք, որ զարանց փորձ ոչ գիտեմք, և արու առ մեզ ոչ գոյ ոք. և արքն մեր յայնկոյս գետոյն բնակեալ են, զաշխարհս՝ վիճակ ընդ որ կալեալ 'ի վայելչութիւն: Եւ մեք տարւոյ տարւոյ առնեմք կացուրդս, տոնս ամէն ժողովս¹, ձիասպանութիւնս² զենլով Դրամազդայ և Պոսիդոնի³ և Հեփեստեայ աւուրս երեսուն: Եւ այսպէս անցանեմք ընդ գետն յայնկոյս առ արսն, և նոքա առնեն առ մեզ զամուսնութիւն մերձաւորութեանն աւուրս երեսուն: Եւ ոյք կամին ապականել զոմանս 'ի մէջ, անցանեն մնան անդէն առ արսն. և զէգսն որքան միանգամ ծնանին, եղեալ եօթնամեայս՝ անցուցանեն առ մեզ: Եւ կյորժամ Թնամի զօր 'ի վե-

1 Այլք Կրտսէսութիւն կամ Կրտսէսութիւն: Կամ Կրտսէսութիւն:

2 Այլք Կաշաբէն:

3 Երկու օր. տիեաթողով:

4 Այլք յիսուսութիւնն առնել: Եւ զենմանս Արամազդայ:

5 Ամենայն օրինակք. Պիսիդոնի. եղաւ ըստ յունին:

րայ մերոյ աշխարհիս եկեսցէ, ելանեմք ընդդէմ նոյա հեծեալս աւելի քան զբիւրս երկոտասան, և այլքն զկղզին պահեն. և գամք ընդ յառաջ 'ի սահմանս, և արքն յետոյ կազմ զինի մեր գան: Եւ եթէ որ 'ի պատերազմին վերաւոր լինի, կերակրեալ լինին 'ի նուիրական սեզանոյն Մարմազդայ, և ամենեքին նմա երկիր պագանեն երկիցս յաւուր, և ազգայնոցն պսակ յարայիշելի: Եւ որ որ անկցի 'ի պատերազմին պաշտպանելով աշխարհիս, մերձաւորք նորա ինչս առնուն ոչ սակաւ: Եւ եթէ ածցէ որ 'ի թըշնամեացն 'ի կղզիս, կայ առաջի յաղթութեանն նշանակ ունելով արծաթիս և ոսկեղէն ոչ սակաւ և ռաճիկ կերակրոյ մինչև 'ի կեանս իւր. մինչ զի զմեզ՝ ամենեցուն նահատակել վասն մերոյ աշխարհիս: Իսկ եթէ 'ի թշնամեացն յաղթեսցուք կամ փախիցեն, աւմթ նոցա կայ և մնայ, զհետ նոցա երթալով յամենայն ժամանակս. և եթէ մեզ յաղթեսցեն, եղիցի կանաց ամազուհեաց յաղթեալ: Եւ որ տես, ով թագաւոր Մեծքսանդրէ, մի գուցէ այս պատահեսցի քեզ. բայց պսակեմք զքեզ ամի ամի որքան և կարգեսցես: Եւ որ խորհեալ յաղազս այսորիկ գրեա մեզ այսրէն, և գտցես զբանակս մեր 'ի սահմանս քո:

ՄԾԳ. Եւ արքային առեալ և ընթերցեալ ըզգրեալն և յոլով ժմտեալ, գրեաց նոցա անդրադարձութիւն օրինակ զայս: « Եւ այսր ամենայն թագաւորաց Մեծքսանդրոս, Մնազունուհեացդ խնդալ: Եւ ից մասանց աշխարհիս տիրեցաք վերին օգնականու թեամբն. և ոչ ուրուք թողեալ նշանակ անյաղթու թեան, այլ ամենեցուն յաղթեալ. արդ ամօթալի է մեզ թողուլ, եթէ ոչ եկեսցուք 'ի վերայ ձեր զօրու: Եւ որ եթէ կամիք կորնչել և անբնակ զաշխարհդ ձեր լինել, կայէք մնացէք 'ի սահմանսդ. բայց եթէ կա միք 'ի ձերում յերկրիդ բնակել և ոչ առնուլ զփորձ

պատերազմի, անցեալ ընդ դետդ երևեցարուք մեզ . սոյնպէս և արքն ձեր կարգեացեն զինքեանս 'ի դաշտիդ : Եթէ զայս արասջիք, երդնում ձեզ 'ի հայրն իմ 'Արամազդ և յ'Արէս և յ'Արա և յ'Աթենաս յաղթաւորն՝ ոչ զրկել զձեզ : Բայց զոր կամիցիք տալ հարկ, զայն առից 'ի ձէնջ 'ի ձեր զինուորութիւնդ, և ոչ եկից 'ի ձեր յարկ յերկիրդ . և զորս որոշեսջիք հեծեալս, առաքեսջիք առ մեզ . և տամք ըստ իւրաքանչիւր ամսոց իւրաքանչիւր ումեք կնոջ ոսկւոյ մնասս հինգ, թող և զայլ ինչ . և 'ի տարւոջն գլուխ նորա արձակեալք լիցին յիւրեանց գաւառն, և դուք այլս փոխանակ նոցա առաքեսջիք : Երբ խորհուրդ 'ի մէջ առեալ առաքեսջիք մեզ այսրէն պատասխանի . ողջ լերուք , :

ՄԾԴ . Եւ նորա խորհուրդ արարեալ գրեցին նորա պատասխանի, որ էր օրինակ այսպէս : “ Եմազոնեաց քաջք և առաջին զօրուն զինքնակալ Թադաւորիդ զհրամանն ընկալաք զ'Աղեքսանդրի : Տամք քեզ իշխանութիւն գալ անցանել առ մեզ և տեսանել զաշխարհս մեր : Եւ կարգեմք տալ քեզ 'ի տարւոջն ոսկւոյ քանքարս հարիւր և քաջագոյնս 'ի մէնջ հինգ հարիւր . առաքեցաք քեզ ընդ առաջ գալ 'ի սահմանդ՝ բերելով քեզ զինչն և հեծեալս քաջս հարիւր . սորա եղիցին առ ձեզ զտարին : Իսկ եթէ ոք 'ի սոցանէ ապականեսցի յայլազգւոյ, եղիցի 'ի գաւառին օրէնս՝ ամբարշտեալ : Բայց գրեա որք կամիցին առ ձեզ կալմնալ . և զայլսն 'ի բաց առաքել՝ առցես այլս : Եւ ասն որոյ հաւանիմք քեզ դէմ յանդիման և 'ի բացեայ . քանզի լուաք զքո առաքինութիւնդ նա և զզօրութիւնդ . քանզի զինչ եմք մեք առ ամենայն աշխարհս ընդ որ դու անցեր, զի քեզ ընդդէմ կացցուք 'ի բաց : Բայց Թուէր մեզ բարիօք 'ի մերում վայրս բնակել քեզ հաւանելով , :

ՄԾԵ . Եւ զայս կարգեալ՝ զուղէգնացութիւնն

առնէր 'ի պարասանգացւոց աշխարհն : Եւ յոյժ 'ի հեղգութիւն պղերգութեան եկին զինուորքն պարգեւին միջոցեցոց . լ'քամազդ ոչ դադարեաց տեղալով աւուրս քառասուն , մինչև բառնալիք վահանացն 'ի ջրոյն փտեալք լինէին , նա և երեսանակք ձիոցն . և բազմաց 'ի մանկտւոյն ոտքն թրջեալ հարան վասն բոկութեան : Եւ այն ինչ դադարեալ անձրեւին , տօթեղև այնքան մինչ ոչ ումեք կարէին տանել : Եւ զեն և որոտմունք մեծամեծք , և փայլատակունք անկանէին ստեպ ստեպ , մինչև ձայնք այսր և անդր ընթանային յաղագս այնոցիկ որ 'ի գնդին : Եւ հանդերձեալ էին անցանել ընդ գետն : Հարցանէր զաշխարհին յաղագս բազմութեան զօրութեան թագաւորին որ յայնկոյս էր 'ի պարասանգացւոց աշխարհին . և էր այս աշխարհ առ Սկիւանոսիւ : Եւ ասացին նմա բնակիչք աշխարհին՝ եթէ են նորա փիղք մարմնաւոր հինգ հազար , և կառք բիւր և մարդկան բազում բիւրք : Օ՛յայս լուեալ մտառուին Մեքսանդրու , աւար առեալ զառ գետովն և զայլ ևս զաշխարհն հնգկաց , և այսպէս բազինս շինեալ և հրաւորս 'ի ձեռն իւրոյ զօրուն զոհս աստուածոցն կատարէր :

ԾԾԶ . Եւ ընկալաւ թուղթ յիմաստնոյն յ'Արիստոտէլէ , որ ունէր այսպէս : «Միստոտէլիս՝ թագաւորիդ Մեքսանդրի խնդալ : Տարակուսեալ եմ յոյժ 'ի խնդիր զինչ առաջին քեզ , ապա զինչ վերջին թուեցից . քանզի լ'քամազդ վկայէ և Սոսիդոն , զի երջանիկ և երևելի և հռչակաւոր գործոց նախ առաջին աստուածոց ամենեցուն և ամենուրհեաց շնորհ ունիմ : Օ՛յ զամենայն հանդէս և զնահատակութիւն նա և զվտանգ յանձին կրեալ՝ և ոչ 'ի միում ոչ ըմբռնեցար . քանզի 'ի հնգկաց աշխարհն երկրորդ և բազմապատիկ 'ի ձմերունս՝ մատնեալ ապրեցար . և

1 ՀՀ . 'ի յերանս և 'ի խոթան . իբր ստուգելի և հաշիւաւորեալ զաւրսն 'ի քեզ ապրեցար . և 'ի նոյն էր . խորհս և զանգատս լսիչեցր . որ և

ի նոյն երկիր եթէ որ զինքն տալ ժուժասցի, երևելի և հռչակաւոր և սքանչելի գործոց անունս առցէ : Վնասի զօրապետութեան քաջ նահատակ դիւրաւ գիտելի է, և ՚ի խորհուրդ խրատու լիւստովը, և ՚ի զինուորութեան կռիւ քաջ Ողիսեւս՝ որ զբազում մարդկան ետես զքաղաքսն և զմիտս ծանեալ : () Ի ասեմ քեզ, որ առ երեսուն ամօք եղեն իրք . զոր ասեն եթէ լ՛ընքսանդրոս մակեդոնացին յարեմտից յարեւելս եհաս, և խնդութեամբ ընկալան զնա եթովպացիք, սկիւթացիք, ոմանք ՚ի մուտս և ոմանք յելս արեգական . և այլքն որք թուէինն ընդդէմ կալ քեզ, և նոքա առաքեցին աղաչելով, որպէս զի բարեկամասցիս նոցա . այո թագաւոր հանգիտաստուած՝, ողջ լեր :

ԾԾԵ . Եւ առեալ զգորն եկն և դնաց ՚ի Ռաբելոն . և հասեալ անդ մեծաւ պատուով պատուեցաւ, և զոհս մատոյց չաստուածոց, և հանդէս ՚ի մերկակրթութիւն ըմբշաց և երաժշտական կատարէր :

ԾԾԸ . () Կայսցանէ եղեալ, ապա գրէ թուղթ Ոլոմ պիադայ մօրն զիւր իսկ անցեալ իրան, որոյ է պատճէնս այս և թղթոցս այսոցիկ առաքելոց, ծանուցաւ նէ առանձինն գործեցեալ իրս Ոլոմպիադայ դշտոյի . յորում յայտնի և հաւաստի պատմէ զամենայն մի ըստ միովէ այսպէս . “ Թագաւոր հզօր և կայսր ինքնակալ երից մասանց աշխարհի, գրեմ Ոլոմպիադայ մեծապատիւ մօր իմոյ խնդալ անընդհատ : Եւ գիտութիւն լիցի, զի ՚ի սկզբանէ գործեցելոցն մեզ մինչև յայն որ յ՛Ասիա իրքն եղեն, հաւանեալեմ գիտեմ քեզ ՚ի մէնջն առ քեզ գրեցեալ : Բայց կամ եղև ինձ և յաղագս վերին կողմանցն զճանապարհին յայտ

ասեն . . . ակիւնացի . և արիւնեամբ լտնեաց . այլ երեսուն ամօք եղեն իրքս, ոմանք ՚ի մուտս :

1 Այլքս հանգիտաստուած :

2 ՀՀ . և յամենայն աշխարհի գային ՚ի պարիս և ՚ի հանդէս մերխիւնեման երաժշտական պարերց :

3 Հինգ օր . ՚ի մերխիւնեման :

նել քեզ . քանզի գնացեալ 'ի Ռաբելոն կոյս և առեալ ընդ իսյաւէտ զհօրագոյնսն բիւրս հնգետասան , դարձեալ արարի և այլ ճանապարհ : Եւ հասեալ 'ի Պարասանգաս եկի 'ի Հերակլէայ արձանսն յաւուրս իննսուն և հինգ . քանզի ասացին զՀերակլէ սահման աշխարհին առնել և լինել զերկուս արձանսն , զմինն ոսկի և զմիւսն արծաթի . որոյ միոյն բարձրուին կանգնոց երկոտասան , և միւսոյն կանգնոցս երկուց . և ոչ հաւատացեալ թէ իցեն սեղմք կռածոյք , կամ եղև ինձ զոչս մատուցանել Հերակլի և ծակել զմի յարձանացն , և երեւցաւ ինձ համակ ոսկի . կամ եղև ինձ դարձեալ ընդ զծակն , և գտաւ ծակուածն զի տարաւ ոսկիս հազար և հինգ հարիւր մտղալ՝ որ է դրամի : Եւ աստուտ դարձեալ ընդ անապատն և ընդ վախուտ վայրս , և 'ի բալէն ոչ կարէաք տեսանել զմտակացն թէ ո՞րք արդեօք իցէ : Եւ 'ի տեղեացս յայսցանէ գնացաք , և գայաք 'ի Պարասանգաս յաւուրս եօթն , որ կոչի Սերմադոն գետ , որ ելանէ և մտանէ 'ի Պաւտոս , վայր դաշտային ունելով իւր գնացս և բարեբախտիկ . և բնակեալ էին աստ ամազոնացիք կանայք՝ մեծութեամբ և գեղեցկութեամբ գերազանցեալք առաւելութեամբ քան զամենայն կանայս , բարեւաւք և առաքինիք . և հանդերձս ունէին ծաղկեայս և զինուք վարէին արծաթի տապարովք . երկաթ և պղինձ ոչ գոյր անդ . հանձարովք և իմաստութեամբ զարդարեալք էին : Եւ բանակ առեալ մեր առ գետովն , զի ոչ գոյր մեզ յայն կոյս անցանել ուր Մամզուհիքն բնակեալ էին , քանզի եր գետն մեծ և անհուն , և ունի գազանաց բազմութիւն և սեւաւ քարանց . և սոքա անցեալ առ մեզ ճակատեցան . և առեալ 'ի նոցանէ հարկս անցաք գնացաք 'ի կարմիր ծով կոյս 'ի նեղ տեղի . յաջմէ կողմանէ էր լեառն բարձր , և յահեկէ կողմանէ

1 Երկու օր . միւսաւ երկու այլ յեղաւ կամ միւսաւ :

Ծով բախէր : Եւ զոհեալ Պոսիդոնի ձիս տամն , և հանգուցեալս յերկրորդումաւուրն , դարձեալ անտի եկաք յԱթլաս գետ : Եւ անդ էր տեսանել ոչ զերկին և ոչ զերկիր . և էին անդ ազինք բազումք և բազմապատիկք բնակեալք . քանզի տեսաք շնագլուխս և անգլուխ մարդիկ , որք զաշն ունէին 'ի լանջն և զբերանն , ծակասոյզք ևս որ ընդ երկրաւ բնակեալ էին ազգք վայրենիք : Եւ 'ի տեղւոյս յայտմանէ էր երկիր 'ի բացէ աւուր միոյ նաւերոյ . և նաւեալ առ սովաւ գտաք զԱքիլ քաղաք . ինձ այսպէս թուի թէ սա է որ ասեն քաղաք պղնձի , որոյ էր շրջապատմն ասպարիսաց հարիւր և քսան . և աշտարակք էին 'ի նմա չորեքտասան ոսկւով և զմրրխտով շինեալ , մի մի 'ի նոցանէ ունէր աստիճանս վաթսուն : Եւ 'ի վերայ անցեալ կայր կառք ձիովք յոսկւոյ և 'ի զմրրխտէ , և տեսանել զնոսա ոչ էր դիւրաւ վասն շամանդաղին . և քուրմն արեգական եթովպացի էր . և զոհս մատուցեալ արեգական , վասն զի ոչ գտանէաք լոյս , դարձեալ անցաք զնացաք անտի : Եւ երթային առաջի մեր կանթեղնաւորք՝ պարսիկք , առեալ զամբարս արծաթիս ունելով լուցեալս . և եկաք 'ի Տանայիս գետ , որ հոսի յԱսիա և յԵւրոպէ : Եւ անդուստ խաղացեալ եկաք 'ի Վսերքսի և 'ի Կաւոսի յարքունիսն . և գտաք լաւ տունս ոսկւով և արծաթով 'ի լիս , և նշանաւոր բաժակս բազում և այլ ինչ շատ լաւ : Եւ էր տուն մեծ յարկաւոր , որ ինքն թաղաւորն սովորեալ էր հրամանս պատասխանելոյ յառտուածոց ընդունել , յորում ասացին հաւ մարդկային ձայնիւ թարգմանեալ : Վանգի էր 'ի մէջ ձեզուանն լորանոց՝ ոսկի , յորում էր հաւն այն 'ի չափս աղաւնոյ . զսմանէ ասացին՝ թագաւորաց թարգմանել մարդկային ձայնիւ յորժամ զձայնսն բախեալ ընդ

1 Այլք խնկեալս :

2 Ամենայն օրինակք լորանոց . եղաւ ըստ յունին :

նմա լուիցէ . և 'ի նմա ասացին լինել ժամանակս
բազում : Եւ կամեցայ ես զնա իջուցանել 'ի վայր ,
զի առաքեցից քեզ . և քուրմն ասաց զայն ձայնի գոլ :
Եւ յարքունիսն ևս 'ի Շուշա գտաք թափոյկ արծա-
թի որ տանէր սափորս երեք հարիւր և վաթսուն .
զոր և չափեցաք 'ի մեծ ճաշն , յորում և զզոհսն ա-
րարաք փրկութեանց : Եւ և տուն մեծ յորում
գրեալ էր նաւամարտութիւնն Վսերքսի ընդ աթե-
նացիս : Եւ կայր անդ 'ի միջոցի աթոռ ոսկի և 'ի վե-
րայ նորա խորան ոսկի , յորում ասէին հրամանս պա-
տասխանեոյ աստուածոց ընդունել թագաւորի յոր-
ժամ հրեշտակութիւն ուստեք եկեսցէ : Եւ աստա-
նօր և գաւկայ արուեստն յարմարականք առ որ ինք-
նին հարեալ լինէր . և շուրջ զաթոռոյն կայր ամանս
բաժակի 'ի վեշտասան կանգնոյ , որ ունէր աստի-
ճանս երկոտասան . և 'ի վերայ անդ անցեալ կայր ար-
ծուի ոսկի , որ զթւան իւր 'ի վերոյ տարածեալ ու-
նէր բոլորուածոյն՝ ամենայնի բաժակամանին : Եւ
էր անդ բարունակ եսթնուղէշ տպաւոր՝ ոսկի և
սպիտակ և սաւսոյ և մուրտ , ամենեքին սոքա գե-
ղեցկաքանդակս՝ գործեալք . քանզի յաղաղս այսո-
ցիկ ևս գրէի քեզ . զի այնքան էին , մինչ 'ի բազմու-
թենէն ոչ կարէաք զամենայն յիշեցուցանել . ողջ
լեր , մայր իմ , :

ՄԾԹ . Իսկ թուղթս այս իբրեւ գրեցաւ . յ(լոմպիա
մայրն , մինչդեռ էր 'ի Ղաբելոնի և հանդերձեալ էր
փոխել զկենցաղս , մեծ իմն յայտնի երեւոյթս առնէր
դէս . որ և նշան մի եղև այսպէս : Վանզի 'ի գաւա-
ռայնոցն կին ոմն ծնաւ մանուկ . վերին կողմն մար-
մնոյն մինչև ցպորտն ունէր զամենայն ինչ մարդոյ ըսա-
բնութեան , և զներքոյսն վայրենեաց գազանաց :
Եւ էր բոլոր տիպք կերպարանացն նման Սկիւլայ ,

1 Բ . Բուրուածոյն :

2 Երկու որ . սաբաւոր :

3 Այլք գէղեցկայորմարս Կանդա-
կափործէալ :

եթէ ոչ գազանացն այլայլութեամբ և բազմութիւն
այլափոխեալ լինէր . քանզի էին կերպարանք ընծուց
և առիւծուց և գայլոց և վարձագաց՝ վայրենեաց և
շանց : Եւ սոցա կերպարանք շարժէին և քաջայայտ
երևէին ամենեցուն ճանաչել զիւրաքանչիւր ձև . իսկ
մանկանն էր մեռեալ և կապուտակ մարմինն : Եւ
միանգամայն կինն ընդ ծնանելն զառաջասացեալ
մանուկն՝ եղեալ զնա՝ ի խնժի և ծածկեալ եկեալ հա-
սանէր յապարանս Ղըքսանդրի և ասէր սենեկապա-
նին աղղել վասն նորա թագաւորին . քանզի ունիմ իմն
յաղագս պիտանացու իրաց ասել և ցուցանել նմա :
Եւ նորա դէպ եղև զի հանգուցեալ էր ի սենեկի իւ-
րում՝ ի հասարակ աւուր : Եւ իբրև զարթեալ և ի
սենեկապանէն լուաւ յաղագս որ եկեալ էր անդր
կինն , հրամայեաց կոչել ի ներքս : Իսկ նորա ի
ներքս մտեալ , հրամայեաց արքայ զի որ ի ներքս
կային՝ արտաքս ելանել : Եւ իբրև ելին , ապա բա-
ցեալ եցոյց նմա զծնեալ հրաշն , ասելով թէ ինքն
ծնաւ : Իբրև ետես զայն Ղըքսանդրոս , հիացաւ
մեծաւ զարմացմամբ . և զմեզս և զնշանալոյծս քաղ-
ղէացիս միանգամայն կոչեցեալ՝ հրամայեաց զըն-
թերցութիւնն առնել վասն նորա , խոստացեալ նոցա
կամմահ և կամ վնաս եթէ ոչ ասասցեն զճշմարիտն :
Եւ էին նշանաւոր և փառաւոր և իմաստնագոյնք
քաղղէացւոցն , և մին ի նոցանէ ըստ արուեստին
կարի առաւելեալ էր քան զամենեսեան , որում դէպ
եղև ոչ պատահել անդ . բայց որք անդ էին , ասացին
հզօրագոյն լինել և ահաւոր թշնամեաց զՂըքսան-
դրոս , և տիրել ծովու և ցամաքի . և զհզօր ահագին
անասունսն ասացին՝ որ ընդ մարդկային մարմնոցն
անկեալ դնէին՝ զայս ինչ նշանակել , հզօրագունիցն

1 Այլք վարդապետեանց կամ
վարդապետեանց . . . խաղաղութեալ
մարմինն :

2 Այլք յաւելուն և այլ Գաղա-
նացի լեւոնի :

նմա տիրել, և ոչ այլ ոք քան զնա լինել հզօրագին՝ :
 Եւ սոքա զայս ասացեալ, զիարդ և էր՝ Թափեցան
 ՚ի նմանէ : Եւ յետ նոցա եկն եհաս միւս ևս քաղ-
 զէացին յուղւոյ առ Թագաւորն . և տեսեալ զգիր
 նշանին, գոչեաց մեծապէս և զհանդերձս պատա-
 ռեաց, և յոյժ զարեալ արտասուէր ՚ի վերայ փոփոխ
 մանն որ հանդերձեալն էր լինել ՚ի մեծն աշխարհա-
 կալ : Իսկ Լ'քեքսանդրի տեսեալ զնա այսքան հա-
 րեալ յանցիցն՝ երկեաւ ոչ սակաւ, և հրամայեաց
 քաջալերաբար ասել զնշանին տեսիլն : Եւ նա ասաց
 նմա զայս . Թագաւոր, ոչ ևս ես դու այսուհետեւ ՚ի
 կենդանութեան . այլ մարմինդ քո ելիք և եթող զ-
 մարդկային բնութիւնս . քանզի այս նշանակէ հրա-
 շալի նշանն : Եւ Լ'քեքսանդրոս պահանջէր ՚ի նմանէ
 զյաղագս սորա բանն : Եւ պատասխանի նշանալոյծն
 և ասէ . Ո՛վ քաջ քան զամենայն մարդիկ, մարդ-
 կային մարմինն դու ես, և գազանաց կերպարանքն
 զօրքն որ զքեւն են . եթէ էր և մարդկային մասն
 մարմնոյն կենդանի և շարժէր որպէս և գազանքն որք
 ընդ նովաւ կան, հանդերձեալ էիր դու ամենեցուն
 իշխել . բայց այժմ այս ինքն է որ մեռեալն է՝ վերին
 մասնն և գազանքն կենդանիք, արդ որպէս փոխե-
 ցաւ ՚ի կելոյ, այսպէս և դու մեկնեալ յայնոսիկ որ
 ոչ ևս են . զոր օրինակ գազանքս որ ընդ մարդկային
 մարմնոջն կան՝ ոչ զխորհել և ոչ զմիտս ունին ընդա-
 նաբար առ մարդիկ, այսպէս և որ շուրջ զքեզ են՝
 սիրեն զքեզ . և բազում խառնակութիւնք լինին
 յաշխարհի իբրեւ վախճանեսցիս . և որ շուրջ զքեզ
 են, ընդ միմեանս անկեալք զմիմեանս արեամբ սպա-
 ուեսցեն : Օ այս ասացեալ իմաստասերն եւ արտաքս,
 և զմանուկն այրել լաւ համարեցաւ քաղզէացին :

ՄԿ . Իսկ Լ'քեքսանդրի լուեալ զայս ՚ի սիրտ իւր
 հարեալ տրտմեցաւ և ասաց . Ո՛ր Լ'քամազդ, զդա-

ւանսն 'ի վախճանն ածեալ վասն իմ. վասն որոյ եթէ այդպէս քեզ կամ եղև, ապա ընկալ և զիս զայսպիսի մահկանացու: Եւ զայս կամէր ասել. զի և Վիոնե սիրոս վասն երեւման չար գործոցն՝ որ անցին ընդ նա յայնցանէ՝ որ ընդ նորա իշխանութեամբն էին, ընդ չաստուածս համարեալ եղև. նոյնպէս Հերակլէս սոյնօրինակ զինքն համարեցաւ՝ գործոց յայտնի ցուցեալ յամենայն աշխարհի, ամենայն աստուածոց հացկից լինել:

ՄԿԱ. Վանգի՜ մայրն նորա Ոլոմպիադա բազում անգամ գրեաց առ նա վասն Նիտիպատրեայ, և դժուարեալ յոյժ խոտորեալ անարգէր, զի մայր էր Նեքսանդրի. և սակայն առնէ Նիտիպատրոս զինչ և կամի. և գրէ ամբաստանութիւն և վատթարութիւն զնմանէ. վասն այսորիկ դարձեալ ասացեալ Ոլոմպիադա, յանբաւ ցամաք կամէր անցանել Մեքսանդրոս, քանզի գիտեաց զառ մայրն եղեալ զՆիտիպատրեայ լուծանել զԹշնամութիւնն: Եւ առաքեաց կոչեաց զՆիտիպատրոս 'ի Սակեդոնիայ առ ինքն, առաքեալ զԼորատերոն: Եւ զգեցեալ Նիտիպատրէս զհնարման Նեքսանդրի, զինուորական սպա սաւորութեամբ՝ դաւեաց մահ աշխարհակալին, երկուցեալ թէ մի գուցէ Թշնամանք ինչ եկեսցեն նմա: Վանգի լուեալ ընդ միտ ածէր և խորհէր զՆեքսանդրէ աճեցեալ կարի յոյժ ամբարտաւանութիւն վասն գործոյն որ պատահեցան նմա յաջողութեամբ. և յղեալ բերեալ զբոսական դեղն՝ զորոյ զօրութիւնն գիտէր թէ յոյժ դժնդակ է, և արկեալ 'ի ջուրոյ՝ զեղամանի՝ խարշեալ առ կարել ողջ պահել ըզ-

1 ՀՀ. Իսկ Աֆիպարոս զօրագլխն որ էր 'ի Մալեդոնիա, Բազում լորիս արարեալ. և Ոլոմպիադա Գրեաց Բազում անգամ Գրես առ Ալեքսանդրոս վասն Աֆիպարեայ... անարգէր զմայրն Ալեքսանդրի:

2 Աֆոր. ապաստարանիս:

3 Ալեք 'ի Նոյ:

4 Երկու օր. Դեռ յամանի կամ Դեռ յամանի. երկու այլ Դեռ յամանի կամ Դեռ յամանի:

բազմութիւն դեղոյն . քանզի այլ ինչ աման ոչ պղնձի
և ոչ խեցեղէն ոչ հանդուրժեաց տանել զգորութիւն
դեղոյն , այլ անդէն խորտակէր . և եղեալ զնա յեր-
կաթի տուփ՝ ետ լլասանդրայ բանիւ խօսեցեալ ընդ
Հոլղայ ընդ եղբօրն վասն զդեղն տալոյ :

ՄԿԲ . Եւ հասեալ լլասանդրայ 'ի Ռաբելոն , ե-
գիտ զԼճեքսանդրոս զի զոհս առնէր և ընդունելու
թիւնս օտարաց : Խօսեցաւ ընդ Հոլղայ որ էր տա-
կառապետ Լճեքսանդրի : Եւ Հոլղայ դէպ եղև
յառաջագոյն սակաւ առուրբք զի Լճեքսանդրի բրով
հարեալ էր զկառապն վասն անառակութեան ինչ
պատճառի . վասն որոյ պատանին 'ի մօտոյ առ ձեռն
ունելով զբարկութիւն՝ խնդութեամբ լուաւ գոր-
ծել զանօրէնութիւնն . և առ իւր օգնական զԼճեք-
սանդրի թեսաղոնիկեցի , որ էր Լճեքսանդրի բարեկամ
և իւր տուփող . և սա զըկանս ապիրատութեան վար-
կաւ իւր զՀոլղայ գանն ըմպել . վասն կամացն և
ախորժութեան կալաւ յանձին նմա զի տացեն զդե-
ղն ըմպել :

ՄԿԳ . Եւսի Լճեքսանդրոս 'ի խնդութեան եղեալ
ընդ մերձաւոր բարեկամն և դիոնիսեան արուես-
տականացն . քանզի բազումք 'ի Ռաբելոն գային 'ի
հանդէս՝ Լճեքսանդրի պսակել , և առանձինն 'ի
հանդէս անցանելով վասն երևելի փառացն խնդա-
լից եղեալ արքային :

ՄԿԴ . Եւ ապա յարուցեալ 'ի հանգիստ կամե-
ցեալ երթալ , եկն առ նա Լճեքիոս աղաչելով զնա
մտանել առ իւր բարեկամն , ասելով ցնա՝ թէ 'ի մի
վայր ժողովեալ են հարկաւոր բարեկամքն քո և մնան
քեզ : Եւ յսպէս նորա խօսեցեալ , հաւանեալ եղև Լճ-
եքսանդրոս Լճեքեայ խորամանկութեանն . երթայ
'ի գինարբուսն :

1 Բ . և երեք այլ 'ի հանգիստ . և զկնի 'ի հանգիստ անցանելով :

ԾԿԵ. Ելլէին ժողովեալքն քսան¹. Պերդիկկաս, Սելէադրոս, Պիթոն, Լէոնատոս, Լասանդրոս, Պովկեստէս, Պտղոմէոս, Լիսիմաքոս, Փիլիպպոս, Ողկիաս, Լամենէս, Փիլիպպոս որ բժիշկն էր², Լէարքոս կրետացի, Ներակլիդէս, Լարոպպէոս, Լըրիստոն, Փարսադոս, Փիլիպպէ մենքենայից հըմուտ, Փիլովտաս, Սենանդրէս, Վարդանա։ Իսոցանէ որ հանդերձեալն էր գիտել՝ Պերդիկկաս և Պտղոմէոս, Ողկիաս և Լիսիմաքոս, Լամենէս և Լսանդրոս³, ոչ գիտէին. իսկ այլքն ամենեքին կը ցորդէին գործոյն և միաբանեալք ընդ Յուդղայ և ընդ Լասանդրայ, և տուեալ երդմունս. քանզի ցանկային ընչից և իրաց, և յՂեքսանդրէ ակնածէին և յողուցն նորա գերախանչ հպարտութենէն յոյժ պաւկուցեալք էին։

ԾԿԶ. Բազմեալ արքային, մատոյց նմա Յուդղոս զբաժակն։ Ելլա ապա այսպէս որք անդն էին, բան արկին՝ ի ներքս վասն յերկար դեգերման ըմպելեացն լինելոյ՝ ի բազում ժամանակս զբաղապէս։ Յանկարծօրէն Ղեքսանդրոս գոչեաց իբրև նետիւ հարեալ զլեարգն. և սակաւ մի ժամանակ կալեալ զինքն և ցաւոյն ժուժացեալ երթայր գնայր ի բաց առ ինքն, պատուիրեալ որք անդն էին՝ ըմպել⁴։ Ելլա նոքա յոյժ երկուցեալք ի նոյն ժամայն լուծին զգինարբուսն, և արտաքուստ ակն ունէին եղեալ անցիցն պատահման։ Իսկ Ղեքսանդրի դարձուցեալ կամեցեալ ըզկարի շատ գինին՝ խնդրեաց թե, քանզի սովոր էր այսպէս առնել. և Յուդղոս շաղախեալ դեղովն մաւ

1 Ամենայն օրինակք քսան ասեն, և թուեն քսան և մի։

2 Մի օր. ունի օր Բժիշկն էր։

3 Վրիպակ ինչ թուի լինել յաւանայն օրինակս, զի Ասանդրոս ոչ յիշատակի ի ժողովեալն. իսկ ել թէ Կասանդրոս ինչ ըստ միոյ օրի

նակի, սակայն աստ ընդ անգէտս թուի, այլ փոքր մի գինի միաբան ընդ Յուդղայ ասի. որպէս յայտ է և ի նախընթաց բանիցն։

4 ՀՀ. յաւելուն և ինչն Դարիոս շահելիւմէս. և ինչն ըմպել և մօտե Թէր զի Դարիոյ, և ու ինքաց։

տոյց նմա . վասն որոյ ևս առաւել կարի յաղթեաց դեղն անապակագոյն ' ընդ մարմինն խառնեալ և բախեալ, և ծաղքեալ ' ընդունայն ործալով ' Լ'ջեքսանդրոս, հրաշալի ցաւով զգիշերն ամենայն անցուցանէր ցաւագին հեծեծանօք և ժուժալով համբերութեամբ :

ՄԿԻ . Իսկ 'ի միւսուսմն աւուր գիտացեալ զանձնէ չար անցնն , և խօսելով անյայտս և անհաւատիս , վասն զի լեզուն տհա անդէն իսկ պորոմեցաւ , եհան 'ի բաց զամենեսին , թէ հնար գոյ խաղաղ լինել և առանձինն խօսել յաղաքս որոց կամէրն ինչ : Եւ լիսսանդրայ միաբանեալ ընդ եղբօրն , և 'ի գիշերին ' չոգաւ եհաս 'ի բոլորս 'ի բաժակս նորա տանել ' Եւ յողղայ համարձակութեամբ . քանզի դաշն եղեալ էր ընդ ' յողղայ , եթէ վախճանեսցի թագաւորն , թափի յամենայն ծանրութենէ . և զայն ստընտոյն առաքեաց 'ի Ս'ակեդոնիա , նշանօք գրեալ առ նա իբր թէ գործն վախճան ընկալաւ :

ՄԿԸ . Եւ Լ'ջեքսանդր իբր գիշեր եղև , հրաման ետ ամենեցուն 'ի տանէն արտաքս ելանել . ընդ որս և զլիոմբափէ և զհռօքսիանէ զիւր կինն արտաքս յղեաց : Եւ 'ի տանէն 'ի դուրս իմն հանէին 'ի գետ կոյս , որ Լ'փրատեան կոչի , որ ընդ մէջ Լ'աբելոնի անցանէ , հրամայեաց բանալ և մի ումեք լինել ըզվայրօքն , զոր օրինակ սովորեալ էին յառաջագոյն զպահն առնել : Եւ իբրև մէջ գիշեր եղև , յարուցեալ 'ի գահոյիցն անցոյց զճրագն . և 'ի դուրս ելեալ 'ի չորս գնայր ' առ գետոնն ' , և տեսանէր ըզ-

1 Այլք անապակագոյն :

2 Երկու օր . ծախել կամ քաշել :

3 Ս . Երեւելով ճգ . ընծիքաւով :

4 Մի օր . և գիշերոյն :

5 Մի օր . քաշեալ . միւս այլ քաշեալ . և զքաշեալ քաշեալն առաջ :

Գետն 'ի Ս'ակեդոնիա առ հայրն , և գրեաց առ նա նշանոցի :

6 Ս . Երեւոյնի գնայր : ճգ . 'ի դուրս գնայր 'ի գետն 'ի լուսն անելու կամ 'ի լուսն կամ 'ի լուսն գնայր :

7 Մի օր . յարուել և հայնելու ընդ երկնս և զաւել պղնձեալ : Գետն :

կինն իւր զՀռոքսիանէ, զի յընթացս երթայր առ նա . և ընդ միտ ածէր և ձեռնարկէր իմն գործել արժանի իւրոյ համարձակ քաջութեանն . զհետ երթայր կատարածին ելան իւր 'ի խաւարի . և զհեծումն Ղըքսանդրի դուն ուրեք ձայն արարեալ կուշէր, և առաջնորդէր հեծեծմանն Հռոքսիանէս . և նա լռեալ դադարէր : Եւ ինքն իսկ կինն գիրկս արկեալ նմա ասաց . | քանես թողուս զիս, Ղըքսանդրէ, զանձն քո 'ի մահ տալով : Եւ նա ասաց . || Վ Հռոքսիանէս, փոքր նշգեհէ քեզ իմոց փառաց բառնալ 'ի քէն . բայց սակայն զայս մի ոք լուիցէ : Եւ դարձեալ 'ի Հռոքսիանէայ՝ պատսպարեալ չոգաւ անդրէն 'ի տուն :

ՄԿԹ . Եւ տիւ եղեալ հրամայեաց Պերդիկկայ և Պտղոմէայ և | իւսիմաքեայ՝ մտանել . ասաց ցնոսա զի այլ ոք մի մտցէ առ նա մինչև կտակ գրեացէ վասն իւրոցն իրաց : Եւ նոքա ելին արտաքս : Իսկ զկտակադիրն առ իւր նստոյց զ|լոմբափոն և զՀերմոգիւնէս մատաղ մանկունս : Եւ Պերդիկկան կարծեցեալ զ|Ղըքսանդրէ՝ թէ թողու զիրս իւր զամենայն Պտղոմէայ վասն բազում անգամ առ նա ճառելոյ յաղաքս Պտղոմէայ բախտաւոր ծննդեանն . այլ և |լոմպիաս ևս յայտնի արար, զի էր 'ի Փիլիպպոսէ առեալ զՊտղոմէոս, միայն զատ երդմնեցուցանէ եւ թէ լինի Ղըքսանդրի իրացն ընկալուչ փոխանորդ առ 'ի բաշխել զինչս նորա : Եւ իբր գիշեր եղև, սկսան գրել գպիրքն : Եւ թագաւորն հրամայեաց առ ինքն կուշել զՊերդիկկաս և զ|լուկիաս և ըզՊտղոմէոս և զ| իւսիմաքոս . և սոքա եկին մտին յարբունիսն :

Հանելով ասաց և լալով. Եթէ իցես ուրիշ, աստուած, որ մահու և վէտաց ունիս իշխանութիւն, օգնեալ ինչ 'ի նեղութեանս : Եւ զայս ասացեալ լռեաց

դարբեաց . և ասիտիլ մի յապահովեալն ասնոյր 'ի ցառոցն :

1 ՀՀ . Լիւսիմաքեայ և Ղուկիաս բարեկամն մնալու ինքն, և այլ ոք մի :

Իսկ յանկարծօրէն յամենայն մակեդոնացւոցն եղև գոչիւն ուժգին . և միաճամուռ ընթացեալք յապարանսն ասելով թէ սպանին սենեկապանքն զնա, եթէ ոչ ցուցցեն զթագաւորն իւրեանց : Եւ Ղեքսանդրի լուեալ զինչոյ խռովութեանն, եկն Պերդիկկաս և ուսոյց նմա զինչ և ասէին մակեդոնացիքն : Հրաման ետ զգահոյսն բառնալ և զնել'իտեղևոյ, յորում զօրն անցանելով կարիցէ տեսանել զնա . և զգօրավարսն միայնահանդերձս մուծանել և ընդ այլ դուռն հանել, որպէս զի մի բախեալ անկցին ընդ միմեանս : Ստանէին 'ի ներքս մակեդոնացիքն և անցանէին առ նովաւ և քաջալերէին զնա . բայց ոչ ոք էր որ ոչ արտասուեաց 'ի վերայ եղևոցն իրաց յայսքան մեծ և յաշարհակալ թագաւոր :

ՄՀԱ. Իսկ Պեւկաղաւոս ոմն այր 'ի նոցանէ, տեսանելով ոչ անվայելուչ, բայց գեղջուկ էր և տգէտ, և ոչ միոյ կարգի իշխանութիւն պետութեան ոչ ունէր, մօտ կացեալ առ ինքնակալն ասաց . (Ղեքսանդրէ, Ռիւիպոս հայրքո տիրեալ իշխեաց մակեդոնացւոցն առ բարի . և դու, շրջեալ զճայնն ասաց մակեդոններէն՝ արտասուելով, դու ահա լքանես թողուս զմեզ . կորեաւ և ամենայն Ղակեդոնիա 'ի քո իսկ վախճանեալդ . բարիոք է մեր ամենեցուն մակեդոնականացս մեռանել ընդ քեզ, որ անարեւր զհայրենի քաղաքն քո արժանի Ղրամազդայ : Եւ Ղեքսանդրի արտասուեալ կարկառեաց զձեռն իւր աջոյ, կալաւ զձեռանէ մակեդոնացւոյն և յայտնի նշանակ առնէր աղաչանացն, վասն զի անցին մակեդոնացիքն : Ղարձեալ 'ի դուքս եհան զՊերդիկկաս . և Ղղկիասու հրամայեաց ընթեռնուլ զկտակն զոր ետ գրել իւր իսկ կորովամիտ և մտաւոյս իմաստութեամբն . և է կտակին պատճէն այսպէս .

ՄՀԲ. “ Թագաւոր ինքնակալ Ղեքսանդրոս որ

գի Մինայ և Ստամպուլայ, հռոդացւոց սպարապետաց իշխանաց խորհրդաւորի ժողովրդեան խնդալ : Պոլսը զհերակլեայ զնախնոյն մերոյ արձանս սահմանս եղեալ ճակատագրեցելոյն ընդ աստուածս, և մտերմութեանն հասանել կամեցեալք՝ իրաւունս վարկաք ձեզ առաքել զոր ինչ գիտեցաք կարծեցեալ յաւետ զձեզ հելլենացւոց 'ի ճահ և 'ի դէպ պահապանս յինէնս գործեցելոց . երկուս միանգամայն, զի և սիրեմ զքաղաքդ ձեր, վասն որոյ գրեմ զպահապանս 'ի բաց հանել 'ի քաղաքէդ ձերմէ, զի համարձակութեան հասեալ պահիցէ զազատութիւն . միանգամայն և կամիք զի պահեալ լիցի առ ձեզ մեր պատուական ինչ : Վասնզի գիտեմք զքաղաքդ ձեր երախտաւոր և յիշատակի արժանի . վասն որոյ երեւեսցուք հոգ տանել դմա ոչ նուազ քան զմերոյս իսկ գաւառի և մեզ արժանի : Ղուք համարձակութեամբ զաշխարհսն 'ի ձեռս իւրաքանչիւր ումեք, սկսեալ նախ առաջին յորմէ ծնեալն էաք, յայս եկաք ելաք կամաց : Եւ հրաւիրեցաք ինամակալաց թաղաւորացն՝ նախ առաջին նախնիս առաքել 'ի զօրուէն դահեկանս ոսկւոյ քանքարս հազարս յեգիպտացւոց մեհեանս . վասն զի և զգիս մեր հրամայեցաք անդր տանել : Եւ զկարգս կազմուածոյն, որ քուրմք եգիպտացիք իրաւունս վարկցին առնել, այս պէս և մեք թոյլ տամք : Եւ պատուիրեցաք զթեբաս բիովտացի վերստին կանգնել և կազմել յարքունական ընդից . շատ և բաւական վարկաք որչափ թշուառացան թշնամանս կրել և խրատեցան զգաւտութեամբ արժանապէս մեղացն եղելոցն 'ի մեզ : Բայց տալ և ցորեան 'ի մակեդոնացւոց թեբայեցւոց մինչև բազմասցին մարդիկ քաղաքացն : Բայց կարգեցաք և ձեզ տալ 'ի կազմութիւն քաղաքին ոսկի դահեկան քանքարս երեք հարիւր և պատերազմիկ նաւս քառասուն, որպէս զի հաստատուն ազատ

իցէք. և արդիւնս յԱզիպտոսէ պարգևս ըստ ամի գրիւս երկուս բիւրս, և երկիր ձեզ չափել և հատանել տալ. որպէս զի ունիցիք ձեզ յայլում ժամանակի արդիւնս բաւական, և ոչ ումեք կարօտիցիք: Իսկ Պտղոմէոս իմոյս մարմնոյ եղեալ պահապան, և ձեզ հոգ տանել. և զի օգուտ բերցէ ձեզ, ցուցաք զայս ամենայն: Եւ զի կարծէք թէ աւանդեցաւ ձեզ կըտակս այս ընդ վայր և զինամածուս թագաւորութեանն հաստատել. և է յիմմէ տեսութենէ հնածուացն բաժանումն ցուցանելով»:

ՄՀԳ. «Թագաւոր Ղեքսանդրոս որդի Ղմոնայ և Ոլոմպիադայ: Թագաւոր մակեդոնացւոց առ արդեան ժամանակս զԵրիզէոս զորդի Փիլիպպոսի աւրասըիք: Բայց լիցի 'ի Հռոքսիանեայ որդի Ղեքսանդրի, զնա արասըիք թագաւոր Սակեդոնացն, և անուն դիջիք նմա որ ինչ հասարակ ամենեցուն կամ լիցի մակեդոնացւոց. և եթէ էք լիցի 'ի Հռոքսիանեայ, ընտրեսցեն ընտրապէս մակեդոնացւոցն իմաւ տունք զոր և կամին իւրեանց թագաւոր, եթէ ոչ կամիցին զԵրիզէոս զորդին Փիլիպպոսի թագաւորել իւրեանց: Իսկ այն որ ընտրեալն լիցի, պահեսցէ զարգիացւոց իշխանութիւնն, և հարկ տայցեն մակեդոնացիք արգիացւոց հանդերձ թագաւորաւն ըզկարգեալ սովորականս. և առանձին եղիցի Ոլոմպիադայ մօրն Ղեքսանդրի բնակել 'ի Հռովդոսէ թէ հովգացւոց»:

ՄՀԴ. «Թագաւոր Ղեքսանդրոս Ղմոնայ և Ոլոմպիադայ որդի ցուցանէ խնամածուս իւրոյ թագաւորութեանն ամենայնի մակեդոնացւոց զԼրատերոն, և կին սմա զԼիււանէն զգուստր Փիլիպպոսի մակեդոնացւոց թագաւորին. և Պտղոմեայ զԱզիպտոս, և կին սմա տալ զԼիզեովպատրաս զքոյրն Ղեքսանդրի զօրաւարին քաջաց. և այն որ 'ի վերայ բաբելոնեան աշխարհին է մինչև 'ի բակտրիացւոց»

նախարար երևեցուցեն և խնամադետ զՊերդիկ-
կաս, և կին սմա զՀռոքսիանէ զկենն Մշեքսանդրի .
և հրաման տայց խնամածուաց Թագաւորութեանն
առնել ոսկի տապան յերկերիւր քանքարէ, յորում
եղեալ ըցի մարմինն Մշեքսանդրի աշխարհակալի :
Եւ առաքել զմակեղոնացւոց ծերունիսն զտկարա-
ցեալս 'ի Սակեղոնիա և 'ի Քեսաղոնիկէ, և տալ
իւրաքանչիւր ինչս ըստ արժանւոյ : Եւ յԱթենս
տեառ և ոսկի աթոռ Աթենայ, որ 'ի գեղեցկին 'ի
վեր 'ի կուսանոցն : Եւ առաքել յԱրթուս զսպառա-
զինուծիւնն Մշեքսանդրի Թագաւորի 'ի նուէր Հե-
րակլի, և քաղաքին ոսկի դահեկանս հարիւր և յիւ-
սուն քանքարս : Եւ քաքել և 'ի Պեղգիս զփղացն
Ժանիս և զմորթս վիշապաց և տաշտս ոսկիս հարիւր
և մատանիս ընտիրս հարիւր : Եւ զՊերդիկկաս զոր
Թողում յգիպտոսի Թագաւոր հանդերձ շինեցելով
քաղաքան Մշեքսանդրաւ մայրաքաղաքաւ, զի վա-
րեսջիւք իմով անուամբակոչուծեամբս քաղաքին Մ-
շեքսանդրի . զի կացցէ մնասցէ հաստատուն Թագա-
ւոր Մշեքսանդրոս : Եւ ցանն հնդկաց Թագաւորու-
ծեանն որ առ Հիւդասպաւ գետոյն ձկտի, զՏաք-
սիադէս . 'ի վերայ որոշելոյն զՊիթոն . և 'ի վերայ
Պարապլենէսագացն զՍքսիդարկէս բակտրիացի
զՀռոքսիանեայ զհօրեղայրն զկնոջն Մշեքսանդրի .
և 'ի Փիլիպպոսի զԲակտրիա, զԸ ուշանաստան և
զՊարթեւաց աշխարհն զառ 'ի հարաւոյ կոյս : Եւ
երևեցուցանէ 'ի Լիւրիա 'ի Թագաւոր զՍկզիաս, և
տայց նմա ձիս տանելիւր յԱսիայ հինգ հարիւր . և
յայսմանն արարեալ Ողկեայ կերպարանս պղնձիս
Մշեքսանդրի, Ամոնայ, Աթենայ, Հերակլի, Ուոմ-
պիադայ, Փիլիպպոսի, և ձօնեացէ զայս յորումպիեան

1 ՀՀ. միայն ունին և Փիլիպպոս
Բ. . . 'ի հարաւոյ կոյս . որ և մասամբ
իւրեք գտողն 'ի Լատինն :

2 Ամենայն օրինակք Պիլեի
կամ 'ի Լեւի. եղաք ըստ լատ :

մեհենին, կամ ուր և կամ լիցի. և ձօնեսցեն թագաւորութեանն խնամածաւք պատկերա Ողկեայ՝. նուիլ բոցէ և Պաղովոս և Եգիպտոսի պատկերս պղնձիս Բեքսանդրի, Լմնայ, Լեթնայ, Հերակլի, Ուրմ պիադայ, Փիլիպպոսի՝ և ։

ՄՀԵ. Եւ ամենեցուն այսոցիկ եղելոյ մտեալ Ողկիէ Լմնայ թեբացւոյ ետ տանել զթուղթն. և կարդաց Ողկիա՝ ճեպեալ զնա յաղագս թեբացւոց գաւառին. վասն զի կարգեաց շինել զքաղաքն վերըստին զԽեբաս. և առնէ զայլ ևս խնամածութիւն. Եւ Եգիպտոսի խնամածութիւնն զարձեալ ։

ՄՀԶ. Բայց Բեքսանդրի կակղանալիս իմն սպեղանեաց, զոր Հոգսիանէ արկ ՚ի վերայ նորա, ապահովեաց ՚ի բազում ցաւոցն, և եկն քուն սակաւիկ մի. վասն որոյ արգել զարձակումն աւուրս Հինգ՝ Եւ Բեքսանդրի խնդրեալ ջուր յողողել զքերանն, զարձեալ թուղթոս զբաժակն դեղով արարեալ մատուցանէ նմա ։ Եւ նորա առեալ և ողողեալ զքե-

1 Բ. ունի և զայլ հատուած թերի հանգերձ երկու կամ երեք խանգարեալ բառիւք այսպէս և Աղեքսանդրոսի ԴԵ բեցէ. որ չից յայլ օրինակս ։

2 ՀՀ. յաւելուն, որ չից և ՚ի լատինէն. Այս եղև իբրի և ինքեցաւ ։ Եւ գրէ առ մայրն լալու այսպէս. « Ո՛վ Ուրմիադա Դուստր արայի ինքայնեցոց, բազումն և խորտեալ մայր իմ. զայս մերկն ինչիս գրէմ արքաութեան և արքայութեան հաւանութեան. վասն զի յիշեցի զմայրական գութ բազում փոքրիկ, ինչեցաւ ինչ Դուստրոյն մահս իմ բան զիշումս ռիդի ՚ի ռիդ իմ խոցելոյ, որ զար խորտիւ լալեան իմ բնէ ։ Բայց ճշմարիտ համարիմ զբանս Նեկիտանէ Բոթի՝ ինչ ուր իբրի յողթել ճակարակ Գրիմ և եւս իբրեցի զերծանել ՚ի բաժնէ իմն ։ Բայց Գ արքաութեան մայր իմ, ծողովն ինչայս երգելոյն. ուրմութեան ապաշտեալ զաղաւթն Աղեքսանդրէ

որդին Գ. զի որպէս խործնէ, ինչ ուր հասեալ մահս, ՚ի մի ռանի թագաւորելու ընդհանուր փիւղեաց, և Դու ինչ ալ խորտեալ մայր ինչիս. այլ ի վախճանել իմ խորտաւ մեծութիւն և ինչեց ճեմական և անփիւղեան զընել մօրդ ի մայ, և բարձրա՝ ի միայ ուրմութեան յեծութեան և պարծանք Գ. ուր մահ որդւոյ Գ. զար ըս ևս փեւեր և ուր փեւեցեալ յաւիտեան ։ Եւ Ուրմիա ըս ինչաւ զգրիւ, և բազում ուրմ խորտեալ յաղապս Գ. ուրմութեան որդւոյ ինչոյ Աղեքսանդրի ։

3 ՄԻ Օ. խորտաւ ։ Ս. խորտեաց ։ Բ. թերի եր ։

4 Այլպէս մի Օ ։ Բ. թերի. այլք Ուրմայ ճեպել ։

5 Բ. խանգարեալ եր. այլք այսպէս ։

6 ՀՀ. յաւելուն և խորտի ՚ի Դուրմ լինել և աղբիւ ։

րանն՝ անդէն իսկ գոչեաց մեծաձայն և շտապեցաւ ցաւօքն, յուսահատեալ ՚ի կենաց և ՚ի մնոտի ունայնութեանց աշխարհիս այսորիկ :

Մհի. իոչեաց առ ինքն զՊերդիկկաս և զՊտղոմէոս և զՂուկիաս և զԽիսիմաքոս զմակեղոնացւոց իշխանսն. առաց ցնոսա այսպէս. Դք, յաղագս Թագաւորութեանն որպէս հաստատուն ճառեցի, բայց Ողկիաս՝ ունի յաւանդ զհռովգացիքն, առցեն յինէն մատակարարեալս՝ բայց արդեան ժամանակս Պերդիկկայ և Խիսիմաքոս յանձն առնեմ զգիրս : Իսկ Ողկիաս անդրէն զձեռն զօձիւքն արկեալ և մեծապէս գոչեալ գնաց արտաքս : Եւ զԽիսիմաքոս առ ինքն կոչեալ ասաց. Երթ ՚ի Թրակէ և մի արտասուեր : Եւ սա ևս գոչեցեալ անց գնաց արտաքս : Բայց ըզՊտղոմէոս առ իւր նստուցեալ ասաց. Երթ և դու յԱգգիպոսս և մարմնոյս մերում խնամ տարցես : Բայց մեղմիկ խօսէր ընդ նմա, զի մի ոք լուիցէ. վասն զի և Պտղոմէոս շտապեալ լինէր յարտասուածաց, և հանդերձին ներքոյ առնէր զերեսն և գաղտաբար արտասուէր :

Մհի. Եւ յախտն ՚ի վերայ Թագաւորին զօրանայր, և այլ ոչ կարէր այնուհետեւ խօսել. և պրկումն և ձկառումն առատիկ ՚ի վերայ անկանէր, և հեծեծելով ասէր. Վեզ յանձն առնեմ զաթոռ Թագաւորութե իմոյ, վերնական նախախնամութիւն, որ տէր ես երկնի և երկրի, իշխան ծովու և ցամաքի, կարող և հզօր ամենայն աստուածոց և դիցն. և արդ ընկալ զիս, հերակլէ և Բեռնա, և դուք արք ամենայն ուրայի վերուք : Եւ շտապեալ ՚ի ցաւէն զմատանին ետ ցՊերդիկկաս :

1 Յօդանունսս և զինքն երկուսն Ուղիաս :

2 Հ. Դաքսահաբէլ :

3 ՀՀ. յաւելուն եւ երկուսն զպատանսն ՚ի ծայրս յողի և ՚ի զարեւոթել զմեայն Բաբելոն անելով, իէ

Աղետներ յամենայն գանձն զայս Կառա քանի մայր, որ էրէտ անկեան աշխարհիս քիչեր :

4 Երկու օր. ուրա ՚ի վերստ : Բ. ուրա ՚ի վերստ :

ՄՀԹ. Եւ Հոգքսիանէս 'ի ձայն մեծ՝ գոչեցեալ և զգէսան փետտեալ՝ կամեցաւ առ ոտս առն իւրոյ Բէրքսանդրի անկանել։ Եւ կալեալ զնա Ողկիաս ածէր առ Բէրքսանդրոս։ Եւ մեծապէս մոռնչեալ Հեծեծալով Բէրքսանդրի և ձեռն ածեալ զգլխով նորա և բուռն հարեալ զաջոյ ձեռանէ նորա՝ եղ 'ի ձեռին Պերդիկկայ. և ակնարկելով յայտնի երևեցոյց՝ խնա մաքար յանձն արարեալ։ Եւ որքան զայս գործեաց, ախտն 'ի վերայ հասեալ շտապէր՝. յայնժամ զաչն հասեալ կալաւ Հոգքսիանէ կին նորա։ Եւ շուրջ երեքին անցեալ կային աստի և անտի, Պերդիկկաս, Պտղոմէոս, Ողկիաս։ Եւ նորա զոգին իւր հանեալ, և նոքա ամիսփեցին զնա։

ՄԶ. Եւ այսպէս Բէրքսանդրոս աշխարհակալ և մեծ Թագաւոր յաստուաթոս անց զնաց, կեցեալ սորա ամս երեսուն և երիս։ Բայց ոչ չարահաւ կարծեմ ասել որք ասեն՝ Թէ Բրամազդայ որդի է. այլ և ոչ որք Բմնայն ասեն. քանզի կարի շատ զանցոյց զմարդկային բնութեամբ, ողջախոհութեամբ, արդարութեամբ, արգելաւորութեամբ, առատութեամբ, արիութեամբ. զբազում պատերազմունս հերքեաց, և գործեաց զամենայն ինչ առանձինն իւրով մարմնով. և վկայէ նոյն ինքն իրքն։

ՄԶԱ. Եւ՝ եկեալ առ նա Պտղոմէոս ասաց. Բէրքսանդրէ, ո՞ւմ Թողուս զԹագաւորութիւնդ։ Բէ. Բմնամ՝ որ կարէ, կամի, կեցուցանէ, կատարէ։ Իսկ

1 Չորս օր. յաւելուածով լի աղբիւր և Նեղիւր. և արայն հառաւմաթ արայնեաց զնոսի. և Հոգքսիանէ ողբով և խօսով արեալ զմոս խաւս զարայն։ Եւ զար։

2 ՀՀ. զհատուածդ Եւ եկեալ. 'ի նոյն ծառայն, 'ի գէպ ևս դասեն 'ի վեր անգր նախ քան զարձակել հոգւոյն Աղբքսանդրի. զէյեա առնելոյ ախտն 'ի վերայ հասեալ լիապէս

և Նեղիւր զարայն, ասեն այսպէս. Եւ ասեն առ Աղբքսանդրէ. ո՞ւմ Բողոս զԹագաւորութիւնդ։ Եւ եւ առն վեղի. Այն, որ խրէ և խաբարէ։ Եւ լիապէս եկան զոգին. և հասեալ Հոգքսիանէ խաւս զարայն. և ապա Եւ զարլէ երէիս մինչև վայէ նոյն ինչ իրն. և զկնի ասեն անընդմիջաբար. Եւ յեւանել հոգւոյն եղև լիապէս զոգի և խաբար, և այլն։

զայս նորա ասացեալ, անդէն 'ի նոյն ժամայն եղև շամանդաղ օդոյ և խաւար, և երևեցաւ փայլակն անկեալ յերկնէ 'ի ծով, և ընդ նմա արծուի մի մեծ, և պատկերն պղնձի Ղրամազդայ որ 'ի Ռաբելոնի էր՝ տատանէր՝ և փայլակն անդրէն դարձեալ վերացաւ յերկինս, և արծուին ընդ նմա երթայր ունելով յինքեան աստղ՝ Ճառագայթաւոր. և իբրև թագուցեալ եղև աստղն յերկնի, արդէն՝ և Ղեքսանդրոս կափոյց զչան :

ՄԶԲ. Իսկ պարսիկքն կռուէին, կամեցեալ զարքայն 'ի Պարս տանել և ընդ աստուածս Սիհրեայ երկրպագել. իսկ մակեդոնացիքն 'ի Սակեդոնիա : Եւ այս ասաց Պտղոմէոս, եթէ է գիտանոց բարեւազուցն Ղրամազդայ. 'ի նմանէ հարցումն պատասխանոյ ընկալայց, թէ ուր զմարմինն տարցուք զՂեքսանդրի : Եւ հարկեալ ետ հրաման բարեւազուցն Ղրամազդայսպէս. Եւ ինքնին հրաման տամ որ օգուտն է ամենեցուն ձեզ. է քաղաք 'ի Լիեա առ Ովկիանոսի յորձանան, հինգ դաշտ թագաւորական առեալ բազմափարթամերձ 'ի յերկիրն Մազոնեաց անուն Սեմիիս. անդր առաքեալ տար և հանգո զանմահիցդ եղեալ որդի, և զինքն թագաւոր եղջիւրաւոր խնդութէ պատճառ : Եւսպէս հարցման պատգամին պատասխանի արարեալ :

ՄԶԳ. Եւ ապա՝ առեալ Պտղոմէոսի տանել յԵգիպտոս. և նորա առեալ կապարեայ տախտակ, և

1 Ամենայն օրինակք քանէր. եւ դաւ ըստ լատ :

2 ՀՀ. զհոգի եւրա ասքղանման ճառափայլելով :

3 Բ. այդպէս. այլք անդրէն :

4 Զհատուածդ զայդ. ամբողջ եւ ապա առեալ Պտղոմէոսի... պարէլադի ծնունդ է, 'ի համառօտ օրինակացն առեալ եղաք. ուր ամենայն ընդարձակ օրինակք աղգաւ :

նեն եթէ թուղթ պակասի առ տեղեաւ. յորոց միայն Բ. զինի աղգարարութեանդ. ասէ և զայս. և քանզի եոյն ինչի Ագէստանդոս անպարէլէ ճաղ եղեալ հոգ թագաւոր. որ 'ի թերի հատուածոյն գուցէ մնացորդ իցէ. և ապա յարէ անընդ միջաբար զյաջորդ հատուածն համաձայն այլոց Յանթոմ ապա առնէ նմա գերելման :

արկանէր 'ի վեճայ նորա մեղը մնեսիովտական և հալուէ հիպատիկեան . և զմռեալ զմարմինն և եղեալ 'ի վերայ կառաց ջորւոց և տանէր յԵգիպտոս : Եւ իբրև հասին 'ի Պելլուս, մեմնացիքն ելին փողահարօք ընդդէմ առաջի մեհենից օրինակաւ սովորութեն, և մուծին 'ի Սեմիիա առ Սեսոնքուսի աշխարհակալ դիցն : Չայն եղև որ ասէր . Տարէք յիւր քաղաքն զոր ինքն շինեաց . քանզի յոր տեղ որ լինի մարմին դորա, ոչ դադարի տեղին այն 'ի պատերազմէ և 'ի խռովութենէ, վասն զի պատերազմի ծնունդ է :

ՄՁԴ . (} այնժամ ապա առնէ նմա գերեզման Պտղոմէոս յ'ընթսանդրիա, որ ցարդ ևս կոչի 'ընթսանդրի մարմին . և անդ եղ զնա մեծաշուք պատուով, պատուէր տուեալ 'ընթսանդրի այսպէս վարել, որ յիւր անուն կոչեցաւ քաղաք, և հանդերձեալ է առ մենեցուն տիրել . աստուածոց մեծի Սարապեայ և 'Կեայ կացուցանել 'ի քաղաքիս քուրմ', որ իբր 'ի դուրս ելանիցէ, մեծաւ փառօք իցէ զարդարեալ ոսկի պսակաւ և ծիրանեաւ, առնելով տարթորական, որ է քանքար մի : Եւ այսպէս եղիցի անթշնամանէ Դի, և յամենայն հարկէ 'ի բաց արձակեսցի ազատ . և առցէ այնպիսին զկարգ պատուի այսորիկ և առաւելեալ իցէ ազատութեամբ ազգի քան զամենայն մարդիկ . և կացցէ մնասցէ հաստատուն պարգևս այս և որդւոց նորա :

ՄՁԵ . Ինչ բազում թագաւորս պատերազմեալ 'ընթսանդրի յաղթեաց զորս վախճանելով եթող : Վանդի եկաց ամս երեսուն և երեք . յութեառ նամենից սկսեալ պատերազմ տալ . և մարտեալ 'ի պատերազմունս ամս եօթն, մինչ քսան և հինգ ամաց եղև . և զայլ ևս ութ ամսն եկաց խաղաղութեամբ . և 'ի սադրանաց ներհակին հանեալ եղև 'ի կէս աւուրց, և հնազանդեաց զբազում ազինս խու-

1 Ամենայն օրինակք 40-5 :

ժադուժ ազգաց քսան և երկուց և զհեղինացուց երկոտասան . և շինեաց քաղաքս երկոտասան , որ մին չև ցայժմ կան շէն¹ և լիակատար , և բնակեալ են ան թիւ մարդիկ . զԱ՛ղեքսանդրիա² , որ ՚ի զուարակա գլուխ ձին շինեաց . զԱ՛ղեքսանդրիա զԱտտիսոն . զԱ՛ղեքսանդրիա զ՚ի Պոլլայ . զԱ՛ղդրանիկոյ զԱ՛ղեքսանդրիա . զԱ՛ղեքսանդրիա զԱյիւթիայ . զԱ՛իջա գետաց զԱ՛ղեքսանդրիա . զԱ՛ղեքսանդրիա զ՚ի վերայ Ղալլաթ գետոյ . զԱ՛ղեքսանդրիա զՆաբելունի . զԱ՛ղեքսանդրիա զտրովագեանն . զԱ՛ղեքսանդրիա զ՚ի Ասսագեւրս . զԱ՛ղեքսանդրիա զառ ՚ի Վսանթռսի . զԱ՛ղեքսանդրիա զառ ՚ի յԱգիպոս :

Ծ22. Լ՛յս զօրաւոր և յաջողաբախտ աշխարհա կալս Ա՛ղեքսանդրէ ծնեալ եղև յամեանն տուբիլ բոս եգիպտացուոյն յառաջնումաւուր՝ յարեւել , և կատարեցաւ ՚ի Պարմուսիի որ օր չորս եր՝ յարեւմուտս կոյս . և կոչեաց զօրն զայն նուիրած վասն զԱ՛ղեքսանդրոս որ մանուկ վախճանեցաւ : Եւ այս է կատարումն ժամանակի կենաց նորա և ծննդեանն և յառաջադիմութեանն , յաղթութեան և քաջութեան , թագաւորութեանն և տիեզերակալ իշխանութեանն , հանձարոյն և իմաստութեան , իրաւանց և դատաստանին , ողջախոհութեանն և արիութեն , զոր վերին նախախնամութեամբն վարեալ զկենցաղ զւս վճարեաց զվախճանն մահու հասարակաց :

1 Այլք ՚ի չէն :

2 Յամենայն զարձակօրինակս պակասէր զԱղեքսանդրիա օր ՚ի դուստրիս Գլուխ չին շինեաց . որք երկոտաս

ան ասեն , և թուեն մեծասան . և զհատուածդ զայդ առաք ՚ի միոյ ՚ի համառօտ օրինակացն համաձայն լատինականին :

ԽԵՉԵՏՐՈՅ ԿԵՉԵՌՈՒՆԵՑԻՈՅ

ԲԱՄԱՌՆՈՒԹԻՒՆՔ

Ի ՍԵՀՆ ԸՂԵՔՍԵՆԳԻՒ

գաւորութեն իշխան . կամ զհնդկականն առ Պաւ-
րոսիւ , զոր անդրաքայլեալ գլեցի՝ զբլուրն մենդէն
դիաթաւալ կացուցեալ : ¹ Ի ոչ միայն թէ արք թա-
գաւորք ոչ զերծան 'ի յաջողած բախտէ իմմէ , այլ և
զանտառանունդ կենդանիմն ճարակ տուեալ հրոյ
և սրոյ յանոպայ և յանմարդի վայրաց վարեցի . և ե-
րիս մասունս աշխարհիս հարկատու և զօրապահանջ
ինձ յօրինեցի . երկոտասան քաղաք քանդակեալս և
ընդելուզեալ զարդարեցի : ² Արդ որ այսքան հզօր և
յողթական փառաց հասայ , արդ այժմ կամ տարաւ
բերեալ ծփմամբ կոհակօք 'ի մահիճս մենական և
մահահրաւէր : Տեսակս իմ ցանկալի սեւացեալ թը-
խացեալ քան զքարինս եթովպական . հասակս իմ
պանծալի գթոտեալ թափեալ 'ի վայելչալի պերճու-
թեանց . գլուխ իմ ընդգրկեալ՝ ծնդեալ իբրև ըզ-
հասկ՝ որ հասանէ 'ի մանգաղս մահու . ճակատ իմ
լիալիւր և մաքուր ծրարեալ պատեալ 'ի վարչամակս
դեղոց . աչերս իմ ծովածաւալ սպառնանկատ և քաղ-
ցրահայեաց կաշկանդեալ և խփեալ մածմամբ իբր
խլրդանց և ջղջիկանաց . վարս և հեր գլխոյ իմոյ
փետտեալ ցամաքեալ իբր զմանուշակ գարնանայնոյ
յերիս աւուրս սպառելով : ³ Աերան իմ և լեզու ևս
երկթերթի որ սաստականն մահ մատուցանէր և ու-
ղոքականն կեանս պարգեւէր , որ և վարդ 'ի շըր-
թանցս հոսէր , այժմ սպարդեալ՝ լռեալ անբանու-
թեամբ , հոտեալ ծորրեալ ապականեալ և երեթն
առեալ նմանիմ անբանից կենդանեաց : ⁴ Ձեռք իմ
բաւական և քաջուղեշ ⁵ , որ նիզակաւ և սուսերաւ
զբազումս առնէր սրտաթափ և ահակոտոր . մէջ իմ
առիւծու և ընձան կարճեալ իբր ճագարաց , ամփո
փեալ 'ի ներքոյ վերարկուին . ոտք իմ սրընթաց իբր
զգարշապարս յուշկապարաց օդապարիկ լինելով իբր

1 Այլք ըդ Ժնիֆ գրիւտ իբրև
... որ սաստականն :

2 Այդպէս ամենայն օրինակք :

3 Երեք օր . քաջուղեշ :

Վսէններքաւ և Պապիսոս, արդ վրիպեալ կապեալ 'ի մետաղս մահճաց, այլոց կարկառմանց կարօտացեալ։
 (Օ)մտաւ ածեմ զգեգերումն մակադքական վիպա-
 սանութեանց յորժամ էի առ ճեմականսն ստագի-
 րացի 'ի սպաս բանեղէն և կորովամիտ կոկողմանցն 'ի
 մայրն իմաստութեան առ Ղթենայ իսկուրհոյն .
 յորժամ ծաւալէաք 'ի ծաղիկ բուրաստանաց իմաս-
 տութեանն, 'ի գիտութիւն գոյից և 'ի ծանօթու-
 թիւն աստուածայնոց և մարդկային իրողութեանց,
 խոկմամբ յիմաստս մահու, նմանելով անմահից ըստ
 կարողութեան, և հասեալ յարհեստն արհեստից և
 'ի մոտն մակացութեանց, սիրելով զիմաստ քան զա-
 կանս պատուականս : Իսկ այժմ յիմարեալ անամնաւ
 բար ոչ կարել գիտել զգիարդն . բայց զայս միայն զի
 բաղկացեալ 'ի քառից տարերց 'ի նոյն իսկ լուծա-
 նիմ . զի ինքն միայն է անմահ, որ ամենից տիրէ :

ԵԹԷ ԶԱՆԶՆ ԻՒՐ ՏԱՌԱՊԵԱԼ ԵՒ ԶՐԿԵԱԼ ՈՐՊԷՍ
 ՈՂԲԱՍՑԷ ՈԼՈՄՊԻԱՆԱ ՄԱՅՐՆ ԱՂԵՔՍԱՆԴՐՈՒ

Լացէք զիս, մարք մանկագունից միամօր զաւա-
 կաց, առաւել քան զ(ժ)ամուղ և զգեղաղէշ դուստրն
 (Յ)եփթայեայ, զարքակորոյսս ' զմայր աշխարհակա-
 լի . զի ոգիս թռեաւ և շունչս ել արտաքս . իսկ մար-
 մին թշուառականիս առասպելաբար շրջի, գիակիր
 լինելով տատախեալ կենաց իմոց : Դժբանքս իմ էանց և
 սպառեաց լուսինն լրացեալ . պարք զօրու աստեղացն
 ինձ թօթափեցան, և խաւարեցան տեսլարանս 'ի
 հայեցուածէ : Եւ առ այս զի՞նչ ասացից . եգիպտա-
 կան մարգարէն ազգեաց ինձ զգալն Ղմոնայ . և ես

1 Մի օր . զարդաւորութիւնս :

ծնայ զքեզ, որդի դիցազնական, իբր յանմահիցն ծռցէ ելեալ 'ի գրկաց եղկելոյս, և զուարակագլուխ երիվարաւն յածար ընդ ցամաք և ընդ ծով. զլերինս հարթեցեր և զյորձանուտ ձորս լցուցեր. զթագաւորս խաղարկեալ ընդ ոտիւք գետնեցեր. զանվայր և զապառուտ դաշտն մարգաւէտ՝ արարեալ երփնատունկ ծառօք ծաղկեցուցեր. և միահեծան իշխաւ նութեամբ յարեւելից յարեւմուտս մտրակեցեր. և ես կարծէի զիս մայր կայսեր և ինքնակալի. այժմ մեռելոյ մայր, և անգամ ևս ոչ կենդանոյ: Ս'եռանիմ ընդ իմ մեռելոյդ. կորնչիմ ընդ կորուսելոյդ. նուազիմ ընդ ոգեւորիդ. տապանամ ընդ տքնեցելոյդ. խոցոտիմ ընդ հարեալ սրտիդ: Ս'այժմ պիտոյ է ինձ տապարն Հեփեստոսի առ 'ի հերձանել զգլուխ ծնողիս Ս'թեհայ: Ս'յլ զի՞նչ առաջից, արքայ և արքայորդի. կորուսի զքեզ՝ արտաքս գնալով քեզ 'ի Ս'ակեդոնէ, և այլ ոչ ևս տեսի: Նազեցար իբր արուսեակ, և ցնդեցար նման միրկի. գոչեցեր ամպօք իբր առիւծ, և տկարացար զինչ սարդի ոստայն. ծաղկեցար իբր զգարուն, և խորշակահար եղեր թարշամեալ. որ բազումք յինէն զարհուրէին, այժմ ես 'ի բազմաց կորնչիմ: Ս'երեմի յաղթեցին ինձ անէծք մօրն՝ Վարեհի կամ ծնողին՝ Ս'աւրոսի արքային հընդկաց, որ ես այս թշուառութեանս հանդիպեցայ:

ԵԹԷ ԶՈՐՊԻՍՒ ՈՂԲՍ ԹՕՐԽԵԱՑ ԴՈՒՍՏԸ ԴԱՐԵՏԻ
ՏՈՒՔՍԻԱՆԷ ԿԻՆ ԱՇԽԱՐՀԱԿԱԿՆ ԱՂԵՔՍԱՆԴՐՈՒ:

Չնջեցաւ կտակ կենաց հիքոյս և թշուառուհւոյս. անմահիցն ջոկք մարտեղեալ լքին զիս յերկուց դիմաց 'ի Ս'արսից և 'ի հելլենացոց: Վարեհ

1 Ս. այգ. պէս. այլք մարտեղ:

չէ՛ր միջի հայրն իմ հռչակաւոր, և Ղեքսանդրէ բարձաւ ՚ի միջոյ . խուժադուժքն ցրուեցան և մակեդոնացիքն կան տարակուսեալ . տուն հօր իմոյ քայքայեալ ցրուեցան, և ապարանք առն իմոյ մեծապէս տատանեցան . իսկ ես հոսայ իբրև զջուր, կոխան եղէ իբրև զհող անպիտան : Ընդէր երկնեաց արգանդն Հռոդոդունեայ . կամ ընդէր ոչ հարին զիս աշտէիւ վիրաւորք հօրն իմոյ : Եւ յդպէս առեր զիս յաւանդ ՚ի ձեռանէ հօր իմոյ, տէր իմ Ղեքսանդրէ, զի և աւուր միոյ տեսլեան երեսաց քոց ոչ եղէ արժանի . աւրարեր զիս գշիւոյ և Թագաւոհի, և քոյին սոսկալի սէրոյդ ես ոչ եղէ արժանի . որք էի ՚ի ծնողաց, արդ այրի եղէ ՚ի գլխոյ : Եւ արօտիմ մահճիդ, գիրկս արկաւ նեմ տապանիդ, խոնարհիմքս գարշապարիդ, յանձն առնեմ զոգիս քում ոգւոյդ : () Ի որպէս հանդերձեալ ես յաստուածոցն խառնիլ երամս, այսպէս և զիս արա քեզ գերեզմանակից և մահակից . զի կին կայսեր ոչ պարտ և պատշաճ է զուգիլ ընդ ումեք :

ԵԹԻՆԱՍԱՐԱՐԷՆ ԵՒ ԶՕՐԷՆ ԱՂԵՔՍԱՆԴՐՈՒ ԶՈՐԳԻՍՒԻ
ԿԱԿԱՆ ԲԱՐՁԵԱԼ ԼԱՆ ԶԹԱԳԱՒՈՐՆ ԻՌԵԱՆՑ

Եւ կայք ՚ի միասին, Թագաւորք և իշխանք, կուսակալք և կողմապահք, կոմս և նախարարք, սեպուհք և սորատելաւք, պատրիկք և պայազաւք, ըմբիշք և դիմամարտք, նիզակակիցք և սուսերաւորք, կապարձակիրք և զրահաբարձք, և այլ ամենայն արքունական սենեկի սպասաւորք . վառեցէք զդրօշն . բարձրացուցէք զնիզակսն . կազմեցէք զերիվարս . փող հարէք պատերազմի . ձայն տուք ՚ի բանակս հազարապետացդ . զի արքայս ոչ է մեռեալ, այլ ննջէ : Եւ զայս ասելով ՚ի յողջ շարժին, պատառեն զպատմուհան, ներկեն արեամբ զերեսս, փետտեն զհերս վար

սից , չողեն զմորուս իւրեանց , հող զգլխով արկանեն , տան զերեսս միգախառն մոխրի , հնչեն զգալարափողսն , յօրինեն զգամբանականսն . կուտին երամբ դասուց , ողբան թշուառապէս , հեծեծեն ողորմագին , յոգւոց հանեն դառնապէս և զաշխարանն այսպէս հրատարակեն . Տէր արքայ , այսքան ժամանակս աշխատ եղաք 'ի գործ պատերազմի , ծովակուրս և գազանաբեկ լինելով , ձիւնածեծ և խորշակահար , և զամենայն աշխարհ հարթ և հաւասար առնելով յայս եկեալ հասաք , զի մտցուք 'ի հայրենի քաղաքն մեր Սակեդոնիա , կարօտ գոլով մեր ծնողաց և զաւակաց , զի հանգիցուք սակաւիկ մի յարեանց և 'ի քրտանց . այժմ զձեռն 'ի քեզ ամփոփելով մահացուցեր զմեզ մահանալովդ : Ս'վ եհար զքեզ , պատմեա զի հարցուք զնա . ո'վ ընկրկեաց ըզքեզ , ասա զի մարտիցուք ընդ նա . ո'վ դաւեաց նենգաբար , հրամայեա զի դատեսցուք զնա . շատ անգամքո մտեալ 'ի պատերազմ և մեր ընդ քո , ուրեք երբեք ոչ ծուլացաք և ոչ վատ անուռն ժառանգեցաք , և զկամս քո անյապաղ կատարեցաք : Եւ այս զինչ պատասխանի տացէ արքայ . Սուք ինքնին գիտէք , ո'վ հազարապետք և բուն բարեկամք իմ , զի հանապազօր ասէի 'ի լսելիս ձեր , եթէ ես մարդ եմ մահկանացու . բայց վասն զի վերին նախախնամութիւնն ոչ տայր ինձ թոյլ հանգչել , 'ի ձեռն իմ մատակարարեալ նախախնամէր զարարածս , բարեացն բարիս տայր առնել , չարեացն զչարն հատուցանել : Եւդայս եղև ինձ դառն և դժնդակ չարիս , զի կարօտէի ամենուրհայ մօրն իմոյ ցանկալի . թերևս զերեսս եդեալ 'ի վերայ քաղցր և պայծառ ստեանցն , որ երկամբք զիս դիացուցին , առ որս ոչ եղէ արժան : Եւդէս երթամ զհայրենի ճանապարհն , տալով ըզմարմինս իմ հողոյ , որ մայրն է անմահ և անապական : Իսկ նոքա առ այս զինչ արդեօք ասէին . Սե-

ռանիմք ընդ քեզ, ի՞նչ քսանդրէ . քանզի 'ի բառ-
նալ կենդանւոյն գլխի, սուղեալ սպառմամբ նուա-
ղին ամենայն անդամքն : Եւս էիր աչաց մերոց, արդ-
ընդ քեզ և խաւարեցան բիբբ աչաց մերոց . հաց էիր
քաղցելոցս, այժմ'ի բաց քո բառնալոյդ 'ի մէջ սո-
վամահ եղեալ սատակիմք . ջուր էիր պապելոցս,
այլ 'ի պակասիրք քո ծարաւեալ ծմրիմք 'ի տապոյ
սրտից : Եւ այսպիսի ողորմագին ձայնիւ զմահաբեր
գուժն յորդորէին :

1 Աստ 'ի կատարած չորրորդ
բարաւունութեանս կան յորինական
առ 'ի Կեչառուեցւոյն մտածեալ
ցուրտ և անհամբաւք . այն է բազ-
դատուծին անորինական գոր-
ծոցն Բրիտանոսի ընդ Աղեքսանդրի,
այսպիսի ունեւոյ սկիզբն . Ազե-
նիան Աստուծոյ Բանն հայրական ար-
քայալեալ լսասով լոյսի զնշանս 'ի
յեան ձմարիք մարտիկանիւնն և քի-
բանն քորինուիւնն իւրոյ, որպէս
պարմէն քաջապարտ և անխալդար-
պէսն երբորտան մլտանլոյ պար-
գաւոյ յանիւն մերոյ Սիոնի, ընդ միջ
ածելով և զտաժ պետանդանն իւ-
րայելի : Ջի եկե նախախալ Բնաժի-
նաց ընդ Եսա, Եկե ոսթէ 'ի պղտ-
այտի, լինի իբրև զԱստուծոյ ձան-
ւել զբարի և զլաւ . որպէս և եղև իսի-
լամ առ Մովսէսի . զի օրինալ եղև
պետան լաւարանաց, որպէս և ինչն
իսի առաջ . իսի խորհուրդն և զբո-
նիան ծածկեալ յեթանն Աբրահամ,
նա և պառնիկն Ուլեի և մեղանիկն
Ղառնի ունի պետանիւն մարգարէու-
նեան, նա և պարիկն Ամենայ, ապա
մըլտի ևս առաւել այս այս սքանչե-
լի Անէտանդրոս մալեդանայի քիւղ և
գաղտնաբեր եղև երբնալ Բագաւորին
մերոյ Յիսուսի Բրիտանոսի . զոր Ա-
րաւիւն և ապարտածօքանիս պար-
գաւոյ յայդ տանեմ Եւ
ապա շարե գրաղդատուծինան
Զուովուծուտանս յորոց առան
համուծեանն սակաւ յառաջ բե-
րեմք : Անէտանդրոս գրեաց իսի մ-
հա . և քեր մեր գրեաց բանն խրապո-
ւ անդարձան 'ի Կապաւեք աշակեր-

պանն : Նա եղաւ յոսկիւնալ գաղտնի .
և քեր մեր Բաղէշա . 'ի գրեւմանի :
Նա ելին ընդ առաջ միսարն Եգիպ-
տոսի խորոյ և քանդիւ գաւարանամբ .
և քեանն մերոյ ելին ընդ առաջ Բա-
նիւն իմանալի աշխարհին
Եւս այսոցն զնէ և զԵրեմիայաւ
կարանն անընդմիջաբար այսպէս .
Ըննեալով զառ 'ի մամբ ածանի լինի
'ի յիւն խալապուր իւրառանցի . զի
'ի յարմարութեանս Բանիցն և 'ի գրեւ-
նիան գրեցաւ հասարակ աշխարհաց . նա
և զի հիւնանալի գրեւալի անմա-
բան է և անլայելաւ . 'ի մերոյ զա-
նալ Բայիւս որալայեալ, և ներայ լի
անորի խորհրտ և խալեանմամբ . որ
պէս և առ գրաւորանն Պարտիկն ան-
պարտեցաւ : Իսի զայս պարտանիւնն
աշխարհալային Անէտանդրոս զգրե-
ցի իմովնեամբ ապա օգար ինչ և այլ
համեմատց որդի միս օգար յԱնէտան-
դրէ . զի Բեղիկ էր յեմբիւր և 'ի հիւն
օրինակն, այլ անյարմար և զաղտնալ :
Ասան որոյ զտեալ և քերեալ քերոց-
բնն' արարի անխորհրտն ձանապարհ-
ւոր 'ի յննեանուլն իմացին պաւտի-
կոս և քարապարտ էլեղեցաւ . և ա-
պա գիտացն զիս աշխարհան 'ի սմա
զոր լիպպէն լապարհաց :

Այլ զնիկ յերաշխարհան 'ի
կատարած մատենին կարգեւ զբաց
զնիկքերորդ բարաւունութիւն Բա-
նեաց գործոց, կարծիս տան ոչ լայ-
րապար թէ չէ նորին խաչատորոյ .
և յոր ծառ մատենադրուծեանն իսկ
այլակալութիւն տեսանի ընդ նա և
ընդ առաջինն :

ԵՔԻ ՈՐՊԻՍԻ ԲԱՆՍ ԽՐԱՏԱԿԱՆ ԽՕՍԵՑԵԱԼ ԼԻՆԻ
ՀԱՆՃԱՐԵՂԻՆ ԱՂԵՔՍԱՆԴՐՈՒ ԱՌԻ ԲԱՐԵԿԱՄՍ ԻՌԻ

Բարեաց գործոց և քաջապէս առաքինութեանց
ոչ գոյ հակառակ կամ պատերազմ. այլ յիշատակ
նորա օրհնութեամբ և խաղաղութեամբ. որպէս և
իմն իսկ վարժապետն Արիստոտէլէս զիս ուսուցանէր
յաշխարհարարներտառութեանն ասելով, եթէ բա-
զում անգամ ինձ բարեբախտեալ ճշմարտապէս իւ-
րե գործով Աղեքսանդրէ գոլ թուեալ ինձ իմաստա-
սիրութիւն. զոր 'ի ճառին առաքինութեան առ-
ճեմականքն այսպէս հրատարակէր, եթէ գովելի են
գեղեցիկքն արդարութեամբ և պարսաւելի պակշռ-
տեալքն և արբեալքն մեղօք, և աւելի գարշելիքն
գեղիութեամբ. քանզի բարեացն յառաջեալ լինին
արդարութիւնքն և գարշելեացն չարութիւնք: Օ ի
յերից մասանց յաշխարհէ գերիսս զայսոսիկ պահան-
ջեմ օրէնս. նախ և առաջին 'ի թագաւորաց. զի
պարտ է թագաւորին անսուտ լինել 'ի բանս և անա-
գահ յառուկ կաշառաց. զօրասէր լինել և ոչ արծա-
թասէր: Օ իշխանս այսպէս խրատեմք. զի պարտ է
նոցա երկրասէր լինել, ողորմած և պատերազմասէր:
Օ հեծելաւորսն այսպէս նուաճեմք. պարտին նոքա
զգոյշ լինել պատրաստութեամբ, զուարթ յատե-
նի, պնդակազմ պատերազմողական, պատրաստութիւն
հոգ տանել սուսերացն և երիվարացն: Իսկ քաղաքա-
կանացն և աշխարհայնոցն և ռամկական ժողովրդեան
զայս ևս, ոչ լինել գողք և աւազակք, խաբող կամ
զրպարտողք, զրաբանք կամ զօշաբաղք, նենգիւք կամ
պատրողք, շողմոգ կամ քսմոսք, սադրողք կամ բամ-
բասողք, ծոյլք և կամապաշտք: Բանզի այս ամե-
նայն աղէտք եկամուտք ներսամուտ եղեալ ապակա-

նեն զկենցաղասիրաց անձինս . զի ախտին իւրոյ սրտին
 ցասմանն և ցանկութեան յաղթել մեծ է և արիա-
 կան քաջութիւն : Եւ և երկնչել 'ի մեծ գազանէն
 որ մահն է հասարակաց , որ 'ի միասին կացուցանէ
 զտնանկս և զթագաւորս . իսկ զմտաց տեսական գոր-
 ծարանն առ աստուած վերաբերել , քանզի և այլն
 ամենայն ոչ ինչ չահեցուցանէ : Պարտ է փակել
 զդրունտ բանաւոր քաղաքիս այսմիկ , զի մի յօտար
 փնասակարաց քանդեալ և աւերեալ լիցի , որ ընդ այ-
 սոսիկ զամօթլածութեանն յինքեան բերել զյիշա-
 տակ , որ քան զամենայն որակութիւն տեսակաց գե-
 րագոյնս գործէ , որով գովի յաստուծոյ և 'ի մարդ-
 կանէ : Եւս առաւել համբակացն տիոց ազգ առնեմ ,
 զի յօլովակի ունելով զեռանդն արեան առ սրտին ,
 զի մի ցոփաբար 'ի ցասումն և 'ի ցանկութիւն հակա-
 միտեսցին . այլ այնպիսիքն մղել 'ի պատերազմ և
 կամ յաշխատութիւն . գործել զերկիր , զի ճշմամբ
 մարմնոյն 'ի լաւ անդր և 'ի բարին բարգաւաճեալ
 յապենիազն նկրտեսցին . 'ի բացէ կամել լինել 'ի
 ծանօթից շողորորթաց և յօտարաց զրպարտողաց ,
 զի մի դատարկասցին անձինք այնպիսեաց : Ս'ի լինիք
 այնպիսիք որ թշնամիքն այպանել ձեռնարկեն ասե-
 լով երկելիդ ինձ և անտեսանելիդ իմոց թշնամեաց .
 այլ զերկուս ձեւոյ միապէս սանձել փնասս յօլովակի
 գործեսցէ : Որ և արդարեւ տագնապին այնոքիկ որք
 ոչ հանդիպին ուղղաբար մերձեալք յիմաստասիրու-
 թեան յարգասիս : Տինա այս արհեստ 'ի վերնական
 փառացն հասեալ առ մարդկային բնութիւն , որ և
 'ի ձեռն սորա կարէ զարդարել զմասունս արարա-
 ծոց : Եւ այս բանք ներտաղականք առ 'ի խրատ
 զբուսական և ողջախոհ իմն մոլութիւն կարող է ուղ-
 զել զբարս անուղիղս իբր դաստիարակ գոլով մարդ-
 կային եռակի հասակացն , մանկութեանն և երիտա-
 սարդութեան նա և կատարեալ և բուն հասակին :

Եւ այսպէս անցուցեալ զաւուրս հասակին, սոյնպէս
անցուցեալ զառօրայս, անդր ընթանալ առ ստուգա-
պէս հայրենին եթէ մահուամբ և եթէ կենօք։ զի
այս կականմամբ սակաւօք, և այն յոլովակի և ան-
վճար ժամանակօք։



Աբգերա և Աբգերացիք 62.

Ագուղիաէ 119.

Ագրատոս 69.

Ազանացիք 2.

Աթամաս 68.

Աթենաս 76. 83. 146. 164. 180-182.

191. 192.

Աթենացի 80. 84.

Աթենացիք 74-79. 81. 82. 84. 85. 108.

Աթենք 75. 83. 180.

Ալկիդէս 72. 73.

Ակաթեմոն 38.

Ակառնանեանք կամ Ակառնացիք 24. 25.

Ակոնիս 37.

Ակրագանթինացիք 63.

Աղբջանդր կամ Աղբջանդրոս մալկեդոնացի 14-196.

Աղբջանդր այլ 179.

Աղբջանդրացիք, բնակիչք Աղբջանդրոյ 38. 39. 41. 116.

Աղբջանդրացիք, զորք Աղբջանդրի 58.

Աղբջանդրեան 116.

Աղբջանդրեա Եգիպտոսի 37. 39. 40. 43. 44. 47. 160. 180. 185. Աղբջանդրեա Վատտիսոն 123. Երկոտասան Աղբջանդրեա անուամբ քաղաքն միանգամայն 186.

Աղկիդէս 100.

Աղկիպիադէս 84.

Աղկմնէս 66.

Ամազոնական 162.

Ամազոնացիք, որ և Ամազոնուհիք, Ամազուհիք, Ամազոնք 151. 161-164. 167. 184.

Ամինդաս 58.

Ամոն կամ Ամոնա 6. 7. 9. 12. 32. 35. 36. 41. 48. 52. 97. 114. 146. 149. 150. 178-181. 183. 189. 191.

Ամիլիոն 64. 67. 71.

Ամիլիկադոնացիք կամ Ամիլիքստիոնացիք 33. 81. 83.

Այծք 123.

Այրարատ 89.

Անահիտ 42. 68. 121.

Անաբախմենոս Արիստոկլէս 15.

Անգղ 89.

Անդիֆաքոս 79.

Անկուրան 92.

Աննիաս 94.

Անտիգոնոս, որ և Աղբջանդր 152-158.

Անտիգոնոս սպարապետ 80.

Անտիոք կամ Անտիոքա 39. 94.

Անտիոքացի 58.

Անտիպատրէս կամ Անտիպատրոս 172. 182.

Անտիփոնտա 13.

Անփիարեւոս 69.

Անփարիոն 69.

Ապաւնիս 37.

Ապիս 185.

Ապոդոն 63. 72. 73.

Արփարդան 110. 111. 118. 123.

Աւնիփատոս 100.

Ասանդրոս 174.

Ասիա 28. 45. 54. 75. 107. 110. 166. 168. 180.

Ասորիք 39. 47. 48. 54.

Ասպեգիա 37.

Ատլաս 168.

Ատտանաս 27.

Արաքացիք 94.

Արաբիա 57.

Արածանի 89. 90. 94.

Արամազդ 5. 12. 27. 35. 40. 42. 56. 66-68. 103. 106. 107. 121. 146. 162-165. 171. 177. 183. 184. 189.

Արգէոս. Արգէս 37.

Արդիացիք 2. 69. 179.

Արդոս 180.

Արեգ 168.

Արէս 5. 37. 82. 164.

Արիակէ 89.

Արիդէոս 179.

Արիովնա 16.

Արիստրպպոս 26.

Եւ այսպէս անցուցեալ զաւուրս հասակին, տոյնպէս
անցուցեալ զառօրայս, անդր ընթանալ առ ստուգա-
պէս հայրենին եթէ մահուամբ և եթէ կենօք։ զի
այս կականմամբ սակաւօք, և այն յոլովակի և ան-
վճար ժամանակօք։



Աբգերա և Աբգերացիք 62.

Աբուղիտէ 119.

Ագրատոս 69.

Ազանացիք 2.

Աթամաս 68.

Աթենաս 76. 83. 146. 164. 180-182.
191. 192.

Աթենացի 80. 84.

Աթենացիք 74-79. 81. 82. 84. 85. 108.

Աթենք 75. 83. 180.

Ալկիդէս 72. 73.

Ալաթեմեն 38.

Ալաունանեանք կամ Ալաունացիք 24.
25.

Ակոնիս 37.

Ակրագանթինացիք 63.

Աղեքսանդր կամ Աղեքսանդրոս մա-
կեդոնացի 14-196.

Աղեքսանդր այլ 179.

Աղեքսանդրացիք, բնակիչք Աղեք-
սանդրոյ 38. 39. 41. 116.

Աղեքսանդրացիք, զորք Աղեքսանդրի
58.

Աղեքսանդրեան 116.

Աղեքսանդրիա Եգիպտոսի 37. 39. 40.
43. 44. 47. 160. 180. 185. Աղեք-
սանդրիա Կատտիսոն 123. Երկո-
տասան Աղեքսանդրիա անուամբ
քաղաքքն միանգամայն 186.

Աղկիդէս 100.

Աղկիպիադէս 84.

Աղկմենէս 68.

Ամադոնական 162.

Ամադոնացիք, որ և Ամադոնուհիք,
Ամազուհիք, Ամազոնք 151. 161-164.
167. 184.

Ամուհդաս 58.

Ամոն կամ Ամոնա 6. 7. 9. 12. 32. 35.
36. 41. 48. 52. 97. 114. 146. 149.
150. 178-181. 183. 189. 191.

Ամփրին 64. 67. 71.

Ամփրիկափոնացիք կամ Ամփրեափոնա-
ցիք 33. 81. 83.

Այծք 123.

Այրարատ 89.

Անահիտ 42. 68. 121.

Անպսիմենոս Արիստոկլէս 15.

Անդղ 89.

Անդիֆաքոս 79.

Անկուրան 92.

Աննիաս 94.

Անտիգոնոս, որ և Աղեքսանդր 152-
158.

Անտիգոնոս սպարապետ 80.

Անտիգը կամ Անտիգըս 39. 94.

Անտիգըացի 58.

Անտիպատրէս կամ Անտիպատրոս
172. 182.

Անտիփոնտա 13.

Անփիարեւոս 69.

Անփիարիոն 69.

Ապաւնիս 37.

Ապիս 185.

Ապոդոն 63. 72. 73.

Առիվարդան 110. 111. 118. 123.

Առնիփատոս 100.

Ասանդրոս 174.

Ասիա 28. 45. 54. 75. 107. 110. 166.
168. 180.

Ասորիք 39. 47. 48. 54.

Ասպեդիա 37.

Ատլաս 168.

Ատտանաս 27.

Արաբացիք 94.

Արաբիա 57.

Արածանի 89. 90. 94.

Արամազդ 5. 12. 27. 35. 40. 42. 56.
66-68. 103. 106. 107. 121. 146. 162-
165. 171. 177. 183. 184. 189.

Արդէոս. Արդէս 37.

Արդիացիք 2. 69. 179.

Արդոս 180.

Արեգ 168.

Արէս 5. 37. 82. 164.

Արիակէ 89.

Արիդէոս 179.

Արիովնա 16.

Արիստրպպոս 26.

- Արխան 174.
 Արխանուէ կամ Արխանուէնէ 15.
 19-21. 77. 122. 138. 149. 165. 196.
 Արիւ 114.
 Արկադա 68.
 Արմանիա 67.
 Արտեմիս 69.
 Աւուլտէ 100.
 Արիւկէ 35.
 Արիւկէ 35. 39.
 Արիւդիտէ 5.
 Աբալիս 59.
 Աբուլտէ 60. 61.
 Աբալտէ 69.
 Բաբելոնցի կամ Բաբելոնացի 87.
 99. 184.
 Բաբելոն 90. 148. 166. 167. 169. 173.
 175. 184.
 Բաբելոնեան 179.
 Բաբելոնիոս 9.
 Բախարիա 180.
 Բախարիացի 180.
 Բախարիացի 91. 96. 107. 179.
 Բազիկէ 26.
 Բեբելիացի 60. 151. 152. 154. 155.
 Բեբելիա 151.
 Բեսոս 110. 111. 118. 123.
 Բիովտացի 26. 178.
 Բիովտեան 70.
 Բիովտիա 62.
 Բամուրացի 2.
 Բոյդրիմոս 79.
 Բարամիւր 135.
 Գադիփարոս 88. 89. 113.
 Գազա 48.
 Գամիւր 94.
 Գիլան 110.
 Գիտամնէ 110.
 Դարդանա 174.
 Դարեհ 30. 47. 49-59. 62. 85-89. 91-123. 128-131. 139. 161. 189. 192.
 Դարեհացի. Դարեհէնէ 57. 58. 103.
 Դեդիի 18. 72. 180.
 Դեմադէ 77. 79-81. 83. 84.
 Դեմուծենէ 79. 81. 82. 84.
 Դիմոկրատէ 38. 81.
 Դինդինոս 81.
 Դիննեփոս կամ Դիննիսոս 49. 66-68.
 71. 130. 172.
 Դիննիսեան 173.
 Դիովսիոս 100.
 Դիլաթ 90. 91. 123.
 Դրակոնիա 38.
 Դրաւ 160.
 Դրոսորաբէ 115.
 Եբերացի 2.
 Եգիպտական 191.
 Եգիպտացի 3. 6. 10. 29. 42.
 Եգիպտացի 1. 46. 82. 178. 186.
 Եգիպտոս 1. 2. 4. 17. 18. 38. 46. 47.
 81. 82. 90. 145. 149. 150. 160. 179-182. 184. 185.
 Եգիոս և Եգիպտոս 37.
 Եթովպական 190.
 Եթովպացի 168.
 Եթովպացի 100. 150. 166.
 Ելիմէ 41.
 Ելլազա 18. 84. 86. 91. 106. 115. 129-131. 149.
 Ելլազական 18. 33.
 Ելլազացի 131.
 Ելլենացի. ա. Հեղենացի.
 Եկատան 109.
 Եզէթորաց դրոմիւր 69.
 Եզիւրացի 63.
 Եզիւրէնէ 38.
 Եմեսոս Եւփիկէ 122.
 Եպիւրոս 37.
 Եպիմէնէ 76. 77. 79. 81. 83. 84.
 Երա 164.
 Երեթեմէ 79.
 Երմէ. ա. Հեթմէ.
 Եւլլոս 39.
 Եւլլիւէն 84.
 Եւմենէ 174.
 Եւրոպա կամ Եւրոպէ 28. 48. 75. 168.
 Եւրոպպէոս 174.
 Եւսինոս 62.
 Եփրատ 59. 89. 115. 123.
 Եփրատեան 175.
 Եթոուր 60.
 Զակինթացի 77. 83.
 Զեթոս 64. 67.
 Զեւսիս 19-21.
 Զեփիւրոս 37.
 Զրուանեան 45.
 Էանդէ 60.
 Էրով 39.
 Էււ 189.
 Թալիւ 110.
 Թամուզ 191.
 Թեբայեցի կամ Թեբացի 65. 67. 72. 181.
 Թեբայեցի կամ Թեբացի 64-67. 69-

72. 75. 78. 80. 178. 181.
Թերախ, որ և Թերաս, Թերք 64-66.
69-73. 178. 181.

Թեսաղոնիկեցի 31. 176.

Թեսաղոնիկէ 180.

Թետաղացիք 33.

Թերմագոն 167.

Թերոխէս 61.

Թէհովացիք 179.

Թէոդէքոտն 146.

Թրակացիք 31. 33. 34.

Թրակէ 14. 35. 182.

Թրասիլէնոտա 146.

Թրէիկացիք 67.

Իայան 160.

Իգիպոս 67. 68.

Իլամացիք 87.

Իլին 60.

Իւթիմեանք 72.

Իսիակոն 122.

Իսիս 123.

Իսմնիկա 65. 66. 69-71. 181.

Իսմիոս 68.

Իտալիակոն 35.

Լաբդակ 67. 71.

Լակեդեմոնացիք 33. 77. 84. 85.

Լակոնացի 15. 87.

Լակրինէ 15.

Լամոմնատոն 16.

Լամիսակենացի 15.

Լապիթեայք 28.

Լեզապացիք 2.

Լեմնացի 15.

Լեոնիդէս 15.

Լէարքոս 68.

Լէոնիատոս 174.

Լերէացի 39.

Լերէացիք 6. 10. 12. 36. 87. 180.

Լերիս 35. 48.

Լեկա 68. 71.

Լեկաւոնիս 35.

Լեզեւկա 73.

Լիւսիս 28-30. 81.

Լիւսիմաքոս 174. 176. 182.

Լիւրիս 180.

Լոկրացիք 63.

Լուքազացիք 2.

Ճուր. ա. Տէւրոս.

Ծուրաստան 49.

Ծուրացիք. ա. Տէւրացիք.

Աադմէացիք 70. 71.

Աադմոս 67.

Ապիդոնացի 69.

Ապիսիթենէս 128.

Աանդակէ 149-152. 155-159.

Աանդաւզէս 100. 151-160.

Աանոպական 37.

Աանոր 38.

Ատպանեւս 69.

Ատսանդրոս 173-175.

Ատրիական 109. 110. 140.

Ատտոեղեան 18.

Ատրաբովս 158.

Ատրադովս 159.

Ատրդերովկեոէս 100.

Ատրթագինէ 39.

Ատրքեդոնացիք 35.

Ատւանացիք 2.

Ատւոս 84. 108. 115. 116. 168.

Ատւոնիս 37.

Աեղտացի 15.

Աերատոն 59.

Աեւանէ 179.

Աիթերոն 68. 71.

Աիմոն լակոնացի 26.

Աիմոն կորնթացի 26.

Աիւլիկեցիք 94.

Աիւլիկիս 87.

Աիւնիդերոս 78. 79.

Աիւպրոս 67.

Ալէոմիս 150.

Ալեոոմաքոս 26. 72. 73.

Աղէովմենէս 38. 39.

Աղէովպատրաս 179.

Աղէովպատրէ 27. 28.

Աղէոքարոս 78. 79.

Աոմասիէ 175.

Աոմբալոն 176.

Աով 95.

Աոմնացիք 2.

Աովասարէս 94.

Աորնթացիք 72. 77. 83.

Աորնթոս 72. 74.

Աուգենիկէս 69.

Աուպացիք 2.

Առոնոս 5. 14.

Արատերոն 39. 146. 172. 179.

Արաւնոս 189.

Արեոացի 174.

Արեոէս 68.

Արիւպոս 63.

Հայք 2. 89. 123.

Հելլենական 116. 127. 128. 189.

Հելլենացի 151.

Հեղինացիք 16. 30. 33. 52. 53. 56.
60. 76. 81-83. 87. 103. 129. 131.
132. 154. 178. 186. 192.

Հերակլեսայ՝ Հերակլէովտականի բե-
րան 38.

Հերակլէս 18. 63. 66-68. 73. 167. 172.
178. 180-182.

Հերակլիդէս 174.

Հերակլիտ 68.

Հերմապալիս 38.

Հերմէս 5. 38. 72. 73. 97.

Հերմոգինէս 176.

Հեփեստիոն 24. 138.

Հեփեստոս 46. 162. 192.

Հիպոնեմոն 39.

Հիպոնոսք 39.

Հիպոսթէն 69.

Հիպոլիթոս 78.

Հիւպսալ 180.

Հիւպոմնեդոտէ 69.

Հնգիկք 2. 87. 95. 108. 128-134. 138.

144. 146. 151. 161. 192.

Հնգկական Հնգկային 138. 190.

Հնգկացիք 133.

Հնգկերէն 146.

Հոմերական 45.

Հոմերոս 45. 60. 61.

Հասկովտացի 37.

Հասկոտիս 37. 160.

Հասկիթովտացի 68.

Հոդացի 38.

Հոդոդունէ 95. 113. 119-122. 193.

Հոովգացիք 178. 182.

Հոովգոս 179.

Հոովմայեցիք 2. 35.

Հոդքիանէ կամ Հոդքսիանէս 113.

119-122. 147. 175. 176. 179-181. 183.

Ղէտով 69.

Ղէւկիպպոս 15.

Ղոկրացի 26.

Ղուկիաս 176. 182. 183.

Ղուտալ 160.

Մադկա 123.

Մակեդոնական 65. 91. 95. 97. 104.

122. 129.

Մակեդոնականք 177.

Մակեդոնացի 18. 25. 58. 71. 75. 77.

80. 85. 86. 100. 102. 110. 117. 130.

131. 133. 158 166. 177.

Մակեդոնացիք 3. 4. 29. 33. 34. 48.

51. 54-56. 58. 59. 63. 67. 70. 75.

83. 87. 88. 91. 92. 96. 101. 103-105.

110-113. 129. 132. 134. 177-180. 182.
184.

Մակեդոնէ կամ Մակեդոնիա 4. 10.

14. 18. 27. 32-35. 61. 80. 83. 90.

121. 122. 130. 147. 172. 175. 177.

180. 192. 194.

Մակեդոնք. ա. Մակեդոնացիք.

Մանգիոն 173.

Մարական 116. 117.

Մարկոս Եմմելիոս 35.

Մարպէսդա 158.

Մարք 89. 107. 109. 117. 123. 157.

Մաքիտա 146.

Մեդարա 68.

Մեդարացիք 77.

Մեդիոս 173.

Մեղանթիոս 38. 39.

Մեղանոս 15.

Մեղանպոս 60.

Մեղէադրոս 174.

Մեղիկերաէ 68.

Մեղիտէս 15.

Մեղդէոս 97. 98. 103.

Մեմնացիք 195.

Մեմնէս 37.

Մեմիիս 46. 184. 185.

Մենանդրէս 174.

Մենգիդէս 38.

Մենեքմոն 15.

Մերոյէ կամ Մերով 149. 150.

Մեփինքս 68.

Մէոտիս 62.

Միհր 49. 52. 184.

Միհրդատ 94. 100.

Մինա 107.

Միջադէտք 87. 90.

Մոթոնէ 30.

Մոսիւլոս 115. 116.

Յարկ 40.

Յեփթայի 191.

Յուդղոս 173-175. 181.

Նաւկրատացի 38. 39.

Նեկտանէրոս կամ Նեկտանիբէ 1-14.

17. 18. 46.

Նեղոս 82. 90.

Նեստովք 166.

Նեփելէտք 37.

Նեփրովտ 37.

Նեփրուտա 37.

Նէադրոս 174.

Նեես 184.

Նիկողայոս 24-27. 189.

- Նիկոմաքոս 26.
 Նիոկլէ 146.
 Նիւքտէս 67.
 Նոտարեան 94.
 Շամիրամ 87. 149.
 Շամիրամեան 149.
 Շոշ. Շուշա 100. 107. 109. 169.
 Շուշանաստան 180.
 Ողիմեոս 28. 166.
 Ուրմալի, որ և Ուրմալիադա, Ուրմալիան 4-21. 27. 29. 31. 36. 50. 52. 54. 61. 83. 114. 117. 118. 121. 122. 148. 155. 166. 169. 173. 176. 178. 179. 181. 189.
 Ուրմալիական 189.
 Ուրմալիեան 180.
 Ուրմալու. ա. Ողիմպոս.
 Ոկէանոս 87.
 Ողիմպոս 45. 96.
 Ողինթացի 26. 39.
 Ողինթոս 62.
 Ողկէաս 174. 177. 180-183.
 Ողմալեան 27.
 Ոսերիս 37.
 Ուլկիանոս 165. 184.
 Ուլքոս 100.
 Ուրփէոս 60.
 Ուրփիզեան 69.
 Ուրփէս 69.
 Ուրդոն 148.
 Ուքսիդարիաս 135.
 Ուքսիդարիկէս 86. 100. 113. 180.
 Ուքսիդարիացիք 2.
 Վազխոս. ա. Վեդասիոս.
 Վանդիոս 38.
 Վանթեւ 68.
 Վարապլենէնացիք 180.
 Վարասանդա 167.
 Վարասանդացիք 165.
 Վարասանդէս 101.
 Վարատոնիոն 37.
 Վարթեննալոս 69.
 Վարթեւ 87. 157. 180.
 Վարմենիոն 45. 46. 88. 89. 107. 146. 147.
 Վարմուփիլ 186.
 Վարսիկ 116.
 Վարսիկք 4. 58. 77. 86. 92. 96. 100. 102-106. 112. 116-118. 121. 129. 132. 133. 168. 184.
 Վարսկական 112. 113. 117. 123.
 Վարսկաստան 101. 102. 105.
 Վարդք 30. 33. 46. 50. 51. 53. 58. 62. 77. 78. 81. 82. 86. 87. 91. 92. 96. 98. 103. 105. 107. 111. 113-117. 120. 121. 123. 129. 139. 149. 184. 192.
 Վաւիադրէս 100.
 Վաւիւնիկոս 15.
 Վաւիանոս 31. 32.
 Վաւոս 167.
 Վաւրիական 132.
 Վաւրոս 95. 108. 128-135. 144. 158. 190. 192.
 Վաւիոկանոս 15.
 Վաւրուլոս 156.
 Վեդասիոս 16. 191.
 Վեդասոս 37.
 Վեդացի 67.
 Վեդացիք 33.
 Վեդէ կամ Վեդէս, Վեդուս 3. 14. 101. 185.
 Վեդուսիոն 3. 47.
 Վեդուպոնեասացի 15.
 Վեդուպոնեասացիք կամ Վեդուպոնացիք 78. 80.
 Վենեւովպէ 28.
 Վենթեւ 68.
 Վերդիկկաս 174. 176. 177. 180. 182. 183.
 Վերիթոս 28.
 Վեւիադաւոս 177.
 Վիերիզեան 60.
 Վիերիս 60.
 Վիերով 26.
 Վիթոն, Վիթոնի 174. 180.
 Վինգարա 71.
 Վինգարոս գետ 56.
 Վիսաս 23. 24.
 Վիւրէս 78.
 Վրասեա 74. 83.
 Վրատէացիք 74. 77.
 Վրատոն 81.
 Վրենթացիք 34.
 Վրուտոնիոս 36. 41.
 Վրդիկէս 69.
 Վրդիտեւէս 72. 73.
 Վրսիդոն 62. 162. 165. 168.
 Վովկեստէս 174.
 Վտղոմէոս 22. 151-153. 174. 176. 179. 181-185.
 Վրասիական 138. 139. 143. 144. 148.
 Վրոդիադա 36. 41.
 Վրոտեայ 76.
 Վրոտէս 39.

Սատիրոս 49.
 Սարապեան 41. 42. 46.
 Սարապիս 37. 43. 45. 160. 185.
 Սաքայովնա 146.
 Սեմելե 66. 68.
 Սեսոնքուսա. տ. Սեսոնքուսիս.
 Սեսոնքուսիս 42. 46. 141. 160. 181.
 185.
 Սիկիլիա 35.
 Սինոպ 4.
 Սկամանդր 59.
 Սկամանդրոս 60.
 Սկամբեաք 37.
 Սկիւթացիք 34. 166.
 Սկիւլլա 169.
 Սոկրատէս 84.
 Սոլոտորլյս 160.
 Սպանդիատար 55. 92.
 Սպեոթիադա 125.
 Ստագիրացի 15. 19. 191.
 Ստասագորաս 74. 75. 80. 84.
 Ստատիրա 119. 120. 122.
 Ստերամիիս 37.
 Ստրանկա 97. 98. 102-105. 111.
 Սքանդար, Սքանդարիոս. տ. Ալեք.
 սանդր.
 Սքանդարիա. տ. Ալեքսանդրիա.
 Վշտասպ 55. 92.
 Վրացիք 123.
 Տանայիս 168.
 Տապոսիրական 38.
 Տապոսիրիս 37.
 Տաւրոս 54. 59. 122.
 Տաքսիարէս 180.

Տեորակովսիս 37.
 Տիառք 37.
 Տիրեսիս 68.
 Տիւրացիք 47-51. 80.
 Տիւրոս 47-49. 78.
 Տուգեւս 69.
 Տրդատ 100.
 Տրիպոլիս 46. 49.
 Տրիտոնէս 68.
 Փարիսիս 36.
 Փարոս 39.
 Փարսաղիոս 174.
 Փաւարտէս 100.
 Փիլոն 138. 139.
 Փիլիպպեան 101.
 Փիլիպպէ մեքենագործ 174.
 Փիլիպպոս, կամ Փիլիպպէ մակեդոնացի 4-6. 9. 11-35. 48. 50. 52. 54.
 76. 83. 84. 87. 101. 113. 176. 177.
 179-181.
 Փիլիպպոս բժիշկ 88. 89. 147. 174.
 Փիլիպպոս ալլ 174. 180.
 Փիլովոտոս 174.
 Փիլոքստեոս 68.
 Փովկայեցի 26.
 Փոլիգիա 60.
 Փրոնէտէք 37.
 Քաղզէացիք 62. 170.
 Քուզերաս 37.
 Քսանթիս 26.
 Քսեքքէս 78-81. 102. 106. 108. 131.
 168. 169.
 Քսէնեքքա 191.



